

Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige

*Slutbetänkande av Utredningen för ett effektivt
offentligt främjande av utländska investeringar*

Stockholm 2019

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2019:21

SOU och Ds kan köpas från Norstedts Juridiks kundservice.
Beställningsadress: Norstedts Juridik, Kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@nj.se
Webbadress: www.nj.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Norstedts Juridik AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2019

ISBN 978-91-38-24922-2

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Ann Linde

Utrikesdepartementet

Ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar i Sverige har stor betydelse eftersom utlandsägda företag som investerar och etablerar sig i landet skapar tillväxt och arbetstillfällen. Dessutom tillförs kompetens och kapital som bidrar till ökad konkurrenskraft. Samtidigt står utländska företag för en betydande del av svensk export. Dessa positiva effekter blir särskilt väsentliga när svenska storföretag främst expanderar i utlandet.

Regeringen beslutade den 8 februari 2018 om direktiv till en offentlig utredning för att genomföra en översyn av investeringsfrämjandet. Utredaren överlämnade i juni 2018 delbetänkandet *Bättre kommunikation för fler investeringar* (SOU 2018:56), som redovisar uppdraget om en förbättrad kommunikation och marknadsföring av Sverige som destination för utländska investeringar. Enligt regeringens beslut ska utredaren i slutbetänkandet:

1. Analysera om, och vid behov lämna förslag på hur berörda myndigheter och andra offentliga aktörer kan involveras för en samordnad rapportering av hinder för utländska direktinvesteringar i Sverige samt inom ramen för sina uppdrag medverka i att ta fram möjliga lösningar till hinder som särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar.
2. Analysera och vid behov föreslå förbättringar i fråga om målformulering, ansvarsfördelning, resursättning och samverkan.

Statsrådet Ann Linde förordnade verkställande direktören Jan Larsson som särskild utredare fr.o.m. den 1 mars 2018. Jan Larsson entledigades från uppdraget den 14 augusti 2018. Samma dag förordnades företagaren Tommy Waidelich som ny särskild utredare. Susanna Silversol anställdes som sekreterare den 1 mars 2018.

Som experter förordnades den 1 mars 2018 kanslirådet i Utrikesdepartementet Pia Roed, ämnesrådet i Näringsdepartementet Johan Norin, departementsrådet i Miljö- och energidepartementet Bengt Toresson, militärsakkunnige i Försvarsdepartementet Björn Wollentz, vice verkställande direktören Ulrika Cederskog Sundling, professor och verkställande direktören Johan Eklund, chefsekonomen Andreas Hatzigeorgiou, verkställande direktörerna Isabella de Feudis och Stefan Johansson, affärsutvecklaren Torbjörn Bengtsson och head of international business Peter Alberius samt national economic developer Ann-Christine Schmidt. Den 26 september 2018 entledigades Johan Norin och Andreas Hatzigeorgiou som experter. Samma dag förordnades departementssekreteraren i Näringsdepartementet Ingrid Sefastsson och chef för globala relationer Daniel Nutley som experter till utredningen. Den 12 februari 2019 entledigades Ulrika Cederskog Sundling som expert, och samma dag förordnades vice verkställande direktören Fredrik Fexe som expert. Experterna har sammanträtt vid sju tillfällen för att behandla slutbetänkandet.

Utredningen får härmed överlämna slutbetänkandet *Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige* (SOU 2019:21). Uppdraget är därmed avslutat.

Stockholm i april 2019

Tommy Waidelich

/Susanna Silversol

Innehåll

Begrepp och förkortningar	9
Sammanfattning	11
Summary	15
1 Inledning	19
1.1 Utredningens uppdrag.....	19
1.1.1 Återblick	20
1.1.2 Disposition.....	22
1.1.3 Hur utredningen har arbetat.....	23
1.1.4 Avgränsningar.....	26
1.1.5 Definitioner och begrepp som används	27
1.2 Vikten av utländska investeringar i Sverige	29
1.3 Förslag på EU-nivå och angränsande utredningar.....	35
1.3.1 EU-förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar.....	37
1.3.2 Säkerhetsknyddsutredningen (Ju 2017:08)	43
1.3.3 Kommittén om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (Fö 2017:02)	44
1.3.4 Internationaliseringsutredningen (U 2017:02).....	45
2 Aktörer och samverkan i investeringsfrämjandet	47
2.1 Bakgrund	47

2.2	Aktörer i det offentliga investeringsfrämjandet	49
2.2.1	Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden).....	51
2.2.2	Utrikesförvaltningen.....	68
2.2.3	Regionala investeringsfrämjandeaktörer	85
2.2.4	Skapa förutsättningar för en långsiktig finansiering av det regionala investeringsfrämjandet.....	96
2.3	Övriga aktörer inom investeringsfrämjandet.....	104
2.3.1	Fler offentliga aktörer inom investeringsfrämjandet.....	104
2.3.2	Andra aktörer	124
2.4	Samverkansinitiativ.....	128
2.4.1	Team Sweden.....	128
2.4.2	Team Sweden Invest	130
2.4.3	Lärdomar från Team Sweden Livsmedel.....	137
3	Ett samlat system för rapportering av investeringshinder.....	145
3.1	Bakgrund.....	145
3.2	Exempel på hinder för utländska direktinvesteringar i Sverige	146
3.3	Nuvarande system för rapportering av hinder för utländska investeringar.....	166
4	Internationella jämförelser	173
4.1.1	Danmark	173
4.1.2	Finland.....	178
4.1.3	Nederländerna.....	183
4.1.4	OECD:s kartläggning av nationella IFO	189
5	Konsekvensbeskrivning.....	201
	Referenser.....	209

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2018:3	221
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2018:113	227
Bilaga 3	Utredningens experter.....	229
Bilaga 4	Intervjuade	231
Bilaga 5	Förslag	239

Begrepp och förkortningar

Ord	Förklaring
Ambassad	Högsta formen av diplomatisk representation i ett land, som vanligtvis leds av en ambassadör
Beskickning	Diplomatisk representation, vanligtvis ambassad
BNP	Bruttonationalprodukt
Business Sweden	Sveriges export- och investeringsråd
CRM	<i>Customer Relationship Management</i>
EEN	<i>European Enterprise Network</i>
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
ERUF	Europeiska regionala utvecklingsfonden
EU	Europeiska unionen
EUR	Euro
FDI	<i>Foreign Direct Investment</i> (utländsk direktinvestering)
FATF	<i>Financial Action Task Force</i>
FoU	Forskning och Utveckling (eng. <i>Research and Development [R&D]</i>)
Honorärkonsulat	Konsulat där oavlönad honorärkonsul ansvarar för verksamheten
HPI	<i>High Potential Investments</i> (långsiktigt strategiskt viktiga investeringar)
HPO	<i>High Potential Opportunities</i> (stora affärer av högt strategiskt intresse)
HQI	<i>High Quality Investments</i> (högkvalitativa investeringar)
HR	<i>Human Resources</i>
IFO	Investeringsfrämjandeorganisation (eng. <i>Investment Promotion Agency [IPA]</i>)
IKT	Informations- och kommunikationsteknik (eng. <i>information and communications technology [ICT]</i>)
Konsulat	Utlandsmyndighet, oftast utanför huvudstaden, med huvudsaklig uppgift att ta hand om konsulära ärenden och främja hemlandet
KPI	<i>Key Performance Indicator</i> (centrala resultatindikatorer)

Ord	Förklaring
Lead	Internationellt företag som potentiellt avser att investera i Sverige
M&A	<i>Mergers and Acquisitions</i> (fusioner och förvärv)
MNF	Multinationellt företag (<i>eng. Multinational Enterprise [MNE]</i>)
NFIA	Netherlands Foreign Investment Agency
NSU	Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PE	<i>Private equity</i>
Regeringskansliet	Statlig förvaltningsmyndighet under regeringen, bestående av statsrådsberedningen, förvaltningsavdelningen och de olika sakdepartementen
RFI	<i>Request for information</i> (ung. informationsbegäran)
SAU	Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening
SCB	Statistiska centralbyrån
SFS	Svensk författningssamling
SI	Svenska institutet
SMF	Små och medelstora företag
SOU	Statens offentliga utredningar
UD	Utrikesdepartementet
UDAF	Afrikaenheten
UD-AME	Amerikaenheten
UD-ASO	Asien- och Oceanienheten
UD-EC	Enheten för Östeuropa och Centralasien
UD-EU	Enheten för Europeiska unionen
UD-FH	Enheten för främjande och hållbart företagande
UD-HI	Enheten för internationell handelspolitik och EU:s inre marknad
UD-MENA	Mellanöstern- och Nordafrikaenheten
USD	<i>United States Dollar</i>
Utlandsmyndighet	Ambassad, representation, delegation eller konsulat
Utrikesförvaltningen	Utrikesdepartementet i Sverige samt utrikesrepresentationen
Utrikesrepresentationen	Sveriges nätverk av utlandsmyndigheter och konsulat
VC	<i>Venture capital</i>
XPS	Sveriges exportstrategi
ÅAK	Årsarbetskrafter

Sammanfattning

Utländska investeringar i Sverige har stor betydelse eftersom utlandsägda företag som investerar och etablerar sig i landet skapar tillväxt och arbetstillfällen. Dessutom tillförs kompetens och kapital som bidrar till ökad konkurrenskraft.

Denna utredning har i uppdrag att göra en översyn av investeringsfrämjandet i Sverige. Slutbetänkandet behandlar uppdraget om ett samlat system för rapportering av investeringshinder samt uppdraget om en tydlig målformulering, ansvarsfördelning och samverkan mellan de olika aktörerna inom investeringsfrämjandet. I delbetänkandet *Bättre kommunikation för fler investeringar* (SOU 2018:56) behandlades uppdraget om en förbättring av den samlade strategiska marknadsföringen av Sverige som destination för utländska investeringar.

Slutsatser och föreslagna åtgärder

Utredningen drar i slutbetänkandet ett antal slutsatser och föreslår utifrån dessa bl.a. följande insatser:

Tydlig målformulering, ansvarsfördelning och samverkan mellan aktörer

1. För att kraftsamla på nationell nivå bör en strategi för investeringsfrämjande antas som del av den fortsatta exportstrategin.¹ Ett antal områden föreslås ingå i denna strategi:
 - en konkret handlingsplan
 - identifierade prioriterade branscher/sektorer och länder för investeringsfrämjandet

¹ Exportstrategins namn föreslås ändras till Internationaliseringsstrategin eller Export- och investeringsfrämjandestrategin.

- förstärkt arbete med långsiktigt strategiskt viktiga investeringar för Sverige (*eng. High Potential Investments [HPI]*)
 - tydliggörande om Team Sweden Invests framtida inriktning.
2. En nationell samordnare (investeringsamordnare) som ansvarar för att följa upp investeringsfrämjandestrategin bör tillsättas med placering på Utrikesdepartementet.
 3. Team Sweden Invest har uppfyllt funktionen och de uppsatta målen i exportstrategin, bl.a. framtagandet av en strategisk inriktning för investeringsfrämjandet. Denna kan utgöra ett viktigt bidrag till en framtida investeringsfrämjandestrategi. För att höja samverkan till nästa nivå bör Team Sweden Invest samla fler aktörer under den nationella investeringsamordnarens ledning och fokusera på aktuella aktivitetsområden som exempelvis talangattraktion.
 4. Det finns stor potential att stärka arbetet med HPI genom att utforma ett arbetssätt liknande exportstrategins satsning på stora affärer av högt strategiskt intresse för svenska företag (*eng. High Potential Opportunities [HPO]*). Sveriges export- och investeringsråd Business Sweden bör därför ges i uppdrag att tillsammans med svenska regioner identifiera och utveckla investeringsmöjligheter av speciellt hög strategisk betydelse för Sverige och sedermera marknadsföra dessa mot ett lämpligt urval av ledande internationella företag. Dessutom bör projektgrupper skapas för enskilda HPI, inom ramen för vilka relevanta aktörer (inklusive regeringsrepresentanter) kraftsamlar vid aktiviteter så som in- och utgående högnivådelegationer.
 5. Utredningen ser även potential i att intensifiera nyttjandet av en rad aktörer inom investeringsfrämjandet som exempelvis utlandsmyndigheter i prioriterade länder, handelssekreterare hos Business Sweden samt honorärkonsuler.
 6. Alla utländska investeringar sker i en lokal miljö men investeringsfrämjandeaktörer på lokal och regional nivå i Sverige har varierande förutsättningar att attrahera investeringar och etableringar. Kortsiktig projektfinansiering rimmar illa med investeringsfrämjandets långvariga affärsprocesser. Två åtgärder föreslås för att stärka upp det regionala investeringsfrämjandet:

- Basanslag från staten motsvarande en heltidstjänst per region, som villkoras mot en lika stor finansiering från respektive region.
- Business Sweden tilldelas ökade resurser för ytterligare en heltidstjänst dedikerad till det regionala investeringsfrämjandet.

Ett samlat system för rapportering av investeringshinder

7. Under en investeringsprocess finns ett stort antal potentiella hinder för utländska investerare. Därför bör investeringssamordnarens uppdrag även innefatta att adressera inrapporterade investeringshinder då en tydlig ansvarig aktör saknas, samt i kontakt med övriga Regeringskansliet, myndigheter och andra relevanta aktörer på nationell, regional och lokal nivå verka för lösningar till hinder för utländska investeringar i Sverige.
8. Vidare bör Business Swedens uppdrag i relation till rapportering av investeringshinder tydliggöras, bl.a. genom ett uppdrag att årligen sammanställa en rapport till Regeringskansliet som beskriver näringslivs- och investeringsklimatet i Sverige. Rapporten ska bygga på data inhämtad från utländska företags investeringsprocesser och innehålla konkreta exempel på hinder för utländska investeringar i landet.
9. Kompetensförsörjningen i Sverige är ett särskilt påtagligt hinder för utländska företag. Detta har identifierats av exempelvis Team Sweden Invest, Business Sweden och regionala investeringsfrämjandeorganisationer (IFO) samt i internationella index. Satsningar på internationella center i Göteborg, Lund och Stockholm har potential att bidra till att lösa hinder på individnivå och attrahera internationell kompetens. Det behövs också ett engagemang för talangattraktion från aktörer på nationell nivå. Som en del i detta föreslår utredningen att Svenska institutet får ett särskilt uppdrag att utifrån ett främjarperspektiv marknadsföra Sverige i utlandet gentemot målgruppen internationell kompetens och talang. Uppdraget bör genomföras i nära samverkan med Business Sweden, regioner, kommuner, svenska utlandsmyndigheter, Migrationsverket och andra berörda myndigheter.

EU-förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar

10. Det förändrade globala säkerhetsläget innebär ett behov av vaksamhet mot vissa typer av utländska direktinvesteringar. Utredningen har bl.a. haft i uppdrag att beakta den nyligen godkända EU-förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar. Regeringen har sedan tidigare identifierat ett behov att närmare utreda förordningens implikationer. I väntan på detta föreslår utredningen att Business Sweden:
 - Ökar dialogen avseende säkerhetsrisker med myndighet som regeringen utser i syfte att tidigt hantera potentiella investeringar som kan innebära risker för kritisk infrastruktur och andra säkerhetsrisker, samt
 - Bistår regionala IFO i att genomföra en första bakgrunds-kontroll av potentiella utländska investerare.

Summary

Foreign investment in Sweden is of great importance, since foreign-owned companies that invest and set up operations in the country create growth and job opportunities. They also supply skills and capital that increase competitiveness.

The Inquiry has been tasked with conducting a review of public investment promotion in Sweden. This final report deals with the assignment concerning a comprehensive system for reporting investment barriers and the assignment concerning a clear formulation of objectives, division of responsibility and collaboration between different investment promotion actors. The interim report ‘Better communication to increase investment’ (*Bättre kommunikation för fler investeringar*, SOU 2018:56) dealt with the assignment concerning improving the overall strategic marketing of Sweden as a destination for foreign investment.

Conclusions and proposed measures

In its final report, the Inquiry draws a number of conclusions and, based on these, proposes the following measures:

Clear formulation of objectives, division of responsibility and collaboration between different actors

1. To concentrate efforts at national level, a strategy for investment promotion should be adopted as part of the continuing export strategy.¹ It is proposed that a number of areas be included in this strategy:

¹ It is proposed that the name of the export strategy be changed to the internationalisation strategy or the export and investment promotion strategy.

- a concrete action plan;
 - identified priority industries/sectors and countries for investment promotion;
 - enhanced work on long-term high potential investments (HPIs) for Sweden; and
 - clarification of Team Sweden Invest’s future direction.
2. A national investment coordinator, responsible for following up the investment promotion strategy, should be appointed and based at the Ministry for Foreign Affairs.
 3. Team Sweden Invest has achieved the purpose and the objectives set in the export strategy, including drawing up a strategic direction for investment promotion. This can be an important contribution to a future investment promotion strategy. To raise the level of collaboration to the next level, Team Sweden Invest should bring together more actors under the direction of the national investment coordinator and focus on activity areas of immediate interest, such as attracting talent.
 4. There is considerable potential for enhancing the work on HPIs by designing a working method similar to the export strategy’s drive on high potential opportunities (HPOs) for Swedish companies. The Swedish Trade and Invest Council Business Sweden should therefore be instructed, together with Swedish regions, to identify and develop such investment opportunities of particularly high strategic importance to Sweden, and subsequently market these to an appropriate selection of leading international companies. Furthermore, project groups should be created for individual HPIs, within the framework of which relevant actors (including government representatives) can focus their efforts on activities such as inbound and outbound high-level delegations.
 5. The Inquiry also sees potential to make more intensive use of a number of investment promotion actors, such as missions abroad in priority countries, trade commissioners at Business Sweden and honorary consuls.

6. All foreign investment takes place in a local environment, but investment promotion actors at local and regional level in Sweden have varying conditions for attracting investment and business set-ups. Short-term project financing is inconsistent with investment promotion's long-standing business processes. Two measures have been proposed to reinforce regional investment promotion:
 - basic appropriation from central government, corresponding to a full-time position per region and conditional on receiving matched funding from each region; and
 - allocating increased resources to Business Sweden for an additional full-time position dedicated to regional investment promotion.

A comprehensive system for reporting investment barriers

7. Foreign investors face many potential barriers during any investment process. The investment coordinator's task should therefore also include addressing any reported investment barriers when there is no actor with the clear responsibility for doing so, and – in contact with other parts of the Government Offices, government agencies and other relevant actors at national, regional and local levels – working to find solutions to foreign investment barriers in Sweden.
8. Business Sweden's role in relation to reporting investment barriers should also be clarified, for example by commissioning an annual report to the Government Offices describing the business and investment climate in Sweden. This report should be based on data gathered from foreign companies' investment processes and contain concrete examples of barriers to foreign investment in the country.
9. Skills supply in Sweden is a particularly obvious barrier for foreign companies. This has been identified by Team Sweden Invest, Business Sweden and regional investment promotion agencies, and in international indexes. Investing in international centres in Gothenburg, Lund and Stockholm has the potential to help remove barriers at individual level and attract international skills. Commitment to attracting talent is also needed from actors at national level.

As part of this, the Inquiry proposes that the Swedish Institute receive a special assignment, from a promotional perspective, to market Sweden abroad in relation to the ‘international skills and talent’ target group. The assignment should be carried out in close cooperation with Business Sweden, regions, municipalities, Swedish missions abroad, the Swedish Migration Agency and other relevant government agencies.

EU framework for screening foreign direct investment

10. The changing global security situation means there is a need for vigilance regarding certain types of foreign direct investment (FDI). One of the Inquiry’s tasks has been to consider the newly adopted EU framework for screening FDI. The Government had previously identified a need to more closely examine the framework’s implications. While awaiting the outcome of this, the Inquiry proposes that Business Sweden:
 - intensify its dialogue regarding security risks with an agency appointed by the Government to deal at an early stage with potential investments that could entail risks for critical infrastructure and other security risks; and
 - assist regional investment promotion agencies to carry out an initial background check of potential foreign investors.

1 Inledning

1.1 Utredningens uppdrag

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av det offentliga främjandet av utländska investeringar i Sverige (det s.k. investeringsfrämjandet). Delbetänkandet, vars uppdrag fokuserade på förbättrad marknadsföring av Sverige som destination för utländska investeringar, redovisades i juni 2018 med titeln *Bättre kommunikation för fler investeringar* (SOU 2018:56).

Inom ramen för slutbetänkandet har utredaren haft i uppdrag att analysera och vid behov föreslå förbättringar i fråga om bl.a. ansvarsfördelning och samverkan mellan de olika aktörerna inom investeringsfrämjandet. Enligt direktivet (dir. 2018:3) kan utredaren även identifiera hinder som särskilt och utan anledning försvårar för utländska investeringar och vid behov lämna förslag på hur hinder ska rapporteras.

Tydlig målformulering, ansvarsfördelning och samverkan mellan aktörer

Eftersom alla utländska investeringar sker i en lokal miljö är samverkan mellan olika främjandeaktörer centralt för att potentiella utländska investerande företag ska kunna få den hjälp de efterfrågar. Som uppmärksammas i direktivet kan dock arbetet i dag vara både fragmenterat och överlappande, samtidigt som förutsättningarna för att attrahera utländska investeringar varierar mellan olika aktörer på lokal och regional nivå i Sverige.

Utredaren ska därför ”analysera och vid behov föreslå förbättringar i fråga om målformulering, ansvarsfördelning, resursättning och samverkan. Analysen ska beröra om, och i så fall hur, myndigheter och andra berörda offentliga aktörer ska involveras i investeringsfrämjandet på lokal, regional, nationell och internationell nivå”.

I direktivet nämns särskilt Sveriges export- och investeringsråd, Business Sweden, som på uppdrag av regeringen leder den svenska investeringsfrämjande verksamheten, liksom innovations- och forskningsråd samt Team Sweden Invest.

Direktivet pekar även på behovet av att genomlysna den långsiktiga finansieringen till regionernas investeringsfrämjande, i syfte att göra regionerna mindre beroende av kortsiktiga projektmedel.¹ En ändamålsenlig styrning, finansiering och ansvarsfördelning efterfrågas, med mål att investeringsfrämjandet ska kunna bedrivas effektivt och långsiktigt.

Ett samlat system för rapportering av investeringshinder

I relation till uppdraget som rör rapportering av investeringshinder konstateras i direktivet vikten av att hinder som ”särskilt och utan anledning” försvårar utländska investeringar inte skapas av lagstiftningen och dess praxis. I linje med detta ska utredaren bl.a. beakta pågående arbete inom EU om utländska direktinvesteringar.

Utredaren har därför i uppdrag att ”analysera om, och vid behov lämna förslag på hur berörda myndigheter och andra offentliga aktörer kan involveras för en samordnad rapportering av hinder för utländska direktinvesteringar i Sverige samt inom ramen för sina uppdrag medverka i att ta fram möjliga lösningar till hinder som särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar”. Dock ska utredaren enligt direktivet inte lämna förslag på skatteändringar.

1.1.1 Återblick

På en internationell marknad med globala värdekedjor ökar betydelsen av strategisk marknadsföring av och kommunikation om Sverige som destination för utländska investeringar. För att förbättra den samlade strategiska marknadsföringen föreslog utredningen i sitt delbetänkande *Bättre kommunikation för fler investeringar* (SOU 2018:56) ett antal åtgärder:

¹ Detta uppmärksammandes redan 2015 i exportstrategin.

- Stärk Svenska institutets (SI) roll i samordningen och utvecklingen av det generella varumärkesarbetet för Sverige.
- Stärk Business Swedens kommunikationskapacitet genom att etablera en kommunikationsstrategi och utveckla en kommunikationsplan specifikt för att öka de utländska investeringarna i Sverige.
- Ökad permanent utlandsrepresentation för investeringsfrämjande hos Business Sweden.
- Säkerställ och formalisera en kontaktpunkts-funktion (*eng. Single Point of Contact [SPOC]*) hos Business Sweden som bistår den nationella eller regionala kundansvarige med kartläggning av behov och myndighetskontakter.
- Inrätta en stödfunktion och kommuncoach på Business Sweden i syfte att stötta lokala företrädare inför investeringsbesök.
- Inrätta en verksamhet för investeringsfrämjandet inom ramen för Business Swedens *Born Globals*-uppdrag.
- Stärk eftervården av gjorda investeringar genom att etablera en ”*investor relations*”-funktion där Business Sweden följer upp befintliga investeringar i Sverige genom intervjuer, enkätundersökningar och fortsatt stöd vid potentiella nya investeringar samt författar årsrapporter om investeringsklimatet.
- Inrätta en *Welcome to Sweden*-funktion. Business Sweden bör bl.a. studera tidigare satsningar på internationella center.
- Tillväxtanalys ges i uppdrag att skapa en framtidsorienterad analys av ekonomiska, tekniska och efterfrågedrivna trender som kan påverka investeringsviljan i Sverige. Analysen genomförs utifrån svenska framgångsfaktorer och styrkeområden.
- Tillväxtanalys ges i uppdrag att utveckla en modell för att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna av de åtgärder som utredningen föreslår samt av de totala resurserna som läggs på investeringsfrämjande.

1.1.2 Disposition

Efter en beskrivning av hur utredningen arbetat, avgränsningar samt definitioner och begrepp presenteras i inledningen ett antal argument för offentligt främjande av utländska investeringar. Referenser görs även till tidigare utredningar och analyser inom investeringsfrämjandet och närliggande områden. Därefter ges en kort överblick över EU:s nyligen godkända förordning om granskning av utländska direktinvesteringar samt följande angränsande utredningar:

- Säkerhetskyddsutredningen (Ju 2017:08),
- Kommittén om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (Fö 2017:02), och
- Internationaliseringsutredningen (U 2017:02).

Kapitel 2 *Aktörer och samverkan i investeringsfrämjandet* inleds med en kartläggning av aktörer som är involverade i det offentliga främjandet av utländska investeringar till Sverige på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Utredningen analyserar dessutom behovet av en långsiktig finansiering till regionernas investeringsfrämjande samt bedömer resultatet av samverkansinitiativet Team Sweden Invest.

I kapitel 3 *Ett samlat system för rapportering av investeringshinder* identifieras exempel på hinder för utländska investeringar i Sverige. Utifrån det befintliga systemet för rapportering av hinder ges förslag till förbättringar. Kapitlet tar även upp hur internationella center har potential att bidra till att lösa vissa hinder, med exempel från Sverige.

Enligt utredningens direktiv kan Sverige inspireras och ta lärdom av framgångsrika exempel från jämförbara länder som exempelvis Danmark, Finland och Nederländerna. I kapitel 4 *Internationella jämförelser* analyseras investeringsfrämjande i dessa länder sett till bl.a. resurser, prioriterade länder och sektorer i investeringsfrämjandet. Särskilda satsningar i relation till innovation, start-ups och talangattraktion samt eftervård av befintliga investeringar tas också upp. Kapitlet avslutas med en analys av observationer och jämförelser från den kartläggning av nationella investeringsfrämjandeorganisationer (IFO) som nyligen genomförts av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

I kapitel 5 *Konsekvensbeskrivning* analyseras konsekvenserna av utredningens förslag. Här återfinns även en tabell över slutbetänkandets

förslag med kostnadspåverkan. Förteckningar över utredningens förordnade experter samt intervjuade finns i bilaga 3 respektive 4. Samtliga förslag finns samlade i bilaga 5.

1.1.3 Hur utredningen har arbetat

Utredningen har letts av särskilde utredaren, företagaren Tommy Waidelich, fr.o.m. den 14 augusti 2018. Samma datum entledigades den tidigare utredaren, verkställande direktören Jan Larsson, som under våren 2018 ledde arbetet med delbetänkandet. Susanna Silversol har varit huvudsekreterare.

Inhämtande av synpunkter

Enligt utredningens direktiv ska utredaren samråda med relevanta myndigheter, företag och organisationer, inklusive lokala och regionala investeringsorganisationer. Detta har skett på ett flertal sätt som redovisas nedan. De personer som utredningen intervjuat framgår även av bilaga 4.

Möten och studieresor

Utredningen har träffat representanter för ett antal relevanta myndigheter, bolag och organisationer (inklusive 15 av de 17 aktörer som ingått i Team Sweden Invest under 2016–2018) vid ett flertal tillfällen: ALMI Invest, Business Sweden, Energimyndigheten, Kommerskollegium, SI, Tillväxtanalys, Tillväxtverket, Vinnova, Visit Sweden och Visita. Vi har även intervjuat arbetsgivarorganisationer liksom bransch- och intresseorganisationer som Almega, Svenskt Näringsliv, SwedenBIO, Swedish Private Equity & Venture Capital Association (SVCA) och Teknikföretagen samt handelskammare (Stockholms Handelskammare, Svenska Handelskammaren i Storbritannien och Tysk-svenska Handelskammaren).

Dessutom har utredningen vid ett flertal tillfällen under 2018–2019 intervjuat representanter för regionala IFO. Under hösten och vintern 2018 genomförde utredningen studieresor till följande regioner (regionala IFO anges inom parentes): Dalarna (*Invest in Dalarna*),

Göteborg (*Business Region Göteborg*), Norrbotten (*Invest in Norrbotten*), Skåne (*Invest in Skåne*), Västerbotten samt Västernorrland (*High Coast Invest*). Följande intervjuer genomfördes i Stockholm: Fyrbodalen (*Position Väst*), Jönköping (*Region Jönköping*) och Stockholm (*Invest Stockholm*).

Vid studieresorna har utredningen genom större dialogmöten och/eller enskilda intervjuer även samrått med lokala politiska beslutsfattare och näringslivschefer m.fl. samt representanter för företag, kluster och akademi. Dessutom medverkade utredningen i oktober 2018 vid ett möte med Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) nätverk bestående av de direktörer som ansvarar för regional utveckling och tillväxt i landet.

Utredningen har också haft tillfälle att samtala med representanter för vetenskapsparker, forskningsinstitut och akademier så som Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), RISE Research Institutes of Sweden, RISE Processum AB, RISE SICS North, Swedish Incubators and Science Parks (SISP) m.fl., liksom med start-up hubben SUP46.

Resor till utredningens referensländer samt Storbritannien och Tyskland

Utredningen har under 2018–2019 genomfört fem internationella studieresor till referensländerna Danmark, Finland och Nederländerna samt till Storbritannien och Tyskland. Vid dessa resor hade vi möjligheten att träffa följande nationella IFO:

- Germany Trade & Invest
- Invest in Denmark
- Invest in Finland (del av Business Finland)
- Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA).

Intervjuer hölls även med representanter från utrikesdepartementen i samtliga referensländer samt det finska Arbets- och näringsministeriet. Utredningen träffade dessutom följande lokala främjandeaktörer: Copenhagen Capacity, Helsinki Business Hub och The Hague Business Agency.

I samband med studieresorna genomfördes även intervjuer med främst ambassadörer och handelsfrämjare vid svenska utlandsmyndigheter i de fem länderna. Under hösten och vintern 2018 har intervjuer även genomförts över videolänk med utlandsmyndigheterna i Istanbul, La Paz, New Delhi, Tallinn, Tokyo och Washington. Innovations- och forskningsråden i Indien, Japan och USA har även medverkat vid intervjutillfällena.

Under studieresorna i Danmark, Storbritannien och Tyskland intervjuades dessutom Business Swedens handelssekreterare och de två nyanställda investeringsrådgivarna i Berlin och London.

Utredningen vill rikta ett stort tack till personalen på svenska utlandsmyndigheter och hos Business Sweden som tagit sig tid för intervjuerna samt bistått i organiseringen av studieresorna.

Studieresa med utredningens experter

Den 27–28 november 2018 genomförde utredningen tillsammans med experterna en studieresa till Köpenhamn, Malmö och Lund. Under studieresan hade gruppen ett flertal möten med representanter för internationella företag som investerat och etablerat sig i Skåne under de senaste åren, liksom med Köpenhamnsregionens IFO Copenhagen Capacity. Studiebesök genomfördes även på MAX IV:s synkrotronljusanläggning och European Spallation Source (ESS) samt Medicon Village i Lund.

Utredningen vill rikta ett särskilt tack till Invest in Skåne för hjälpen med att organisera studieresan!

Utredningens medverkan vid evenemang

Utredningen har medverkat vid följande evenemang som arrangerats av Business Sweden: investkonferens med regionala IFO och Business Swedens investeringsrådgivare i utlandet i september 2018, Team Sweden Invest-möte i maj 2018 samt regionmöte för investeringsfrämjandet med fokus på elintensiv industri i mars 2018.

Utredningen medverkade vid Utrikesdepartementets årliga Handels- och Sverigefrämjardagar i november 2018. Syftet var att presentera utredningen för de cirka 130 medarbetare från 90 svenska utlandsmyndigheter som närvarade.

Utredningen har under 2018 även deltagit i arrangemang under Almedalsveckan. I mars 2019 medverkade utredningen vid ett evenemang på temat investeringsfrämjande organiserat av Forum for Global Business.

Enkät och djupintervjuer i samarbete med Business Sweden

I samband med delbetänkandet genomförde Business Sweden i samarbete med utredningen en enkätundersökning där totalt 178 företrädare för utländska företag som etablerat sig i Sverige de senaste fem åren (2013–2017) intervjuades.² Resultaten av undersökningen redovisades i utredningens delbetänkande.

Som uppföljning på enkätundersökningen genomförde Business Sweden djupintervjuer med ledande företrädare för ett tjugotal företag mellan november 2018 och februari 2019. Utredningen har spelat in underlag till frågeställningar inför djupintervjuerna och tagit del av dess resultat. En sammanfattning av resultaten presenteras i slutbetänkandet i kapitel 3.

Tack!

Utredningen har i sitt arbete fått ta del av många intressanta synpunkter och inspel till förslag som varit av stort värde. Vi vill tacka alla dem som bidragit med tid och engagemang!

1.1.4 Avgränsningar

En översyn av det offentliga främjandet av utländska investeringar i Sverige är ett omfattande arbete vars genomförande förutsätter ett antal avgränsningar.

För det första rör uppdraget det investeringsfrämjande som genomförs av offentliga aktörer. Denna verksamhet syftar främst till att vara marknadskompletterande. Vi vill understryka att privata aktörer spelar en mycket betydande roll för främjandet av utländska investeringar i Sverige, dock står de inte i fokus för denna utredning.

² Undersökningen genomfördes av företaget Origo Group under slutet av april och början av maj 2018.

Gällande hinder för utländska investeringar i Sverige kan utredaren enligt direktivet ”identifiera hinder som särskilt och utan anledning försvårar för utländska investeringar”. Vi har därför valt att uppmärksamma exempel på investeringshinder som lyfts fram av bl.a. Team Sweden Invest och i internationella index. Vi har dessutom samarbetat med Business Sweden i genomförandet av en enkät och djupintervjuer med representanter för utländska företag. De exempel på hinder för utländska investeringar som tas upp utgör dock ingen komplett lista.

Därutöver har utredaren i uppdrag att vid behov lämna förslag på hur hinder ska rapporteras. Det är alltså inte utredarens uppgift att föreslå lösningar på enskilda hinder för utländska investeringar. Direktivet betonar dessutom att utredaren inte ska lämna förslag på skatteändringar.

Gällande Business Sweden vidrör vi inte frågan gällande sammanläggningen 2013 av det dåvarande Sveriges Exportråd (Exportrådet) och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden). Våra bedömningar utgår helt från den organisationsform som finns på plats i dag, i vilken både export- och investeringsfrämjande ingår. Vi noterar dock att Riksdagens näringsutskott i april 2017 beslutade att följa upp och utvärdera riksdagsbeslutet 2012 om att slå samman det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utfördes av Exportrådet och Invest Sweden. Bakgrunden är att det i utskottens uppgifter, enligt 4 kapitlet 8 § regeringsformen, ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut. Uppföljningen utförs av utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssektariat.³

Likasa har vi avstått från att gå in på frågan om Business Swedens ägarkonstruktion, som innebär att svenska staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU) samäger Business Sweden med hälften vardera.

1.1.5 Definitioner och begrepp som används

Olika typer av utländska investeringar

Som konstateras i utredningens delbetänkande är utländska investeringar ett brett begrepp som innefattar olika typer av investeringar så som nyetableringar, fusioner och förvärv, samarbetsavtal och inve-

³ Sveriges Riksdag (2017) *Uppföljning av Business Sweden och den nya organisationen för export- och investeringsfrämjande – En förstudie*.

steringar i forsknings- och innovationssamarbeten liksom expansionsinvesteringar.

Det svenska investeringsfrämjandet var dock ursprungligen begränsat till nyetableringar och nyinvesteringar. Detta kom senare att breddas då även andra former av utländska direktinvesteringar ansågs bidra till att vitalisera det svenska näringslivet.⁴ I dag har Business Sweden regeringens uppdrag att leda den svenska investeringsfrämjande verksamheten med nyetableringar, expansionsinvesteringar, samarbetsavtal, förvärv och fusioner.⁵ Av de totalt 72 utländska investeringar som Business Sweden tillsammans med regionala partners medverkat till under 2018 utgjordes 68 procent av nyetableringar och expansioner, 24 procent av strategiska samarbeten och 8 procent av förvärv och kapitalinvesteringar.⁶

Utredningen definierar nedan ett antal former av utländska investeringar och andra relevanta begrepp. Ytterligare förkortningar och begrepp återfinns samlat före betänkandets sammanfattning.

- Utländsk direktinvestering (eng. Foreign Direct Investment [FDI]): En utländsk direktinvestering innebär att minst 10 procent av aktierna eller röstvärdet i ett befintligt bolag förvärvas av en utländsk investerare.⁷ Främst sker utländska direktinvesteringar genom att ett multinationellt företag (MNF) etablerar ett svenskt dotterbolag genom förvärv eller nyetablering, men begreppet kan även avse fusioner, aktieägartillskott och lån till bolag i ett annat land.
- Fusioner och förvärv (eng. Mergers and Acquisitions [M&A]): Sammanslagningar som sker genom att ett företag köper upp eller går ihop med ett redan existerande företag eller verksamhet i utlandet. I Sverige utgjordes den näst vanligaste etableringsformen för utländska bolag under 2017 av förvärv (35 procent), vilket motsvarar 3 150 företag.⁸

⁴ Ds 2011:29 *Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande*, s. 23.

⁵ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*, s. 9.

⁶ Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden, Verksamhetsåret 2018*, s. 43.

⁷ Tillväxtanalys (2018) *Utländska företag 2017*, s. 10.

⁸ *Ibid.*, s. 12.

- Nyetableringar (eng. greenfield investment): En s.k. greenfield-investering innebär att en utländsk investerare bygger upp en ny verksamhet eller utökar en befintlig verksamhet.⁹ Nyetableringar var under 2017 den vanligaste etableringsformen för utländska bolag i Sverige (44 procent), motsvarande 4 004 företag.¹⁰
- Samarbetsavtal: Ett avtal mellan två eller flera parter för att samarbeta och dela resurser i ett projekt som gynnar båda parter. Som investeringstyp handlar en strategisk allians ofta om ett gemensamt forsknings- och utvecklingsprojekt som bedrivs i Sverige.
- Expansionsinvesteringar: En expansionsinvestering sker när ett i värdlandet befintligt utlandsägt bolag gör följdinvesteringar som leder till ökad produktion eller tillverkning.
- Portföljinvestering: En portföljinvestering är en ren finansiell placering där investeringen utgör mindre än 10 procent av aktierna eller röstvärdet.
- Utlandsägda företag: Huvudprincipen för att definiera ett företag som utlandsägt är att mer än 50 procent av aktiernas röstvärde innehas av en eller flera utländska ägare.¹¹

1.2 Vikten av utländska investeringar i Sverige

Det offentliga främjandet av utländska investeringar i Sverige, det så kallade investeringsfrämjandet, har ökat i betydelse under senare år. Svenska storföretag expanderar främst på utländska marknader, varför nya arbetstillfällen behöver skapas i utländska företag som etablerar sig i Sverige. (Dir. 2018:3).

Liksom i utredningens direktiv har investeringsfrämjandets nytta för Sverige konstaterats i såväl Sveriges exportstrategi som i ett flertal tidigare utredningar.

Enligt exportstrategin bidrar utländska investeringar till ökad konkurrens vilket tvingar svenska företag att anpassa sig och öka sin produktivitet. Samtidigt konstaterades att utländska investeringar bidrar med idéer, kapital och nätverk som spillas över på svenska företag och ökar deras innovationskraft. Genom strategins åtgärd 16 *Utländska*

⁹ European Commission (2017) *Greenfield Investment Monitor*.

¹⁰ Tillväxtanalys (2018) *Utländska företag 2017*, s. 12.

¹¹ *Ibid.*, s. 9.

företag ska vilja investera i Sverige lanserades fem insatser för att stärka investeringsfrämjandet, inklusive ökade resurser till Business Sweden i syfte att förstärka dess stöd till det regionala investeringsfrämjandet samt Team Sweden-samordning för investeringsfrämjandet.¹²

I den översyn som gjordes inför sammanslagningen av Exportrådet och Invest Sweden till Business Sweden 2013 redogörs för framväxten av det svenska investeringsfrämjandet.¹³ Utvecklingen mot ett främjande av utländska investeringar med statliga medel skedde mot bakgrund av en insikt att svenska storföretag i ljuset av växande internationell konkurrens inte längre kunde förmodas stå för en ökad sysselsättning i Sverige. Således framstod det som viktigt att kompensera svenska bolags utflyttning med ett inflöde av utländska företag som etablerade sig, anställde personal och förlade produktion, forskning och utveckling (FoU) och annan viktig verksamhet i Sverige. Samtidigt konstaterades att ett flertal jämförbara länder bedrev statligt investeringsfrämjande, vilket riskerade att utgöra en konkurrensnackdel för Sverige.¹⁴

UD-utredningen *En utrikesförvaltning i världsklass* (SOU 2011:21) uppmärksammade liksom departementsskrivelsen *Vad kräver krisen av främjandet?* (Ds 2009:35) att investeringar är en motor för ekonomisk utveckling och att det därför är angeläget att Sverige förblir ett attraktivt land för utländskt företagande och utländska investeringar.^{15 16}

I rapporten *Oberoende översyn av Sveriges export- och investeringsfrämjande åtgärder* argumenterade konsultbolaget Arthur D. Little för att investeringsfrämjandet utgör en viktig komponent i svenskt näringsliv och att svenska kompetenskluster har behov av kapital och utländsk kompetens för att behålla sin konkurrenskraft och därigenom bidra till ökad tillväxt och sysselsättning.¹⁷

I den senaste statliga utredningen om investeringsfrämjandet som gjordes 2001, *Statens roll för att främja viktiga utländska investeringar i Sverige* (SOU 2001:109), framhölls att det är av vikt att det svenska

¹² Regeringskansliet (2015) *Sveriges Exportstrategi*, s. 22.

¹³ Ds 2011:29 *Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande*, s. 22–25.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ SOU 2011:21 *En utrikesförvaltning i världsklass*, s. 225.

¹⁶ Ds 2009:35 *Vad kräver krisen av främjandet?*

¹⁷ Arthur D. Little (2007) *Oberoende översyn av Sveriges export- och investeringsfrämjande åtgärder.*, s. 11.

företagsklimatet i vid mening är konkurrenskraftigt så att utländska investeringar hamnar i Sverige, men även att svenska företag behåller och utvecklar sina verksamheter i Sverige. Utredningen argumenterade också för att det statliga investeringsfrämjandet bör prioritera att attrahera verksamhet med hög kompetens och högt förädlingsvärde.¹⁸

Utländska direktinvesteringar: tillgångar och inflöden i Sverige

På Riksbankens uppdrag samlar Statistiska centralbyrån (SCB) in uppgifter om flödet av utländska investeringar, som ingår i ett lands betalningsbalansstatistik.

Under 2017 ökade de samlade utländska direktinvesteringarna (tillgångarna) i Sverige med 99 miljarder kronor, och uppgick vid slutet av året till 2 909 miljarder kronor.¹⁹ Motsvarande siffror för 2015–2016 framgår av tabell 1.1 som även anger andel av bruttonationalprodukten (BNP). Direktinvesteringarnas storlek i förhållande till BNP (62 procent 2016) kan ses som ett mått på den höga internationaliseringsgraden av svensk ekonomi.

Tabell 1.1 Utländska direktinvesteringstillgångar i Sverige 2015–2016

Miljarder kronor

	2015	2016
Utländska direktinvesteringstillgångar i Sverige	2 500	2 725
Andel av BNP (procent)	60	62

Källa: Business Sweden.

Under 2017 ökade inflödet av utländska direktinvesteringar (FDI-inflödet) i Sverige från 104 till 132 miljarder kronor.²⁰ Inflöden avser nettot av de investeringar som utländska företag gjort i Sverige. I tabell 1.2 framgår förändringar i FDI-inflödet i Sverige 2014–2017.

¹⁸ SOU 2001:109 *Statens roll för att främja viktiga utländska investeringar i Sverige*, s. 37–38.

¹⁹ SCB, *Direktinvesteringar 2017 – tillgångar och avkastning*, www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/betalningsbalans-och-utlandsstallning/betalningsbalans-och-utlandsstallning/betalningsbalansen-bop/pong/statistiknyhet/direktinvesteringar-2017-tillgangar-och-avkastning/ (2019-02-19 17:22).

²⁰ Kommerskollegium (2018) *Sveriges utrikeshandel med varor och tjänster samt direktinvesteringar, Helåret 2017*.

Tabell 1.2 Utländska direktinvesteringsflöden i Sverige 2014–2017

Miljarder kronor

2014	2015	2016	2017
27,7	58,2	104,3	131,6

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Komerkskollegium (2018) *Sveriges utrikeshandel med varor och tjänster samt direktinvesteringar, Helåret 2017*.

En rapport av Copenhagen Economics för Teknikföretagen visar att tio länder stod för cirka 88 procent av FDI-inflödet i Sverige under 2003–2016.²¹ Dessa framgår av tabell 1.3, som visar att USA och Storbritannien var de två största ursprungsländerna med en kombinerad andel på 36 procent av FDI-inflödena till Sverige under perioden. Gemensamt stod Finland, Norge och Danmark för strax över en femtedel av FDI-inflödena, medan även Tyskland (11 procent), Nederländerna (10 procent) och Frankrike (6 procent) utgjorde betydande källor.

Tabell 1.3 FDI-inflöde till Sverige från de tio största ursprungsländerna 2003–2016

Mätt i 2015 EUR*

Land	Miljarder EUR	Andel (procent)
USA	39,6	19
Storbritannien	34,4	17
Tyskland	23,1	11
Nederländerna	20,8	10
Finland	17,6	8
Norge	16,1	8
Frankrike	13,0	6
Danmark	11,4	5
Japan	4,7	2
Förenade Arabemiraten	4,6	2
Totalt	185,3	88

Anm. (*) 1 EUR = 10,4 SEK (1 april 2019).

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Copenhagen Economics (2017) *FDI In and Out of Sweden*, rapport för Teknikföretagen, s. 11.

²¹ Copenhagen Economics (2017) *FDI In and Out of Sweden*, rapport för Teknikföretagen.

Det kan tilläggas att eftersom samtliga transaktioner som ingår i statistiken över inflödet av utländska direktinvesteringar i Sverige är av rent finansiell karaktär använder sig främjandeaktörer på nationell och regional nivå av andra mått så som högkvalitativa investeringar, totalt antal investeringar och antal nya kundprospekt. Dessa mått tas upp i kapitel 2.

Utländska investeringar till Sverige bidrar till sysselsättning och ökad tillväxt

Utländska investeringar har stor inverkan på tillväxt och sysselsättning i Sverige. Under 2017 fanns det 14 388 utlandsägda företag i Sverige med totalt 672 420 anställda, vilket motsvarar cirka en femtedel av antalet anställda i den privata sektorn. Såväl utlandsägandet som antal anställda har under 2017 ökat från föregående år med 277 företag respektive 39 204 personer (motsvarande 6 procent).²²

Flest antal utländska företag i Sverige kontrolleras av ägare från Norge (2 267 företag) följt av Danmark (1 410 företag) och USA (1 359 företag). Störst antal anställda återfinns i tyskländsägda företag (76 640 anställda) följt av USA och Norge (71 326 respektive 70 763 anställda).²³

I samband med utländska förvärv ökar sysselsättningseffekterna i företag som köps upp (bortsett för större tillverkningsföretag), enligt en ekonometrisk analys genomförd av Tillväxtanalys. Analysen visar även på en tydlig positiv effekt på genomsnittslönen i de förvärvade företagen, bl.a. eftersom mer produktiva företag har möjlighet att betala högre löner (*eng. rent-sharing*) samt genom att andelen kvalificerad arbetskraft ökar.²⁴ Liknande slutsatser har även belagts i internationella studier som menar att detta beror på att utlandsägda företag betalar högre löner för att minska personalomsättningen och därigenom risken att företagsspecifik kunskap sprids till inhemska konkurrenter.²⁵

Samtidigt har empiriska studier visat att jobben är osäkrare i utlandsägda än inhemska företag eftersom nedläggningssannolikheten

²² Tillväxtanalys (2018) *Utländska företag 2017*, s. 7.

²³ Ibid.

²⁴ Tillväxtanalys (2017) *Utländska företag i svenskt näringsliv – hot eller möjlighet?*, s. 32.

²⁵ Beata Javorcik (2012) *Does FDI Bring Good Jobs to Host Countries? Background Paper for the World Development Report 2013*. World Bank, Washington, DC.

av arbetsställen i utlandsägda företag är högre än i icke-multinationella företag.²⁶

Utländska företag står för en betydande del av Sveriges export och bidrar till ökad internationalisering av svensk ekonomi

Utländska företag står i dag för ungefär hälften av den svenska varuexporten, som samlat bidrar till cirka 45 procent av Sveriges BNP.²⁷ Enligt OECD bidrar utländska direktinvesteringar även till att öka den internationella handelsintegrationen i värdlandets ekonomi genom bättre tillgång till utländska marknader, utveckling av den lokala exportkapaciteten och integration i globala värdekedjor.²⁸

Utlandsägda företag står för en betydande del av näringslivets FoU-investeringar

I Sverige bedrivs den största andelen av FoU-verksamhet i företagssektorn. Under 2015 motsvarade företagssektorns dryga 95 miljarder kronor cirka 70 procent av de totala FoU-utgifterna. Cirka 42 procent av näringslivets FoU (i termer av utgifter för FoU) utfördes under 2015 av utlandsägda företag, vilket är en ökning jämfört med 2013. Under 2015 uppgav de utlandsägda koncernerna att de utfört FoU-verksamhet för knappt 32 miljarder kronor i Sverige.²⁹

Utländska investeringar främjar produktiviteten

MNF är betydligt mer produktiva (31 procent) än nationella företag, enligt en studie från Tillväxtanalys. Detta kan förklaras genom en rad ägarspecifika tillgångar som unika produkter eller produktionsprocesser, starka varumärken, rykte om god kvalitet eller tillgång till internationella produktions- och marknadsföringsnätverk.³⁰

²⁶ Tillväxtanalys (2017) *Utländska företag i svenskt näringsliv – hot eller möjlighet?*, s. 34.

²⁷ Business Sweden (2018) *När företagen investerar – Sverige i den globala konkurrensen om Direktinvesteringar*, s. 3.

²⁸ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 13.

²⁹ Tillväxtanalys (2017) *Forskning och utveckling i internationella företag 2015*, s. 7.

³⁰ Tillväxtanalys (2017) *Utländska företag i svenskt näringsliv – hot eller möjlighet?*, s. 7, 22.

Internationella studier har även visat att innovationstakten stiger i multinationella dotterbolag eftersom de åtnjuter större förmåner från innovation tack vare sin befintliga marknadsskala (*eng. market scale*).³¹

Vid utländska förvärv ökar även produktiviteten i det uppköpta företaget genom *direkta produktivitetseffekter*, vilket exempelvis sker genom teknologi- och kunskapsöverföringar liksom produktivitetshöjande omstruktureringar så som investeringar i maskiner och utrustning. Samtidigt är det viktigt att tillägga att det förekommer selektion vid utländska förvärv (s.k. russinplockning), dvs. det är vanligtvis redan produktiva företag med en hög andel kvalificerad arbetskraft som förvärvas.³²

Som uppmärksammats i exportstrategin ökar utländska investeringar även svenska företags innovationskraft genom s.k. spill-over effekter eller *indirekta produktivitetseffekter*. Detta sker när idéer, kapital och nätverk spillas över på omgivande företag, inklusive underleverantörer och konkurrerande företag.

Tillväxtanalys genomför som en del av ett pågående ramprojekt om den offentliga sektorns roll för stora kunskapsintensiva investeringar en empirisk studie om effekter av kunskapsöverföring från MNF till lokala företag. Studien, vars resultat ska publiceras senast i april 2020, fokuserar på företagens produktivitet och utrikeshandel.³³

1.3 Förslag på EU-nivå och angränsande utredningar

Behovet av granskning av utländska direktinvesteringar

I en omvärld präglad av ett förändrat säkerhetsläge har behovet av granskning av utländska direktinvesteringar som kan påverka säkerhet eller allmän ordning kommit att diskuteras allt mer på nationell och internationell nivå. Exempelvis konstateras i Regeringsförklaringen 2019 att vaksamheten ökas mot utländska försök att förvärva

³¹ Maria Guadalupe et al. (2012) Innovation and Foreign Ownership. *American Economic Review*, 102(7), s. 3594–3627.

³² Ibid.

³³ Tillväxtanalys (2019) *Ramprojekt: SKI Vilken roll har den offentliga sektorn för stora kunskapsintensiva investeringar?* (Dnr 2018/020).

känslig infrastruktur.³⁴ I sin årsbok för 2018 konstaterade Säkerhetspolisen att strategiska uppköp eller investeringar av en annan stat, via statsägda eller statskontrollerade företag, används för att påverka eller inhämta information.³⁵

Behovet har även uppmärksammats på EU-nivå, och EU:s ministerråd (EU-rådet) godkände i mars 2019 ett lagförslag om granskning av utländska direktinvesteringar i EU. Detta betyder att de nya reglerna började gälla i april 2019.³⁶ Enligt direktivet ska denna utredning beakta pågående arbete inom EU om utländska direktinvesteringar. Utvecklingen inom EU beskrivs i mer detalj i avsnitt 1.3.1.

Enligt direktivet ska utredaren även ”beakta att det kan finnas skäl för att begränsa vissa utländska investeringar bl.a. när det gäller säkerhetskänslig verksamhet eller annan verksamhet av vikt för totalförsvaret”. I delbetänkandet noterade vi att vissa risker avseende russin-plockning finns i relation till högteknologier som är av betydelse för Sverige, inom exempelvis försvarssektorn eller andra samhällsviktiga funktioner som infrastruktur och IT.³⁷

Svenska myndigheter har under en lång tid uppmärksammat säkerhetsproblem som kan uppstå när utländska aktörer förvärvar verksamheter som hanterar kritisk infrastruktur och säkerhetskänsliga uppgifter. Mot bakgrund av detta har regeringen gett två utredningar, Utredningen om vissa säkerhetsskyddsfrågor (Ju 2017:08) och Kommittén om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (Fö 2017:02), i uppdrag att se över frågor relaterade till denna problematik.³⁸ Dessa utredningar beskrivs i avsnitt 1.3.2 respektive 1.3.3.

Utredningen har även följt Internationaliseringsutredningens (U 2017:02) arbete eftersom den har vissa kopplingar till investeringsfrämjande. Detta beskrivs i avsnitt 1.3.4.

³⁴ Regeringen (2019) *Regeringsförklaringen 21 januari 2019*, s. 15.

³⁵ Säkerhetspolisen (2019) *Säkerhetspolisens årsbok 2018*, s. 31.

³⁶ Europeiska kommissionen, *Pressmeddelande Utländska investeringar ska granskas: nya EU-regler fr.o.m. april 2019*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1532_sv.htm (2019-03-07 15:32).

³⁷ SOU 2018:56 *Bättre kommunikation för fler investeringar*, s. 20.

³⁸ Regeringskansliet (2017) *Faktapromemoria 2017/18:FPM9 Förordning som inrättar ett ramverk för granskning av utländska direktinvesteringar i EU*.

1.3.1 EU-förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar

Utredningen ska i linje med direktivet beakta pågående arbete inom EU om utländska direktinvesteringar såsom:

- KOM (2017) 487: förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning ”om inrättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i Europeiska unionen”.
- KOM (2017) 494: meddelande från EU-kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén ”Att välkomna utländska direktinvesteringar men samtidigt skydda grundläggande intressen”.

Bakgrund till förslaget

Att stå öppet för utländska investeringar är och förblir en central princip för EU och en av de viktigaste källorna till tillväxt. På senare tid har emellertid oro uttryckts angående utländska investerare, bland annat statsägda företag, som av strategiska skäl tar över europeiska företag med nyckelteknik. Ofta åtnjuter EU:s investerare inte samma rätt att investera i det land där investeringen har sitt ursprung. Dessa frågor kräver noggrann analys och välavvägda åtgärder.³⁹

I diskussionsunderlaget *Hur vi bemöter globaliseringen* från maj 2017 slog EU-kommissionen fast betydelsen av att EU bibehåller ett öppet investeringsklimat. Samtidigt beskrivs en växande oro över utländska investerares, inklusive statsägda företags, strategiska köp av europeiska företag med nyckelteknik och det har ifrågasatts om dagens regelverk är tillräckligt för att hantera den uppkomna situationen.⁴⁰

I september 2017 presenterade EU-kommissionen sitt förslag till förordning som inrättar en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i EU (KOM (2017) 487) av skäl som hänför sig till säkerhet eller allmän ordning.⁴¹ Syftet med förslaget var att skapa en ram

³⁹ Europeiska kommissionen (2017) *Diskussionsunderlag Hur vi bemöter globaliseringen*, s. 15.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Förslaget till förordning baseras på Artikel 207 (2) av Fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt (EUF) som rör det gemensamma handelspolitiken, vilket är en exklusiv EU-befogenhet.

för granskning av utländska direktinvesteringar i EU för medlemsstaterna, och i vissa fall även EU-kommissionen. Samtidigt bibehöll förslaget till förordning medlemsstaternas handlingsutrymme för att anpassa sig till nya omständigheter och det egna nationella sammanhanget. Förslaget innebar att en samarbetsmekanism skapas för utbyte av information och synpunkter, särskilt i de fall där den utländska direktinvesteringen i en eller flera medlemsstater kan påverka säkerhet eller allmän ordning i en annan medlemsstat.⁴²

Förslaget till förordning åtföljdes av meddelandet ”Att välkomna utländska direktinvesteringar men samtidigt skydda grundläggande intressen” (KOM (2017) 494), i vilket EU redogjorde för det strategiska behovet av en gemensam ram för granskning av investeringar. Meddelandet fastställde att EU kommer att fortsätta stödja liberalisering och skydd av investeringar internationellt, men att det i takt med att mönstret för utländska investeringar förändras är nödvändigt att slå vakt om säkerhet och allmän ordning. Detta mot bakgrund av att utländska investerare i allt större utsträckning inriktar sig mot att hitta nya marknader och strategiska tillgångar, och att statsägda företag spelar en större roll i den globala ekonomin.⁴³ Till följd av risken att utländska investerare försöker ta kontroll över eller påverka europeiska företag vars verksamhet har koppling till kritisk teknik, infrastruktur, insatsvaror eller känslig information behövs enligt meddelandet ”kraftfulla och lämpliga åtgärder” för att skydda tillgångar i EU mot företagsköp som kan skada EU:s eller dess medlemsstaters väsentliga intressen.⁴⁴

Meddelandet konstaterar vidare att nästan hälften av EU:s medlemsstater i dag har mekanismer för granskning av utländska direktinvesteringar. Sedan förslaget till förordning presenterades har dessutom ett flertal reformer rörande FDI-granskning antingen behandlats eller genomförts i ett antal medlemsländer (däribland Tyskland, Frankrike och Nederländerna) medan Ungern antagit en lag om en ny FDI-granskningsmekanism. Som figur 1.1 visar fanns i februari 2019

⁴² Europeiska kommissionen (2017) *Meddelande från EU-kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén* ”Att välkomna utländska direktinvesteringar men samtidigt skydda grundläggande intressen”. (KOM (2017) 494), s. 11.

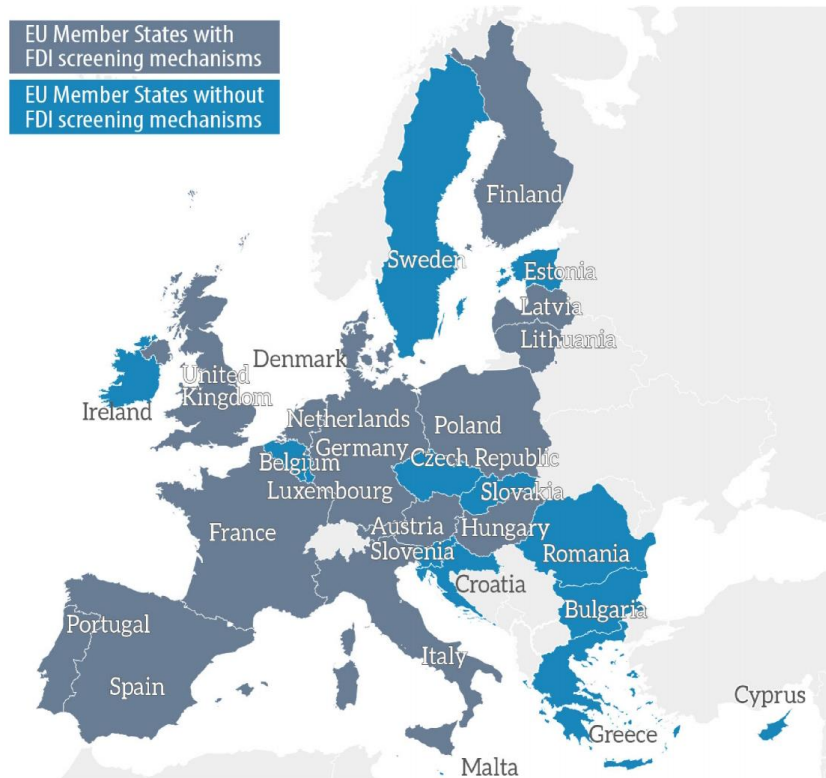
⁴³ *Ibid.*, s. 5.

⁴⁴ *Ibid.*

nationella FDI-granskningsmekanismer på plats i 14 av EU:s medlemsstater,⁴⁵ däribland utredningens tre referensländer Danmark, Finland och Nederländerna.

Figur 1.1 Formella FDI-granskningsmekanismer i EU:s medlemsstater

Februari 2019

Källa: Gisela Grieger (2019) *EU framework for FDI Screening*, EPRS, European Parliament, February 2019, s. 4.

På EU-nivå saknas däremot ett strategiskt samarbete mellan medlemsstaterna och en gemensam övergripande strategi. Det finns dessutom betydande skillnader mellan medlemsländernas granskningsmekanismer sett till bl.a.:

⁴⁵ De medlemsländer som har nationella regler för investeringsgranskning är Danmark, Finland, Frankrike, Italien, Lettland, Litauen, Nederländerna, Polen, Portugal, Spanien, Tyskland, Storbritannien, Ungern och Österrike. (Tidpunkten för Storbritanniens utträde ur EU är när detta skrivs ännu okänd).

- *Tillämpning*: FDI-granskning inom och utanför EU; olika granskningströsklar och bredden av sektorer som omfattas utöver försvaret.
- *Utformning*: förhandsgodkännande kontra FDI-granskning i efterhand (*eng. ex-post*).

Liknande variationer i tillämpning och utformning återfinns även i befintliga granskningsmekanismer i länder utanför EU som Australien, Kanada, Kina, Nya Zeeland, Japan, Sydkorea, Ryssland och USA.⁴⁶

Lagförslagets godkännande och implikationer för Sverige

Lagförslaget godkändes i mars 2019 av EU-länderna i rådet, kort efter att Europaparlamentet i februari 2019 röstat ja. Förslaget har tidigare behandlats under interinstitutionella förhandlingar (trilog) mellan Europaparlamentet, rådet och EU-kommissionen som resulterade i en provisorisk text om förordningen, vilken sedan antogs av Ständiga representanternas kommitté (Coreper) följt av Europaparlamentets utskott för internationell handel (INTA) i december 2018.

I och med EU-rådets godkännande är lagstiftningsprocessen avslutad och den nya EU-förordningen började gälla i april 2019. Därefter har medlemsländerna och kommissionen 18 månader på sig att införa de arrangemang som krävs för att tillämpa den nya mekanismen för granskning av investeringar.⁴⁷

I tabell 1.4 återges ett urval av EU-förordningens artiklar och deras innehåll.

⁴⁶ Gisela Grieger (2019) *EU framework for FDI Screening*, EPRS, European Parliament, February 2019, s. 2–4.

⁴⁷ Europeiska kommissionen, *Pressmeddelande Utländska investeringar ska granskas: nya EU-regler fr.o.m. april 2019*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1532_sv.htm (2019-03-07 15:32).

Tabell 1.4 EU-förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar: ett urval artiklar och deras innehåll

Artikel	Innehåll
1	Förordningen påverkar inte varje medlemsstats eget ansvar att upprätthålla den nationella säkerheten eller rätten att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen. Förordningen får inte begränsa varje medlemsstats rätt att besluta om huruvida en enskild utländsk direktinvestering ska granskas inom ramen för förordningen.
2	Fastställer de definitioner som gäller i förordningen.
3	Fastställer vissa krav för EU-länder som vill bibehålla eller anta ett kontrollsystem på nationell nivå (inbegripet tillämpliga tidsfrister, transparens och icke-diskriminering mellan olika tredjeländer).
4	Listar de faktorer som medlemsländer och kommissionen får beakta, bl.a. kritisk infrastruktur, kritisk teknik och produkter med dubbla användningsområden, tillgång på kritiska insatsvaror (t.ex. energi och råvaror), åtkomst till känslig information samt mediernas frihet och mångfald. Medlemsstaterna och kommissionen får också särskilt beakta om den utländska investeraren direkt eller indirekt kontrolleras av ett tredjelands regering, inbegripet genom ägarstruktur eller betydande finansiering.
5	Medlemsstaterna ska lämna en årlig rapport till kommissionen med aggregerade uppgifter om utländska direktinvesteringar som gjorts på deras territorium.
6–7	En samarbetsstruktur inrättas där EU-länderna och kommissionen kan utbyta information och ta upp frågor som rör utländska direktinvesteringar som sannolikt kan påverka säkerhet eller allmän ordning. Den berörda medlemsstaten ska i vederbörlig utsträckning beakta synpunkter från andra medlemsstater och yttranden från kommissionen.
8	Kommissionen får möjlighet att utfärda yttranden om en investering hotar säkerheten eller den allmänna ordningen i mer än ett EU-land, eller om en investering kan undergräva ett projekt eller program av intresse för hela EU, t.ex. ramprogrammet för forskning och innovation Horisont 2020 eller satellitnavigeringssystemet Galileo.
9	Medlemsstaterna ska säkerställa tillgängliggörande utan onödigt dröjsmål av de uppgifter som är föremål för underrättelse eller begärs av kommissionen eller medlemsstater. Detta innefattar bl.a. ägarstrukturen för den utländska investeraren och investeringens ungefärliga värde.
10	Medlemsländerna och kommissionen ska säkerställa skyddet av konfidentiella uppgifter som erhålls genom tillämpning av förordningen.
11	Varje medlemsstat och kommissionen ska inrätta en kontaktpunkt för förordningens genomförande. Kommissionen ska tillhandahålla ett krypterat system för att stödja samarbete och uppgiftsutbyte.
12	Internationellt samarbete uppmuntras när det gäller granskning av investeringar, bl.a. utbyte av erfarenheter, bästa praxis och information om frågor av gemensamt intresse inom den särskilda expertgrupp som inrättades 2017.

Källa: Europeiska unionen, Europaparlamentet, Rådet (2019) Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen, 2017/0224 (COD).

Förordningens krav på upplysningar behöver utredare närmare

Sverige har i dag inget nationellt regelverk för granskning av utländska direktinvesteringar och EU:s lagförslag innebär inte något krav på medlemsländerna att skapa en FDI-granskningsmekanism. I faktagromemorian 2017/18:FPM9 från Regeringskansliet (UD) görs dock bedömningen att kravet på upplysningar avseende investeringar och dess eventuella effekt på gällande svenska regler behöver utredas närmare.⁴⁸ I synnerhet gäller detta i relation till dess förenlighet med offentlighets- och sekretessregleringen och säkerhetskyddslagen. Dessutom behöver en analys göras av vilken eller vilka myndigheter som ska anförtros de nya arbetsuppgifter som förslaget ger upphov till, enligt promemorian.

Regeringen delar EU:s bedömning i förslaget till förordning att de omedelbara kostnaderna för såväl unionen som Sverige främst är administrativa, vilket innebär ”ett visst behov av tillskott av förvaltningsresurser”. Regeringen bedömer vidare att följande tre funktioner eller system kommer behöva inrättas:

1. En funktion som ska vara kontaktpunkt för granskning av investeringar.
2. En funktion för sammanställandet av årliga rapporter för utländska investeringar som genomförs i Sverige.
3. Ett system för att kunna vederbörligen beakta yttranden och kommentarer från EU-kommissionen eller andra medlemsstater.⁴⁹

Utredningens bedömning: EU har understrukt vikten av att förbli öppet för utländska direktinvesteringar. Samtidigt finns ett behov att hantera de säkerhetsproblem som kan uppstå när utländska investerare försöker ta kontroll över eller påverka europeiska företag vars verksamhet hanterar kritisk infrastruktur eller säkerhetskänsliga uppgifter. I ljuset av detta ser utredningen positivt på att EU:s lagförslag godkännts och ska implementeras av medlemsländerna och kommissionen inom 18 månader.

Regeringen har tidigare identifierat ett behov att vidare utreda förslagens implikationer inför dess ikraftträdande. För närvarande finns

⁴⁸ Regeringskansliet (2017) *Faktagromemoria 2017/18:FPM9 Förordning som inrättar ett ramverk för granskning av utländska direktinvesteringar i EU*, s. 4.

⁴⁹ *Ibid.*

nationella granskningssystem på plats i 14 av EU:s medlemsstater. Sverige ska förbli öppet för utländska investeringar, men möjligheten att införa en granskningsmekanism för utländska direktinvesteringar bör ses över. I väntan på att detta sker föreslår utredningen ett par åtgärder:

Förslag:

Business Sweden ökar dialogen avseende säkerhetsrisker med myndighet som regeringen utser:

Business Swedens investeringsrådgivare bör öka dialogen med myndighet som regeringen utser i syfte att tidigt hantera potentiella investeringar som kan innebära risker för kritisk infrastruktur och andra säkerhetsrisker.

Business Sweden bistår regionala IFO med bakgrundskontroll av potentiella utländska investerare:

Business Sweden bör bistå regionala IFO i att genomföra en första bakgrundskontroll av potentiella utländska investerare.

1.3.2 Säkerhetsskyddsutredningen (Ju 2017:08)

Säkerhetsskyddsutredningen (Ju 2017:08) lämnade i november 2018 sitt slutbetänkande *Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen* (SOU 2018:82). Utredningen har haft i uppdrag att komplettera vissa delar av de förslag som lämnades i betänkandet *En ny säkerhetsskyddslag* (SOU 2015:25), som ligger till grund för den nya säkerhetsskyddslag som trädde i kraft 1 april 2019. Säkerhetsskyddslagen skyddar verksamheter som har betydelse för Sveriges säkerhet ur ett nationellt perspektiv.

Säkerhetsskyddsutredningen har haft i uppdrag att kartlägga behovet av att förebygga att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller i övrigt säkerhetskänslig verksamhet utsätts för risker i samband med utkontraktering, upplåtelse och överlåtelse av sådan verksamhet.

Betänkandet konstaterar att överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och egendom, som har betydelse för Sveriges säkerhet, kan medföra sårbarheter för landets säkerhet. Säkerhetsskyddsutredningen lämnar bl.a. förslag för att en del av de åtgärder i steg ("kontrollstationer") som föreslås i samband med utkontraktering, upplåtelse

och vissa andra förfaranden ska tillämpas även vid vissa överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och egendom. Enligt förslagen ska kraven på att genomföra en särskild säkerhetsbedömning och lämplighetsprövning (kontrollstation 1) och därefter samråda med tillsynsmyndigheten (kontrollstation 2) gälla när en verksamhetsutövare som omfattas av säkerhetsskyddslagen avser att överlåta

- hela eller någon del av den säkerhetskänsliga verksamheten eller någon egendom i den säkerhetskänsliga verksamheten som har betydelse för Sveriges säkerhet, eller
- ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd.

Vidare föreslås bl.a. en ändrad anmälningsplikt och att vissa överlåtelser anses ogiltiga om de genomförts trots förbud av tillsynsmyndigheten.⁵⁰

Säkerhetsskyddsutredningens betänkande har remitterats av Justitiedepartementet och remissvaren ska ha inkommit senast den 1 april 2019.

1.3.3 Kommittén om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (Fö 2017:02)

Som ett utfall av den nationella säkerhetsstrategin tillsattes 2017 kommittén om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet⁵¹ (Fö 2017:02). Den parlamentariskt sammansatta kommittén har haft i uppdrag att kartlägga och analysera befintligt regelverk som syftar till att skydda totalförsvarsverksamhet mot yttre hot. Därutöver har kommittén haft i uppdrag att bl.a. bedöma behovet av författningsåtgärder gällande ansvarsförhållandet mellan staten, kommunerna och enskilda för att åstadkomma ett ökad skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av viktig infrastruktur, som exempelvis hamnar och flygplatser, samt att analysera möjligheterna till statlig förköpsrätt av viss fast egendom.⁵²

⁵⁰ SOU 2018:82 *Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen*.

⁵¹ Totalförsvaret är den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Totalförsvaret består av militärt respektive civilt försvar.

⁵² SOU 2018:26 *Några frågor i skyddslagstiftningen*.

I kommitténs delbetänkande *Några frågor i skyddslagstiftningen* (SOU 2018:26) behandlas frågor som rör skyddslagsstiftningen. Dessa har inte bäring på investeringar.

Kommittén beräknas lämna sitt slutbetänkande i juni 2019. Vid den tidpunkt detta betänkande gick till tryck hade kommittén inte möjlighet att delge några konkreta förslag. Det har dock kommit till utredningens kännedom att kommittén avser kortfattat beskriva grunddragen i olika länders granskningsmekanismer för utländska direktinvesteringar i ett avsnitt med internationella jämförelser. Detta bedömer vi är av relevans för en kommande utredning inför implementeringen av EU-förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar i Sverige.

1.3.4 Internationaliseringsutredningen (U 2017:02)

Internationaliseringsutredningen (U 2017:02) föreslår i betänkandet *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige* (SOU 2018:78) åtgärder för att öka Sveriges attraktivitet som studiedestination och kunskapsnation. Internationaliseringsutredningen konstaterar att andra länder i högre utsträckning än Sverige anstränger sig för att attrahera kompetens och investeringar. För att öka kännedomen om Sverige som kunskapsnation och studiedestination i omvärlden lämnar utredningen ett antal förslag, så som:

- Utökad omvärldsbevakning vid ett antal myndigheter (som t.ex. Vinnova).
- Ökad närvaro i utlandet för svensk högre utbildning och forskning som primärt bygger på de nuvarande innovations- och forskningskontoren.
- Utökad uppdrag till SI att främja och marknadsföra Sverige som *studiedestination* och ett nytt uppdrag att informera om Sverige som *kunskapsnation* i utlandet.
- Befintliga Team Sweden grupperingar som arbetar inom ramen för det svenska investeringsfrämjandet utomlands får i uppdrag att inkludera lärosäten och forskningsfinansiärer i sitt arbete.

Utöver detta föreslår Internationaliseringsutredningen ett antal åtgärder relaterade till konkurrensen om internationellt mobila studenter. Detta innefattar bl.a. att lärosätena tar ett större ansvar för att öka utländska studenters kontakter med arbetslivet genom t.ex. praktikmöjligheter eller mentorskap.

I relation till migrationsrättsliga aspekter föreslås dessutom att regeringen initierar en utredning om certifiering av universitet och högskolor för mer generell hantering av ansökningar om uppehållstillstånd för studier och forskning samt arbetstillstånd. Vidare rekommenderas att Migrationsverket förstärker och vidareutvecklar arbetet med att förkorta handläggningstiderna för såväl studenter och doktorander som anställda.⁵³

⁵³ SOU 2018:78, *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige*.

2 Aktörer och samverkan i investeringsfrämjandet

Kapitlet inleds med en kartläggning av aktörer som är involverade i det offentliga främjandet av utländska investeringar till Sverige på lokal, regional, nationell och internationell nivå, med särskilt fokus på Business Sweden, utrikesförvaltningen, regionala investeringsfrämjandeorganisationer (IFO) och kommuner. Utredningen analyserar dessutom behovet av en långsiktig finansiering av regionernas investeringsfrämjande liksom Team Sweden Invest.

I syfte att stärka Sveriges samlade offentliga investeringsfrämjande föreslår vi bl.a. att en strategi för investeringsfrämjande antas som del av den fortsatta exportstrategin, att en nationell samordnare (investeringssamordnare) tillsätts med ansvar att följa upp investeringsfrämjandestrategin och att Team Sweden Invest omstruktureras för att höja samverkansarbetet till nästa nivå.

2.1 Bakgrund

Samverkan mellan olika främjandeaktörer är centralt för att utländska potentiellt investerande företag ska kunna få den hjälp de behöver. Arbetet kan i dag vara fragmenterat och överlappande. (Dir. 2018:3).

Utredningens direktiv uppmärksammar att främjandearbetet riktat mot utländska potentiella investerare kan vara överlappande och fragmenterat. Vi har därför i uppdrag att analysera om och i så fall hur myndigheter och andra berörda offentliga aktörer ska involveras i investeringsfrämjandet på lokal, regional, nationell och internationell nivå. En förutsättning för en sådan analys är en etablerad förståelse för det nuvarande systemet för investeringsfrämjande. Detta kapitel kartlägger därför aktörer inom det svenska investeringsfrämjandet,

med fokus på myndigheter och offentliga aktörer. Dessutom inkluderas ett urval privata aktörer med stor betydelse för investeringsfrämjandet.

Varför behövs en kartläggning av aktörerna inom investeringsfrämjandet?

Tidigare utredningar har uppmärksammat att det svenska systemet av främjandeaktörer är fragmenterat. I Investeringsfrämjandeutredningen konstaterades att det finns ett antal offentliga och privata aktörer som är aktiva inom investeringsfrämjandet och närliggande områden på olika sätt.¹ UD-utredningen noterade 2011 att främjandestrukturens komplexitet riskerade att göra systemet svårgenomträngligt och alltmer oöverskådligt för företagen. Dessutom poängterades att bristande samverkan mellan offentliga främjandeaktörer riskerar att resultera i mindre verkningsfulla svenska insatser.² I samma anda belyser den översyn som ledde till sammanslagningen av Exportrådet och Invest Sweden att Sverige har ett ovanligt stort antal offentliga aktörer som hjälper svenska företag med internationalisering.³ Många av dessa aktörer är även aktiva inom investeringsfrämjandet.

Mer nyligen konstaterades i exportstrategin att många svenska företag upplever att det i statens stöd gällande export- och internationaliseringsfrågor finns många aktörer med i vissa fall oklart mandat.⁴ Statskontoret uppdrogs därför att kartlägga överlappningar bland aktörer i det statligt stödda exportfrämjandet. Trots att kartläggningen innefattar aktörer som även har uppdrag av relevans för investeringsfrämjandet (så som Business Sweden, utlandsmyndigheterna, Svenska institutet [SI] m.fl.) så fokuserar studien i linje med uppdraget inte på investeringsfrämjandet i sig.⁵

Övriga kartläggningar av det svenska främjandesystemet och av investeringsfrämjandet specifikt⁶ behöver nu kompletteras då främjarfamiljen förändrats, exempelvis genom bildandet av Business Sweden och lanseringen av Team Sweden.

¹ SOU 2001:109 *Statens roll för att främja viktiga utländska investeringar i Sverige*, s. 125.

² SOU 2011:21 *En utrikesförvaltning i världsklass*, s. 207–209.

³ Ds 2011:29 *Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande*, s. 32–33.

⁴ Regeringskansliet (2015) *Sveriges Exportstrategi*.

⁵ Statskontoret (2016) *Kartläggning av överlappningar i statligt exportfrämjande*.

⁶ Se Ds 2011:29, s. 106 och SOU 2001:109, s. 125–138.

Vi anser därför att en kartläggning av aktörerna inom investeringsfrämjandet kan bidra till att öka förståelsen för roller och mandat bland aktörer som arbetar med främjande av investeringar men även handels-, innovations- och Sverigefrämjande. Detta har även efterfrågats av ett flertal aktörer som utredningen kommit i kontakt med, inklusive representanter för myndigheter, svenska utlandsmyndigheter och regionala IFO.

2.2 Aktörer i det offentliga investeringsfrämjandet

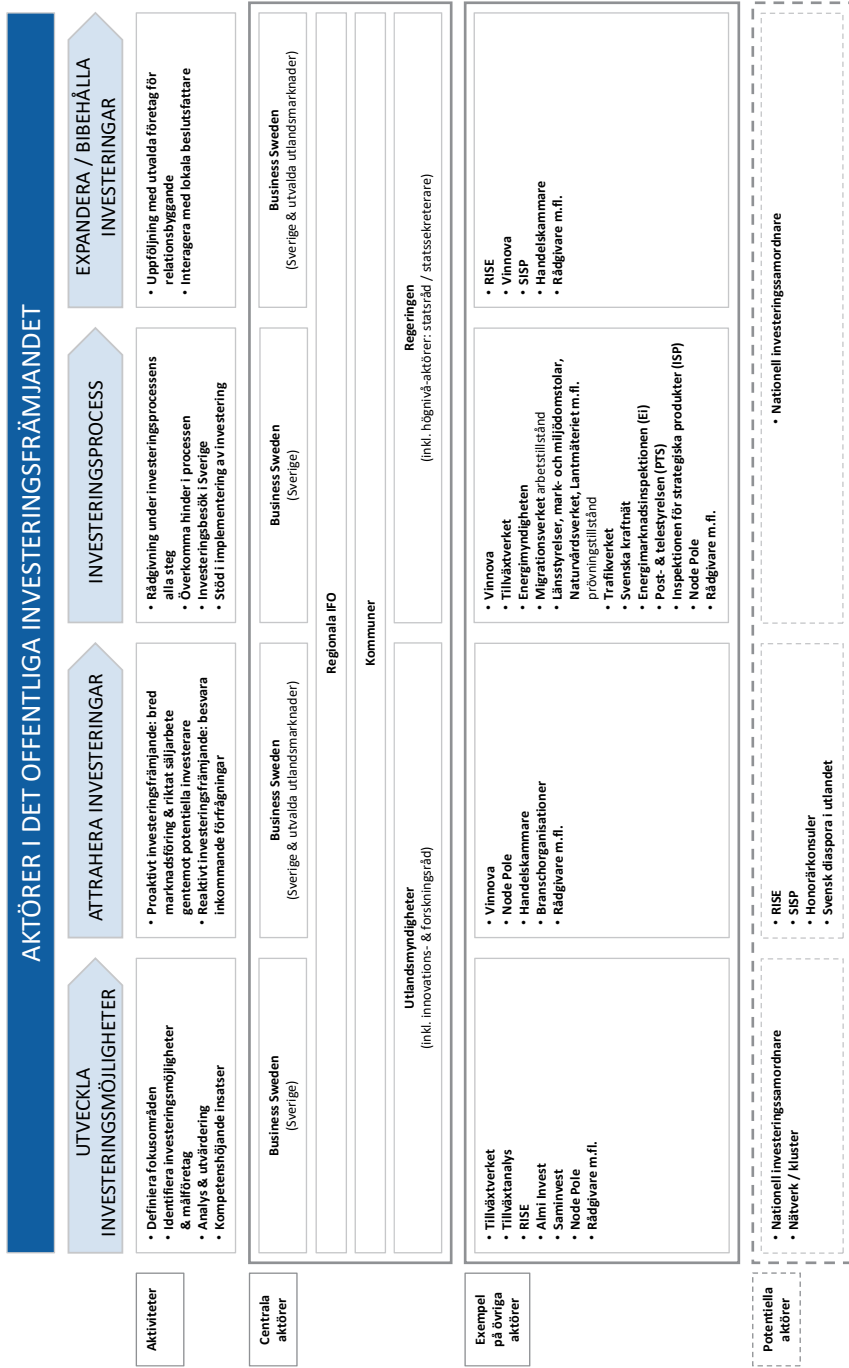
I syfte att få en överblick över aktörerna i det offentliga investeringsfrämjandet har utredningen gjort en kartläggning som visualiseras i figur 2.1. I bilden visas aktörerna i relation till dess roll i investeringsfrämjandets fyra huvudsakliga steg:

1. Utveckla investeringsmöjligheter
2. Attrahera investeringar
3. Investeringsprocess
4. Expandera / bibehålla investeringar.

Kartläggningen av aktörer i det offentliga investeringsfrämjandet är inte fullständig, utan syftar till att öka förståelsen för investeringsfrämjandet och investeringsprocessen. Utöver detta spelar ett stort antal aktörer dessutom in i det indirekta främjandet av utländska investeringar, exempelvis genom att medverka till en positiv Sverigebild och ett gynnsamt investeringsklimat genom reformer inom områden som innovation, skattepolitik och regelverk.

Som framgår av figuren är ett antal aktörer – Business Sweden, regionala investeringsfrämjandeorganisationer (IFO) och kommuner – involverade under samtliga steg i investeringsprocessen och är således mycket centrala för det offentliga investeringsfrämjandet. Utredningen har även inkluderat ett antal aktörer med potential att utnyttjas i större utsträckning, däribland den nationella samordnare som utredningen föreslår tillsätts i syfte att stärka Sveriges samlade investeringsfrämjande.

Figur 2.1 Aktörer i det offentliga investeringsfrämjandet

Anm. Som "rådgivare m.fl." innefattas här en rad aktörer som exempelvis jurister, konsulter, banker och finansinstitutioner, private equity och venture capital-fonder m. fl.
 Källa: Utredningens sammanställning baserat på intervjuer och underlag från bl.a. Business Sweden och regionala IFO.

2.2.1 Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden)

Uppdrag, finansiering och styrning

Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) ansvarar för det statligt finansierade investeringsfrämjandet och ägs till lika delar av staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU).⁷ Business Sweden bildades 1 januari 2013 då Exportrådet och Invest Sweden slogs samman.

Enligt avtal mellan svenska staten och SAU är Business Sweden ett centralt serviceorgan för export- och investeringsfrämjande, dvs. varken en myndighet eller ett bolag.⁸ Business Sweden styrs och rapporterar dock som ett bolag och publicerar årligen en årsredovisning samt en hållbarhetsrapport. Svensk kod för bolagsstyrning tillämpas. Business Swedens uppgift enligt avtalet är att stimulera ekonomisk tillväxt och sysselsättning genom att stödja och främja svensk export och internationalisering samt utländska företagsinvesteringar i Sverige eller samarbeten med svenska företag som tillför kapital, kompetens och marknader till det svenska näringslivet.⁹

Uppdrag, målformulering och finansiering

I linje med ett årligt riktlinjebeslut som beslutas av regeringen har Business Sweden både ett exportfrämjande uppdrag att hjälpa svenska företag öka sin globala försäljning och ett investeringsfrämjande uppdrag att hjälpa internationella företag att investera och expandera i Sverige. Syftet med årsuppdraget till Business Sweden för den investeringsfrämjande verksamheten är att attrahera och underlätta utländska investeringar i Sverige och därmed bidra till ökad sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet.¹⁰

⁷ SAU är en förening med cirka 150 medlemmar som omfattar bl.a. Svenskt Näringsliv, Lantbrukarnas Riksförbund, Företagarna, branschförbund och näringslivsorganisationer samt stora och små svenska företag.

⁸ Svenska staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening, *Avtal om Sveriges export- och investeringsråd*, 19 december 2012.

⁹ Ibid.

¹⁰ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*, s. 9.

De två statliga årsuppdragen för export- och investeringsfrämjande finansieras via separata anslag (anslag 2:3 Exportfrämjande verksamhet respektive 2:4 Investeringsfrämjande). Under 2019 fördelar sig Business Swedens statliga finansiering för årsuppdragen enligt följande (motsvarande belopp för 2018 anges inom parentes):

- investeringsfrämjande: 72,7 (67,7) miljoner kronor
- exportfrämjande: 286,5 (282,5) miljoner kronor.¹¹

Som framgår av ovan utgör anslaget för investeringsfrämjande cirka en femtedel av Business Swedens medel för de statliga årsuppdragen finansierade via anslag 2:3 och 2:4.

I tabell 2.1 visas utvecklingen i Business Swedens finansiering för årsuppdraget avseende investeringsfrämjande under 2013–2019. Av sammanställningen framgår att sedan sammanslagningen av Exportrådet och Invest Sweden till Business Sweden 2013 har det statliga anslaget för årsuppdraget avseende investeringsfrämjande ökat från 48,8 till 72,7 miljoner kronor (2019).

Tabell 2.1 Utveckling av Business Swedens statliga anslag för årsuppdraget avseende investeringsfrämjande 2013–2019

Tusen kronor.

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
48 878	54 792	62 410	62 266	67 266	67 772	72 772

Anm. Avser medel som betalats ut från statsbudgeten (2013–2018).

Källa: Utredningens sammanställning baserat på uppgifter från Utrikesdepartementet.

I tillägg till de årliga statliga anslagen tillkommer finansiering för särskilda uppdrag (inklusive regeringsuppdrag), intäkter från företags- och organisationskunder för Business Swedens marknadsprissatta konsultverksamhet och företagsintäkter från statligt delfinansierade tjänster i exportfrämjandet samt ett årligt bidrag från Svenskt Näringsliv.

Under 2018 ökade Business Swedens totala intäkter med 8 procent från 687 till 740 miljoner kronor. Andelen av intäkterna för de statliga uppdragen utgjorde 55 procent av intäkterna, varav de två års-

¹¹ Utrikesdepartementet (2019) *Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslag 2:3 och 2:4 Exportfrämjande verksamhet resp. Investeringsfrämjande.*

uppdragen för export- respektive investeringsfrämjande samlat stod för 49 procent och övriga statliga tilläggsuppdrag för 6 procent.¹²

Redovisning av det statliga uppdraget och samverkan mellan Business Sweden och Utrikesdepartementet sker vid tre årliga dialogmöten (s.k. tertialmöten) mellan regeringen (UD) och Business Sweden, samt genom Business Swedens årsredovisning av hela verksamheten liksom en separat redovisning av statens uppdrag.

Styrelse och ledning

Business Sweden utarbetar årligen en verksamhetsbudget och en affärsplan där såväl det statliga uppdraget för export- och investeringsfrämjande som beräknade externa intäkter från företag och organisationer ingår. Business Swedens affärsplan beslutas av styrelsen, som består av minst åtta personer varav UD och SAU utser hälften var. Vid utgången av 2018 ingick i styrelsen fem representanter för näringslivet, fyra för staten och en för Business Swedens personal.¹³

Styrelsen utser en verkställande direktör (vd) med ansvar för att leda och utveckla den dagliga verksamheten. Vd leder ledningsgruppen som vid slutet av 2018 bestod av totalt nio personer inom följande områden:

1. Vd (ordförande för ledningsgruppen)
2. Ekonomi och företagsstöd (*Finance & Business Support*)
3. Strategi- och verksamhetsutveckling samt government affairs (*Strategy & Business Development Government Affairs*)
4. Human resources (personalfunktion)
5. Marknadskommunikation (*Marcom*) och digitalisering
6. Investeringsfrämjande och region Sverige
7. Nord- och Sydamerika
8. Asien och Stilla Havsområdet (APAC)
9. Europa, Mellanöstern och Afrika (EMEA).¹⁴

¹² Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 7.

¹³ Business Sweden (2019) *Årsredovisning Business Sweden, Verksamhetsåret 2018*, s. 15–16.

¹⁴ *Ibid.*, s. 18–19.

Business Swedens statliga uppdrag för investeringsfrämjande

Business Swedens statliga uppdrag är indelat i exportfrämjande (grundläggande exportservice, småföretagsprogrammet och riktat främjande) samt investeringsfrämjande. Målet med den investeringsfrämjande verksamheten är enligt riktlinjebrevet för budgetåret 2019 att främja och därmed öka antalet utländska investeringar i Sverige som skapar sysselsättning eller tillför kapital, kompetens och marknader till det svenska näringslivet i alla delar av landet. I övrigt omfattar uppdraget nyetableringar, expansionsinvesteringar, samarbetsavtal, förvärv och fusioner.¹⁵

Uppdraget för investeringsfrämjande är statligt finansierat och tjänsterna till utländska företag och organisationer är avgiftsfria. Inom det investeringsfrämjande uppdraget ska Business Sweden enligt riktlinjebrevet för 2019 bl.a.:

- Analysera potentiella investeringsområden utifrån Sveriges och svenskt näringslivs komparativa fördelar och även analysera globala investeringsflöden och dess orsaker,
- I samverkan med övriga aktörer inom Sveriges investeringsfrämjande system geografiskt och tematiskt kartlägga konkreta affärs- och investeringsmöjligheter i Sverige,
- Öka kunskapen om och intresset för Sverige som destination för utländska investeringar genom att aktivt och målgruppsanpassat informera om övergripande förutsättningar för investeringar i Sverige.¹⁶

Prioriterade investeringar och investeringsområden

Business Sweden arbetar på regeringens uppdrag för att främja högkvalitativa investeringar (*eng. High Quality Investments [HQI]*), dvs. de investeringar som skapar störst värde för svensk ekonomi och som bäst bidrar till "Sverigenyttan". Utifrån Sveriges attraktionskraft, den samlade investeringspotentialen och de internationella företagens behov fokuseras investeringsfrämjandet inom ett antal prioriterade industri- och tjänstesektorer samt kompetensområden

¹⁵ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*, s. 9.

¹⁶ *Ibid.*, s. 10.

som är viktiga för Sverige liksom attraktiva för potentiella internationella investerare. Dessa fokusområden eller nyckelområden för investeringsfrämjandet diskuteras i detalj i utredningens delbetänkande. Under 2018 har Business Sweden arbetat med följande prioriterade investeringsområden:

Tabell 2.2 Business Swedens prioriterade investeringsområden 2018

Investeringsområde	Industri- & tjänstesektor
Kompetensdrivna investeringar	<ul style="list-style-type: none"> • ICT • Life Sciences • Tech Scaleup & Venture Capital
Resursdrivna investeringar	<ul style="list-style-type: none"> • Automotive • Materials • Data centers • Manufacturing • Smart Industry
Marknadsdrivna investeringar	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructure & Construction • Retail & Logistics

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2019) Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018, s. 39.

Enligt Business Swedens årsredovisning för verksamhetsåret 2018 kommer verksamheten under 2019 att fokusera på stärkt investeringsfrämjande som ett av tre strategiska initiativ. Särskilt innefattar detta att öka antalet HQI till Sverige genom att paketera och marknadsföra investeringsmöjligheter på prioriterade marknader samt vidareutveckla synergieffekterna mellan export- och investeringsfrämjandet.¹⁷

Potential att stärka arbetet med High Potential Investments (HPI)

Inom respektive investeringsområde utarbetar Business Sweden tillsammans med relevanta svenska regioner främjarstrategier. Särskilda satsningar riktade mot grupper av högprofilerade internationella företag som skulle kunna vara långsiktigt strategiska för Sverige har även utarbetats.¹⁸ Det finns dock en stor potential att stärka arbetet med investeringsmöjligheter av speciellt hög strategisk betydelse,

¹⁷ Business Sweden (2019) Årsredovisning Business Sweden, Verksamhetsåret 2018, s. 10.

¹⁸ Business Sweden (2019) Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018, s. 39.

s.k. High Potential Investments (HPI), genom en kraftsamling av olika aktörer, inklusive relevanta regeringsrepresentanter.

Inom ramen för exportstrategin (Insats 7: De största affärerna) har Business Sweden i uppdrag att arbeta med High Potential Opportunities (HPO), dvs. stora affärer av högt strategiskt intresse för svenska företag. Detta sker genom att Business Sweden identifierar strategiska affärer som kan vara av särskilt svenskt intresse och projektleder långsiktigt inriktade insatser för att främja svenska företags möjligheter att vinna dessa affärer, inte minst på tillväxtmarknader.¹⁹

I exportstrategin identifierades även ett behov av att skapa projektgrupper för varje enskild stor affär med medverkan från berörda företag, Regeringskansliet, och relevanta myndigheter i syfte att samordna statliga främjandeinsatser som exempelvis högnivå- och delegationsbesök. Dessutom har relevanta sakmyndigheter enligt strategin i uppdrag att när det är påkallat medverka i främjandesatsningar för att beskriva svenska lösningar ur ett främjandeperspektiv.²⁰

För att stärka arbetet med långsiktigt strategiskt viktiga investeringar för Sverige bör ett liknande fokuserat arbetssätt utformas genom att Business Sweden ges i uppdrag att tillsammans med svenska regioner identifiera och utveckla investeringsmöjligheter av speciellt hög strategisk betydelse för Sverige. Detta bör göras utifrån samverkansprogrammen och regeringens övriga näringspolitiska prioriteringar. Dessutom bör projektgrupper skapas för enskilda HPI, inom ramen för vilka relevanta aktörer (inklusive regeringsrepresentanter) kraftsamlar vid aktiviteter så som in- och utgående högnivå-delegationer.

Business Sweden och svenska regioner har redan påbörjat arbetet med att utarbeta satsningar riktade mot särskilda grupper av högprofilerade företag som skulle vara långsiktigt strategiska för Sverige.²¹ Dessutom lyfter Business Sweden i sitt budgetunderlag för 2020 fram vikten av att inrätta ett HPI-program för att ”strukturera arbetet med att vinna de största utländska investeringarna till svenska styrkeområden liksom samhällsutmaningar”.²²

¹⁹ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*, s. 8.

²⁰ Regeringskansliet (2015) *Sveriges Exportstrategi*, s. 16.

²¹ Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 39.

²² Business Sweden (2019) *Förslag till budget för export- och investeringsfrämjande 2020*, s. 5.

Förslag:

Stärk Business Swedens kapacitet att arbeta med långsiktig strategiskt viktiga investeringar för Sverige (HPI):

- Business Sweden ges i uppdrag att tillsammans med svenska regioner identifiera och utveckla investeringsmöjligheter av speciellt hög strategisk betydelse för Sverige och sedermera marknadsföra dessa mot ett lämpligt urval av ledande internationella företag.
- Projektgrupper skapas för enskilda HPI, inom ramen för vilka relevanta aktörer (inklusive regeringsrepresentanter) kraftsamlar vid aktiviteter så som in- och utgående högnivådelegationer.

Kvalitetsbedömning av investeringarna (styr- och utvärderingsprocess)

Business Sweden har en styr- och utvärderingsprocess för att fokusera verksamheten mot HQI genom att utvärdera de investeringar i vilka Business Sweden är delaktigt. Processen ger vägledning för prioriteringar i både det löpande och det långsiktiga arbetet, samt utvärderar resultaten av investeringsfrämjarverksamheten. Modellen bidrar till att styra verksamheten så att resultatet står i överensstämmelse med de strategiska och operativa målen (effektmål), att Business Sweden medverkar till strategiskt viktiga investeringar (kvalitet) samt att Business Sweden levererar tjänster med högt mervärde (kundnöjdhet). Modellen består av tre delar:

- *Strategisk måluppfyllelse:* Proaktivt och fokuserat arbete utförs i linje med Business Swedens strategi, dvs. inom prioriterade sektorer mot prioriterade företag på utvalda marknader.
- *Kvalitet:* Investeringarnas kvalitet värderas (hög, medium, låg) under investeringsprocessen med stöd av fyra indikatorer: storlek på investeringen, direkt nytta av investeringen, kvalitet på investeraren och framtida nytta av investeringen.
- *Kundnöjdhet:* Varje enskild investering betygsätts av involverade företag.

Tabell 2.3 Business Swedens styr- och utvärderingsmodell för potentiella investeringar

(eng. Investment Quality Assessment)

Strategisk måloppfyllelse →		Kvalitetsbedömning		→ Kundnöjdhet
Investeringens storlek	Direkt nytta av investeringen	Kvalitet på investeraren	Framtida nytta av investeringen	
35 %	35 %	15 %	15 %	
– Satsat kapital – Planerat antal jobb	– Ny teknologi & innovationer – FoU – Marknadsutveckling – Internationalisering	– Varumärke – Historik av internationella investeringar	– Nya arbetstillfällen – Ytterligare investeringar – Attraherar andra investerare – Annan framtida nytta	

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 41 och Business Sweden.

Under 2018 uppnåddes 44 HQI av totalt 72 investeringar, vilket översteg målsättningen på 34 HQI och utgjorde en ökning från 29 HQI föregående år. Business Sweden har en fortsatt ambition att nå 50 HQI 2020.²³ Antalet investeringar per typ fördelade sig enligt följande:

- Nyetableringar och expansioner: 49 varav 35 HQI (68 procent).
- Strategiska samarbeten: 17 varav 3 HQI (24 procent).
- Förvärv och kapitalinvesteringar: 6 varav 6 HQI (8 procent).²⁴

Under 2018 fördelade sig investeringarna och HQI enligt tabell 2.4 per ursprungsland respektive investeringsområden.

²³ Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 42.

²⁴ *Ibid.*, s. 43.

Tabell 2.4 Antal totala investeringar och HQI per ursprungsland respektive investeringsområde (2018)

Ursprungsland	Totalt antal (varav HQI)	Investeringsområde	Totalt antal (varav HQI)
Japan	11 (5)	Life Sciences	13 (7)
USA	7 (4)	ICT	12 (8)
Sydkorea	7 (3)	Materials	12 (4)
Kina	6 (5)	Infrastructure	9 (6)
Kanada	5 (2)	Retail	8 (4)
Indien	4 (4)	Manufacturing	5 (4)
Norge	3 (3)	Automotive	5 (5)
Finland	3 (1)	Data centers	2 (1)
Tyskland	2 (2)	Logistics	1 (1)
Italien	2 (2)	International direct flights	2 (2)
Taiwan	2 (2)	Cleantech	1 (1)
Sverige	2 (2)	Other	2 (1)
Australien	2 (1)		
Irland	2 (1)		
Storbritannien	2 (0)		
Övriga	12 (7)		

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 43.

Enligt Business Sweden har man sett en uppåtgående trend i antalet investeringar från Japan till följd av en ökad internationell förvärvsaktivitet hos japanska företag och dess europeiska dotterbolag. Samtidigt har en ökning skett i investeringar från europeiska marknader, vilket förklaras av ett ökat fokus på Europa inom några investeringsområden som letts från Business Swedens Sverigekontor.²⁵

I ljuset av brexit är det intressant att notera antalet investeringar från Storbritannien, som under 2018 uppgick till två, varav ingen HQI.²⁶ I rapporten *Internationella investeringar efter brexit – möjligheter för Sverige*, som gjordes av Business Sweden 2016 på uppdrag av regeringen, konstaterades att:

Sverige utgör en för perifer marknad för att automatiskt vinna nya utländska investeringar i en omlokalisering av företagens verksamhet mot EU-området.

²⁵ Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 44.

²⁶ *Ibid.*

Utifrån detta rekommenderade Business Sweden bl.a. ett förstärkt riktat investeringsfrämjande i sektorer med hög svensk konkurrenskraft (informations- och kommunikationsteknik [IKT], datacenter, life sciences, fordonsindustri och övrig tillverkande industri samt finansiella tjänster) och på marknader där Sverige har störst möjlighet att attrahera investeringar till följd av brexit.²⁷

Utredningens bedömning: Business Sweden har en välutvecklad styr- och utvärderingsprocess baserad på tre delar (strategisk måluppfyllelse, kvalitet och kundnöjdhet) som syftar till att styra verksamheten mot HQI. Processen används också för att utvärdera resultaten av investeringsfrämjandeverksamheten.

Utredningen noterar att Tillväxtanalys som en del av ett pågående ramprojekt om den offentliga sektorns roll för stora kunskapsintensiva investeringar genomför en studie om offentliga aktörers roll för att främja etablerings- och absorberingsprocesser. Studien, som avslutas 2020, undersöker bl.a. det nationella och regionala arbetet liksom motsvarande policyarbete i några av Sveriges främsta konkurrentländer.²⁸

Även andra länder arbetar i stor utsträckning med centrala resultatindikatorer (*eng. Key Performance Indicator [KPI]*) relaterade till bl.a. investeringarnas kvalitet, kundnöjdhet och finansiell stabilitet. En nyligen genomförd kartläggning av nationella IFO av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) visar att utöver att prioritera särskilda länder och sektorer inom investeringsfrämjandeverksamheten fokuserar de flesta IFO (78 procent) på särskilda investeringsprojekt som ofta klassas som högkvalitativa, strategiska eller prioriterade projekt. De flesta nationella IFO har liksom Business Sweden förbestämda kriterier som en investering måste uppfylla, varav de mest vanligt förekommande inom OECD är innovationspåverkan (83 procent), prioriterade sektorer (83 procent), jobbskapande (79 procent) och investeringens storlek (75 procent), följt av exportpåverkan, hållbarhet och påverkan på bilden av landet.²⁹

Genom utredningens intervjuer med seniora representanter för Invest in Denmark förstår vi att Danmarks nationella IFO som del

²⁷ Business Sweden (2016) *Internationella Investeringar Efter Brexit – Möjligheter för Sverige*.

²⁸ Tillväxtanalys (2019) *Ramprojekt: SKI Vilken roll har den offentliga sektorn för stora kunskapsintensiva investeringar?* (Dnr 2018/020).

²⁹ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 64–65.

av målsättningen att nå över 50 årliga investeringar har ett internt mål att 40 procent av dessa kan klassas som högkvalitativa.³⁰ Som jämförelse har Business Sweden målsättningen att uppnå 50 HQI till 2020.

Samtidigt försvåras årliga målsättningar för verksamheten av investeringsfrämjandet långvariga affärsprocesser. Detta innebär dels att HQI och etableringar kan ta flera år att säkra, dels att initiala bedömningar om exempelvis investeringens storlek (satsat kapital och antal jobbtillfällen) kan skilja sig från det faktiska resultatet.

Utredningen anser att det är viktigt att det utöver Business Swedens styr- och utvärderingsprocess av den egna verksamheten genomförs en extern utvärdering av investeringsfrämjandet och dess effektmål. I delbetänkandet förslög utredningen därför att Tillväxtanalys ges i uppdrag att utveckla en utvärderingsmodell för investeringsfrämjandet på samhällsekonomin. Intressanta exempel på sådana utvärderingar har nyligen genomförts i Storbritannien³¹ och Tyskland.³²

Organisation

Business Swedens operativa verksamhet för investeringsfrämjandet sker främst genom branschexperter och investeringsrådgivare fördelade på huvudkontoret i Stockholm och utomlands på sju prioriterade marknader för investeringsfrämjande. Nära samverkan sker med regionala och lokala företrädare, investeringsorganisationer samt andra relevanta aktörer i Sverige och utlandet.³³

Business Swedens investeringsrådgivare i Sverige och utlandet

Business Swedens närvaro i utlandet beslutas av styrelsen. Under 2018 hade Business Sweden i genomsnitt 484 anställda vid 47 kontor på 42 marknader. Motsvarande antal under föregående år var 480 anställda vid 53 kontor. Nedgången i antal kontor beror på att sex kontor

³⁰ Steen Hommel, Director of Invest in Denmark & Innovation, Danish Ministry for Foreign Affairs (MFA), intervju 2018-05-08.

³¹ Department for International Trade (2018) *Estimating the economic impact of FDI to support DIT's promotion strategy: analytical report*.

³² Achim Hartig, VD, Germany Trade & Invest, intervju 2019-02-05.

³³ Utrikesdepartementet och Business Sweden (2018), *Samverkan mellan utrikesförvaltningen och Business Sweden inom export- och investeringsfrämjande i utlandet*, s. 4.

stängts under 2018 (Almaty, Bryssel, Bukarest, Lissabon, Tallinn och Vilnius).³⁴

Under 2018 var 393 anställda i moderbolaget, varav 126 i Sverige och resterande 267 i utlandet. Därutöver fanns vid dotterbolag, filialer och representationskontor i utlandet 91 anställda.³⁵

Investeringsrådgivare: Business Swedens årsarbetskrafter (ÅAK) inom investeringsfrämjandet uppskattades i slutet av 2018 uppgå till totalt cirka 35 ÅAK i Sverige och på prioriterade marknader, vilket utgör en minskning med 5 ÅAK jämfört med föregående år.³⁶ Som andel av den totala personalstyrkan (som även innefattar stabsfunktioner och administration) utgjordes 7,2 procent av Business Swedens 484 anställda av ÅAK för investeringsfrämjandet i slutet av 2018, vilket motsvarar en minskning med 1,1 procentenheter under 2017. Tabell 2.5 visar Business Swedens personalresurser för investeringsfrämjande jämfört med totalt antal anställda under 2013–2018.

Tabell 2.5 Business Swedens personalresurser för investeringsfrämjande jämfört med totalt antal anställda 2013–2018

Årsarbetskrafter (ÅAK)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totalt antal anställda (medelantal)	543	456	452	474	480	484
• Varav ÅAK investeringsfrämjande*	Uppgift saknas ¹	30	29	30	40	35
– Varav i Sverige	–	10	11	15	20	Uppgift saknas ¹
– Varav i utlandet	–	20	18	15	20	Uppgift saknas ¹
• Andel av totalt antal anställda (procent)	–	6,6	6,4	6,3	8,3	7,2

Anm. (*) Per 31 december respektive år.

¹ I den första redovisningen efter sammanslagningen av Exporrådet och Invest Sweden 2013 liksom i redovisningen för 2018 redovisar Business Sweden inte för antal anställda inom investeringsfrämjandet.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden, *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåren 2013–2018*.

³⁴ Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 6 och Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2017*, s. 7.

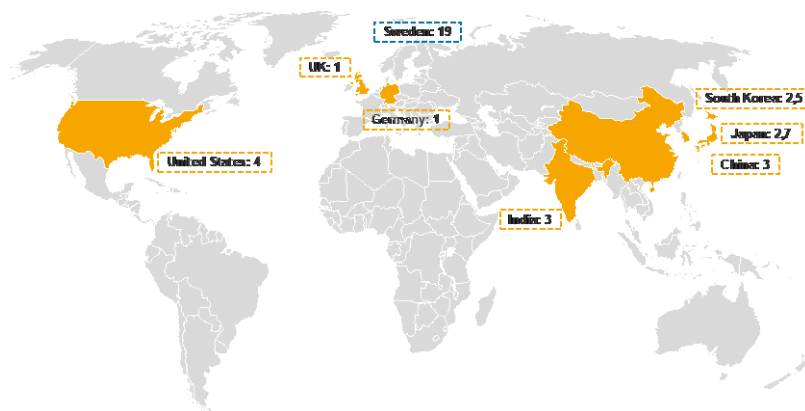
³⁵ Business Sweden (2019) *Årsredovisning Business Sweden, Verksamhetsåret 2018*, s. 47–48.

³⁶ Business Sweden.

Business Swedens dedikerade personalresurser för investeringsfrämjandet per september 2018 framgår av figur 2.2, som visar närvaron i Sverige och de sju utlandsmarknader som Business Swedens för närvarande prioriterar för investeringsfrämjandet: Indien, Japan, Kina, Storbritannien, Sydkorea, Tyskland och USA. Utanför Sverige fanns i september 2018 störst personalresurser i USA (4 ÅAK) följt av Indien och Kina (båda 3 ÅAK) samt Japan (2,7 ÅAK) och Sydkorea (2,5 ÅAK). I Europa har Business Sweden sedan september 2018 två nyanställda investeringsfrämjare vid kontoren i Storbritannien och Tyskland. Vid utgången av 2018 var antalet ÅAK för investeringsfrämjandet 35, dvs. något lägre än de totalt 36,2 ÅAK som framgår av figur 2.2.

Figur 2.2 Business Swedens personalresurser (ÅAK) för investeringsfrämjande

September 2018

Källa: Business Sweden.

I utlandet fördelas tjänsterna på flera medarbetare som ibland delar sin arbetstid mellan investerings- och exportfrämjande. Som komplement till de egna personalresurserna anlitar Business Sweden vid behov underkonsulter med specialistkompetens för investeringsfrämjande.

Utredningens bedömning: Under perioden 2014–2018 har antalet ÅAK för investeringsfrämjande på Business Sweden totalt sett ökat. Detta överensstämmer med en bredare trend bland nationella IFO

inom OECD, enligt en nyligen genomförd kartläggning. Studien av OECD visar att personaländringar i majoriteten av nationella IFO antingen ligger på en stabil nivå (20 procent) eller ökar (45 procent).³⁷ Efter en markant förstärkning mellan 2016 och 2017 då Business Swedens ÅAK för investeringsfrämjande ökade från 30 till 40 minskade antalet ÅAK för investeringsfrämjande med 5 under 2018.

Det är dessutom intressant att notera att Business Swedens utlandsnärvaro i form av dedikerade investeringsfrämjande ligger långt ifrån antalet anställda vid den tidigare myndigheten Invest Swedens utlandskontor. Enligt dess årsredovisning hade myndigheten under 2012 fem utlandskontor med egen personal i New Delhi, New York, São Paulo, Shanghai (med filialkontor i Peking och Shenzhen) och Tokyo. Dessutom fanns personal i Taiwan och Sydkorea. I slutet av 2012 arbetade totalt 63 personer i Invest Swedens verksamhet, varav 30 i Sverige och 33 vid utlandskontoren. Av dessa var 29 anställda direkt av Invest Sweden, 18 lokalanställda utomlands och 15 arbetade i uppdragsform. Det bör tilläggas att personalstyrkan uppgick till 88 i slutet av 2010 men minskade till följd av lägre finansiering 2011.³⁸

Att bedöma utfallet av sammanslagningen av Exportrådet och Invest Sweden ligger utom ramen för denna utredning, men vi noterar likväl att den översyn som gjordes inför att Business Sweden bildades identifierade en risk att nyckelpersonal skulle lämna investeringsfrämjandet för att i stället arbeta med exportfrämjande i den sammanslagna organisationen.³⁹ Utredningen har inte granskat exportverksamheten men vår bild från intervjuer är att en stor del av Invest Sweden-personalen efter sammanslagningen gick över till att arbeta inom exempelvis regionala IFO eller som privata konsulter.

Utredningen argumenterar i delbetänkandet att det finns en risk att Sverige halkar efter i utlandsrepresentationen för investeringsfrämjandet. En uppskattning av investeringsfrämjanderesurserna i utredningens referensländer visar exempelvis att Sverige i slutet av 2017 hade cirka en fjärdedel (20) av Nederländernas resurser (80) i utlandet.⁴⁰

³⁷ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 29.

³⁸ Invest Sweden (2013) *Årsredovisning 2012*, s. 10–15.

³⁹ Ds 2011:29 *Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande*, s. 44.

⁴⁰ Personalresurser för investeringsfrämjande i referensländerna redogörs för i mer detalj i kapitel 4 liksom i delbetänkandet.

Utredningen föreslog därför i delbetänkandet ökade anslag för att utvidga Business Swedens utlandsnärvaro av investeringsfrämjare. Vi föreslog vidare en utvärdering av såväl avvägningen mellan resurser i Sverige visavi i utlandet och mellan svensk representation i utlandet eller lokal representation. Utvärderingen bör ligga till grund för framtida beslut om nya medel för utlandsrepresentation.

Handelssekreterarnas roll i investeringsfrämjandet

Handelssekreterare utses av regeringen på förslag av Business Sweden för en begränsad tid (vanligtvis två år med möjlighet till förlängning) och med en specifik stationeringsort. Handelssekreteraren har diplomatstatus och är därmed en officiell representant för Sverige.

I enlighet med instruktionen (SFS 2012:749) har handelssekreterare till uppgift att främja svensk export och internationalisering samt utländska företagsinvesteringar i Sverige. Handelssekreteraren ska samverka med utrikesrepresentationen liksom andra svenska aktörer som bedriver export-, investerings- eller Sverigefrämjande i verksamhetslandet eller verksamhetsländerna.⁴¹ I ett samverkansdokument mellan Business Sweden och utrikesförvaltningen beskrivs närmare hur samverkan kan ske.

Enligt de utlandsmyndigheter som utredningen talat med utgör handelssekreterarna en viktig länk mellan utlandsmyndigheten och Business Sweden, som exempelvis underlättar informationsflöden gällande investeringsfrämjande.

Hos Business Sweden ansvarar kontorschefer och/eller handelssekreteraren för kontoren i respektive verksamhetsland och dess resultatmässiga prestation utifrån Business Swedens utsatta KPI:er. I ett verksamhetsland kan det finnas fler kontor, dock endast en handelssekreterare.

Tabell 2.6 visar de länder eller geografiska områden där Business Sweden har närvaro i form av handelssekreterare eller kontorschef. Samtliga poster är p.g.a. pågående rekrytering m.m. dock inte besatta.

⁴¹ Utrikesdepartementet (2012), *Förordning (2012:749) med instruktion för handelssekreterare*.

Tabell 2.6 Utlandsmarknader där Business Sweden har närvaro i form av handelssekreterare (HS) och/eller kontorschef (KC)

Utlandsmarknad	HS	KC
Australien	Sydney	
Baltikum	Riga	
Brasilien	São Paulo	
Chile	Santiago	
Danmark	Köpenhamn	
Frankrike	Paris	
Förenade Arabemiraten	Dubai	
Hongkong	Hongkong	
Indien	New Delhi	Bangalore
Indonesien	Jakarta	
Italien	Milano	
Japan	Tokyo	
Kanada	Toronto	
Kenya	Nairobi	
Kina	Peking	Shanghai
Mexiko	Mexico City	
Nederländerna	Haag	
Norge	Oslo	
Polen	Warszawa	
Ryssland	Moskva	
Saudiarabien	Riyadh	
Singapore	Singapore	
Spanien	Madrid	
Storbritannien	London	
Sydafrika	Johannesburg	
Sydkorea	Seoul	
Thailand	Bangkok	
Tjeckien	Prag	
Turkiet	Istanbul	
Tyskland	Berlin	
Ungern	Budapest	
USA	Chicago	New York, San Francisco
Vietnam	Hanoi	
Österrike	Wien	

Källa: Utredningens sammanställning baserat på uppgifter från Business Sweden.

Business Sweden uppger att man genom satsningen *Elevate Invest* bl.a. arbetar med att öka möjligheten att främja investeringar på fler marknader genom att i större omfattning använda potentialen i framför allt handelssekreterarnas och kontorschefernas nätverk. Syftet med detta är att öka räckvidden och därigenom möjligheterna att nå fler intressanta potentiella investerare och identifiera fler leads dvs. internationella företag som potentiellt avser att investera i Sverige.

Utredningens bedömning: Vi ser det som positivt att Business Sweden avser utöka användandet av handelssekreterarnas nätverk i investeringsfrämjandesyfte. Handelssekreterarnas viktiga roll som länk mellan utlandsmyndigheter och Business Swedens utlandskontor ska inte underskattas, särskilt i relation till informationsutbyte. För att underlätta användningen av handelssekreterarna i investeringsfrämjandesyfte lämnar vi ett antal förslag nedan.

Förslag:

Intensifiera nyttjandet av handelssekreterarna i investeringsfrämjandet genom följande åtgärder:

- Business Sweden utvecklar i samråd med Utrikesdepartementet (UD-FH) dess interna riktlinjer för handelssekreterarnas arbetsuppgifter i syfte att stärka deras roll inom investeringsfrämjandet.
- Handelssekreterarna på Business Swedens prioriterade marknader för investeringsfrämjandet erbjuds fördjupad kompetensutveckling om:
 - *Why Sweden*-pitch ur investeringsperspektiv, inklusive vanliga frågor och svar från potentiella utländska investerare.
 - Business Swedens prioriterade områden för investeringsfrämjandet, inklusive konkreta investeringscase som visar på hur handelssekreterarens nätverk kan utnyttjas.
 - Regionala styrkeområden i Sverige, inklusive aktuella affärserbjudanden.

2.2.2 Utrikesförvaltningen

Handels- och investeringsfrämjande är en kärnuppgift för utrikesförvaltningen – Utrikesdepartementet (UD) och Sveriges utlandsmyndigheter (ambassader, generalkonsulat och representationer). Syftet med utrikesförvaltningens handels- och investeringsfrämjande är att stärka svenska företags internationalisering, öka exporten och utländska investeringar för att bidra till ökad sysselsättning och tillväxt i Sverige.⁴²

I utredningens delbetänkande beskrivs utrikesförvaltningens främjanderoll främst i relation till Sverige-främjande och offentlig diplomati. Det främjandearbete som bedrivs via UD i Stockholm och vid Sveriges cirka 100 utlandsmyndigheter är dock mycket bredare än så.

Utrikesförvaltningens främjandearbete har skildrats i tidigare utredningar och översyner.⁴³ Sedan dess har två större förändringar bidragit till att utredningen ser ett behov av att här komplettera de beskrivningar som redan gjorts:

1. Sammanslagningen av Exportrådet och Invest Sweden till Business Sweden 2013: Sammanslagningen skapade nya förutsättningar för den samverkan med Business Sweden i den främjarverksamhet som bedrivs från UD i Stockholm och via svenska utlandsmyndigheter. Med 47 kontor på 42 marknader, varav sju är prioriterade i investeringsfrämjandet, finns Business Sweden i dagsläget representerat på betydligt fler utlandsmarknader än Invest Swedens tidigare fem verksamhetsländer USA, Kina, Indien, Japan och Brasilien (år 2012). Att skapa tillgång till fler utlandskontor var också ett av skälen när sammanslagningen föreslogs 2011.⁴⁴ Utredningens konstaterar att utrikesförvaltningen genom Business Swedens samlade utlandsnärvaro har tillgång till ett större antal partners i fält för samverkan i export- och investeringsfrämjandet.

⁴² Utrikesdepartementet och Business Sweden (2018), *Samverkan mellan utrikesförvaltningen och Business Sweden inom export- och investeringsfrämjande i utlandet*.

⁴³ Bland annat Investeringsfrämjandeutredningen (SOU 2001:109), Arthur D. Little (2007) *Oberoende översyn av Sveriges export- och investeringsfrämjande åtgärder* och UD-utredningen (SOU 2011:21).

⁴⁴ Ds 2011:29 *Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande*, s. 29.

2. *Exportstrategin och lanseringen av Team Sweden:* När Team Sweden lanserades i Sveriges exportstrategi 2015 skapades för första gången ett nätverk för allt offentligt arbete för att stödja näringslivets export och internationalisering. Detta påverkar strukturen för utrikesförvaltningens främjararbete och interaktion med relevanta myndigheter och näringslivsrepresentanter. Trots att utlandsmyndigheter på många håll länge har samverkat med aktörer som nu ingår i den lokala Team Sweden-kretsen i verksamhetslandet har arbetsformen bidragit till att formalisera nätverket, t.ex. vid delegationsresor och framtagande av främjandeplaner.

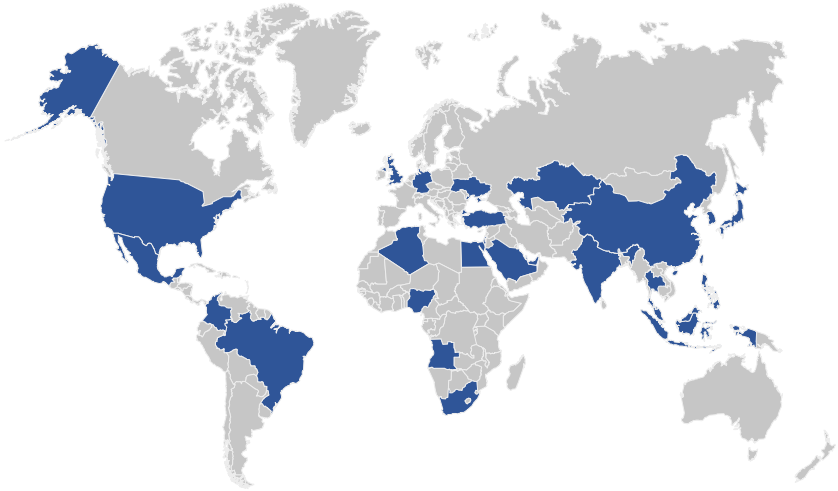
Prioriterade länder i handels- och investeringsfrämjandet

Utrikesförvaltningen prioriterar i linje med Sveriges exportstrategi 26 länder i handels- och investeringsfrämjandet (topp-26) enligt figur 2.3. De fyra grupper som länderna delas in i särskiljer inte på länder prioriterade för handelsfrämjande respektive investeringsfrämjande.

1. *Stora marknader, hög tillväxt och höga trösklar för företagen:*
Algeriet, Angola, Egypten, Filippinerna, Indien, Indonesien, Kazakstan, Kina, Nigeria, Saudiarabien, Thailand och Turkiet.
2. *Ekonomiskt stora, hög tillväxt och medelhöga trösklar:*
Colombia, Förenade Arabemiraten, Israel, Malaysia, Mexiko, Sydkorea och Qatar.
3. *Ekonomiskt stora, höga trösklar men blygsam tillväxt:*
Brasilien, Sydafrika och Ukraina.
4. *Volymmarknader vars tillväxt är stor mätt i kronor:*
Japan, Storbritannien, Tyskland och USA.

Utredningen noterar att topp-26 länderna främst gäller för exportfrämjandet. I slutet av detta kapitel lämnar vi förslag om att länder särskilt prioriterade för investeringsfrämjande bör identifieras i en framtida investeringsfrämjandestrategi.

Figur 2.3 Exportstrategins 26 prioriterade marknader (topp-26)

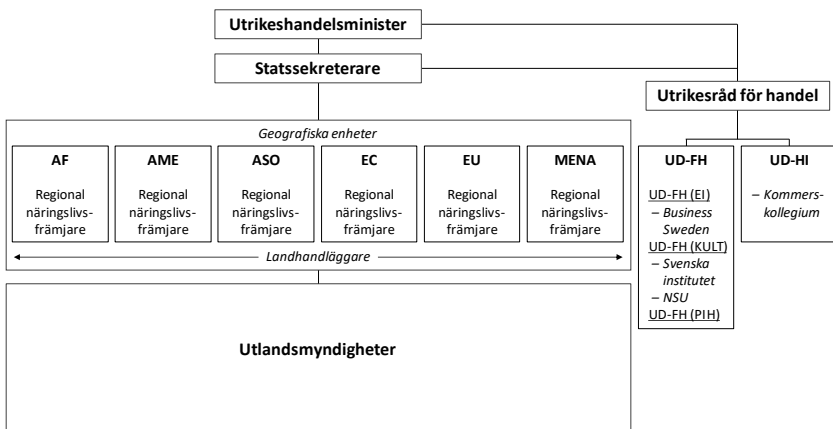

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Sveriges exportstrategi.

Utrikesdepartementets organisation för främjande

Figur 2.4 ger en överblick över utrikesförvaltningens organisation för främjande.

Figur 2.4 Utrikesförvaltningens organisation för främjande

Anm. Inspiration för modell hämtad från SOU 2001:109.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på information från Utrikesdepartementet.

UD:s enhet för främjande och hållbart företagande (UD-FH) ansvarar för främjandet som policyfråga inom Regeringskansliet. Detta innefattar främjande av export inklusive projektexport, utländska investeringar i Sverige, kultur och Sverige bilden samt hållbart företagande. Arbetet sker tillsammans med övriga departement, myndigheter och organisationer, andra enheter på UD samt svenska utlandsmyndigheter.

Gruppen för export- och investeringsfrämjande (EI) på UD-FH ansvarar för Sveriges exportstrategi och samordningen av det statliga främjandet av export och utländska investeringar till Sverige (inklusive Team Sweden-samordning). I relation till investeringsfrämjandet ansvarar gruppen för styrningen av den statliga finansieringen av Business Sweden samt för strategiska främjandefrågor som samordningsfrågor, inklusive processen avseende utlandsmyndigheternas främjandeplaner, och fördelning av medel för främjandesatsningar vid utlandsmyndigheterna.

Gruppen för kulturfrämjande och Sverige bilden i utlandet (KULT) på UD-FH är ansvarig för styrningen av SI och har geografiskt ansvar för Sverige främjandet i utlandet samt för fördelning av medel till utlandsmyndigheterna. Gruppen ansvarar även för Nämnden för Sverige främjande i utlandet (NSU).

Gruppen för projektexport, internationell upphandling och hållbart företagande (PIH) på UD-FH ansvarar för främjande av system- och projektexport för svenska företag på tillväxtmarknader.

Regionala näringslivsfrämjare på UD:s geografiska enheter utgörs av en person som ansvarar för samordning av främjandet i respektive region. Rollen som regional näringslivsfrämjare innebär regelbundna kontakter med utlandsmyndigheterna, Business Sweden och andra främjandeaktörer.

Landhandläggare på UD:s geografiska enheter har ett främjandeuppdrag och engageras exempelvis vid inkommande och utgående besöksdelegationer.

UD:s enhet för internationell handelspolitik och EU:s inre marknad (UD-HI) är Regeringskansliets centrala enhet för frågor rörande handelspolitik, internationell handel och investeringar, liksom EU:s gemensamma handelspolitiska lagstiftning. Enheten ansvarar även för frågor som rör Kommerskollegium.

Utlandsmyndigheterna

Målformulering

Syftet med utlandsmyndigheternas uppgift inom export- och investeringsfrämjandet är att bidra till främjandet av fri och ökad handel och ökade utländska investeringar i Sverige.⁴⁵ Bestämmelser om investeringsfrämjande utomlands beskrivs i förordningen (2014:115) med instruktion för utrikesrepresentationen. Enligt 6 § som rör Sverige-främjande verksamhet ska beskickningar och konsulat:

främja Sveriges näringsliv och utrikeshandel och i samverkan med Sveriges export- och investeringsråd och dess utlandsorganisation skapa intresse för svenska varor och tjänster och projektexport samt attrahera utländska investeringar till Sverige och i övrigt stödja svenska företag och det svenska näringslivets företrädare.

Utlandsmyndigheternas roll och mervärde i investeringsfrämjandet

Diplomatic missions in foreign countries play a key role in investment promotion abroad, whether national IPAs have overseas offices or not. (OECD 2018).⁴⁶

I Sverige har utlandsmyndigheterna en central roll i främjandet, främst genom det s.k. vardagsfrämjandet som innefattar att förmedla kontakter mellan svenska företag och beslutsfattare i verksamhetslandet, hantera handelshinder, skriva landrapporter och ekonomisk-politiska rapporter, briefa om affärsklimatet och ge praktisk hjälp till svenska företag, agera samlingspunkt för svenska företag i landet samt bevaka projekt.

De flesta utlandsmyndigheter befattar sig främst med exportfrämjande, medan investeringsfrämjande begränsas till utlandsmyndigheter där det finns potential att attrahera utländska investeringar till Sverige.

Enligt utlandsmyndigheternas riktlinjer för export- och investeringsfrämjandet har de en viktig roll att fånga upp för Sverige relevanta investeringsintressen och kontakter som Business Sweden kan vidareutveckla. Denna potential belyser Business Swedens även i

⁴⁵ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för export- och investeringsfrämjande vid utlandsmyndigheterna*.

⁴⁶ Investment Promotion Agencies (IPAs) är det engelska begreppet för investeringsfrämjandeorganisation (IFO).

Guide for Investment Promotion Activities: What Missions Abroad Can Do to Contribute to Inward Investments to Sweden. Guiden beskriver utlandsmyndigheternas kompletterande roll för att främja bilden av Sverige som en attraktiv destination för utländska investeringar.⁴⁷

Genom de intervjuer utredningen genomfört med ett antal utlandsmyndigheter framkommer att de anser sig kunna bidra med störst mervärde i investeringsfrämjandet genom:

- Högnivå-kontakter med potentiella investerare.
- Dörröppnande hos värdlandets myndigheter eller regeringsföreträdare.
- Långsiktigt kontaktskapande, inklusive genom lokala nätverk.
- Förstärkt Team Sweden samverkan, inklusive genom samlokalisering.

Detta överensstämmer också med utredningens intryck efter medverkan under de årliga Handels- och Sverigefrämjardagarna 2018, där 130 medarbetare från 90 svenska utlandsmyndigheter deltog.

Samverkan mellan utrikesförvaltningen och Business Sweden

I utlandsmyndigheternas riktlinjer för export- och investeringsfrämjande anges att de ska nära samverka med Business Sweden i export- och investeringsfrämjandet. Riktlinjerna konstaterar att utlandsmyndigheterna har en viktig roll i att fånga upp relevanta investeringsintressen och kontakter som kan vidareutvecklas av Business Sweden.

Enligt avtalet mellan staten och SAU ska Business Sweden ”samarbeta med andra aktörer, som genom offentliga medel genomför eller låter genomföra export- eller investeringsfrämjande insatser”.⁴⁸ I riktlinjebrevet för 2019 anges att Business Swedens representanter i utlandet ska samverka med utlandsmyndigheterna i analys, kontakt-

⁴⁷ Business Sweden, *Guide for Investment Promotion Activities: What Missions Abroad Can Do to Contribute to Inward Investments to Sweden*, s. 1.

⁴⁸ Svenska staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening, *Avtal om Sveriges export- och investeringsråd*, 19 december 2012.

skapande, planering och genomförande av investeringsfrämjande insatser.⁴⁹

Ett särskilt dokument har dessutom tagits fram gemensamt mellan UD och Business Sweden under 2018 som beskriver hur samverkan bör ske.⁵⁰

Goda exempel på investeringsfrämjande vid utlandsmyndigheterna

För att ytterligare konkretisera utlandsmyndigheternas roll i investeringsfrämjandet presenteras här ett antal gemensamma främjandeaktiviteter som UD och Business Sweden tillsammans har identifierat. Därefter följer utredningens rekommendationer för investeringsfrämjandesatsningar vid svenska utlandsmyndigheter, som inspirerats av de intervjuer vi genomfört med personal vid ett antal ambassader och generalkonsulat under 2018–2019.⁵¹

1. Distribuera kommunikationsmaterial om investeringsfrämjande.
2. Fånga upp potentiella möjligheter och intresse att investera i Sverige (*eng. business intelligence*).
3. Delta i Business Swedens möten med potentiella investerare.
4. Organisera aktiviteter och seminarium om investeringsfrämjande.
5. Bjud in centrala investeringsföretag och VIP-gäster.
6. Etablera och underhåll viktiga politiska kontakter.
7. Aktivera honorärkonsulerna.
8. Utveckla förbindelser med media.
9. Gör marknadsanalyser med inverkan på potentiella ingående investeringar.
10. Publicera inspirerande initiativ och goda exempel.⁵²

⁴⁹ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*, s. 10.

⁵⁰ Utrikesdepartementet och Business Sweden (2018), *Samverkan mellan utrikesförvaltningen och Business Sweden inom export- och investeringsfrämjande i utlandet*.

⁵¹ Utredningen har särskilt inspirerats av de lärdomar som ambassaden i Tokyo generöst delat med sig från utvärderingen av Kungäppens officiella besök till Japan i april 2018.

⁵² Business Sweden, *Guide for Investment Promotion Activities: What Missions Abroad Can Do to Contribute to Inward Investments to Sweden*, s. 2–3.

Utredningens rekommendationer för investeringsfrämjandesatsningar vid svenska utlandsmyndigheter

- Integrera investeringsfrämjandet i bredare främjandesatsningar, exempelvis genom förankring i syftes-PM och besöksprogram.
- Samarbeta inom ramen för det lokala Team Sweden vid stora och komplexa evenemang och utarbeta en tydlig arbets- och rollfördelning.
- Nyttja Business Swedens kontakter och kunskap för att arrangera möten mellan exempelvis statsråd / statssekreterare och potentiella utländska investerare från verksamhetslandet.
- Bidra till att säkra en hög uppslutning och senior närvaro vid näringslivsdelegationer genom mycket god framförhållning.
- Uppmuntra till uppföljning genom exempelvis inkommande delegationsbesök till Sverige.
- Använd innovations- och forskningsråden för långsiktigt strategiskt främjande.
- Aktivera honorärkonsulerna i investeringsfrämjandesyfte.
- Överväg att ta in extern finansiering från privata företag om resurser saknas för större projekt och evenemang, med tydliga avtal som grund för samarbetet.

Utlandsmyndigheterna har varierande personalresurser i främjandet

Utlandsmyndigheternas storlek och inriktning – och därmed förutsättningar för främjandeverksamhet – varierar från ambassader med en specifik handels- och främjandeavdelning till att främjandet är en av flera arbetsuppgifter för enskilda tjänstemän.

Ambassadören har potential att spela en central främjanderoll, och är som myndighetschef ytterst ansvarig för främjandet på respektive utlandsmyndighet. Även generalkonsuler spelar en mycket viktig roll i främjandet då generalkonsulat ofta är lokaliserade på för näringslivet centrala orter.

Handelsfrämjare vid utlandsmyndigheterna ansvarar för handels- och främjandefrågor. Det finns alltid en ansvarig person för främjande på utlandsmyndigheterna som även agerar kontaktperson gentemot externa parter.

Utredningen har kartlagt antalet ÅAK mätt i verksamhetsområdet handelsfrämjande under 2017–2018 som går till regioner med prioriterade marknader enligt exportstrategin. Detta mått används för att ange hur stor andel av antalet ÅAK som arbetar med handel och främjande vid utlandsmyndigheterna. Av måttet ÅAK för handelsfrämjande urskiljs däremot inte hur stor del av tiden som lagts på investeringsfrämjande specifikt. I de intervjuer som utredningen genomfört med såväl stora som små ambassader och generalkonsulat framgår dock att det är en mycket begränsad del av tiden som läggs på investeringsfrämjande.

Av sammanställningen nedan framgår att 49,7 procent av handelsfrämjande ÅAK gick till topp-26 länder under 2018 (motsvarande siffra för 2017 var 50,4 procent). Totalt gick den största delen av handelsfrämjandets ÅAK (cirka 30 procent vardera) till Asien och Oceanien (ASO) och Europeiska unionen (EU) under 2017–2018.⁵³

Tabell 2.7 Handelsfrämjande (HF) mätt i ÅAK som går till exportstrategins prioriterade marknader

	Totalt antal HF per region		Antal HF till prioriterade marknader		Andel HF till prioriterade marknader (procent)		Andel av totalt HF (procent)	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
AF	26,3	24,2	9,4	8,1	35,7	33,5	10	9
AME	41,0	40,3	27,5	25,2	67,1	62,5	15	14
ASO	82,5	90,9	61,7	67,5	74,8	74,3	30	32
EC	23,2	23,6	4,6	5,7	19,8	24,2	8	8
EU	81,5	83,3	19,5	20,0	23,9	24,0	30	30
MENA	21,5	18,0	16,5	12,8	76,7	71,1	8	6
TOTALT	276,0	280,3	139,2	139,3	50,4	49,7	100	100

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Utrikesdepartementet (2017–2018), *Basfakta*.

⁵³ Utredningen vill dock understryka att rapporteringen kan skilja sig något från år till annat beroende av vem som rapporterar.

De svenska utlandsmyndigheterna har varierande medel för främjande

Utlandsmyndigheternas medel för främjandeverksamhet faller under utgiftsområde 24 Näringsliv och specifikt anslag 2:3 Exportfrämjande verksamhet (där även investeringsfrämjande ingår) samt anslag 1:10 Information om Sverige i utlandet. Medel tilldelas främst i samband med den årliga verksamhetsplan (VP)-processen, men kan även i viss mån kan medel sökas löpande under året från Utrikesdepartementet (UD-FH).⁵⁴

En sammanställning som utredningen gjort visar att utlandsmyndigheternas medel för export- och investeringsfrämjande under 2018 (inklusive beviljade extramedel) uppgick till 18,8 miljoner kronor och 14 miljoner kronor för Sverigeinformation, sammantaget 32,8 miljoner kronor för båda anslagsområdena.

Utredningen har även tagit del av Utrikesdepartementets beslut om utlandsmyndigheternas främjandemedel för 2019. Under 2019 ökade anslagna medel för export- och investeringsfrämjande jämfört med föregående år med totalt 5,9 procent från 12,7 till 13,5 miljoner kronor. Samtliga geografiska regioner utom Afrika (AF) såg en ökning i tilldelade medel.

En jämförelse med 2018-års basfördelning för export- och investeringsfrämjande (exklusive beviljade extramedel) visar att regionen ASO även fortsatt har störst andel tilldelade medel (3,8 miljoner kronor), följt av EU och Nord-, Central- och Sydamerika samt Karibien (AME) med 3,6 respektive 2,4 miljoner kronor. Det är dock intressant att notera att tilldelade extramedel till ASO under 2018 bidragit till att mer än dubbla främjandebudgeten för export- och investeringsfrämjande med ytterligare 4 miljoner kronor från 3,7 till 7,7 miljoner kronor.

Variationer i främjandemedel (basanslag och extramedel) återspeglar ett flertal parametrar som särskilda främjandesatsningar och projekt, liksom antal utlandsmyndigheter. Exempelvis har ASO 19 utlandsmyndigheter och flest antal länder (8) bland topp-26 länderna som prioriteras i exportstrategin, medan det i EU finns 31 utlandsmyndigheter men endast tre topp-26 länder.

⁵⁴ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för export- och investeringsfrämjande vid utlandsmyndigheterna*, s. 4.

Tabell 2.8 Utlandsmyndigheternas främjandebudget 2018–2019

Tilldelade medel (kronor) för export-, investerings- och Sverigefrämjande under 2018 respektive 2019, inom parentes anges för 2018 tilldelade medel inklusive beviljade extramedel (t.o.m. 31/12/2018)

	Exportfrämjande (anslag 2:3)		Sverigeinformation (anslag 1:10)		Exportfrämjande + Sverigeinformation		Antal länder prioriterade i XPS*	Antal UM**
	2018	2019	2018	2019	2018	2019		
AF	1 665 000 (2 060 000)	1 630 000	740 000 (740 000)	865 000	2 405 000 (2 800 000)	2 495 000	3	17
AME	2 290 000 (2 310 000)	2 370 000	2 470 000 (2 680 000)	2 460 000	4 760 000 (4 990 000)	4 830 000	4	12
ASO	3 725 000 (7 725 000)	3 795 000	3 060 000 (3 140 000)	3 035 000	6 785 000 (10 865 000)	6 830 000	8	19
EC	685 000 (920 000)	750 000	1 060 000 (1 120 000)	1 065 000	1 745 000 (2 040 000)	1 815 000	2	9
EU	3 035 000 (4 290 000)	3 565 000	5 410 000 (5 631 227)	5 370 000	8 445 000 (9 921 227)	8 935 000	3	31
MENA	1 345 000 (1 465 000)	1 395 000	660 000 (710 000)	705 000	2 005 000 (2 175 000)	2 100 000	6	14
TOTALT	12 745 000 (18 770 000)	13 505 000	13 400 000 (14 021 227)	13 500 000	26 145 000 (32 791 227)	27 005 000	26	102

Anm. (*) XPS = Exportstrategin. Anm. (**) UM = utlandsmyndigheter.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på uppgifter från Utrikesdepartementet.

Trots sex topp-26 länder och 14 utlandsmyndigheter tilldelades Mellanöstern och Nordafrika (MENA) under 2019 näst minst grundanslag för export- och investeringsfrämjande (1,4 miljoner kronor), efter Östeuropa (EC) som tilldelades 750 000 kronor.

Samtidigt ökade det totala anslaget för Sverigeinformation 2019 med 0,7 procent jämfört med 2018 till 13,5 miljoner kronor. Resurserna för Sverigeinformation till AF, EC och MENA har ökat medan AME, ASO och EU fått minskade medel för information om Sverige i utlandet.

Utredningens bedömning: Utredningens sammanställning av ÅAK för handelsfrämjande och intervjuer med utlandsmyndigheter visar att det är mycket vanskligt att få en reell uppfattning av hur mycket tid som för närvarande läggs på investeringsfrämjande jämfört med exportfrämjande vid svenska utlandsmyndigheter. Våra intervjuer tyder dock på att det i nuläget är en mycket liten del av tiden som ägnas specifikt åt investeringsfrämjande. Utredningen ser en stor potential att öka investeringsfrämjandearbetet på svenska utlandsmyndigheter. Vi lämnar därför nedan ett antal förslag för hur detta i första hand bör göras.

Förslag:

Ge utlandsmyndigheter i prioriterade länder ett tydligare proaktivt investeringsfrämjandeuppdrag:

- Utrikesdepartementet bör ge ett tydligare proaktivt investeringsfrämjandeuppdrag till utlandsmyndigheter i prioriterade länder (enligt framtida investeringsfrämjandestrategi). Med uppdraget ska följa en skyldighet att planera och följa upp genomförda aktiviteter. Rollfördelningen gentemot Business Swedens företagsnära verksamhet tydliggörs ytterligare för att undvika överlappande ansvarsområden.
- Utlandsmyndigheter i prioriterade länder bedömer tillsammans med Business Sweden vilka branscher/sektorer som gemensamt ska prioriteras specifikt för investeringsfrämjandet i det aktuella landet. Områdena utgår ifrån Business Swedens prioriterade nyckelområden för investeringsmöjligheter i Sverige samt branscher och sektorer som prioriteras enligt en framtida investeringsfrämjandestrategi. Antalet sektorer begränsas mellan tre till fem och det lokala Team Sweden, inklusive innovations- och forskningsråd, konsulteras i bedömningen.

- Resurssätt utlandsmyndigheterna i prioriterade länder för att i nära samverkan med Business Sweden genomföra ett årligt brett seminarium / evenemang på ett för investeringsfrämjandet relevant tema. Resurser till utlandsmyndigheterna fördelas förslagsvis genom befintliga extramedel för export- och investeringsfrämjande under utgiftsområde 24.
- Fortsätt att särskilt uppmärksamma investeringsfrämjande under UD:s årliga chefsvecka och Handels- och SverigeFrämjar dagarna i Stockholm. De två tillfällena utgör bra möjligheter att förankra politiska prioriteringar för investeringsfrämjandet. Utredningen anser att formatet bör utvecklas så att seniora investeringsrådgivare från Business Sweden fortsatt medverkar liksom representanter för regionala IFO. Utlandsmyndigheter bör även ges tillfälle att presentera satsningar som visar på hur utrikesförvaltningen konkret kan bidra till investeringsfrämjande inom ramen för Team Sweden.
- Inrätta ett investeringsfrämjarpris för att uppmärksamma betydande insatser för investeringsfrämjararbetet. Insatser genomförda av exempelvis utlandsmyndigheter och investeringsfrämjandeorganisationer på nationell, regional och lokal nivå uppmärksammas genom ett särskilt pris som delas ut årligen av ansvarigt statsråd för handel och investeringsfrämjande. Som en del av eftervården av gjorda investeringar och etableringar bjuds berörda utländska företagsrepresentanter in till prisutdelningen. UD:s enhet för främjande och hållbart företagande bör ansvara för investeringsfrämjarpriset.

Utredningen anser vidare att Utrikesdepartementet besitter bäst kunskap för att motivera anslagsfördelningen för export- och investeringsfrämjande. Vi noterar dock att fördelningen med fördel bör ta i beaktande strategiska inriktningar för Sveriges export- och investeringsfrämjande, så som prioriterade länder i en framtida investeringsfrämjandestrategi.

Regeringen har i regeringsförklaringen 2019 aviserat en fortsättning på exportstrategin.¹ I slutet av detta kapitel lämnar utredningen förslag om att en strategi för investeringsfrämjande bör antas som

¹ Regeringen (2019) *Regeringsförklaringen 21 januari 2019*, s. 3.

del av den fortsatta exportstrategin. En sådan investeringsfrämjandestrategi bör identifiera prioriterade länder och branscher / sektorer för satsningar inom det offentliga investeringsfrämjandet. Prioriterade länder för investeringsfrämjandet bör inkludera länder med hög andel inkommande utländska investeringar till Sverige så som Storbritannien, Tyskland, USA och de nordiska grannländerna.² Business Sweden bör därför även fortsatt och i större utsträckning fördela resurser till dessa länder. Närvaro på marknader i Europa efterfrågas särskilt av regionala IFO som utredningen intervjuat.

Potential att bättre nyttja honorärkonsulerna i investeringsfrämjandet

Sverige har för närvarande cirka 340 honorärkonsulat runt om i världen. Honorärkonsulernas arbete innefattar en rad olika uppgifter som beskrivs i 10–23 § i Regeringskansliets föreskrifter (UF 2008:2) om honorärkonsulat och honorärkonsuler. Sedan 2003 har honorärkonsulernas främjandeuppgift formaliserats genom följande paragraf:

Ett honorärkonsulat ska bistå den överordnade utlandsmyndigheten i dess Sverigefrämjande verksamhet enligt 3 kap. 6 § förordningen (2014:115) med instruktion för utrikesrepresentationen, i den utsträckning som utlandsmyndigheten begär.³

Trots att det sedan minst 20 år finns en ambition att använda honorärkonsulerna i större utsträckning i handels- och/eller Sverigefrämjande, finns det potential att från utrikesförvaltningen arbeta mer strukturerat och genomgående med främjande via honorärkonsulaten. Detta enligt en av Utrikesdepartementet nyligen genomförd översyn av målbilden och styrningen för honorärkonsulaten, som framhåller honorärkonsulernas ofta värdefulla nätverk i landet/distriktets förvaltning och näringsliv samt deras viktiga roll inom vardagsfrämjandet.⁴

Översynen menar att honorärkonsulaten även fortsatt bör involveras i såväl export- och investeringsfrämjande som Sverigefrämjande, med fokus på honorärkonsulat i länder där Sverige har strategiska intressen. För att uppnå resultat krävs ett ökat stöd och strukturer på central nivå för att till 2021 uppnå den av översynen uppsatta målbilden.

² Copenhagen Economics (2017) *FDI in and out of Sweden*, s. 8.

³ 19 § i Regeringskansliets föreskrifter (UF 2008:2) om honorärkonsulat och honorärkonsuler.

⁴ Utrikesdepartementet (2018) *Slutrapport – översyn av målbild och styrning av Sveriges honorärkonsulat*.

Tabell 2.9 Honorärkonsulat i utlandet jämfört med exportstrategins topp-26 länder och Business Swedens prioriterade marknader

 Prioriterade länder för handels- & investeringsfrämjande i exportstrategin samt av Business Sweden för investeringsfrämjandet.

 Prioriterade länder i exportstrategin.

Land	Antal	Land	Antal
Stockholmsbaserade	32	Kroatien	3
USA	27	Island	3
Australien	16	Saudiarabien	3
Finland	15	Pakistan	2
Storbritannien	14	Nigeria	2
Italien	14	Estland	2
Tyskland	12	Moçambique	2
Norge	12	Israel	2
Spanien	11	Rumänien	2
Danmark	10	Tanzania	2
Frankrike	10	Filippinerna	2
Kanada	9	Kenya	2
Brasilien	8	Japan	2
Thailand	6	Litauen	2
Colombia	6	Vietnam	1
Indien	6	Tunisien	1
Nederländerna	6	Syrien	1
Sydkorea	6	Chile	1
Grekland	5	Indonesien	1
Argentina	5	Mali	1
Portugal	5	Serbien	1
Guatemala	5	Zimbabwe	1
Polen	5	Uganda	1
Marocko	5	Ukraina	1
Österrike	5	Malaysia	1
Mexiko	5	Ryssland	1
Turkiet	5	Kina	1
DR Kongo	4	Singapore	1
Schweiz	3	Sudan	1
Sydafrika	3	Totalt	321

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Utrikesdepartementet (2018) Slutrapport – översyn av målbild och styrning av Sveriges honorärkonsulat. Listan illustrerar storleksordningen i augusti 2018.

En större främjanderoll kräver även en anpassning av honorärkonsulsorganisationen (t.ex. handböcker, riktlinjer, rutiner för uppföljning, årsrapportering och inspektion). Vi noterar exempelvis att den senaste upplagan av handboken Sveriges honorärkonsuler gavs ut 2010, dvs. innan sammanslagningen av Exportrådet och Invest Sweden till Business Sweden 2013.⁵

Antalet honorärkonsulat har minskat till dagens 340 från 390 (2003), 420 (1998), vilket motsvarar cirka en femtedel under 20-årsperioden 1998–2018.⁶ Enligt den målbild för 2021 som föreslås i översynen ska antalet honorärkonsulat totalt sett vara färre än 2018. Dock noteras att den översyn av placeringen och antalet honorärkonsulat som UD:s planeringsenhet (UD-PLAN) ska genomföra kan resultera i nya honorärkonsulat, framför allt av främjandeskäl. Honorärkonsulat föreslås prioriteras i bl.a. orter i en region som är utpekad som väsentlig för handels- och/eller Sverigefrämjande.

Översynen hänvisar till tidigare utredningar som uppmärksammat att övervikten honorärkonsulat i EU inte är proportionerlig med det konsulära uppdraget eller handelsfrämjande. För att bedöma fördelningen i relation till främjande och specifikt investeringsfrämjande jämför vi i tabell 2.9 antalet honorärkonsulat i utlandet med Business Swedens sju prioriterade marknader i investeringsfrämjandet och med exportstrategins 26 prioriterade länder i handels- och investeringsfrämjandet (topp-26).

Utifrån den geografiska placeringen som redovisas i översynen för totalt 321 honorärkonsuler framgår att:

- 113 honorärkonsuler (motsvarande 35 procent) befinner sig på marknader prioriterade i både exportstrategin (topp-26) och i Business Swedens investeringsverksamhet.
- Strax över en femtedel (68) av samtliga honorärkonsuler finns på de sju marknader som Business Sweden prioriterar i investeringsfrämjandet (dessa ingår även i topp-26).
- 208 honorärkonsuler (motsvarande 65 procent) befinner sig i länder som varken prioriteras av exportstrategin eller Business Sweden i investeringsfrämjandet.

⁵ Regeringskansliet (2010) *Handbok för Sveriges honorärkonsuler*.

⁶ Utrikesdepartementet (2018) *Slutrapport – översyn av målbild och styrning av Sveriges honorärkonsulat*.

- Följande av exportstrategins topp-26 länder saknar honorärkonsulat: Algeriet, Angola, Egypten, Förenade Arabemiraten, Kazakstan och Qatar.

Utredningens bedömning: Översynen lämnar rimliga förslag på kriterier för placering av Sveriges honorärkonsulat, där handels- och/eller Sverigefrämjande utgör ett av fyra kriterier. Utredningens jämförelse av honorärkonsulat i utlandet med exportstrategins topp-26 och Business Swedens prioriterade investeringsmarknader stärker uppfattningen om vikten av att ha utrikesförvaltningens prioriteringar för främjandesatsningar i åtanke om främjandeverksamheten ska utökas. Detta anser vi bör tas i beaktande av UDs planeringsstab (UD-PLAN) i översynen av honorärkonsulatens placering och antal.

Internationell utblick: Danmarks nätverk av Goodwill Ambassadors

Danmark har utöver cirka 405 danska honorärkonsuler tillgång till nätverket Copenhagen Goodwill Ambassadors. Nätverket består av över danska 50 företagsledare, entreprenörer, innovatörer, opinionsbildare m.fl. som främjar Danmark och Köpenhamn globalt i de över 25 länder där de bor och arbetar. Varje år träffas Goodwill-ambassadörerna i augusti för ett årligt seminarium med fortbildning och nätverkande där även representanter för regeringen, danska företag och beslutsfattare deltar.⁷

Copenhagen Goodwill Ambassadors grundades redan 1996 av Köpenhamnsregionens officiella IFO Copenhagen Capacity tillsammans med Wonderful Copenhagen. Ett sekretariat sköter den dagliga administrationen tillsammans med ordförande och den rådgivande styrelsen. Kronprins Joachim är sedan 2008 ambassadörsprogrammets beskyddare.

Enligt Copenhagen Capacity finns det en stor potential i att arbeta med den danska diasporan, inom exempelvis främjande av Danmark, danska företag och styrkeområden, attraktion av utländska företag, kapital, talang (inklusive studenter och forskare) och turister samt tillgång till kunskap om utländska marknader och dialog med utländska myndigheter.⁸

⁷ Copenhagen Capacity, *About Copenhagen Goodwill Ambassadors*, www.copcap.com/gwa/about (2019-01-10 13:23).

⁸ Claus Lönnborg, vd, Copenhagen Capacity, personlig kommunikation 2019-11-27.

Seniora representanter för Invest in Denmark på danska Utrikesdepartementet, som är en av Copenhagen Capacitys finansiärer, har för utredningen understrukit vikten av användningen av diasporan.

Även i Sverige finns organisationer för den svenska diasporan i utlandet. Den ideella och oberoende organisationen Svenskar i Världen som funnits sedan 1938 bedriver påverkansarbete och agerar remissinsats för uppskattningsvis 660 000 utlandssvenskar.⁹

2.2.3 Regionala investeringsfrämjandeaktörer

Business Swedens samarbete med svenska regioner

Eftersom alla utländska investeringar sker i en lokal miljö i Sverige behövs ett nära samspel med relevanta aktörer. Detta uppmärksammas i såväl utredningens direktiv som i Business Swedens riktlinjebrev för 2019. Det senare ger Business Sweden i uppdrag att nära samverka med berörda nationella, regionala och lokala aktörer med uppdrag för att verka för att svenska ekonomiska intressen i utlandet tillvaratas och för att främja en aktuell bild av Sverige i utlandet som gynnar svenska intressen. Inom det investeringsfrämjande uppdraget ska Business Sweden:

1. Koordinera och utveckla samverkan med regionala aktörer och andra samarbetspartners i Sverige för att stödja utländska investerare i investeringsprocessen.
2. Verka för att höja kompetensen hos personer som arbetar med investeringsfrämjande i hela landet inom myndigheter, regionala aktörer och andra relevanta samarbetspartner, i Sverige samt inom utrikesförvaltningen och berörda departement.¹⁰

Uppdraget att koordinera och utveckla samverkan med regionala aktörer

I linje med uppdraget att koordinera och utveckla samverkan med regionala aktörer har Business Sweden under 2018 haft ett nära samarbete med 19 svenska regioner. I tabell 2.10 visas de regioner som per december 2018 genom samarbetsavtal utgjorde regionala partners till Business Sweden eller genomgick en process att förnya eller ingå avtal.

⁹ Svenskar i Världen, *Om oss*, www.sviv.se/om-oss/ (2019-03-04 18:05).

¹⁰ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*, s. 10–11.

Tabell 2.10 Business Swedens samarbeten och dialoger med svenska regioner
December 2018

Region	IFO
Blekinge	<i>Business Region Blekinge</i>
Dalarna	<i>Invest in Dalarna</i>
Fyrbodal	<i>Position Väst</i>
Gävleborg	<i>Invest in Gävleborg</i>
Göteborg	<i>Business Region Göteborg</i>
Halland	<i>Region Halland</i>
Jämtland	<i>Business Region Mid Sweden</i>
Jönköping	<i>Region Jönköping</i>
Kalmar	<i>Region Kalmar</i>
Norrbottn	<i>Invest in Norrbotten</i>
Sjuhärad	<i>Business Region Borås</i>
Skaraborg	<i>Business Region Skaraborg</i>
Skåne	<i>Invest in Skåne</i>
Stockholm	<i>Invest Stockholm</i>
Värmland	<i>Business Värmland</i>
Västerbotten	
Västernorrland	<i>High Coast Invest</i>
Örebro	<i>Business Region Örebro</i>
Östergötland	
Totalt antal	19

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2019) Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018, s. 13.

Från tabell 2.10 framgår att ett antal av Sveriges 21 regioner för närvarande saknar samarbetsavtal med Business Sweden. I Halland, Kalmar, Västerbotten och Östergötland pågår en process för att eventuellt ingå avtal. Utöver dessa regioner saknas avtal med Kronoberg och Gotland. Ett flertal regioner (Uppsala, Sörmland, Östergötland och Västmanland) har i dagsläget inget eget samarbetsavtal med Business Sweden men ingår i Stockholm Business Alliance (SBA), som är ett partnerskap mellan 55 kommuner i åtta län med fokus på att attrahera utländska investeringar till regionen. SBA är medfinansierad till Invest Stockholm, som är regional partner i Business Sweden.¹¹

¹¹ I SBA ingår också ett antal kommuner i Dalarna och Gävleborg som även har egna regionala IFO med samarbetsavtal med Business Sweden.

Mindre regioner har enligt Business Sweden potential att uppnå fler investeringar genom förstärkt stöd. Detta är viktigt att beakta mot bakgrund av att den övervägande majoriteten av de investeringar som Business Sweden tillsammans med regionala partners medverkade till under 2018 landade i storstadsregionerna, som även har väl-etablerade och välfinansierade regionala IFO. Av totalt 72 investeringar landade 62 investeringar 2018 i Stockholm, Skåne eller Västra Götalands län. Motsvarande siffror för HQI var 38 av totalt 44 HQI i storstadsregionerna. Av dessa stod Stockholm för 52 procent.¹²

Tabell 2.11 Antal investeringar per region i Sverige som Business Sweden och regionala partners medverkat till under 2018

Region	Antal investeringar	Varav HQI	Samarbetsavtal Business Sweden
Stockholms län	37	23	☑
Skåne län	17	10	☑
Västra Götalands län	8	5	☑
Jönköpings län	2	2	☑
Gävleborgs län	2	1	☑
Västerbottens län	2	0	–
Västernorrlands län	1	1	☑
Västmanlands län	1	1	–*
Uppsala län	1	1	–*
Dalarnas län	1	0	☑
Totalt	72	44	

Anm. (*) Del av Stockholm Business Alliance (SBA) som har samarbetsavtal med Business Sweden.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2019) Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018, s. 43.

Eftersom Business Sweden har regeringens uppdrag att leda det svenska investeringsfrämjandet finns ett intresse av att samtliga regioner omfattas av det offentligt finansierade främjandet av utländska investeringar. Det är utredningens uppfattning att detta underlättas av samarbetsavtal med Business Sweden.

Sett till vikten av att stärka svenska regioners förutsättningar för långsiktigt investeringsfrämjande föreslår vi i detta kapitel dels ökade resurser till Business Sweden, dels en förstärkning av det regionala investeringsfrämjandet genom statlig basfinansiering.

¹² Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 42–43.

Regional samverkan i OECD:s kartläggning av nationella IFO

Enligt en av OECD nyligen genomförd kartläggning av nationella IFO fokuseras deras samarbete på regional eller lokal nivå främst på tjänster för utländska investerare relaterat till etablering och eftervård.¹³ För majoriteten av OECD:s nationella IFO sker detta i samarbete med regionala utvecklingskontor, lokala handelskammare och främjandeorganisationer på regional och lokal nivå. Studien visar dock att ett antal utmaningar kan försvåra samarbetet, som exempelvis:

- Regionala och lokala organisationers olika färdighets- och kunskapsnivåer och verksamhetsområden.
- Mycket varierande attraktionskraft i olika geografiska områden p.g.a. ekonomiskt välstånd, konkurrenskraft inom olika branscher, arbetskraftens egenskaper m.m.
- Konkurrens mellan regioner som leder till att nationella IFO medvetet utesluts från lokalt identifierade möjligheter.¹⁴

För att hantera dylika utmaningar nämner OECD-studien samordningsverktyg så som den ”marknadsplats” med investeringsprojekt som Frankrikes nationella IFO *Business France* använder för att veckovis dela information med 13 regionala partners.¹⁵

OECD uppmärksammar dessutom Business Swedens uppförandekod (*code of conduct*) för all samverkan med regionala partners. I överenskommelsen anges målet med samverkan vara att generera kvalificerade förfrågningar samt hantera uppkomna förfrågningar så att dessa kan förädlas till etableringar.¹⁶ Samverkan mellan Business Sweden och regionerna omfattar enligt överenskommelsen utländska direktinvesteringar (nyetableringar, samarbetsavtal, expansionsinvesteringar och förvärv), kompetensutveckling och eftervård inom investeringsfrämjande.

Syftet med samverkan är att stötta regionerna i att bygga upp värdeerbjudanden (*eng. value propositions*), samverkan kring särskilda investeringsprocesser samt samordning kring begäran om upplysningar (*eng. request for information [RFI]*) och besök av potentiella utländska investerare. Verksamheten och arbetsfördelningen sammanfattas i avtalet i fem processteg eller huvudområden enligt tabell 2.12.

¹³ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 98.

¹⁴ *Ibid.*, s. 99–100.

¹⁵ *Ibid.*, s. 100.

¹⁶ Business Sweden (2018) *Överenskommelse om samverkan mellan Business Sweden (Invest) och Region XXX (avtalsmall)*, s. 1.

Tabell 2.12 Arbetsfördelning mellan Business Sweden och regionala partners enligt överenskommelsen om samverkan

Huvudområde	Business Sweden	Region
Produktutveckling: specificering av resursbas / infrastruktur & förpackning av erbjudanden	☒ Ansvarar för nationell paketering med marknadsprojekten (i samverkan med regionerna).	☒ Näringslivsutveckling & paketering av konkurrenskraften i sin region.
Marknadsföring & försäljning: marknadsanalys & segmentering samt marknadskommunikation	☒ Huvudansvar för internationell marknadsföring (regioner som partners).	☒ Egna aktiviteter ska kommuniceras till Business Sweden.
Försäljning: direkta säljaktiviteter som leadgenerering, förfrågningar & affärsavslut	☒	☒ Involveras så tidigt som möjligt. Salesforce* ska användas.
Etableringsassistans: informations- & kontaktförmedlande tjänster	☒ Tjänster av nationell karaktär.	☒ Service som kräver lokal / regional kunskap. Tar över ansvaret så tidigt som möjligt.
Kundvård: kommunikationsaktiviteter gentemot redan etablerade företag i syfte att bygga relationer / fånga upp expansionsplaner	☒ Genomför aktiviteter som från gång till annan befinner Regionerna ska alltid informeras.	☒ Huvudansvar för kundvårdande aktiviteter & expansionsinvesteringar.
Generella marknadsföringsaktiviteter	☒ Kommunicerar aktiviteter som Business Sweden & regionerna genomför.	☒ Kommunicerar aktiviteter som Business Sweden & regionerna genomför.

Anm. (*) Salesforce är ett Customer Relationship Management (CRM)-system som används av Business Sweden och dess regionala partners.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2018) *Överenskommelse om samverkan mellan Business Sweden (Invest) och Region XXX (avtalsmall)* samt "Code of conduct" mellan Business Sweden och regionerna inom det investeringsfrämjande arbetet, bilaga 1.

Enligt överenskommelsen förutsätter samverkan mellan Business Sweden och regionala partners en uttalad politisk vilja, avsatta ekonomiska resurser, tillgång till kompetent personal samt väl definierade organisatoriska förutsättningar. Från tabellen ovan framgår att regionala partners till Business Sweden har en mycket central roll inom investeringsfrämjandet, med huvudansvar för kundvårdande aktiviteter och expansionsinvesteringar liksom produktutveckling av lokala erbjudanden. Regionala IFO ska dessutom i ett så tidigt skede som möjligt involveras i försäljningsaktiviteter och ta ansvar för etableringsassistens på regional eller lokal nivå.

I linje med utredningens direktiv som konstaterar att alla investeringar sker i en lokal miljö i Sverige så visar arbetsfördelningen med Business Sweden att regionala IFO förväntas verka inom en rad tidskrävande områden. Sett till investeringsfrämjandets långvariga affärsprocesser förutsätter detta varaktiga organisationer som tillvaratar uppbyggd kompetens och nätverk. Detta ställer krav på en långsiktig resurssättning av regionala IFO, vilket diskuteras i mer detalj i avsnitt 2.2.4.

Uppdraget att höja kompetensen hos personer som arbetar med investeringsfrämjande i hela landet inom regionala aktörer

Business Sweden har även i uppdrag att verka för att höja kompetensen hos personer som arbetar med investeringsfrämjande i hela landet inom regionala aktörer och andra relevanta samarbetspartners.¹⁷ Inom ramen för Sveriges exportstrategi tilldelades Business Sweden ökade anslag för investeringsfrämjande, också med syfte att förstärka det regionala och lokala samarbetet.

Samarbetet med svenska regionala IFO genomförs huvudsakligen genom seminarier, interaktiva workshops och regionala evenemang som syftar till att mobilisera regionala och lokala aktörer. Detta sker genom att:

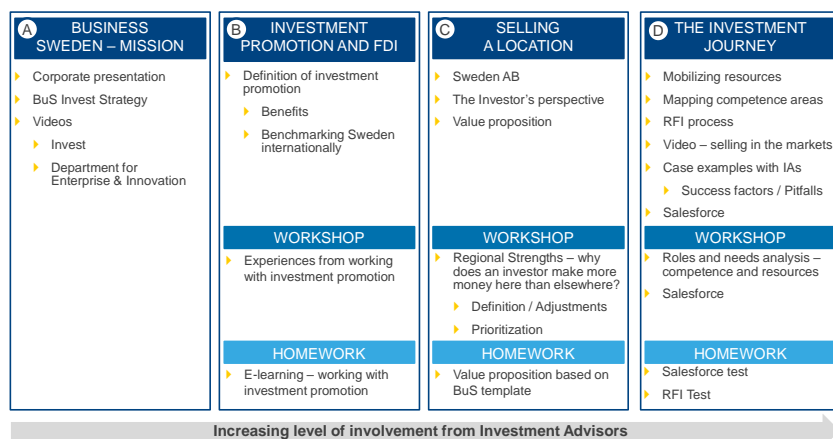
- Stimulera regioner och kommuner att organisera det investeringsfrämjande arbetet.
- Bedriva kompetenshöjande insatser om vikten av den geografiska platsens internationella konkurrenskraft och dess roll i arbetet med att skapa förutsättningar för tillväxt på lång sikt.
- Stödja regioner i framtagandet av kvalificerade och riktade värdeerbjudanden, i linje med Business Swedens arbete att ständigt producera fokuserade säljmaterial till potentiella utländska investerare.
- Samverka mellan Business Swedens investeringsområden och berörda regioner för att leverera professionell service till potentiella investerare som visar intresse för Sverige.

¹⁷ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*, s. 11.

- Tydliggöra hur lokala och regionala ekosystem kan samverka för att attrahera investeringar som kan spela en strategisk roll för tillväxten lokalt och regionalt.
- Stödja insatser med att utforma kvalificerade regionala värdeerbjudanden.

Business Swedens uppskattar att det i genomsnitt tar åtta till tolv månader för en regional aktör att bygga upp ett investeringserbjudande. En central del i arbetet är de seminarier och workshops som ofta genomförs som en serie med olika moduler. Figur 2.5 visar ett exempel av hur en sådan workshopserie kan se ut.

Figur 2.5 Exempel på workshopserie för regionala IFO genomförd av Business Sweden

Källa: Business Sweden.

Antalet genomförda kompetensutvecklande aktiviteter av Business Sweden ökade totalt sett under 2016–2018, vilket framgår av tabell 2.13. Totalt genomfördes under 2018 59 kompetensutvecklande insatser, jämfört med 43 föregående år. Antalet möten och seminarier i regionerna för att stödja deras tillväxtarbete ökade stort från åtta (2017) till 27 (2018). Likväl ökade seminarier för att utveckla konkurrenskraftsområden, större konferenser (Invest Week och temakonferens elintensiv industri) samt Team Sweden Invest-möten, medan FDI-seminarier minskade från 21 (2017) till nio (2018). Utredningen note-

rar dock att frånräknat kategorin möten / seminarier i regionerna minskade antalet kompetensutvecklande aktiviteter från 35 (2017) till 32 (2018).

Tabell 2.13 Business Swedens kompetensutvecklande aktiviteter inom investeringsfrämjandet 2016–2018

Typ av aktivitet	2016	2017	2018
Generella seminarier om utländska direktinvesteringar (FDI) nationellt / regionalt	7	21	9
Seminarier för att utveckla specifika konkurrenskraftsområden	11	7	11
Övriga möten / seminarier i regionerna för att stödja regionernas tillväxtarbete	12	8	27
Invest Week & temakonferens elitnivå industri	–*	1	2
Team Sweden Invest plenummöten & arbetsgrupper	–*	6	10
Totalt	30	43	59

Anm. (*) Uppgiften redovisas inte i Business Swedens årsredovisning av det statliga uppdraget 2016. Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden, Verksamhetsåret 2017*, s. 15 samt Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden, Verksamhetsåret 2018*, s. 14.

Business Swedens kompetenshöjande aktiviteter behöver förstärkas ytterligare

Utredningen har under intervjuer med regionala och lokala investeringsfrämjare noterat en stor variation i den utsträckning som regionala IFO använt sig av Business Swedens kunskapshöjande aktiviteter och stöd. Medan workshopserien av vissa regionala IFO beskrivs som avgörande för det investeringsfrämjande arbetet genomför andra, ofta mer erfarna, regionala IFO liknande insatser självständigt och utan Business Swedens involvering. Inom Invest in-nätverket där fem regionala IFO ingår har man till och med tagit gemensamt initiativ till att finansiera en utbildning om investeringsfrämjande från ett Londonbaserat konsultbolag.

Samtliga på Business Swedens huvudkontor arbetar med de svenska regionerna, däremot finns i dagsläget endast en heltidsanställd som arbetar med att samla det svenska regionala nätverket och erbjuda kompetenshöjande aktiviteter. Detta riskerar att Business Swedens stöd till regionala partners kompetensutveckling blir personberoende och sårbart, liksom på ad hoc-basis och otillräckligt. I likhet med Business Sweden och regionala IFO som utredningen talat med delar

vi bilden att Business Swedens personalresurser dedikerade till det regionala investeringsfrämjandet behöver utökas med en heltidstjänst. Detta behöver samtidigt matchas med ökade långsiktiga resurser för det regionala investeringsfrämjandet enligt vad som föreslås i avsnitt 2.2.4.

Utredningen ser dessutom ett behov av att stärka kunskapen om och främja användandet av Business Swedens *Customer Relationship Management* (CRM)-system Salesforce. Enligt OECD underlättar CRM-system organisationers hantering av relationer med potentiella och existerande kunder samt insamling och analys av relevant data. Systemen används dessutom för att mäta och utvärdera resultat. Inom de nationella IFO som ingått i OECD:s genomlysning använder 94 procent i dag ett CRM-system.¹⁸

I utredningens delbetänkande konstaterades att ett aktivt använt CRM-system är viktigt för en investeringsfrämjandeaktörs komplexa verksamhet. Den avgörande faktorn är dock huruvida människor inom respektive organisation faktiskt använder systemet.¹⁹

Genom samverkansavtalet får regionala partners bl.a. tillgång till Business Swedens konfidentiella utvärderings- och CRM-system. Hanteringen av inkomna förfrågningar till Business Sweden eller direkt till en region regleras i *code of conduct*-avtalet mellan parterna. Enligt avtalet ska Salesforce användas aktivt genom att samtliga inkommande förfrågningar bör registreras omedelbart. Kvalificerade förfrågningar som resulterat från samverkan parterna emellan ska dock behandlas konfidentiellt, bl.a. med hänsyn till utländska företags affärssekretess samt av konkurrensskäl gentemot andra regionala IFO.

I de fall som endast ett antal regioner bedöms vara aktuella för investeringsmöjligheten görs ett första urval av Business Swedens investeringsrådgivare. Som OECD noterar i sin genomlysning kräver ett sådant arbete tid; dels för att definiera ett gemensamt ramverk för informationsdelning, dels för att avgöra vem som har tillgång till vilken information.²⁰

Utredningen har fått en splittrad bild gällande i vilken utsträckning Business Swedens CRM-system för närvarande används aktivt av regionala IFO. Utöver en utspridd uppfattning om systemet som komplicerat hämmas användandet även av en oro över aspekter rörande sekretess och konkurrens. I de fall systemet används har detta delvis

¹⁸ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 79.

¹⁹ SOU 2018:56, *Bättre kommunikation för fler investeringar*, s. 119.

²⁰ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 100.

varit tack vare att man i den regionala organisationen haft resurser till att genomföra egna utbildningar i Salesforce. Internt använder vissa regioner ett eget CRM-system i stället för Business Swedens.

I dag ges viss utbildning i CRM-systemet bl.a. under Business Swedens årliga regionkonferenser. Ett flertal regioner efterfrågar dock en mer gedigen utbildning i CRM-systemet. Utredningen anser att olika omfattning i användningen av CRM-systemet leder till ett ineffektivt utnyttjande av dess potential och riskerar att förstärka ojämlika förutsättningar mellan regionala IFO i det investeringsfrämjande arbetet.

Internationell utblick:

Invest in Hollands gemensamma kompetenshöjande insatser

Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) är Nederländernas officiella IFO och medgrundare till nätverket Invest in Holland.²¹

Invest in Holland, som grundades 2015, består av 12 deltagande aktörer, däribland byråer för regional ekonomisk utveckling och ett flertal stora städer. Samarbetet inom nätverket utgår från en gemensamt framtagna strategi, som bl.a. baseras på delade resurser i syfte att åstadkomma stordriftsfördelar. Detta gäller exempelvis insatser inom eftervård, forskning och marknadsföring, men även i form av ett delat CRM-system och gemensamma utbildningstillfällen.

Invest in Hollands gemensamma CRM-system delas mellan NFIA och regionerna inom nätverket. Systemet uppges ha bidragit till att stävja konkurrensen mellan regionerna genom ett tydligt informationsintag som klargör vilka regioner som lever upp till den potentiella investerarens behov. För detta är utbildning av dem som arbetar med investeringsfrämjande i ”fält” (t.ex. investeringsrådgivare i utlandet) viktigt.²²

Även lokala holländska IFO som utredningen talat med menar att det gemensamma CRM-systemet används aktivt av regioner inom Invest in Holland, vilket skapat ökad transparens och tillit mellan regionala och lokala aktörer.²³

²¹ Nederländernas investeringsfrämjande beskrivs i mer detalj i kapitel 4.

²² Jeroen Nijland, Commissioner, Netherlands Foreign Investment Agency, presentation vid Business Swedens investeringskonferens, 2018-09-19.

²³ Ilja van Haaren, Executive Director, The Hague Business Agency, intervju 2018-05-15.

Samarbetet underlättas även genom de gemensamma utbildningstillfällena som sedan två år tillbaka arrangeras vid en s.k. FDI-akademi för nyanställda investeringsfrämjare inom Invest In Holland och regionerna under tre dagar vid fyra tillfällen. Dessutom ordnas introduktionsbesök och årliga träffar mellan samtliga främjare. Nästa steg i den gemensamma utbildningssatsningen är fortbildning för seniora medarbetare. Man överväger också utbildning för lokala politiska beslutsfattare.

Utredningens bedömning: Business Sweden har för närvarande ett välfungerande upplägg för samarbete med de regionala IFO som genom samverkansavtal är regionala partners. Samtidigt visar erfarenheten från Nederländernas investeringsfrämjande att synergier kan utnyttjas effektivare genom exempelvis gemensamma utbildningstillfällen. Dessutom har Business Swedens CRM-system potential att genom ökad transparens bidra till minskad konkurrens mellan regionala IFO, men det förutsätter dels ökade utbildningsinsatser från Business Swedens sida och dels en större användning av regionala IFO.

Utredningen lämnar därför ett antal förslag för att stärka samverkan med och kompetenshöjning hos regionala partners.

Förslag:

Öka Business Swedens kapacitet att stötta regioner i investeringsfrämjandet:

Business Sweden bör tilldelas resurser för ytterligare en heltidstjänst dedikerad till det regionala investeringsfrämjandet. Inom ramen för de utökade resurserna ska Business Sweden bl.a.:

- Genomföra minst två årliga gemensamma utbildningstillfällen för investeringsfrämjare på IFO som är regionala partners, med inspiration från Nederländernas FDI-akademi.
- Fördjupa utbildningen och öka användningen av CRM-systemet Salesforce för att nyttja dess potential samt säkerställa efterlevnad av *code of conduct*-avtalet, inklusive regionala partners användning av CRM-systemet.
- Förtydliga riktlinjerna för informationshantering och dess förväntningar på regionala partners i *code of conduct*-avtalet.

2.2.4 Skapa förutsättningar för en långsiktig finansiering av det regionala investeringsfrämjandet

Det finns allmänt ett intresse på lokal, regional och nationell nivå av att attrahera utländska investeringar. Förutsättningarna varierar dock i landet. (Dir. 2018:3).

Regionala IFO och berörda lokala aktörer har under studieresor, seminarium och intervjuer vi genomfört bekräftat bilden från utredningens direktiv. I Business Swedens redovisning av det statliga uppdraget för verksamhetsåret 2018 poängteras att ett långsiktigt arbete, där regionerna satsar resurser som kan säkra verksamheternas långsiktiga arbete är avgörande för framgångar i investeringsfrämjandet.²⁴

Till stor del har de skilda förutsättningarna sitt ursprung i projektfinansieringsproblematiken; många regionala IFO drivs i dag i projektform som finansieras antingen helt eller delvis av medel från EU:s strukturfonder (EU:s regionala utvecklingsfond [ERUF] beskrivs i mer detalj nedan). Den kortsiktiga projektformen på vanligtvis två till tre år står i skarp kontrast till de långsiktiga förutsättningar som investeringsfrämjandet kräver.

I Sveriges exportstrategi identifierades redan 2015 under insats 16 *Utländska företag ska vilja investera i Sverige* ett behov av att genomlysa den långsiktiga finansieringen till regionernas investeringsfrämjande, i syfte att göra dem mindre beroende av kortsiktiga projektmedel.²⁵ Detta behov uppmärksammas även i utredningens direktiv.

²⁴ Ibid., s. 13.

²⁵ Regeringskansliet (2015) *Sveriges Exportstrategi*, s. 22.

EU:s regionala utvecklingsfond (ERUF)

EU:s regionala utvecklingsfond (ERUF) är en av fem olika struktur- och investeringsfonder som syftar till att stödja ekonomisk utveckling i alla EU:s medlemsländer.²⁶ I Sverige fördelades under programperioden 2014–2020 cirka 8 miljarder kronor till åtta NUTS2 regioner²⁷ med programprojekt som leder till investeringar för tillväxt och sysselsättning i hela landet samt till ett nationellt regionalfondsprogram.²⁸

Fördelningen till varje enskild region avgörs av den svenska regeringen och EU-kommissionen, men strukturfondspartnerskapet²⁹ i respektive region väljer själva vilka projekt som ska finansieras.

På regeringens uppdrag förvaltar och fördelar Tillväxtverket pengarna ur ERUF. Finansiering kan sökas av offentliga aktörer, ideella och ekonomiska föreningar, men kräver 50 procent medfinansiering från andra offentliga finansiärer. Privata aktörer kan också bidra med medfinansiering.³⁰

Regionala IFO som utredningen intervjuat uppger att den kortsiktiga projektfinansieringen – av vissa kallat ”projektrasket” – utgör ett hinder för investeringsfrämjandet som leder till ett stort antal utmaningar:

- *Kortsiktig finansiering* rimmar illa med investeringsfrämjandets långvariga affärsprocesser. Ofta löper investeringsprocesser över två till tio år medan projektcyklerna är på två till tre år.
- *Förtroendet från det befintliga näringslivet undergrävs* av regionala IFO:s projektform.

²⁶ European Commission, *European Structural and Investment Funds*, https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/ (2019-01-11 19:54).

²⁷ De åtta NUTS2 regionernas är Skåne-Blekinge; Småland och Öarna (Jönköping, Kronoberg, Gotland och Öland); Västsverige (Västra Götaland och Halland); Östra Mellansverige (Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Örebro, Västmanland); Stockholm (Stockholms län); Norra Mellansverige (Värmlands län, Dalarnas län, Gävleborgs län); Mellersta Norrland (Västernorrlands och Jämtlands län) och Övre Norrland (Västerbotten och Norrbottens län).

²⁸ Ur ERUF finansieras även Interreg, som är territoriella samarbetsprogram med syfte att utveckla samarbetet över nationsgränserna.

²⁹ I partnerskapet ingår regionalt utvecklingsansvariga som region, regionförbund, länsstyrelser och kommuner, arbetsmarknadens organisationer liksom representanter för föreningar och intresseorganisationer.

³⁰ Tillväxtverket, *EU i Sverige*, <https://tillvaxtverket.se/eu-program/eu-i-sverige.html> och Tillväxtverket, *Frågor och svar*, <https://tillvaxtverket.se/eu-program/fragor-och-svar.html> (2019-01-11 19:35).

- *Projektanställningar leder till förlorade nätverk och kompetens* när personal slutar samt försvårar rekrytering av senior arbetskraft. Rekrytering av kompetent personal upptar en stor del av uppstartsfasen i ett projekt.
- *Projektansökningar och utvärderingar tar en stor mängd tid i anspråk* (cirka två gånger fyra månader av totalt två till tre år eller motsvarande upp till en tredjedel av den totala projekttiden) som inte kan läggas på direkt investeringsfrämjande.³¹
- *Konkurrens om projektfinansiering* förkommer mellan regionala främjare och andra aktörer som science parks och kluster.

Några av de konsekvenser som bristen på långsiktig finansiering i dag skapar för regionala svenska IFO kan belysas genom Region Västerbottens arbete med investeringsfrämjande. Under 2008–2014 drevs Västerbottens dåvarande regionala IFO, Västerbotten Investment Agency (VIA), med projektfinansiering i två faser från ERUF, Region Västerbotten, Umeå kommun och Skellefteå kommun. VIA ansågs länge som en föregångare i det svenska investeringsfrämjandearbetet på den globala arenan och ett flertal regionala svenska IFO såg VIA som en bra modell.

Den valda finansieringsmodellen för VIA medförde dock en stor osäkerhet kring en framtida långsiktig organisation och regionen saknade huvudmannaskap för investeringsfrämjandet. När VIA stängdes 2014 startades efter en ny projektansökan 2015 i stället projektet Invest in Västerbotten med fokus på internationalisering och främjande av internationella affärer och export hos regionens små och medelstora företag (SMF). Detta fick till följd att den kompetens som byggts upp inom investeringsfrämjandet försvann.

I dag finns ingen regional IFO i Västerbotten, men en förstudie genomförs nu om det regionala investerings- och etableringsfrämjandet. I studien, som finansierats av Tillväxtverket och utgör en del av Västerbottens regionala utvecklingsstrategi, ingår frågor som ägarskap, associationsform och resurssättning. Bland framgångsfaktorerna för en ny organisation har en långsiktig finansieringsstruktur identifierats som den enskilt viktigaste frågan att lösa.

³¹ Inom Invest in-nätverket utbyter fem svenska regioner med liknande förutsättningar regelbundet information och material inför bl.a. projektansökningar. Nätverket startades 2018 på initiativ av Västernorrlands IFO High Coast Invest för att bidra till erfarenhetsutbyte och information.

Tabell 2.14 Variationer i organisations- och finansieringsmodell hos ett antal svenska regionala IFO

Typ av IFO	Regional IFO	Ägare	Organisation	Finansiering
Storstäder	Invest Stockholm	<ul style="list-style-type: none"> • Helägt av Stockholms stad (en del av Stockholms Stadshus AB) 	<ul style="list-style-type: none"> • 23 anställda varav 11 är finansierade av de 55 kommuner som ingår i partnernätverket Stockholm Business Alliance (SBA). 	<ul style="list-style-type: none"> • Budget ca 59 mkr/år. • Finansiering via Stockholm stad & SBA.
	Business Region Göteborg (BRG)	<ul style="list-style-type: none"> • Helägt av Göteborgs stad (en del av Göteborgs Stadshus AB) 	<ul style="list-style-type: none"> • 85 anställda varav 12 som arbetar dedikerat med investeringsfrämjande. • 13 kommuner ingår i BRG. 	<ul style="list-style-type: none"> • Budgeten för BRG:s IFO-del är ca 20 mkr/år. • Finansiering via Göteborgs stad, Göteborgsregionen, Västra Götalandsregionen samt viss EU-finansiering.
Speciallösningar	Invest in Skåne	<ul style="list-style-type: none"> • Moderbolaget Business Region Skåne (som ägs av Region Skåne) 85 % & 33 kommuner 15 % 	<ul style="list-style-type: none"> • 22 anställda. • 33 kommuner. 	<ul style="list-style-type: none"> • Budget ca 25–35 mkr/år (grundbudget 17 mkr/år som kompletteras med EU-medel).
	Invest in Norrbotten	<ul style="list-style-type: none"> • Region Norrbotten 75 % & 8 kommuner 25 % 	<ul style="list-style-type: none"> • Verksamheten drivs i bolagsform. • Nytt aktieägaravtal f.n. under framtagande. • 2,5 anställda. • 11 kommuner. 	<ul style="list-style-type: none"> • Budget ca 4,2 mkr/år från ägare & 11 kommunpartners som kompletteras av EU-medel för köp av externa tjänster (4,5 mkr + 2 mkr/3år inklusive med-finansiering).
	High Coast Invest	<ul style="list-style-type: none"> • Härnösands kommun 	<ul style="list-style-type: none"> • Samverkanprojekt mellan 5 kommuner, Region Västernorrland, EU, E.ON, Mittuniversitetet & Handelskammaren Mittsverige. • Framtida samverkanprojekt f.n. under utformning. • 3 tillsvidareanställda hos Härnösands kommun. • 7 kommuner. 	<ul style="list-style-type: none"> • Budget 12,7 mkr/3 år (4,2 mkr/år) f.o.m. 2019 som finansieras till 50 % av EU-medel, 25 % från regioner & 25 % av bidrag från kommunerna baserat på antal invånare.

Typ av IFO	Regional IFO	Ägare	Organisation	Finansiering
Typiska projekt-finansierade regionala IFO	Invest in Dalarna	<ul style="list-style-type: none"> Almi Företagspartner GävleData AB 	<ul style="list-style-type: none"> Projektfinansierad verksamhet inom regionorganisation. 2,5 anställda. 15 kommuner. 	<ul style="list-style-type: none"> Projektbudget 8 mkr/2år (4 mkr/år finansieras till 50 % av EU-medel, 50 % från regionförbundet. Projektlängd 2 år (2018–2019 + 4 månader för projektavslut).
	Position Väst	<ul style="list-style-type: none"> Fyrbodals kommunalförbund 	<ul style="list-style-type: none"> Verksamhet inom Fyrbodals kommunalförbund. 2 anställda. 17 kommuner. 	<ul style="list-style-type: none"> Budget 3,4 mkr/år (varav 3,1 mkr/år regionala tillväxtmedel från Västra Götalandsregionen, drygt 200 tkr/år EU-medel (Interreg) t.o.m. 2019 samt 45 tkr/år totalt från 3 kommuner som ingår i annat kommunalförbund).
	Business Region Jönköping	<ul style="list-style-type: none"> Region Jönköping 	<ul style="list-style-type: none"> 3-årigt projekt (2016–2019) inom regionen. 1 tillsvidareanställd. 13 kommuner. 	<ul style="list-style-type: none"> Budget ca 4 mkr för 3-årigt projekt (1,33 mkr/år). Endast regionmedel (ej EU-medel).

Anm. (*) Med EU-medel menas om inte annat anges finansiering från EU:s regionala utvecklingsfond (ERUF) som fördelas av Tillväxtverket.
Källor: Utredningens intervjuer med regionala IFO och Business Sweden.

För att påvisa de olika finansiella förutsättningar som svenska aktörer inom investeringsfrämjandet på regional och lokal nivå i dagsläget verkar under har utredningen i tabell 2.14 kategoriserat ett antal utvalda svenska regionala IFO utifrån organisationsmodell och finansiering. Vi vill understryka att sammanställningen inte innefattar samtliga aktörer i det svenska regionala investeringsfrämjandet utan syftar till att ge en överblick av ett antal olika verksamhetsformer och förutsättningar. Sammanställningen bygger på utredningens intervjuer med regionala IFO samt kompletterande uppgifter från Business Sweden.

Utredningens bedömning: Projektfinansieringsproblematiken uppmärksammas i både exportstrategin och utredningens direktiv. Samtliga regionala IFO som utredningen talat med, liksom Business Sweden, menar att den kortsiktiga finansieringen utgör ett hinder för att bedriva ett effektivt och långsiktigt regionalt investeringsfrämjande. Det påverkar i förlängningen även det nationella investeringsfrämjandet.

Som framgår från utredningens sammanställning av variationer i organisations- och finansieringsmodell hos ett antal svenska regionala IFO bidrar den kortsiktiga finansieringen även till att skapa ojämlika förutsättningar mellan regionala IFO med en stabil långsiktig finansiering och IFO med projektfinansiering.

Mot bakgrund av behovet av en långsiktig finansiering föreslår utredningen att det regionala investeringsfrämjandet stärks genom statlig basfinansiering motsvarande en heltidstjänst per region, som villkoras mot en lika stor finansiering från regionen.

Förslag:

Stärk det regionala investeringsfrämjandet genom statlig basfinansiering:

Det regionala investeringsfrämjandet stärks upp genom basanslag från staten motsvarande en heltidstjänst per region. Satsningen finansieras genom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Finansieringen villkoras mot en lika stor finansiering från respektive region. Utredningens förslag innebär att EU-medel därmed ger en möjlighet att ytterligare stärka upp verksamheten. Regionala svenska IFO som exempelvis Invest in Norrbotten och Invest in Skåne gör redan detta framgångsrikt i dag.

Ställ krav i villkorsbeslut på återrapportering, samverkan och grundläggande investeringsfrämjandetjänster:

Krav gentemot regionerna på återrapportering samt samverkan med Business Sweden och andra regionala IFO ställs i villkorsbeslut. Dessutom framgår tydliga krav på att grundläggande investeringsfrämjandetjänster som paketering av värde-erbjudanden och eftervård av etablerade utländska företag genomförs regelbundet av regionerna i nära samarbete med kommunerna. Här kan också RISE Research Institutes of Sweden med sin regionala spridning i Sverige vara en effektiv kanal in på RISE som nationell polyteknisk resurs inom den viktiga tillämpade forskningen. Investeringsfrämjandeverksamhet bör vidare ingå i de regionala utvecklingsplanerna.

Kommuner

Trots att konkurrensen om utländska investeringar är global sker investeringar och etableringar på en geografisk plats och i en lokal miljö. Således har kommuner och lokala beslutsfattare en central roll inom investeringsfrämjandet, vilket också framgår av utredningens kartläggning av aktörer i investeringsfrämjandet i figur 2.1. Nedan ges en kortfattad beskrivning av kommuners roll under investeringsprocessens olika steg.

- *Utveckla investeringsmöjligheter:* Tillsammans med regionala IFO och med indirekt stöd av Business Sweden definierar kommuner fokusområden och målföretag. Det regionala värdeerbjudandet påverkas även av nationella och internationella satsningar som exempelvis samverkansprogrammen och smart specialisering.
- *Attrahera investeringar:* Kommunen spelar en avgörande roll i det reaktiva investeringsfrämjandet genom att besvara inkommande förfrågningar eller s.k. *requests for information (RFI)*. RFI:er kan komma via Business Sweden, regional IFO eller direkt till berörd kommun. Under lokaliseringsprocessen deltar vanligtvis ett stort antal kommuner, ofta i flera olika länder, i konkurrensen om investeringen. Detta innebär att snabba beslutsvägar och politiskt mandat är viktigt för att underlätta förhandlingen. Business Sweden bistår i att identifiera och utvärdera lokaliseringalternativ i Sverige

för investerarens verksamhet. En potentiell investerare gör under processen en samlad bedömning av det lokala erbjudandet utifrån såväl hårda som mjuka faktorer som exempelvis tillgänglig infrastruktur, tillgång till kompetens och närhet till universitet, en god livsmiljö, industritradition, tillgång till mark och kraft samt rådande tidsplan.

- *Investeringsprocess:* Inför investeringsbeslutet genomförs ofta besök, där lokala aktörer agerar mottagare. Helst bör detta ske med stöd från regionala IFO och Business Sweden. När ett investeringsbeslut fattats tillhandahåller lokala aktörer etableringssupport på områden som kräver lokal kunskap och kontakter, vilket innefattar att överkomma olika typer av hinder som uppkommer under processens gång.
- *Expandera och bibehålla befintliga investeringar:* Slutligen har lokala aktörer en central roll i relation till kundvård av befintliga utländska investerare. Vissa kommuner genomför exempelvis besöksresor i egen regi till företagets internationella huvudkontor utomlands. Detta visar på stor framåtanda i investeringsfrämjararbetet men ställer också krav på tillgängliga resurser och politiskt mandat.

Det framgår av ovan att svenska kommuner har stor potential att bidra till investeringsfrämjandet på lokal nivå. Samtidigt har utredningen under studieresor till ett antal svenska regioner noterat att det finns stora variationer i huruvida och i vilken utsträckning investeringsfrämjandet prioriteras på lokal nivå. För att säkerställa lokal uppslutning och bygga förståelse för vikten av investeringsfrämjande har regionala IFO en viktig samlade kapacitet som även fortsättningsvis bör utgöra centrala noder för det regionala och lokala investeringsfrämjandet. På nationell nivå ansvarar Business Sweden för att stimulera regioner och kommuner att organisera det investeringsfrämjande arbetet.

2.3 Övriga aktörer inom investeringsfrämjandet

2.3.1 Fler offentliga aktörer inom investeringsfrämjandet

Regering och riksdag

Sveriges regering styr landet och påverkar investeringsfrämjandet direkt genom satsningar som exportstrategin men också genom löpande styrning av statliga myndigheter och bolag via regleringsbrev och ägardirektiv. Genom det delade huvudmannskapet, årliga riktlinjebrev och särskilda regeringsuppdrag styr staten Business Swedens verksamhet.

Enskilda statsråd och statssekreterare kan bl.a. genom deltagande vid in- och utgående delegationsresor och i högnivåkontakter med potentiella utländska investerare bidra till operativt främjande av investeringsmöjligheter och etableringar, inklusive expansionsinvesteringar (se figur 2.1). Som har betonats av såväl Business Sweden som svenska utlandsmyndigheter har sådana högnivåkontakter mycket stor betydelse i vissa verksamhetsländer.

Inom Regeringskansliet ansvarar Utrikesdepartementet för främjandeverksamhet medan Näringsdepartementet har ansvar för områden som näringspolitik, innovation och regional tillväxt. Detta beskrivs i mer detalj nedan.

Som högsta beslutande församling tar Sveriges riksdag beslut om lagar och om statsbudgeten. Export- och investeringsfrämjande bereds i riksdagen inom näringsutskottet.

Myndigheter och aktörer under Utrikesdepartementet

- Svenska institutet (SI)
- Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU)
- Kommerskollegium

Svenska institutet (SI)

Svenska institutet (SI) ligger under Utrikesdepartementet och styrs av gruppen för kulturfrämjande och Sverige bilden i utlandet UD-FH (KULT). Myndigheten har cirka 140 anställda på kontor i Stockholm och Paris.

SI:s uppgift är enligt instruktionen att sprida information och kunskap om Sverige och det svenska språket i utlandet, liksom att främja samarbete och långsiktiga relationer med andra länder inom områdena kultur, utbildning och forskning samt demokrati och samhällsliv i övrigt.¹ Regleringsbrevet för 2019 anger som första mål och prioritering för myndigheten att i samråd med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) bidra till genomförandet av departementets prioriteringar i handels- och Sverigefrämjandet.²

Varumärkesbyggande och främjande av Sverige bilden togs upp i utredningens delbetänkande, som föreslog att SI:s roll i samordningen och utvecklingen av det generella varumärkesarbetet för Sverige stärks.

Vidare konstaterade delbetänkandet att internationell talangattraktion har stor betydelse för Sveriges internationella konkurrenskraft och inverkar direkt på investeringsklimatet. Vikten av tillgång till internationell talang (forskare, studenter och medarbetare) uppmärksammas i exportstrategin och SI har för budgetåret 2019 tilldelats särskilda medel (8,5 miljoner kronor) för genomförande av insats 20 *Stärkt talangattraktion*.³

Inom uppdraget ingår bl.a. att SI i samråd med UD och Business Sweden ska ta fram besöksprogram för kvalificerade målgrupper av beslutsfattare för att kommunicera svenska tekniska lösningar och öka kontaktytorna med svenska myndigheter och svenskt näringsliv i syfte att främja målen om ökad export och ökade utländska investeringar.⁴ Under 2019 genomför SI följande besöksprogram för beslutsfattare från exportstrategins topp-26 länder: kvinnor inom tech, den smarta staden, startups och Sveriges innovationsekosystem, life sciences samt biobaserad cirkulär ekonomi.⁵

¹ Utrikesdepartementet (2015) *Förordning (2015:152) med instruktion för Svenska institutet*.

² Utrikesdepartementet (2018) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Svenska institutet*.

³ Utrikesdepartementet (2019) *Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Svenska institutet*.

⁴ Utrikesdepartementet (2018) *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Svenska institutet*.

⁵ Sharing Sweden, *Expert visitors' programmes to Sweden*,

<https://sharingsweden.se/toolkits/expert-visitors-programmes/> (2019-01-18 20:29).

Dessutom ska SI ge stöd till svenska utlandsmyndigheter för att utveckla alumnkontakter och höja kompetensen inom främjandet av Sverige som kunskapsnation. Internationaliseringsutredningen föreslår i sitt slutbetänkande *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige* (SOU 2018:78) ett utökat anslag på 10 miljoner kronor till SI för att informera om Sverige som kunskapsnation i utlandet samt skapa ett program för svenska ambassadörer för forskning och högre utbildning. Internationaliseringsutredningen föreslår vidare att SI:s uppdrag att främja och marknadsföra Sverige som studiedestination förstärks med 10 miljoner kronor. Vi ställer oss positiva till ovan nämnda förslag och noterar att en rapport av Tillväxtanalys nyligen pekat på en ökande global konkurrens om talang och högkvalificerad arbetskraft.⁶ Talangattraktion och kompetensbrist diskuteras i mer detalj i kapitel 3.

SI har även uppdragits att producera en digital portalsida med samlad information till målgruppen utländska arbetstagare, arbetsgivare och egenföretagare som verkar eller avser att verka i Sverige. En första version av portalen *Working in Sweden* lanserades under 2018 och innehåller samlad information från åtta myndigheter: Migrationsverket, Tillväxtverket, Arbetsmiljöverket, SI, Försäkringskassan, Skatteverket, Kommerskollegium och Arbetsförmedlingen. Working in Sweden-uppdraget har hittills fokuserat på samhällsinformation och inte innefattat vare sig främjande eller marknadsföring av plattformen. SI föreslår i myndighetens budgetunderlag för 2020–2022 ett utökat främjaruppdrag inom ramen för kommunikationen av Sverige som kunskapsnation.⁷ Utredningen föreslår nedan att SI bör få ett särskilt uppdrag att utifrån ett främjarperspektiv marknadsföra Sverige i utlandet gentemot målgruppen internationell kompetens och talang. Portalen Working in Sweden skulle kunna vidareutvecklas i detta syfte.

⁶ Tillväxtanalys (2018) *Den globala jakten på kompetens – statens roll*, s. 13.

⁷ Svenska institutet (2019) *Svenska institutets budgetunderlag 2020–2022*.

Förslag:

SI ges i uppdrag att marknadsföra Sverige gentemot internationell kompetens och talang:

SI bör få ett särskilt uppdrag att utifrån ett främjarperspektiv marknadsföra Sverige i utlandet gentemot målgruppen internationell kompetens och talang. Satsningen bör ske inom ramen för föreslagna finansiering och genomföras i nära samverkan med Business Sweden, regioner och kommuner, svenska utlandsmyndigheter och Migrationsverket samt andra berörda myndigheter.

Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU)

Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU) samråder om den gemensamma Sverige bilden i utlandet. NSU inrättades 1995 och i gruppen ingår Utrikesdepartementet, Näringsdepartementet, Kulturdepartementet, SI, Business Sweden och Visit Sweden.

Utredningen diskuterade i delbetänkandet NSU:s roll i relation till främjande av Sverige bilden, nation branding och offentlig diplomati, och förslög bl.a. en förstärkning av NSU:s roll och position för att stärka det svenska varumärkesarbetet.

Kommerskollegium

Kommerskollegium är en förvaltningsmyndighet under Utrikesdepartementet för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Myndigheten har cirka 90 anställda vid huvudkontoret i Stockholm.

Kommerskollegium ska löpande och långsiktigt bistå regeringen med expertstöd inom ramen för dess arbete och prioriteringar. I relation till investeringsfrämjande har myndigheten enligt instruktionen i uppgift att inom området den yttre handelspolitiken verka för frihandel i EU:s externa handelspolitik. Kommerskollegium ska även följa och analysera EU:s handelspolitik, inklusive internationella investeringsavtal.

Inom området för utrikeshandel ska myndigheten särskilt analysera handelsstatistik och företagsspecifika data i syfte att bl.a. utforska internationella investeringars betydelse för handelsutvecklingen.

Kommerskollegium är därutöver Sveriges ombudsman och Solvit-center⁸ med uppgift att handlägga hinderfrågor och andra problem för den fria rörligheten på EU:s inre marknad.⁹

Kommerskollegium har enligt regleringsbrevet för 2019 bl.a. i uppdrag att analysera frihandelsavtals möjliga effekter på svensk ekonomi, som förändringar i sysselsättning eller företagande.¹⁰

Näringsdepartementet

Som det departement som ansvarar för områden som näringspolitik, innovation och regional tillväxt har Näringsdepartementet en central roll inom Regeringskansliet för att främja näringslivsutveckling i bred mening. Departementet ansvarar även för bolag med statligt ägande och stiftelser. En stor del av departementets ansvarsområden har även direkt inverkan på investeringsfrämjandet, som exempelvis samverkansprogrammen och smart industri.

Inom ramen för regeringens nyindustrialiseringsstrategi tilldelade regeringen 2016 Business Sweden ett treårigt uppdrag på totalt 11,5 miljoner kronor. Smart industri-uppdraget ger Business Sweden i uppgift att främja investeringar inom industriell verksamhet (produktion, test och demonstration samt FoU) till Sverige och öka kunskapen om Sverige som ett konkurrenskraftigt land för hållbar industriell verksamhet.¹¹ Som utredningen uppmärksammande i delbetänkandet förstärker regeringsuppdraget Business Swedens arbetsätt *Invest Manufacturing Initiative (IMI)*, som syftar till att främja expansionsinvesteringar inom tillverkningsindustrin.

Näringsdepartementet är även ansvarigt departement för de fem samverkansprogrammen som lanserades 2016 av regeringen. Samverkansprogrammen syftar till att stärka Sveriges globala innovations- och konkurrenskraft inom följande fem områden:

⁸ EU-kommissionens nätverk Solvit syftar till att hjälpa företag och privatpersoner som stöter på problem med andra länders myndigheter. Under 2017 behandlade Kommerskollegium 193 Solvit-ärenden, varav majoriteten gällde problem relaterade till EU-medborgare som inte kan få svenskt personnummer. (Källa: Kommerskollegium, Solvit hjälper när den fria rörligheten hindras, www.kommers.se/nyheter/Forcerade-nyheter/Solvit-hjalper-nar-den-fria-rorligheten-hindras/ (2019-01-29 10:20).

⁹ Utrikesdepartementet (2012), *Förordning (2012:990) med instruktion för Kommerskollegium*.

¹⁰ Utrikesdepartementet (2018) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Kommerskollegium* och Utrikesdepartementet (2017) *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Kommerskollegium*.

¹¹ Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2017*, s. 78.

1. Nästa generations resor och transporter.
2. Smarta städer.
3. Cirkulär och biobaserad ekonomi.
4. Life sciences.
5. Uppkopplad industri och nya material.

Utredningen ser det som positivt att den sakpolitiska överenskommelsen (det s.k. januariavtalet) föreslår att de strategiska samverkansprogrammen med näringslivet ska ”byggas vidare”.¹² I delbetänkandet uppmärksammade vi att det finns tydliga synergier mellan samverkansprogrammen och Business Swedens prioriterade nyckelområden för investeringsfrämjandet. Vi förslög bl.a. att samverkansprogrammets globala dimension bör förstärkas genom samarbeten med internationella partners och att Business Sweden vidareutvecklar tre av SI:s toolkits om samverkansprogrammen i marknadsföringssyfte.¹³

Aktörer med anknytning till Näringsdepartementet samt dess myndigheter och bolag

- Innovations- och forskningsråd
- Vinnova
- Tillväxtverket
- Tillväxtanalys
- RISE Research Institutes of Sweden AB
- Visit Sweden
- Almi Företagspartner AB, inkl. Almi Invest
- Saminvest AB
- Swedavia.

¹² Socialdemokraterna *Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna*, www.socialdemokraterna.se/globalassets/aktuellt/utkast-till-sakpolitisk-overenskommelse.pdf (2019-02-14 18:00), s. 3.

¹³ SOU 2018:56 *Bättre kommunikation för fler investeringar*, s. 41.

Innovations- och forskningsråd

Regeringens innovations- och forskningsråd bedriver långsiktigt och strategiskt främjande av Sverige som kunskapsnation från sina innovations- och forskningskontor (*Science and Innovation Offices*) vid de svenska ambassaderna i:

1. Brasilia, Brasilien
2. New Delhi, Indien
3. Peking, Kina
4. Seoul, Sydkorea (ska tillsättas under 2019)
5. Tokyo, Japan
6. Washington, USA.

Råden är även en del av den lokala Team Sweden-kretsen i respektive land. De finansieras och styrs av Näringsdepartementet, Utbildningsdepartementet samt Miljö- och energidepartementet i samverkan med Utrikesdepartementet.¹⁴

Rådens roll har beskrivits som dörröppnare och mäklare, forsknings- och innovationsdiplomater, spanare och kunskapsförmedlare.¹⁵ Mer specifikt har råden till uppgift att stärka det svenska innovationssystemets kopplingar till strategiskt viktiga innovations-, forsknings- och högre utbildningsnivåer. I rådens uppdrag ingår även att bidra till att främja Sverige som en attraktiv kunskapsnation för investeringar och samarbeten. Genom en kontaktskapande roll kan råden identifiera nyckelaktörer och agera dörröppnare för svenska intressenter till samarbeten, samt bidra i besök och delegationsresor. De ska även utföra och förmedla relevanta omvärldsanalyser och trendspaningar.

Samtliga råd träffas två gånger årligen vid s.k. hemmaveckor i Stockholm för erfarenhetsutbyte och kunskapsbyggande, vilket inkluderar vissa externa möten med exempelvis Business Sweden och SI.

Sett till den ökande konkurrensen om kunskapsintensiva investeringar anser utredningen att innovations- och forskningsrådets

¹⁴ Regeringskansliet, *Regeringens innovations- och forskningsråd i utlandet*, www.regeringen.se/regeringens-politik/innovation/regeringens-innovations--och-forskningsrad-i-utlandet/ (2018-12-18 12:55).

¹⁵ Näringsdepartementet, *Utlandsorganisationen för innovation, forskning och högre utbildning*, www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/internationellt/forum_for_int/2018/5-juni/innovations--och-forskningskontoren_forum-180605.pdf (2018-12-18 13:05).

strategiskt långsiktiga roll utgör ett viktigt komplement i främjar-systemet, exempelvis till Business Swedens mer affärsnära verksamhet. Förväntningarna på råden är högt ställda och uppgiftsbeskrivningen bred. Genom utredningens intervjuer med råden i New Delhi, Tokyo och Washington förstår vi att investeringsfrämjandet hittills endast integrerats i rådets arbete i begränsad utsträckning. I kombination med en hög arbetsbelastning har rekryteringen av råden varit tidskrävande vilket innebär att deras verksamhetsutövning fortfarande är i en inledningsfas. Det är positivt att råden i enlighet med utlandsmyndigheternas riktlinjer för export- och investeringsfrämjande både har involverats i lokala Team Sweden-kretsar samt deltagit i utformningen av utlandsmyndigheternas främjandeplaner.

I dag överlappar samtliga länder med utsända innovations- och forskningsråd, bortsett Brasilien, med Business Swedens prioriterade marknader för investeringsfrämjandet, enligt tabell 2.15.

Tabell 2.15 Innovations- och forskningsrådets lokalisering överlappar med Business Swedens prioriterade marknader för investeringsfrämjande

Innovations- & forskningsråd	Överlappar med Business Swedens prioritering
Brasilia, Brasilien	–
New Delhi, Indien	☑
Tokyo, Japan	☑
Peking, Kina	☑
Seoul, Sydkorea*	☑
Washington, USA	☑

Anm. (*) Innovations- och forskningsrådet i Seoul ska tillsättas under 2019.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på uppgifter från Näringsdepartementet och Business Sweden.

Utöver den geografiska överlappningen har Business Sweden ett uppställt mål om att nå 50 HQI 2020. Då kvalitetsbedömningen för en HQI bl.a. inkluderar forskningsinnehåll bör ett ökat samarbete med råden vara en god möjlighet för Business Sweden att bättre nyttja deras expertis liksom rollen som ”dörröppnare” på hög nivå i strategiskt viktiga miljöer.

Utredningen noterar att det finns goda exempel på hur innovations- och forskningsrådet och näringslivsfrämjaren på ambassaden i New Delhi initierat en gemensam Team Sweden-planeringsdag med Busi-

ness Sweden då man ser en stor potential av att sammanlänka investerings- och innovationsfrämjande.

Slutligen har råden redan kommit att spela en viktig roll genom att bidra till förhandsgranskning av till Sverige inkommande utländska delegationsresor med ett tydligt innovations- och forskningsfokus.

Förslag:

Dra nytta av innovations- och forskningsråden i investeringsfrämjandet:

Business Swedens samverkan med innovations- och forskningsråden bör öka. Business Sweden kan dra nytta av rådens omvärldsanalyser och trendspaningar liksom råden har nytta av Business Swedens företagskontakter.

Vinnova

Sveriges innovationsmyndighet Verket för innovationssystem (Vinnova) har till uppgift att främja hållbar tillväxt och stärka Sveriges konkurrenskraft. Enligt myndighetens instruktion ska detta ske genom nyttiggörande av forskning och främjande av innovation.¹⁶

Myndigheten har ett antal för investeringsfrämjandet relevanta pågående uppdrag, däribland att bistå i arbetet med regeringens strategiska samverkansprogram, lämna stöd till inkubation och etablera en funktion för Testbädd Sverige samt bidra med expertis bl.a. till regeringens arbete med investeringsfrämjande. Utöver detta har Vinnova uppdrag att stärka forskning, innovation och utveckling inom exempelvis fordonsstrategi, biologiska läkemedel och flygteknik.¹⁷

Vinnova har även regeringens uppdrag att förstärka arbetet med strategiska internationella innovationssamarbeten och innovationspartnerskap. Enligt uppdraget ska insatserna utformas i syfte att komplettera och förstärka andra främjarinsatser, inklusive bl.a. innovations- och forskningsråden.¹⁸

¹⁶ Näringsdepartementet (2009) *Förordning (2009:1101) med instruktion för Verket för innovationssystem.*

¹⁷ Näringsdepartementet (2018) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Verket för innovationssystem inom utgiftsområde 24 Näringsliv*, Bilaga 2 till regeringsbeslut.

¹⁸ Näringsdepartementet (2018) *Uppdrag att förstärka arbetet med internationella innovationssamarbeten* (N2018/04125/IFK).

Baserat på den tidigare satsningen på en innovationsscout i Silicon Valley, USA, lanserade regeringen i november 2017 ytterligare en satsning på en innovationsscout placerad i Tel Aviv, Israel.¹⁹ Innovationsscouterna har till uppgift att hjälpa svenska aktörer hitta rätt i det aktuella landets innovationssystem men även stimulera till ökad bilateral forsknings- och innovationssamverkan.

Trots att Vinnova inte har några specifika uppdrag rörande investeringsfrämjande har myndigheten en central roll för att göra Sverige mer attraktivt genom forskning och innovation. Redan i dag tar Vinnova emot ett stort antal internationella delegationer med intresse för Sveriges innovationssystem.

Vinnova är dessutom en central aktör i utformandet av de strategiska samverkansprogrammen. Utredningen bedömer att ökad samordning mellan Vinnovas och Business Swedens uppdrag kan bidra till att förbättra Sveriges internationella ställning som ett ledande innovationsland och samtidigt främja utländska investeringar. Som konstaterades i delbetänkandet finns det redan synergier mellan samverkansprogrammen och Business Swedens nyckelområden.

Vikten av detta blir allt mer uppenbar i relation till Sveriges nordiska grannländer: i Danmark satsar man stort på innovationscenter i utlandet, i Norge är Innovation Norway den centrala främjandeaktören och i Finland slogs den statliga innovationsfinansiären TEKES i början av 2018 samman med internationaliseringsorganisationen Finpro till Business Finland (där även Invest in Finland ingår).

Förslag:

Se över synergier och samverkan mellan innovations- och investeringsfrämjandet:

Regeringen bör se över synergier och samverkan mellan innovations- och investeringsfrämjandet. Detta gäller bl.a. möjligheter till synergier mellan Business Sweden, Vinnova och andra aktörer så som RISE och Swedish Incubators and Science Parks (SISP). Bland utredningens förslag på områden som bör ses över ingår:

- Synergier mellan Vinnovas pågående och kommande särskilda uppdrag avseende sektorsinriktat stöd för forskning, innovation och utveckling och Business Swedens prioriterade områden för investeringsfrämjandet.

¹⁹ Innovationsscouten i Silicon Valley ingår även i Nordic Innovation House.

- Samverkan kring initiativ relaterade till öppen innovation, testbäddar och demofaciliteter.
- Internationell marknadsföring av Sveriges innovationserbjudande gentemot potentiella utländska investerare såväl under etableringsprocessen som genom utvecklingsmöjligheter därefter.

Införliva en skrivning om investeringsfrämjande i Vinnovas regleringsbrev:

En skrivning gällande investeringsfrämjande bör införlivas i regleringsbrevet.

Tillväxtverket

Tillväxtverket är en statlig myndighet vars främsta uppgift är att främja hållbar näringslivsutveckling och regional tillväxt i hela landet.²⁰ Tillväxtverket har runt 440 anställda vid huvudkontoret i Stockholm och åtta regionala kontor.

Verksamheten finansieras genom utgiftsområde 24 Näringsliv och 19 Regional tillväxt. Majoriteten av Tillväxtverkets uppdrag från Näringsdepartementet syftar till näringslivsutveckling som även kommer utländska investerare till gagn genom att gynna det övergripande företagsklimatet. Som exempel kan nämnas uppdragen att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete, stärka förutsättningarna för industrialisering och tillverkning i Sverige samt stödja regionalt utvecklingsansvariga i deras arbete med smart specialisering.²¹ Myndigheten har även regeringens uppdrag att förvalta och fördela EU-medel (ERUF) under perioden 2014–2020.

Inom ramen för exportstrategin fick Tillväxtverket i uppdrag att utveckla företagsportalen verksamt.se med export- och internationaliseringsinformation samt att samordna arbetet med att inrätta regionala exportcentra.²² Syftet med regionala exportcentra är att företag ska erbjudas stöd i sin internationalisering eller exportsatsning oavsett var i landet de är verksamma samt att underlätta för företagen

²⁰ Näringsdepartementet (2009) *Förordning (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket*.

²¹ Smart specialisering är ett begrepp som initierats av EU-kommissionen i syfte att inom regioner prioritera utvalda sektorer och teknologier. I utredningens delbetänkande (kapitel 2) tas initiativet upp i mer detalj.

²² Utrikesdepartementet (2018) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslagen 2:3 och 2:4 Exportfrämjande verksamhet resp. Investeringsfrämjande*.

att hitta rätt bland de offentliga aktörer som ger stöd till internationalisering och affärsutveckling på olika sätt. De regionala exportcentra har inget investeringsfrämjandeuppdrag i dag.

I Sverige är Tillväxtverket nationell koordinatör och huvudfinansiär för European Enterprise Network (EEN). Nätverket syftar till att genom stöd och service till SMF öka internationaliseringen och därmed tillväxten liksom företagens utveckling.^{23 24}

Tillväxtanalys

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har regeringens uppdrag att utveckla och tillhandahålla kvalificerade kunskapsunderlag om svensk tillväxtpolitik. Myndigheten har cirka 40 anställda vid huvudkontoret i Östersund och i Stockholm.

Tillväxtanalys ska utifrån olika perspektiv utvärdera, analysera och redovisa effekter av statens insatser för hållbar nationell och regional tillväxt och näringslivsutveckling. För detta syfte har Tillväxtanalys identifierat sex centrala områden för tillväxtpolitiken:

1. Sveriges innovationsförmåga
2. Sveriges strukturomvandling
3. Svensk infrastruktur för innovationsförmåga och näringslivsdynamik
4. Sveriges internationalisering
5. Näringslivets kapitalförsörjning
6. Näringslivets gröna omställning.²⁵

Tillväxtanalys belyser frågeställningar inom dessa sex områden genom ramprojekt bestående av flera delprojekt. I relation till investeringsfrämjandet pågår under 2019 ett antal relevanta ramprojekt om exem-

²³ European Enterprise Network, *Hur kan vi hjälpa ditt företag*, <https://enterpriseurope.se/> (2019-01-16 15:21).

²⁴ I Sverige står utlandsägda företag för ungefär hälften av den svenska varuexporten. Regionala exportcentra och EEN spelar en viktig roll för att stödja internationalisering och export-satsningar som även kommer dessa företag till gagn.

²⁵ Tillväxtanalys, *Om oss*, www.tillvaxtanalys.se/om-oss.html och *Studieområden* www.tillvaxtanalys.se/studieomraden.html (2019-01-29 10:08).

pelvis den offentliga sektorns roll i stora kunskapsintensiva investeringar samt statens roll i främjande av privata investeringar i företag.²⁶

Enligt instruktionen ska Tillväxtanalys identifiera hinder för och föreslå åtgärder som kan bidra till näringslivsutveckling och hållbar tillväxt i alla delar av landet. Myndigheten ska dessutom bedriva omvärldsanalys i syfte att stärka sitt utvärderings- och analysarbete.²⁷

I utredningens delbetänkande förslogs två uppdrag för Tillväxtanalys, dels att utveckla en utvärderingsmodell för investeringsfrämjandet på samhällsekonomin, dels att skapa en framtidsorienterad analys av potentiella svenska styrkeområden baserat på ekonomiska, tekniska och efterfrågedrivna trender. Utifrån analysen föreslogs att rapporter var fjärde år bör ligga till grund för en strategi för bl.a. svensk forskning, främjande av innovation, investeringar och export liksom utbildning, kompetensutveckling- och försörjning samt arbetskraftsinvandring.

RISE Research Institutes of Sweden AB

RISE Research Institutes of Sweden AB är ett forskningsinstitut ägt av staten som har till uppgift att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft och förnyelse samt bidra till innovativ utveckling av samhället.²⁸ Sedan ett par år tillbaka samlar RISE de flesta svenska industriforskningsinstituterna i en och samma organisation. RISE har en samlad omsättning på cirka 2,7 miljarder kronor (2017).

RISE:s uppdrag formuleras i regeringens forskningsproposition²⁹ och i ägaravisningar som fastställs av regeringen. Enligt ägaravisningen för 2018 ska RISE bl.a. bidra till genomförandet av nationella innovationsprogram och till regeringens arbete med Testbädd Sverige.³⁰

Som en del av visionen att vara en internationellt ledande innovationspartner arbetar RISE med en strategi för internationella affärer. Bland RISE:s centrala partners för att generera leads globalt ingår bl.a. Vinnovas innovationsscouter i Silicon Valley och Tel Aviv samt

²⁶ Tillväxtanalys, *Alla pågående ramprojekt*, www.tillvaxtanalys.se/studieomraden/allaramprojekt.html (2019-01-29 10:08).

²⁷ Näringsdepartementet (2016) *Förordning (2016:1048) med instruktion för Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser*.

²⁸ RISE Research Institutes of Sweden, *Vårt uppdrag*, www.ri.se/sv/om-rise/vart-uppdrag (2019-01-10 21:02).

²⁹ Regeringen (2016) *Regeringens proposition 2016/17:50*.

³⁰ Näringsdepartementet (2017) *Ägaravisning för RISE Research Institutes of Sweden Holding AB*, s. 2.

Business Sweden. Konkret innebär detta exempelvis att RISE:s bearbetning av internationella marknader sker via Business Swedens investeringsrådgivare. Detta anses öka träffsäkerheten och möjligheten för RISE att introduceras för potentiella kunder på rätt nivå.

Almi Företagspartner AB, inkl. Almi Invest

Almi Invest är ett dotterbolag inom Almi-koncernen som i sin tur ägs av svenska staten. Almi Invest delfinansieras av EU, Almi Företagspartner AB och regionala organisationer. Almi Invest förvaltar cirka 3 miljarder kronor och investerar i företag tillsammans med affärsänglar och institutionella investerare. Vissa av Almi Invests innehav har sedan förvärvats av stora utländska techbolag eller börsnoterats till miljardbelopp. Portföljen består av cirka 350 bolag i olika branscher. Genom åtta regionala riskkapitalfonder täcker Almi Invest hela Sverige.

Saminvest AB

Saminvest AB är ett riskkapitalbolag ägt av svenska staten som bildades 2016. Bolaget investerar i privat förvaltade venture capital (VC)-fonder i syfte att utveckla den svenska riskkapitalmarknaden genom att ge innovativa och snabbväxande företag tillgång till kapital och ägarkompetens. Saminvest förvaltar tillgångar på totalt 5 miljarder kronor och dess investeringar ska i framtiden finansieras genom kapital från dotterbolagen Fouriertransform och Inlandsinnovation.³¹

Visit Sweden

Kommunikationsbolaget Visit Sweden marknadsför Sverige som destination internationellt med målgruppen ”den globala resenären”. Visit Sweden ägs sedan 1995 gemensamt av staten (Näringsdepartementet) och svensk besöksnäring (Svensk Turism AB) till 50 procent vardera.

³¹ Saminvest, *Om Saminvest*, <http://saminvest.se/sv/om-saminvest> (2019-01-22 15:37).

Som Sveriges nationella turistfrämjarorganisation arbetar Visit Sweden med att stärka bilden av Sverige generellt och att inspirera om Sverige som destination. Detta görs främst genom egna kontor och representation på nio utvalda utlandsmarknader: Danmark, Frankrike, Indien, Kina, Nederländerna, Norge, Storbritannien, Tyskland och USA.³² Utredningen noterar att fem av marknaderna överlappar med Business Swedens för investeringsfrämjandet prioriterade länder, vilket skapar möjliga synergieffekter. I Visit Swedens affärsidé ingår dessutom att skapa affärsmöjligheter för svenskt näringsliv.

Swedavia

Swedavia är ett av staten helägt företag som äger, driver och utvecklar tio flygplatser i Sverige. Bolaget bildades 2010 och hade under 2017 en omsättning på 5,7 miljarder kronor.³³

I exportstrategin konstaterades att tillgänglighet i form av flygplatser med direkta flyglinjer är en av de faktorer som har störst betydelse för utländska företag i valet mellan olika alternativ för nyinvesteringar och etableringar. Mot bakgrund av detta ska det statliga turist- och investeringsfrämjandet stödja arbetet som utförs främst av Swedavia med att attrahera fler direkta flyglinjer till Sverige.³⁴ Swedavia samverkar bl.a. med Business Sweden och övriga Team Sweden för att attrahera fler internationella direktflyg till Sverige. Detta sker exempelvis genom möten med nyckelaktörer och potentiella flygbolag.³⁵

Swedavia är initiativtagare till Connect Sweden, ett partnerskap som syftar till att stärka Arlandas roll som skandinavisk hubb för flygresor och attrahera fler internationella flygförbindelser. Utöver Swedavia finansieras Connect Sweden bl.a. av Invest Stockholm Business Region AB, Visit Stockholm AB.³⁶

³² Visit Sweden, *Så här jobbar vi*, <https://corporate.visitsweden.com/om-oss/sa-har-jobbar-vi/> (2019-01-10 16:22).

³³ Swedavia, *Om Swedavia*, www.swedavia.se/om-swedavia/roll-och-uppdrag/ (2019-01-29 16:17).

³⁴ Regeringskansliet (2015) *Sveriges Exportstrategi*, s. 26.

³⁵ Business Sweden.

³⁶ Connect Sweden, *Our Mission*, www.connectsweden.se/en/our-mission/ (2019-01-29 16:55).

Myndigheter under Finansdepartementet

- Skatteverket

Skatteverket

Skatteverket ansvarar för att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn och bidra till ett väl fungerande samhälle för medborgare och näringsliv samt motverka brottslighet. Inom ramen för Skatteverkets huvuduppgifter ingår bl.a. att ta in skatter och sköta folkbokföringen, vilket innefattar utfärdande av personnummer och identitetskort.³⁷

Myndigheter under Infrastrukturdepartementet³⁸

- Energimyndigheten
- Svenska kraftnät

Energimyndigheten

Statens energimyndighet är en förvaltningsmyndighet för frågor gällande tillförsel och användning av energi i samhället. Myndigheten ska enligt förordningen verka för en ökad användning av förnybara energikällor och bidra i arbetet med omställningen av energisystemet som även kan möjliggöra för nya användningsområden av el. Vidare ska Energimyndigheten bevaka och analysera energimarknadernas och energisystemens utveckling och deras inverkan på och betydelse för miljö och klimat samt näringslivets konkurrenskraft och den ekonomiska tillväxten.³⁹

³⁷ Skatteverket, *Styrning och uppföljning*, www.skatteverket.se/omoss/varverksamhet/styrningochuppfoljning.4.76a43be412206334b89800052127.html (2019-03-12 15:28).

³⁸ Infrastrukturdepartementet, som bildades 1 april 2019, ansvarar för infrastruktur-, digitaliserings- och energifrågor.

³⁹ Miljö- och energidepartementet (2014) *Förordning (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet*.

Energimyndigheten har genom utsända experter utlandsnärvaro i New Delhi, Indien och Peking, Kina. Enligt regleringsbrevet ska myndigheten i redovisningen av medel för sekondering av personal beskriva hur satsningen bidrar till bl.a. export- och investeringsfrämjande liksom innovation.⁴⁰

I mars 2018 fick Energimyndigheten i uppdrag att stödja utvecklingen och främjandet av lösningar för smarta och hållbara städer inom ramen för den nationella demonstrationsplattformen Smart City Sweden, som invigdes i maj 2017.⁴¹ Svenska Miljöinstitutet IVL fick i januari 2019 i uppdrag av Energimyndigheten att driva regeringsuppdraget, vars genomförande bl.a. ska ta hänsyn till andra initiativ så som samverkansprogrammet Smarta städer.⁴²

Energimyndigheten har dessutom andra för investeringsfrämjandet relevanta uppdrag, bl.a. för att främja privata investeringar i energiteknik.

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät är en myndighet under Infrastrukturdepartementet som drivs som ett statligt affärsverk. Verksamheten finansieras framför allt av avgifter från kunderna (elproducenter och nätägare) som betalar för tjänsten att transportera el på Svenska kraftnäts stamnät.⁴³

Myndigheten styrs bl.a. av en förordning med instruktioner och det årliga regleringsbrevet. Enligt instruktionen har myndigheten till uppgift att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverförings-system, sälja överföringskapacitet samt i övrigt bedriva verksamheter som är anknutna till kraftöverföringssystemet.^{44 45}

⁴⁰ Miljö- och energidepartementet (2018) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Statens energimyndighet*.

⁴¹ Regeringskansliet, *Uppdrag ger ny energi till Smart City Sweden*, www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/03/uppdrag-ger-ny-energi-till-smart-city-sweden/ (2019-03-06 14:39).

⁴² Energimyndigheten, *Smart City Sweden plattformen är redo att dras igång*, www.energimyndigheten.se/nyhetsarkiv/2019/smart-city-sweden-plattformen-ar-redo-att-dras-igang/ (2019-03-06 14:36).

⁴³ Svenska kraftnät, *Organisation*, www.svk.se/om-oss/organisation/ (2019-01-22 17:38).

⁴⁴ Miljö- och energidepartementet (2007) *Förordning (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät*.

⁴⁵ Tillstånd (koncession) att bygga en elförbindelse utfärdas i sin tur av Energimarknadsinspektionen (Ei) och i vissa fall av regeringen.

Enligt regleringsbrevet för 2019 ska affärsverket verka för att relevanta samhällsekonomiskt motiverade åtgärder vidtas för att säkerställa att Sverige har en god effektutgång och att risken för effektbrist minskas. Ansvariga på Svenska kraftnät har dock nyligen uppmärksammat att kapacitetsbrist i elnät blir alltmer begränsande för växande städer och nyetableringar med stora industrier som batterifabriker och datacenter. Detta beror i sin tur på bristande nätkapacitet i vissa regioner. Vidare skulle ökad kapacitet mellan norra och södra Sverige också kunna förbättra situationen i vissa områden, t.ex. i Mälardalen. Det aktuella läget har på vissa håll i landet resulterat i att Svenska kraftnät säger nej till ökat effektuttag fram till dess att nödvändiga förstärkningar av stamnätledningarna eller åtgärder med motsvarande effekt gjorts. Enligt Svenska kraftnät riskerar detta att hindra nyetablering och då nya kraftledningar tar 10–15 år att bygga undersöks nu andra lösningar som mer effektfulla kraftledningar och mer effektivt utnyttjande av nätet.⁴⁶

Svenska kraftnäts verksamhet är affärsnära och påverkar Sveriges förmåga att attrahera nyetableringar av potentiell framtida industri som batterifabriker och datacenter. Utredningen anser därför att en skrivning gällande investeringsfrämjande bör införlivas i Svenska kraftnäts regleringsbrev.

Förslag:

Införliva en skrivning om investeringsfrämjande i Svenska kraftnäts regleringsbrev:

En skrivning gällande investeringsfrämjande bör införlivas i regleringsbrevet. Dessutom bör en representant för Svenska kraftnät delta vid Team Sweden Invests större sammankomster.

⁴⁶ SVT, *Brist på el hotar delar av Sverige: "Har kommit väldigt snabbt"*, www.svt.se/nyheter/inrikes/brist-pa-el-hotar-delar-av-sverige (2019-01-21 08:48).

Aktörer under Kulturdepartementet

Kulturråd i utlandet

Sverige har för närvarande nio utsända kulturråd vid Sveriges ambassader i Berlin, London, Moskva, Peking, Pretoria och Washington, vid Sveriges generalkonsulat i Istanbul samt vid Sveriges ständiga representation vid EU i Bryssel. För åtta av kulturråden är Kulturdepartementet är huvudman, medan kulturrådet i Paris organisatoriskt tillhör Utrikesdepartementet / SI. Kulturrådets främsta uppgift är att främja kulturutbytet och stimulera den kulturella dialogen mellan Sverige och verksamhetslandet. De ska även verka för att genom kulturen bidra till satsningar på att främja svenskt näringsliv och handelsutbyte samt Sverige-bilden och dess demokratiska värderingar. Kulturråden tar initiativ till projekt, förmedlar kontakter och rapporterar om aktuella kultur- och kulturpolitiska frågor.⁴⁷

Myndigheter som påverkar investeringsfrämjandet genom tillsyn, tillståndsgivning och upphandling

Ett stort antal myndigheter har en påverkan på investeringsfrämjandet genom exempelvis olika former av tillsyn och tillståndsgivning.

Tabell 2.16 ger ett antal exempel på hur investeringsfrämjandet påverkas av verksamhets- och tillsynsutövande av myndigheter vars centrala uppdrag inte omfattar främjande av utländska investeringar.

⁴⁷ Kulturrådet, *Kulturråd i utlandet*, www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Internationellt/Kulturrad-i-utlandet/ och Regeringen, *Pressinbjudan: Sveriges utsända kulturråd på besök i Stockholm*, www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/11/pressinbjudan-sveriges-utsanda-kulturrad-pa-besok-i-stockholm/ (2019-01-30 11:04).

Tabell 2.16 Myndigheter som påverkar investeringsfrämjandet genom tillsyn och tillståndsgivning – ett antal exempel

Ansvar	Myndighet	Departement	Område
Tillsynsansvar	Finansinspektionen	Finansdepartementet	Nationell tillstånds- och tillsynsmyndighet för finansiella företag & fonder som avser bedriva verksamhet i Sverige. Dessa måste registreras eller få tillstånd för tillståndspliktig verksamhet enligt t.ex. lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (LAIF).
Arbets tillstånd	Migrationsverket	Justitiedepartementet	Myndighet med ansvar för arbetstillstånd, visering m.m.
	Kommuner	–	Lokal tillstånds- & tillsynsmyndighet vid etablering.
	Länsstyrelser	Finansdepartementet	Regional tillstånds- & tillsynsmyndighet vid etablering.
Prövningstillstånd & dispens	Mark- och miljödomstolar (del av Sveriges domstolar)	Justitiedepartementet	Handläggning av mål gällande miljö- & vattenfrågor, fastighetsbildning, plan- & byggårenden.
	Naturvårdsverket	Miljö- & energidepartementet	Tillstånd & dispenser.
Ledningsrätt	Lantmäteriet	Näringsdepartementet	Reglerar t.ex. rätten att dra ledningar över mark.
Tillsyn	Svenska kraftnät	Infrastrukturdepartementet	Ansvarar för driftsäkerhet i det nationella elsystemet.
Koncessioner	Energimarknadsinspektionen (Ei)	Infrastrukturdepartementet	Koncession för starkströmsledningar.*
Tillsyn & licenser	Post- & telestyrelsen (PTS)	Näringsdepartementet	Nationell tillstånds- och tillsynsmyndighet enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK). Företag som vill bedriva verksamhet i Sverige måste ha tillstånd enligt LEK.
Tillsyn & tillstånd	Inspektionen för strategiska produkter (ISP)	Utrikesdepartementet	Krigsmateriel & produkter med dubbla användningsområden.
Tillstånd	Trafikverket	Näringsdepartementet	Tillstånd för ledningsårenden, vägvisning m.m.
Tillsyn & tillämpning	Boverket	Näringsdepartementet	Tillsyn över energideklarationer & tillämpningen av plan- & bygglagen.

Anm. (*) Regeringen beslutar om koncession för utlandsförbindelser.

Källa: Utredningens sammanställning.

Utöver tillsyn och tillståndsgivning har ett antal myndigheter som t.ex. Trafikverket och Boverket möjlighet att genom offentliga upphandlingar påverka främjandet av utländska investeringar. Exempelvis upphandlar och beställer Trafikverket årligen produkter, tjänster och entreprenader för cirka 40 miljarder kronor för att utveckla och förvalta transportsystemet.¹

För att underlätta för utländska aktörer att delta i upphandlingar är det av vikt att relevant information finns tillgänglig på engelska. I kapitel 3 tas detta upp som ett av exemplen på hinder för utländska investeringar i Sverige.

2.3.2 Andra aktörer

Branschorganisationer

Branschorganisationer har en samlande roll i investeringsfrämjandet genom att representera sina medlemsföretag inom respektive sektor. De bedriver policy- och påverkansarbete, producerar material i kunskaps- och marknadsföringssyfte samt organiserar olika typer av evenemang som t.ex. seminarier och mässor.

Entreprenörskapsforum

Entreprenörskapsforum är en oberoende forskningsstiftelse som driver och kommunicerar policyrelevant forskning i syfte att främja bättre förutsättningar för entreprenörskap, innovation, småföretagande, förnyelsekraft och tillväxt. Verksamheten sker främst genom seminarier och konferenser, publikationer och prisutdelning.²

Handelskammare

Privata handelskammare spelar en viktig roll i investeringsfrämjandet. Sveriges Handelskamrar består av elva regionala handelskammare som

¹ Trafikverket, *Upphandling*, www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/upphandling/ (2019-03-08 17:23).

² Entreprenörskapsforum, *Om Entreprenörskapsforum*, <https://entreprenorskapsforum.se/om-entreprenorskapsforum/> (2019-01-29 16:06).

driver frågor relaterat till bl.a. infrastruktur, internationell handel och kompetensförsörjning. På EU-nivå bedrivs påverkansarbete inom den europeiska handelskamarorganisationen Eurochambers.³

I utlandet finns cirka 50 svenska handelskammare, vilka i förekommande fall är samlokaliserade med svenska utlandsmyndigheter, som i exempelvis London, Tokyo och Washington. Samverkan mellan handelskamrarna sker bl.a. genom Swedish Chambers International (SCI), som är en kooperativ förening för svenska handelskamrar utomlands som samordnas av Stockholms Handelskammare.

Även de cirka 30 utländska handelskammare som finns i Sverige bidrar till att främja den bilaterala handeln. Exempelvis kan nämnas Tysk-Svenska Handelskammaren, som är Sveriges största utlandshandelskammare. Handelskammaren tillhör det globala nätverket av tyska utlandshandelskamrar, AHK, och erbjuder tjänster inom bl.a. etablering, marknadsföring och juridik.⁴

Kluster

Kluster skapas ofta kring en expertis inom ett särskilt område eftersom utbildning och forskning attraherar företag med relevant kärnverksamhet. Kluster kan därför användas i marknadsföringssyfte gentemot inhemska och utländska investerare.⁵

Ofta arbetar klustren i nära samverkan med regionala IFO. Som exempel kan nämnas Nordens största läkemedelskluster Medicon Valley, som ursprungligen lanserades av Köpenhamnsregionens IFO Copenhagen Capacity. Andra välkända kluster är teknikklustret Brainport Eindhoven samt livsmedelsklustret Foodvalley i Nederländerna.

I Världsekonomiskt forums *Global Competitiveness Index* ingår en internationell rankning av klusterutveckling i totalt 125 länder. Sverige rankades 2018 på plats 14 följt av Finland (15) och Danmark (21), medan Nederländerna ligger långt före på plats 4.⁶

³ Sveriges Handelskamrar, *De svenska handelskamrarna*, www.sverigeshandelskamrar.se/svenska-handelskamrar.htm (2019-01-28 17:15).

⁴ Tysk-Svenska Handelskammaren, *Medlem och Nätverk*, www.handelskammer.se/medlem-natverk (2019-01-22 17:07).

⁵ National Audit Office of Finland (2017) *Performance audit report Encouraging business investments Overall assessment (3/2017)*, s. 48.

⁶ World Economic Forum (2018) *The Global Competitiveness Report 2017–2018*.

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) är en fristående akademi med verksamhet över hela Sverige. IVA består av beslutsfattare och experter i en triple helix-modell: 1 300 ledamöter från näringsliv, akademi och förvaltning inom 12 kompetensområden. Akademien har dessutom ett näringslivsråd som representerar cirka 230 företag. Som en neutral part har IVA en viktig funktion att samla aktörer för policyutveckling.⁷

Nationella innovationsrådet

Det nationella innovationsrådet inrättades 2015 i syfte att stärka Sveriges innovationskraft genom ökad samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. I rådet, som leds av statsministern, har flera ministrar samt representanter för företag, samhälle och universitet ingått.⁸ Enligt regeringsförklaringen 2019 kommer det nationella innovationsrådets arbete att fortsätta.

Node Pole

Node Pole är en kommersiell investerings- och utvecklingshubb som sedan 2017 samägs av energiföretagen Vattenfall och Skellefteå Kraft. Node Pole har som målsättning att attrahera energiintensiva etableringar till Sverige inom tre huvudområden: datacenter, energilagring och energiintensiva industrier (t.ex. silikon och kolfiber).⁹

Node Pole har i dag avtal med sex regioner och 12 kommuner med vilka man arbetar proaktivt för att attrahera energiintensiva etableringar. För potentiella kunder erbjuder Node Pole tjänster som marknadsundersökningar, rådgivning, val av plats (*eng. site selection*) samt stöd i relation till tillståndsgivning m.m.

⁷ Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), *Om IVA*, www.iva.se/om-iva/ (2019-01-22 15:51).

⁸ Regeringskansliet (2015) *Nationella innovationsrådet 2015–2018*.

⁹ Node Pole, *About*, www.nodepole.com/about-us (2019-01-22 17:16).

Rådgivare m.fl.

Olika typer av rådgivare så som konsulter och jurister, liksom företag inom *human resources* (HR) och redovisning samt privata banker spelar en mycket viktig roll under olika delar av investeringsprocessen och därmed för främjandet av utländska investeringar.

Swedish Incubators and Science Parks (SISP)

Swedish Incubators and Science Parks (SISP) är den svenska branschföreningen för Sveriges inkubatorer och science parks. Med 65 medlemmar nationellt representerar SISP innovationsmiljöer med över 5 000 företag som har drygt 70 000 anställda. Ett flertal av SISP:s medlemmar driver affärsängelnätverk och såddkapitalfonder för tidiga investeringar under tillväxtbolags uppbyggnad.¹⁰

SISP har en nära samverkan med Business Sweden inom ramen för *Born Globals*-uppdraget och dess program *Going Global Initiative*. Uppdraget syftar till att utveckla former för att inkludera innovativa och tidigt internationaliserade företag (s.k. Born Globals) vid export- och investeringsfrämjande aktiviteter. Genom nätverk och kompetens kompletterar SISP Business Swedens erbjudande till dessa företag. Inom uppdraget samverkar också innovationsmiljöerna och regionala investeringsfrämjare för att utveckla det regionala erbjudandet till utländska investerare. Av den årliga finansieringen för uppdraget på 7,5 miljoner kronor tilldelas SISP 2,5 miljoner kronor.¹¹ Utredningen förslåg i delbetänkandet att Business Sweden i fortsatt nära samverkan med SISP bör förstärka investeringsfrämjandets roll i *Going Global Initiative*.

Dessutom verkar SISP och Business Sweden gemensamt för att skapa attraktiva landningsplatser runt om i landet för utländska företag som väljer att etablera sig i Sverige och samverka med akademi och innovationsprojekt.¹²

¹⁰ Swedish Incubators & Science Parks, *About Swedish Incubators & Science Parks*, www.sisp.se/about-swedish-incubators-science-parks (2019-01-29 17:00).

¹¹ Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 25.

¹² *Ibid.*, s. 14.

Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU)

Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförenings (SAU) vision är att Sverige ska ha ett förstklassigt handels- och investeringsfrämjande. De viktigaste uppgifterna är dels att vara det samlade näringslivets talesperson i handels- och investeringsfrämjandefrågor och dels att som huvudman för Business Sweden tillsammans med staten lägga fast dess övergripande verksamhetsinriktning och som avtalspart representera näringslivet i förhandlingar med staten beträffande Business Sweden. Utrikeshandelsföreningen utser hälften av Business Swedens styrelse liksom hälften av medlemmarna i representantskapet, det högsta styrande organet.

SAU har cirka 150 medlemmar som omfattar bl.a. Svenskt Näringsliv, Lantbrukarnas Riksförbund, Företagarna, branschförbund och näringslivsorganisationer samt stora och små svenska företag.¹³

Swedish Private Equity & Venture Capital Association (SVCA)

Swedish Private Equity & Venture Capital Association (SVCA) är en intresseorganisation för aktörer inom private equity (PE) och VC. Föreningen grundades 1985 och verkar för en välfungerande kapitalförsörjning i Sverige, bl.a. genom att bevaka lagstiftnings- och regleringsförslag. SVCA är remissinstans för de cirka 140 medlemmarna. Ordinarie medlemmar är PE- och VC-fonder, rådgivningsbolag till fonderna samt institutionella investerare. Associerade medlemmar är affärsänglar, affärsängelnätverk samt rådgivare och konsulter till PE- och VC-fonderna.¹⁴

2.4 Samverkansinitiativ

2.4.1 Team Sweden

Team Sweden är ett gemensamt nätverk för allt offentligt arbete för att stödja näringslivets export och internationalisering som lanserades 2015 som den första insatsen i exportstrategin. I strategin moti-

¹³ Sveriges allmänna utrikeshandelsförening (SAU), *Utrikeshandelsföreningens huvuduppgifter*, <https://utrikeshandelsforeningen.se/> (2019-01-22 16:21).

¹⁴ Swedish Private Equity & Venture Capital Association, *Om SVCA*, www.svca.se/om-svca/ och *Medlemmar*, www.svca.se/medlemmar/ (2019-01-22 16:57).

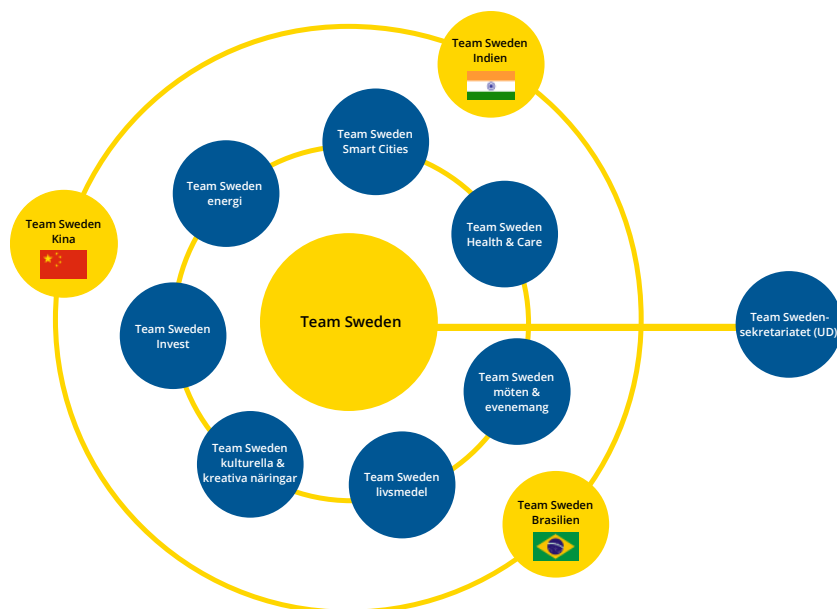
veras satsningen av en efterfrågan bland svenska företag på en förbättrad samordning av statens stöd för export- och internationaliseringsfrågor. De intervjuer som utredningen genomfört stärker bilden av att samordningen bör stärkas ytterligare.

Team Sweden beskrivs ofta som ett forum för samordning, kraftsamling och diskussion och är således ingen myndighet eller ny organisation. Inom arbetssättet finns Team Swedens högnivågrupp, som leds av statssekreteraren för utrikeshandel med deltagande på GD-/VD-nivå i 19 statliga myndigheter och bolag. Utöver högnivågruppen finns cirka tio tematiska och geografiska Team Sweden-undergrupper etablerade enligt figur 2.6.

I utlandet utgörs de lokala Team Sweden-kretsarna vanligtvis av Sveriges ambassad och Business Sweden, men även andra relevanta aktörer förekommer, så som handelskammare, Visit Sweden m.fl.

Det ingår inte i utredningens uppdrag att beakta resultatet av Team Sweden, utan endast Team Sweden Invest som är en av de cirka tio undergrupperna.

Figur 2.6 Team Sweden undergrupper

Anm. Figuren återger endast ett urval av de Team Sweden undergrupper som bildats och är således inte komplett.

Källa: Utrikesdepartementet.

2.4.2 Team Sweden Invest

Team Sweden-samordning skapas även för investeringsfrämjandet. En av dess första insatser blir att ge förslag till strategisk inriktning för investeringsfrämjandet.¹⁵

Redan i exportstrategin identifierades i september 2015 ett behov av att skapa Team Sweden-samordning även för investeringsfrämjandet. Team Sweden Invest skapades i oktober 2016 i syfte att ”i nära samarbete med nyckelaktörer i det internationella investeringsfrämjandet identifiera och föreslå åtgärder som syftar till att Sverige dels ska kunna arbeta mer samordnat och effektivt med att attrahera utländska investeringar till Sverige, dels ta tillvara synergieffekter mellan de berörda aktörerna”.¹⁶ I gruppen, som leds och samordnas av Business Sweden, har under 2016–2018 cirka 18 aktörer ingått:

Tabell 2.17 Aktörer i Team Sweden Invest

2016–2018

Aktörer	
Almi Invest	RISE Research Institutes of Sweden
Business Sweden (<i>sammankallande</i>)	Saminvest
Energimyndigheten	Svenska Institutet (SI)
High Coast Invest	Swedish Incubators and Science Parks (SISP)
Invest in Norrbotten	Swedish Private Equity & Venture Capital Association (SVCA)
Invest in Skåne	Swedavia
Invest Stockholm	Tillväxtanalys
Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)	Tillväxtverket
Migrationsverket	Vinnova

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2018) Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2017, s. 16.

Inom Team Sweden Invest har svenska regioner med ett regionalt investeringsfrämjande representerats av Invest in Norrbotten, High Coast Invest, Invest Stockholm och Invest in Skåne.¹⁷

Enligt ett förslag till en ny inriktning för Team Sweden Invest från och med 2019 ska gruppen öppnas upp för fler deltagande aktörer i

¹⁵ Regeringskansliet (2015) *Sveriges Exportstrategi*, s. 22.

¹⁶ Business Sweden (2017) *Åtgärder i samverkan för ett effektivare investeringsfrämjande*, s. 1.

¹⁷ Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2017*, s. 16.

syfte att möta existerande behov inom det kompetenshöjande området samt hos potentiella utländska investerare. Detta innebär en strävan mot att säkerställa att alla relevanta myndigheter och organisationer medverkar. Således kommer deltagandet i Team Sweden Invest att se annorlunda ut framöver. Utredningen är positiv till denna utveckling, som också har efterfrågats från ett flertal av de aktörer som vi haft tillfälle att intervjua angående resultatet av Team Sweden Invest, inklusive regionala IFO.

Team Sweden Invests uppgift och resultat

Enligt direktivet ska utredningen beakta resultatet av arbetet i Team Sweden Invest. I exportstrategin gavs Team Sweden Invest i uppgift att som en av dess första insatser föreslå en strategisk inriktning till investeringsfrämjandet. Exportstrategin ger dock inga mer specifika detaljer kring Team Sweden Invests målsättning och mandat.

Utöver den strategiska inriktningen som var den huvudsakliga uppgift som Team Sweden Invest ålades i exportstrategin, har gruppen uppnått ett flertal ytterligare resultat sedan starten i oktober 2016. Dessa sammanställs i tabell 2.18.

Tabell 2.18 Team Sweden Invests resultat

Resultat	Genomfört / överlämnat
Kompetenshöjande insatser om investeringsfrämjandet för att stärka de deltagande aktörernas förmåga att mobilisera kring relevanta aktiviteter.	Löpande
Förslag på åtgärder för ett förbättrat investeringsklimat.	Maj 2017
Strategisk inriktning som beskriver mål, arbetssätt och åtgärdsbehov för ett starkt investeringsklimat och samverkan för att öka investeringar till Sverige.	Mars 2018
Gemensamma möten med potentiella investerare.	Löpande
Två konkreta arbetsområden identifierade för 2018: talangattraktion och energiintensiva investeringar.	Löpande

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden samt Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2017*, s. 16.

För att bedöma resultatet av arbetet i Team Sweden Invest har utredningen genomfört intervjuer med såväl Business Sweden i dess kapacitet som sammankallande aktör och med den enhet på Utrikesdepartementet som ansvarar för Team Sweden-samordning (UD-FH). Vi har även kontaktat samtliga aktörer i Team Sweden Invest och intervjuat 15 av de nuvarande aktörerna samt granskat gruppens två skrivelser. Nedan redovisas resultaten i närmare detalj.

Kompetenshöjande insatser om investeringsfrämjandet

Enligt Business Sweden har den största insatsen inom Team Sweden Invest bestått av kunskapshöjande insatser om investeringsfrämjandet. Arbetet beskrivs som ständigt pågående och ska enligt ett förslag till inriktning för gruppens arbete under 2019 även fortsätta framöver. Från utredningens intervjuer med aktörerna i Team Sweden Invest ges en delad bild av värdet av de kunskapshöjande insatserna, vilket vi härleder till två huvudsakliga orsaker:

- *Varierande erfarenhet och kunskap om investeringsfrämjande bland aktörerna i Team Sweden Invest:* Vissa representanter har arbetat med investeringsfrämjande i ett par decennier medan andra är nya inom området. För vissa deltagare med betydande erfarenhet och kunskap har de kunskapshöjande insatserna upplevts som tidskrävande och ineffektiva, medan de för andra utgjort en lämplig introduktion till investeringsfrämjandet.
- *Brist på tydliga mandat och engagemang för investeringsfrämjande i den egna organisationen:* I de fall som investeringsfrämjande inte utgör en del av exempelvis en myndighets uppdrag har detta bl.a. resulterat i närvaro av olika handläggare utifrån tillgänglighet vid Team Sweden Invest-möten. Detta har försvårat och fördröjt kompetenshöjningen inom gruppen.

Förslag på åtgärder för ett förbättrat investeringsklimat

Enligt utredningens direktiv är en viktig uppgift för Team Sweden Invest att uppmärksamma Regeringskansliet på hinder i investeringsarbetet. I linje med detta tog gruppen fram en första skrivelse med förslag på åtgärder för ett förbättrat investeringsklimat som över-

lämnades till Team Sweden Invests referensgrupp inom Regeringskansliet.¹⁸ Skrivelserna och dess förslag diskuteras i mer detalj i kapitel 3.

Utredningen är av uppfattningen att arbetet med att uppmärksamma Regeringskansliet på hinder i investeringsfrämjandet utgör ett betydande resultat. Specifikt har det skapat en bred uppslutning kring de identifierade hinder som förmedlats till Team Sweden Invests referensgrupp.

Strategisk inriktning för ett stärkt investeringsklimat och samverkan

I mars 2018 levererade Team Sweden Invest en slutlig version av den strategiska inriktningen för investeringsfrämjandet till Regeringskansliet. Inriktningen anger även att syftet med Team Sweden Invest är att i nära samarbete med nyckelaktörer föreslå åtgärder som stärker investeringsklimatet och aktiviteter som ökar antalet utländska investeringar.

Dokumentet beskriver det framtida arbetet som riktade insatser med specifika frågeställningar som stärker investeringsklimatet och som resulterar i fler internationella etableringar, samarbeten med och expansioner av internationella företag i Sverige.¹⁹ Med målsättningen att se en positiv utveckling av referensmått och nyckeltal genom det investeringsfrämjande arbetet föreslås i den strategiska inriktningen åtgärder inom åtta områden för två typer av insatser: **insatser som förbättrar investeringsklimatet** genom att stärka Sveriges konkurrenskraft samt **företagsnära insatser** som syftar till att få fler internationella företag att investera och expandera i Sverige.

Investeringsklimatet

Fokus: en attraktiv och konkurrenskraftig miljö för internationella företag i Sverige att verka i.

Referensmått: samlade utländska direktinvesteringar, årliga inflöden av utländska direktinvesteringar, export från utlandsägda företag, antal utlandsägda företag i Sverige, antal sysselsatta i utlandsägda företag i Sverige samt FoU i utlandsägda företag.

¹⁸ Business Sweden (2017) *Åtgärder i samverkan för ett effektivare investeringsfrämjande*.

¹⁹ Business Sweden (2018) *Strategisk inriktning för investeringsfrämjandet – Team Sweden Invest*.

Föreslagna insatser:

- Säkrad kompetensförsörjning
- Stark innovationskraft
- Tydliga regelverk och transparens för utländska företag
- Konkurrenskraftiga incitament för företag och individer.

Centrala aktörer: politiska beslutsfattare, tjänstemän inom Regeringskansliet, myndigheter inom en rad områden, branschorganisationer och aktörer i centrala ekosystem, inklusive Team Sweden Invest.

Företagsnära insatser

Fokus: områden som är viktiga för Sverige och internationella investerare utifrån regeringens uppdrag till Business Sweden att främja HQI.

Nyckeltal: antalet totala investeringar där Business Sweden varit aktiva, antalet HQI, antalet kvalificerade leads.

Föreslagna insatser:

- Spetsig paketering av investeringsmöjligheter i Sverige.
- Specialiserad, samordnad utlandsverksamhet och marknadsföring i världsklass.
- Snabbt och professionellt mottagande av potentiella investerare i Sverige.
- Målinriktad bearbetning av befintliga utländska företag.

Centrala aktörer: Business Sweden, svenska regionala samarbetspartners, lokala aktörer samt privata och offentliga aktörer, inklusive Team Sweden Invest.

Gemensamma möten med potentiella investerare

Flera av aktörerna inom Team Sweden Invest har även deltagit tillsammans med Business Sweden vid möten med potentiella investerare. Merparten av de aktörer som utredningen talat med uppger sig dock inte ha deltagit vid sådana möten, vilket gör att vi drar slutsatsen att

mötena med största sannolikhet skulle ha haft en liknande utformning även utan Team Sweden Invest. Detta bl.a. eftersom Business Sweden redan har ett etablerat nära samarbete med regionala IFO inför möten och besök av potentiella investerare. Dessutom finns många skilda kontaktpunkter på myndigheterna, där interaktionen inte alltid är samordnad utan begränsas till individnivå. Däremot bidrar Team Sweden Invest till förenklade kommunikationsvägar genom etablerade kontaktytor mellan exempelvis regionala IFO och myndigheter.

Talangattraktion och energiintensiva investeringar – två arbetsområden

Team Sweden Invest har identifierat två arbetsområden: talangattraktion och energiintensiva investeringar med delgrupper inom respektive område. Inom grupperna ingår även aktörer som inte vanligtvis deltar i arbetet inom Team Sweden Invest.

- *Talangattraktion*

I gruppen ingår Almega, Business Region Göteborg, Business Sweden, Invest in Skåne, Invest Stockholm, Migrationsverket, IT & Telekommunikationsföretagen, SI, Teknikföretagen, Tillväxtverket och Vinnova. Arbetet har fokuserats på att identifiera hinder och möjliga lösningar för talangattraktion, liksom informationsutbyte om pågående relevanta initiativ som t.ex. SI:s *Working in Sweden*-uppdrag. Då det är många aktörer som ansvarar för frågor relaterade till talangattraktion pågår ännu en analys kring hur arbetet ska utformas inom gruppen.

- *Energiintensiva investeringar*

I gruppen ingår Business Sweden, Energimyndigheten, High Coast Invest, Invest in Norrbotten, Node Pole och RISE. Syftet med gruppen är att förstärka det löpande investeringsfrämjande arbetet med att attrahera energiintensiv verksamhet till Sverige genom att:

- Bidra med ytterligare relevant kunskap och nätverk.
- Förbättra investeringsklimatet för energiintensiv industri genom att identifiera och ”angripa” hinder för marknadspotentialen.

Team Sweden Invests plan för det fortsatta arbetet

Team Sweden Invest har beslutat om en plan för det fortsatta arbetet 2019 och framåt.²⁰ Planen innebär att insatser kanaliseras genom tre olika koncept:

1. *Långsiktiga lösningar (Team Sweden Invest Solution)*: hinder i investeringsprocessen som påverkar målgruppen nya och befintliga utlandsägda företag.
2. *Facilitering (Team Sweden Invest Facilitation)*: insatser vid större investeringar som stöter på hinder.
3. *Kunskaphöjning (Team Sweden Invest Knowledge)*.

Utredningens bedömning: Team Sweden Invest har uppfyllt funktionen och de utsatta målen i exportstrategin genom att Team Sweden-samordning för investeringsfrämjandet skapades och att en strategisk inriktning togs fram.

Därutöver har Team Sweden Invest präglats av begränsade mandat, mål och medel. Trots Business Swedens roll som sammankallande och ledande aktör inom gruppen saknas referenser till Team Sweden Invest i Business Swedens riktlinjebrev för 2016–2019. Det har således varit ett begränsat team på Business Sweden som arbetat med samordningen av Team Sweden Invest.

Ett flertal av aktörerna har poängterat vikten av att bygga på existerande organisationers uppdrag, en bedömning som utredningen delar. Samtidigt är Team Sweden Invest varken en organisation eller myndighet, utan snarare ett arbetssätt och ett forum för kraftsamling. Där emot står det klart att begränsade mål, mandat och medel för Team Sweden Invest inneburit att arbetet snarare än att fokusera på samverkan i stor utsträckning inriktats mot kunskaphöjande insatser och informationsutbyte.

Vi noterar vidare att det tog nästan ett och ett halvt år från att exportstrategin lanserades tills att gruppen tagit fram den strategiska inriktningen. Denna inriktning har dock inte ännu förankrats hos politiska beslutsfattare. Däremot kan den strategiska inriktningen utgöra ett viktigt bidrag till en framtida investeringsfrämjandestrategi, enligt utredningens förslag i detta kapitel.

²⁰ Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 13.

Det har dessutom funnits en inbyggd problematik i det faktum att endast ett antal aktörer inbjudits att delta i Team Sweden Invest. Det är viktigt att Team Sweden Invest organiseras på ett inkluderande sätt, i ett format som tillgängliggör samverkanskoncept för samtliga regionala IFO och andra relevanta offentliga aktörer och myndigheter. Därför är det viktigt att Team Sweden Invests framöver öppnar upp för ett bredare deltagande.

Sammantaget anser vi att Team Sweden Invest fyller en viktig funktion för att stärka samverkan inom det svenska systemet för investeringsfrämjande, men att dess arbets sätt bör förändras. Vi föreslår därför i nästa avsnitt åtgärder för att höja Team Sweden Invest till nästa nivå.

2.4.3 Lärdomar från Team Sweden Livsmedel

Team Sweden Invest skiljer sig från andra Team Sweden undergrupper som är mer exportinriktade. Intressanta paralleller och lärdomar kan dras från andra Team Sweden undergrupper, så som Team Sweden Livsmedel, vars arbete utgår från den nationella livsmedelsstrategin.

Den nationella livsmedelsstrategin

Den nationella livsmedelsstrategin utgörs av en proposition och en handlingsplan. Strategin är långsiktig och sträcker sig till 2030. Dess övergripande mål är ”en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet”.²¹ Strategin sätter även ut mål inom tre strategiska områden: Regler och villkor; Konsument och marknad samt Kunskap och innovation.

Handlingsplanen omfattar insatser i form av åtgärder och uppdrag vilka uppdateras löpande. För närvarande är en ny handlingsplan för 2020–2022 under framtagande.

²¹ Regeringskansliet (2017) *En livsmedelsstrategi för Sverige*, s. 10.

Nationell exportsamordnare för livsmedelssektorn

En ökad livsmedelsexport har beskrivits som en förutsättning för att nå målen i livsmedelsstrategin.²² Regeringen tillsatte därför i augusti 2017 en nationell exportsamordnare för livsmedelssektorn, med placering på Näringsdepartementet.

Den nationella exportsamordnaren har kombinerad erfarenhet, tillgängliga nätverk och förståelse för både Regeringskansliet och livsmedelsbranschen. Detta innebär att samordnaren har möjlighet att vara en mer kompetent beställare av relevanta regeringsuppdrag.

Team Sweden Livsmedel

Inom livsmedelsstrategins strategiska område Konsument och marknad finns en målsättning att den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader. Under 2018 satsade regeringen sammanlagt 48 miljoner kronor för att stärka den svenska livsmedelsexporten. Som ett led i detta lanserades Team Sweden Livsmedel i september 2017.

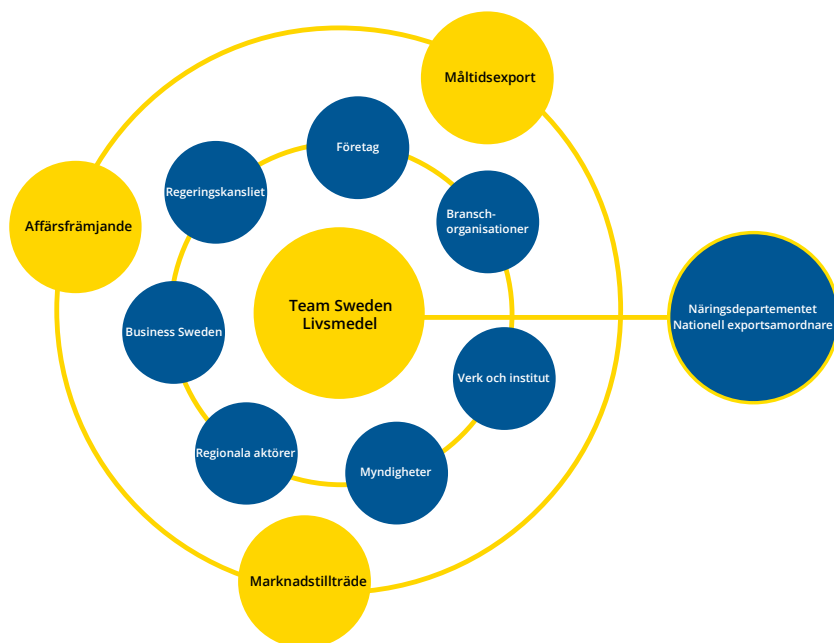
Team Sweden Livsmedel är en plattform och ett stöd för företag inom livsmedels- och dryckesindustrin som vill ut på export. I skrivelsen *Team Sweden Livsmedel – Kraftsamling för en ökad livsmedelsexport* beskrivs Team Sweden Livsmedel som ”en plattform för alla aktörer som är intresserade av att öka svensk livsmedelsexport, myndigheter såväl som företag och branschorganisationer”.

Plattformen är främst tänkt att fungera som en arena för näringslivet att få stöd i export- och internationaliseringsfrågor.²³ Aktörerna inom Team Sweden Livsmedel framgår av figur 2.7.

²² Regeringskansliet (2017) *Team Sweden Livsmedel – Kraftsamling för en ökad livsmedelsexport*.

²³ Ibid.

Figur 2.7 Team Sweden Livsmedel

Källa: Regeringskansliet (2017) *Team Sweden Livsmedel – Kraftsamling för en ökad livsmedelsexport*.

Figur 2.7 visar också hur plattformen delats in i tre aktivitetsområden: affärsfrämjande, marknadstillträde och måltidsexport. Dessa områden beskrivs nedan i mer detalj.

1. *Affärsfrämjande*: Det affärsfrämjande programmet för livsmedelsexport leds av en styrgrupp under Business Swedens ordförandeskap.²⁴ Business Sweden har under 2018–2019 regeringens uppdrag att genomföra en förstärkt satsning på livsmedelsexport inom ramen för livsmedelsstrategin. Totalt har Business Sweden för den fortsatta satsningen under 2019 tilldelats 16 miljoner kronor. Utöver det nuvarande uppdraget har Business Sweden även tidigare haft specialuppdrag för livsmedel (*Food from Sweden*). Detta innebär att det fanns ett utarbetat branschprogram för livsmedel som

²⁴ Business Sweden har på uppdrag av regeringen under ett antal år arbetat med ett program med särskilt fokus på små och medelstora livsmedelsföretag som vill komma ut på exportmarknaden. Under 2017–2019 genomför regeringen en årlig satsning på mellan 10 och 11 miljoner kronor per år på exportprogrammet.

man kunnat bygga vidare på genom det nuvarande uppdraget och Team Sweden Livsmedel. Ett uppdrag att analysera exportpotentialen utifrån olika livsmedelssegment fem till tio år framåt har redan avslutats. Analysen ska enligt regeringens beslut ligga till grund för inriktningen av det statliga livsmedelsfrämjandet.²⁵

2. *Marknadstillträde*: Tillsammans med främst Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Kommerskollegium samarbetar Näringsdepartementet och Utrikesdepartementet på olika vis för att lösa problem som svenska exportörer möter i länder utanför EU.
3. *Måltidsexport*: Inom landsbygdsprogrammet har regeringen avsatt över 60 miljoner kronor för samarbetsprojekt som främjar svensk måltidsexport (dvs. utländsk konsumtion av mat, dryck och måltider i Sverige). Jordbruksverket förvaltar medlen för programmet.²⁶

Utöver möten inom de tre aktivitetsområdena har cirka två möten per år för hela Team Sweden Livsmedel ägt rum (cirka fyra möten totalt sedan starten i september 2017). Mötena sammankallas och leds av den nationella exportsamordnaren för livsmedelssektorn och vid samtliga möten hittills har även ansvarig minister eller statssekreterare deltagit. Dessutom deltar representanter från livsmedelsföretag, myndigheter och organisationer.

Lärdomar från Team Sweden Livsmedel kan appliceras på Team Sweden Invest

Utredningen är av uppfattningen att Team Sweden Livsmedel är ett exempel på bästa praxis för samordning i Team Sweden-anda. Ett antal gynnsamma förutsättningar och faktorer bidrar till att möjliggöra detta:

- En nationell långsiktig livsmedelsstrategi ligger till grund för arbetet. Överenskommelsen bottnar i en tydlig politisk vilja och uppslutning kring frågorna.

²⁵ Näringsdepartementet (2019) *Uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin, genomföra en förstärkt satsning på livsmedellexport (rskr. 2016/17:338) och Medel för uppdrag att, inom ramen för livsmedelsstrategin, genomföra en förstärkt satsning på livsmedellexport.*

²⁶ Regeringskansliet (2017) *Team Sweden Livsmedel – Kraftsamling för en ökad livsmedellexport.*

- Livsmedelsstrategin implementeras genom en handlingsplan vars insatser vilar på regeringsbeslut och kan förändras givet det parlamentariska läget.
- En nationell exportsamordnare för livsmedelssektorn har tillsatts av regeringen med placering på Regeringskansliet.
- Syftet med Team Sweden Livsmedel och formatet för dess tre aktivitetsområden (affärsfrämjande, marknadstillträde och måltidsexport) finns fastställt i skrivelsen *Team Sweden Livsmedel – Kraftsamling för en ökad livsmedelsexport*.
- För respektive aktivitetsområde inom Team Sweden Livsmedel finns tydligt utpekade ansvariga aktörer.
- Hela Team Sweden Livsmedel möts vid stora inkluderande sammankomster cirka två gånger per år.
- Business Sweden har fått särskilda regeringsuppdrag för satsningar på livsmedelsexport. Detta bygger vidare på upparbetade branschprogram för livsmedel.
- En analys om exportpotentialen utifrån olika livsmedelssegment fem till tio år framåt har genomförts. Analysen syftar till att ligga till grund för inriktningen av det statliga främjandet av livsmedelsexport.

Sammantaget visar Team Sweden Livsmedel på en rad förutsättningar och faktorer som delvis särskiljer sig från Team Sweden Invests begränsade mål, mandat och medel. Vi bedömer att en stor del av Team Sweden Livsmedels recept för framgång har potential att vara applicerbara på Team Sweden Invest. Vi lämnar därför nedan förslag inte bara i syfte att stärka förutsättningarna för Team Sweden Invest, utan med en bredare målsättning att förstärka Sveriges samlade offentliga investeringsfrämjande.

Förslag:

Anta en strategi för investeringsfrämjande som del av den fortsatta exportstrategin: mot bakgrund av att den befintliga exportstrategin ska utvecklas i linje med regeringsförklaringen och januariavtalet²⁷ bör investeringsfrämjandet ges en central plats.²⁸ Detta bör även framgå av strategins namn, som föreslås ändras till Internationaliseringsstrategin eller alternativt Export- och investeringsfrämjandestrategin. Ett antal områden föreslås ingå i investeringsfrämjandestrategin:

- En konkret handlingsplan: Business Sweden ges i uppdrag att mot bakgrund av den nya investeringsfrämjandestrategin ta fram ett förslag till regeringen på en handlingsplan för investeringsfrämjandet med konkreta insatser (åtgärder och uppdrag) för de kommande två åren.
- Identifierade prioriterade branscher/sektorer och länder i investeringsfrämjandet: investeringsfrämjandestrategin bör identifiera branscher/sektorer och länder för särskilda satsningar inom det offentliga investeringsfrämjandet.
 - Prioriterade branscher/sektorer bör gå i samklang med regeringens näringspolitiska prioriteringar och samverkansprogram för att säkerställa synergieffekter mellan investeringsfrämjandet och näringslivspolitikerna.
 - Prioriterade länder i investeringsfrämjandet bör inkludera länder med hög andel inkommande utländska investeringar till Sverige (så som Storbritannien, Tyskland, USA och de nordiska grannländerna).
- Förstärkt arbete med långsiktigt strategiskt viktiga investeringar för Sverige (*HPI*): investeringsfrämjandestrategin bör föreslå hur Sverige genom offentligt investeringsfrämjande på bästa sätt kan arbeta för att säkra att fler HPI landar i Sverige.

²⁷ Regeringen (2019) *Regeringsförklaringen 21 januari 2019*, s. 3 och Socialdemokraterna *Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna*, www.socialdemokraterna.se/globalassets/aktuellt/utkast-till-sakpolitisk-overenskommelse.pdf (2019-02-14 18:00), s. 3.

²⁸ Investeringsfrämjandet ingår som insats 16 (Utländska företag ska vilja investera i Sverige) i den nuvarande exportstrategin.

- Tydliggörande om Team Sweden Invests framtida inriktning: som uppföljning på insatserna i den nuvarande exportstrategin bör en ny investeringsfrämjandestrategi tydliggöra Team Sweden Invests framtida inriktning och uppdrag.

Tillsätt en nationell samordnare som ansvarar för att följa upp investeringsfrämjandestrategin (investeringsamordnare): en nationell investeringsamordnare tillsätts med placering på Utrikesdepartementet (i egenskap av ansvarigt departement för investeringsfrämjande). Den nationella investeringsamordnaren ges ansvar för att följa upp investeringsfrämjandestrategin och utgöra en länk mellan Regeringskansliet, Business Sweden och andra berörda aktörer. Samordnaren bör även ges ett administrativt stöd. Ytterligare förslag om den nationella investeringsamordnarens uppgifter lämnas i kapitel 3.

Omstrukturera Team Sweden Invest: för att höja Team Sweden Invest till nästa nivå föreslås två förändringar i dess organisation och arbetssätt:

- Formatet för Team Sweden Invests möten ändras: den nationella investeringsamordnaren ges ansvar för att sammankalla och leda Team Sweden Invest. Vid dessa möten deltar även ansvarigt statsråd och/eller statssekreterare. Samtliga regionala IFO och andra berörda offentliga aktörer (inklusive relevanta departement, myndigheter och statliga bolag som i dag inte deltar i Team Sweden Invest som exempelvis Finansdepartementet, Finansinspektionen, Skatteverket, Svenska kraftnät och Trafikverket) bjuds in att delta.
- Team Sweden Invest segmenteras i informella aktivitetsområden: med inspiration från Team Sweden Livsmedel skapas olika aktivitetsområden eller undergrupper i Team Sweden Invest. Dessa kan t.ex. innefatta nyckelområden så som hinder, produktutveckling och talangattraktion. En sammankallande aktör utses för varje aktivitetsområde.

3 Ett samlat system för rapportering av investeringshinder

Med utgångspunkt i det befintliga systemet för rapportering av hinder för utländska investeringar konstateras att det finns ett behov att förbättra nuvarande rapporteringsflöde. Därför föreslår utredningen att en nationell investeringssamordnare tillsätts inom Regeringskansliet med ansvar för att agera mottagare av inrapporterade investeringshinder då en tydlig ansvarig aktör saknas. Vi tar även upp hur internationella center har potential att lösa hinder på individnivå och attrahera internationell kompetens. Kapitlet inleds med exempel på investeringshinder som har identifierats av bl.a. Team Sweden Invest, Business Sweden samt i internationella index.

3.1 Bakgrund

Investeringsfrämjandet bygger på att information om svenska bestämmelser och förhållanden finns lätt tillgängliga och att lagstiftningen och dess praxis inte skapar hinder som särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar. (Dir. 2018:3).

Liksom exportstrategin uppmärksammar utredningens direktiv att investeringsfrämjandet förutsätter tillgänglig information om svenska lagar, regler och förhållanden. Vidare konstateras i direktivet vikten av att hinder som särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar inte skapas av lagstiftningen och dess praxis.

Utredaren har därför i uppdrag att ”analysera om, och vid behov lämna förslag på hur berörda myndigheter och andra offentliga aktörer kan involveras för en samordnad rapportering av hinder för utländska direktinvesteringar i Sverige samt inom ramen för sina uppdrag medverka i att ta fram möjliga lösningar till hinder som särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar”. Enligt direktivet ska utredaren dock inte lämna förslag på skatteändringar.

Uppdraget innebär att det inte är utredarens uppgift att föreslå lösningar på enskilda hinder för utländska investeringar som kommit till utredningens kännedom. Snarare är uppdraget fokuserat på att utvärdera möjligheterna till ett samlat system för rapportering av hinder för utländska investeringar samt att föreslå hur berörda myndigheter och andra offentliga aktörer inom ramen för sina uppdrag kan bidra till möjliga lösningar.

3.2 Exempel på hinder för utländska direktinvesteringar i Sverige

Under en investeringsprocess finns ett stort antal potentiella hinder för utländska investerare. Utredningen uppmärksammar här ett antal exempel på hinder för utländska investeringar i Sverige som identifierats av Team Sweden Invest, Business Sweden (genom dels enkätundersökningen som genomfördes i samband med delbetänkandet, dels djupintervjuer med ledande representanter för ett tjugotal företag) samt internationella index som mäter företagsklimat och talangattraktion.

Vi vill understryka att de hinder som tas upp här således inte utgör en komplett lista utan syftar till att i linje med direktivet visa på hinder som särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar.

Team Sweden Invests identifierade hinder för utländska investeringar

För att visa exempel på hinder som i linje med utredningens direktiv ”särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar” utgår vi från Team Sweden Invests första skrivelse med identifierade hinder och möjligheter som är typiska i investeringsprocessen. Skrivelsen överlämnades i maj 2017 till Team Sweden Invests referensgrupp inom Regeringskansliet där representanter för Utrikesdepartementet och Näringsdepartementet ingår.

Bland de fem åtgärdsområden som ingår i skrivelsen rör ett avsnitt specifikt hinder kopplade till handläggning och regelverk (se tabell 3.1). Team Sweden Invest efterfrågar i rapporten att ”regeringen bidrar till att undanröja hinder” genom att ”förenkla regelverk och underlätta handläggning av ärenden som aktualiseras i investeringsprocesser”.¹

¹ Business Sweden (2017) *Åtgärder i samverkan för ett effektivare investeringsfrämjande*, s. 3.

Tabell 3.1 Hinder kopplade till handläggning och regelverk identifierade av Team Sweden Invest. Maj 2017

Typ av hinder	Kortfattad beskrivning	Team Sweden Invests förslag till åtgärd
1. Arbetsvisum / arbetstillstånd	Långa handläggningstider och avsaknad av transparens i processen (i form av löpande information om handläggningen) skapar osäkerhet för investeringsfrämjandets målgrupper, dvs. de i Sverige befintliga utlandsägda företagen och potentiella internationella investerare.	–
2. Bankkonton	Stora svårigheter för personer utanför EES* att öppna bankkonton i Sverige p.g.a. att det är för kostsamt för svenska banker att göra en bakgrundsanalys av personen. Bankerna ger därför direkt avslag på ansökan, vilket exkluderar intressanta investerare från den svenska marknaden.	Skapa lättnader för bankerna i processerna.
3. Olika typer av godkännande vid nyetableringar kan i många fall ta lång tid (cirka ett till tre år). Detta resulterar i stora risker att en potentiell investerare väljer bort Sverige som investeringsland då tiden det tar till marknaden är avgörande för de affärsmässiga besluten om var investeringen ska ske.		Länsstyrelserna och andra relevanta myndigheter (t.ex. Naturvårdsverket) behöver ha kunskap och information om den nationella investeringsfrämjande verksamheten och dess bidrag till tillväxt runtom i landet.
4. Information på engelska	Information på engelska saknas rörande upphandlingar och olika typer av processer kopplat till bygg, etablering, infrastruktur etc.	–
5. Gynnsammare regelverk efterfrågas för data-center colocation	En dom i Högsta förvaltningsrätten har för en viss typ av datacenterföretag (colocation) fastslagit att dylik verksamhet ska klassas som momsbefriad. Detta skapar finansiella utmaningar för denna typ av företag i Sverige då de kan tvingas återbetala moms för verksamhet som har bedrivits under de senaste åren. Utländska investerare kommer således behöva utreda huruvida placering av servrar i Sverige innebär nya förutsättningar.	Ett gynnsammare regelverk efterfrågas för datacenter colocation.
6. Attrahera fler fonder och fondrådgivare till Sverige	Det finns i Sverige behov av både en bättre fungerande fondstruktur inom vilken de institutionella investerarna känner igen sig, och av konkurrenskraftiga och förutsägbara skatteregler. En nationell fondindustri bör attrahera fondrådgivare av olika slag att etablera sig i Sverige (t.ex. fondadministratörer, juridiska rådgivare, revisorer etc.). Många EU-länder marknadsför sig intensivt mot fonder med svensk anknytning i syfte att attrahera fonder och dess rådgivare till sina hemländer, särskilt till följd av brexit.	I betänkanudet <i>En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad</i> (SOU 2016:45) återfinns förslag som gynnar attraktion av fondrådgivare till Sverige. För att bli konkurrenskraftiga bör det i Sverige råda skatteneutralitet mellan olika fondtyper, samt mellan direkt och indirekt ägande av aktier.

Anm. (*) Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Business Sweden (2017) *Åtgärder i samverkan för ett effektivare investeringsfrämjande*, s. 3.

Utvecklingen av Team Sweden Invests identifierade investeringshinder och iakttagelser

Vid utredningens intervjuer med företrädare för utländska företag som investerat eller etablerat sig i Sverige, relevanta myndigheter, organisationer samt regionala IFO och aktörer på lokal nivå (så som kommuner och lokala näringslivschefer) har vi diskuterat Team Sweden Invests identifierade hinder i investeringsprocessen. Utifrån dessa iakttagelser sammanställer vi nedan utvecklingen rörande de identifierade hindren och framkomna synpunkter för att nyansera bilden. Vi har även inkluderat ett antal goda exempel för att visa på hur liknande hinder kan hanteras.

1. Arbetsvisum och arbetstillstånd

Exportstrategin liksom nyindustrialiseringsstrategin visar att kompetensattraktion är ett prioriterat område för regeringen.² Men samtidigt som konkurrensen om internationell talang är global kompliceras rekrytering av kompetent arbetskraft från utlandet av den långa processen relaterat till arbetsvisum och arbetstillstånd.

För en liten öppen ekonomi som Sverige är tillgång till internationellt humankapital med rätt kompetens centralt för tillväxten och innovationsförmågan. Detta enligt Tillväxtanalys rapport *Den globala jakten på kompetens – statens roll*, som konstaterar att högkvalificerade arbetskraftsinvandrare av flera skäl har ett stort värde för tillväxten: de är viktiga för företag som söker nischade spetskompetenser, för dem som rekryterar till bristyrken och för att underlätta näringslivets internationalisering.³ I dag utgör högkvalificerade arbetskraftsinvandrare 10 procent av rekryterade högkvalificerade individer som var nya på arbetsmarknaden.⁴

Tillväxtanalys rapport lämnar ett antal rekommendationer för hur statliga insatser kan stärka Sveriges attraktivitet i konkurrensen om högkvalificerad arbetskraft. Regeringen rekommenderas bl.a. att ge högkvalificerade arbetskraftsinvandrare längre tillståndstider och

² Regeringskansliet (2015) *Sveriges Exportstrategi*, s. 25 och Regeringskansliet (2015) *Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige*, s. 20–21.

³ Tillväxtanalys (2018) *Den globala jakten på kompetens – statens roll*, s. 7.

⁴ Enligt Tillväxtanalys beräkningar för år 2015 baserat på högkvalificerade individer som var nya på arbetsmarknaden (dvs. kom från studier, arbetslöshet eller utlandet) var 5 000 av totalt 50 000 högkvalificerade arbetskraftsinvandrare.

stärka deras rörlighet på arbetsmarknaden. Dessutom bör regeringen enligt rapporten överväga ytterligare åtgärder för att snabba på processen till svenskt personnummer och folkbokföring.

Den sakpolitiska överenskommelsen (januariavtalet) uppmärksammar behovet av att få ett slut på kompetensutvisningarna och aviserar att en utredning ska tillsättas under 2019 i syfte att införa ett särskilt visum för högkvalificerade som vill söka jobb eller starta företag.⁵ Mot bakgrund av detta vill vi uppmärksamma att utredningens intervjuer har gett en bild av att det finns ett utbrett stöd för vikten av att stärka Sveriges position i den internationella konkurrensen om talang. I relation till detta ger såväl Tillväxtanalys rapport som Internationaliseringsutredningens slutbetänkande (SOU 2018:78) relevanta rekommendationer och förslag. Vi föreslår i avsnitt 3.5 att Business Sweden bör få ett särskilt uppdrag och resurssättas för att utifrån ett främjarperspektiv marknadsföra Sverige i utlandet gentemot målgruppen internationell kompetens och talang.

Goda exempel

Migrationsverkets certifieringsprocess med privata aktörer

Genom en certifieringsprocess mellan arbetsgivare och Migrationsverket säkerställs snabbare handläggning av arbetstillstånd för tredjelandsmedborgare (individer som kommer från länder utanför EU/EES och Schweiz). Certifieringen innebär att kompletta ansökningar ska få beslut inom tio arbetsdagar vid första gångsansökan och 20 arbetsdagar vid en förlängningsansökan.⁶

Genom avtal kan den certifierade arbetsgivaren även utgöras av ett företag som representerar andra företag. Exempelvis är Teknikföretagen, en arbetsgivarorganisation med 4 000 medlemsföretag, sedan augusti 2018 certifierade hos Migrationsverket för att ansöka om arbetstillstånd å sina medlemsföretags vägnar.⁷ Regionala IFO som utredningen talat med uppger att Migrationsverkets certifiering delvis har bidragit till att förbättra utvecklingen gällande arbetstillstånd.

⁵ Socialdemokraterna *Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna*, www.socialdemokraterna.se/globalassets/aktuellt/utkast-till-sakpolitisk-overenskommelse.pdf (2019-02-14 18:00).

⁶ Migrationsverket, *Bli en certifierad arbetsgivare*, www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Arbetsgivare/Anstalla-fran-lander-utanfor-EU/Bli-en-certifierad-arbetsgivare.html (2019-02-14 18:25).

⁷ Teknikföretagen *Snabbare väg till arbetstillstånd*, www.teknikforetagen.se/i-debatten/nyheter/2018/snabbare-veg-till-arbetstillstand/ (2019-02-14 18:25).

Migrationsverkets handlingsplan för kortare handläggningstider och Internationaliseringsutredningens rekommendationer

Ytterligare ett relevant exempel är Migrationsverkets handlingsplan med syfte att förkorta handläggningstiderna för ansökningar om uppehållstillstånd bl.a. för arbete och studier. Internationaliseringsutredningen (SOU 2018:78), som bl.a. haft i uppdrag att följa myndighetens arbete med handlingsplanen, konstaterar i sitt slutbetänkande att Migrationsverket gjort ett genomgripande arbete för att förbättra processen för inkommande studenter, men att motsvarande insatser behöver göras för att förbättra handläggningstiderna för främst anställda.

Internationaliseringsutredningen lämnar även förslag på hur tillståndsprocessen fortsatt kan effektiviseras.⁸

2. Bankkonton

Utredningens intervjuer visar på hinder för personer och företag utanför EES att öppna bankkonton i Sverige. Detta försvårar för företag som avser investera och etablera sig i landet.

Problematiken bottnar i att Sverige och EU som medlemmar i *Financial Action Task Force* (FATF) förbundit sig att följa FATF:s standarder, vilka EU implementerar genom penningtvättsdirektivet och i Sverige genom lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (PTL). Mot bakgrund av detta behöver svenska banker följa Finansinspektionens föreskrift FFFS 2017:11 om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.⁹ Kraven på kundkännedom (*Know Your Customer [KYC]*) är omfattande och innebär att banken ska:

- Identifiera kunden och den som eventuellt företräder kunden, samt kontrollera identiteten.
- Utreda om kunden har någon verklig huvudman (gäller främst juridiska personer).
- Kontrollera om kunden eller kundens verkliga huvudman är en person i politisk utsatt ställning.

⁸ SOU 2018:78 *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige*, s. 211–217.

⁹ Invest in Stockholm Business Region AB (2018) *Tjänsteutlåtande*.

- Kontrollera om kunden eller kundens verkliga huvudman är etablerad i ett land utanför EES som av EU-kommissionen har identifierats som ett högriskredjeländ.
- Inhämta information om affärsförbindelsens syfte och art.¹⁰

EU-direktivets implementering innebär att liknande regler finns i hela unionen, liksom utanför EU för länder som är medlemmar i FATF. Från diskussioner med bl.a. Nederländernas nationella IFO Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) har utredningen förstått att de omfattande kraven på kundkännedom även i deras investeringsfrämjande arbete utgör ett problem.

Regionala svenska IFO har också vittnat om att även personer och företag inom EU (inklusive bl.a. Irland och Danmark) drabbats av kraven på kundkännedom i lag 2017:630. Däremot menar vissa att Sveriges tolkning av EU-direktivet är mer rigid än i andra EU-länder.

Enligt Invest Stockholm får de högt ställda kraven på kundkännedom till följd att Sverige och Stockholm riskerar att gå miste om utländska investeringar och därmed lokala arbetstillfällen och kapitalinflöden. Man efterfrågar bl.a. en dialog mellan berörda myndigheter och banker för att tillgodose tydligare anvisningar kring hur bankerna kan säkerställa att de känner sin kund tillräckligt väl. Dessutom efterfrågas tydligare processer och kravställningar från Finansinspektionen om *hur* bankerna ska tillämpa KYC-kraven.¹¹

3. Olika typer av prövningstillstånd, såsom miljöprövningar

Team Sweden Invest lyfter fram olika typer av prövningstillstånd som hinder för utländska investeringar i Sverige. Länsstyrelser, kommuner, mark- och miljöprövningsdomstolar, Naturvårdsverket och Lantmäteriet är exempel på myndigheter som involveras i olika prövningstillståndsprocesser.

Av Team Sweden Invest omnämns särskilt miljöprövningar, och gruppen uppger att godkännande vid nyetableringar i många fall kan ta lång tid (cirka ett till tre år). I rapporten *Ledtider vid tillståndsprövning av verksamheter med miljöpåverkan* från 2016 konstaterar Svenskt

¹⁰ SOU 2018:78 *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige*, s. 187.

¹¹ Invest in Stockholm Business Region AB (2018) *Tjänsteutlåtande*.

Näringsliv att långa handläggningstider kan innebära att företag väljer att genomföra investeringar i andra länder i syfte att vinna tid.¹²

Inom regeringens arbete med smart industri gavs en utredare i januari 2018 i uppdrag att undersöka om utformningen av nuvarande system för miljöprövning av miljöfarlig verksamhet är gjord på ett sätt som främjar investeringar som driver teknik- och metodutvecklingen mot minskad negativ miljöpåverkan. Utredaren skulle dessutom föreslå hur miljöprövningsprocessen kan bli effektivare och mer ändamålsenlig.

Departementsskrivelsen *Anpassad miljöprövning för en grön omställning* (Ds 2018:38), som publicerades i oktober 2018, presenterar förslag för hur skyndsammare handläggning kan uppnås under vissa förutsättningar utan att miljöskyddet försämras genom tydliga målsättningar för miljöprövningsdelegationer och mark- och miljödomstolar. I utredningen föreslås bl.a. även att en e-tjänst införs för ansökan om tillstånd i syfte att underlätta miljötillståndsprövningen.¹³

Tillväxtanalys genomför som en del i ett pågående ramprojekt om den offentliga sektorns roll för stora kunskapsintensiva investeringar en studie om miljölagstiftningens betydelse för stora kunskapsintensiva investeringar. Studien utgår från en central frågeställning om hur lagstiftning i form av miljötillstånd påverkar stora kunskapsintensiva företags investeringsbeslut. I studien ingår fallstudier om Facebook, Northvolt och Preem. Resultaten från studien förväntas publiceras senast i januari 2020.¹⁴

Utöver tydliga uppdrag till exempelvis mark- och miljöprövningsinstanser efterfrågar Business Sweden en ökad kunskap om möjligheterna som internationella företagsinvesteringar i Sverige medför. Utredningen ser en möjlighet att Team Sweden Invest i första hand nyttjas för att stärka kompetensen och förståelsen för potentialen i utländska investeringar.

4. Information på engelska

I skrivelsen belyser Team Sweden Invest behovet av att tillhandahålla information på engelska angående upphandlingar liksom olika typer av processer kopplade till bygg, etablering, infrastruktur etc. Kort

¹² Svenskt Näringsliv (2016) *Ledtider vid tillståndsprövning av verksamheter med miljöpåverkan*.

¹³ Ds 2018:38, *Anpassad miljöprövning för en grön omställning*.

¹⁴ Tillväxtanalys (2019) *Ramprojekt: SKI Vilken roll har den offentliga sektorn för stora kunskapsintensiva investeringar?* (Dnr 2018/020).

sagt behöver transparensen ökas genom att tillgängliggöra offentlig relevant information på engelska. Detta skulle exempelvis bidra till att förenkla upphandlingar för utländska aktörer, liksom i exemplet med uppdraget för en webbsatsning på engelska till Boverket som beskrivs nedan. I Finland har Skatteförvaltningen gått ett steg längre och tagit fram riktad information på kinesiska till målgruppen start-ups och internationella investerare.

Ett flertal myndigheter skulle genom att tillhandahålla relevant information på engelska bidra till ökad transparens. Detta skulle förslagsvis kunna ske genom särskilda uppdrag till bl.a. Finansinspektionen, Migrationsverket och Trafikverket.

Goda exempel

Boverkets webbsatsning Buildinginsweden.se

Med bättre information på engelska syftar Boverkets webbplats Buildinginsweden.se till att förenkla för utländska byggföretag och byggherrar som vill bygga bostäder i Sverige. Genom bättre information om vad som gäller i Sverige (bl.a. byggregler) ska webbsatsningen, som lanserades i juni 2018, bidra till att förbättra konkurrenssituationen.¹⁵ Detta kan i sin tur främja konkurrensen vid offentliga upphandlingar, enligt Konkurrensverket.¹⁶

Finska Skatteförvaltningens riktade information på kinesiska till målgruppen start-ups och internationella investerare

För att övervinna eventuella språkbarriärer har finska Skatteförvaltningen har på sin hemsida riktad och uppdaterad information till potentiella kinesiska investerare. Finland beskrivs som ”det renaste och mest investeringsvänliga landet i Europa och euroområdet”. På hemsidan publiceras även en handbok på kinesiska med skatteinformation för start-ups och internationella investerare. Handboken innehåller dessutom information om och länkar till finska främjandeaktörer så som Business Finland, Invest in Finland och Helsinki Business Hub samt information om Finlands placering i internationella index.¹⁷

¹⁵ Boverket *Ny webbplats sänker trösklarna för utländska byggföretag i Sverige*, www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/nyheter/ny-webbplats-sanker-trosklarna-for-utlandska-byggforetag-i-sverige/ (2019-02-14 20:20).

¹⁶ Konkurrensverket (2018) *Konkurrensen i Sverige 2018*, s. 164.

¹⁷ Skatteförvaltningen, *Tax handbook Chinese final*, www.vero.fi/contentassets/40919e366ae94f29b2d27e6733a3b852/tax-handbook---chinese-final-1.2.2019.pdf (2019-02-13 20:14).

5. Gynnsammare regelverk efterfrågas för datacenter colocation

Team Sweden Invest efterfrågar ett gynnsammare regelverk för datacenter colocation, vilket är kommersiella datacenterföretag som erbjuder plats och infrastruktur för företag och organisationer som inte vill eller har tillräckliga förutsättningar för att själva drifva sin IT-infrastruktur. Som en del av den digitala transformationen har organisationer tre huvudsakliga alternativ: eget datacenter, colocation (outsourcing av drift) eller molntjänster. Eftersom väldigt många organisationer för närvarande genomgår denna transformation, så växer också colocation-industrin kraftigt.

Från och med 1 januari 2017 ändrades energiskattelagstiftningen i Sverige för att inkludera datacenter i samma skatteklass som hela tillverkningsindustrin. Detta innebär att datacenter över en viss storlek ska betala samma energiskatt som övrig storskalig tillverknings- och processindustri. Ambitionen var också att minska den administrativa bördan både för branschen som för Skatteverket.

För närvarande pågår en översyn av hur Skatteverket tolkar energiskattelagstiftningen. Representanter för Business Sweden, datacenter colocation-företag och regionala IPAs som utredningen intervjuat uppger att en administrativ börda har pålagts både den som erbjuder colocation-tjänster liksom samtliga av deras kunder. Återbetalning av energiskatten har inte skett under en längre tid eftersom många företag väntar på besked, med finansiella konsekvenser som följd.¹⁸

Samtidigt har en dom i högsta förvaltningsrätten fastslagit att colocation-verksamhet ska klassas som momsbefriad.¹⁹ Enligt Business Sweden skapar detta finansiella utmaningar för denna typ av företag i Sverige då de kan tvingas återbetala moms retroaktivt för verksamhet som har bedrivits under de senaste åren.

Utöver det så har Skatteverket beslutat att utländska företag som väljer att placera en server hos ett colocation-företag i Sverige har etablerat ett fast driftställe i landet, med påföljd att man blir skattskyldig både för kostnader men också vinst (som annars tas upp till beskattning hos moderbolaget).²⁰

¹⁸ Skatteverket (2018) *Den som förfogar över den utrustning i datorhallen som elen förbrukas i ska anses förbruka elen.* (Dnr 202 321717-18/111).

¹⁹ Skatteverket, *Fastighetsupplåtelsen är överordnad*, <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2014.14/321532.html#h-Rattsfall-Datorhall> (2019-03-31 14:15).

²⁰ Skatteverket, *Server som fast driftställe.* (Dnr 202 493137-18/111), <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/372979.html> (2019-03-31 14:23).

Utländska investerare kommer således behöva utreda vilka förutsättningar som gäller för placering av servrar i Sverige, och vad nya lagtolkningar innebär. Branschen är i snabb förändring och enligt Business Sweden behövs ett tydligt men också med närområdet harmoniserat regelverk så att Sveriges konkurrenskraft bibehålls eller stärks, och kan attrahera utländska investerare till landet.²¹

6. Attrahera fler fonder och fonrådgivare till Sverige

I skrivelsen från Team Sweden Invest efterfrågas en bättre fungerande fondstruktur i Sverige inom vilken de institutionella investerarna kan känna igen sig, liksom konkurrenskraftiga och förutsägbara skatte-regler. Man hänvisar också till förslag från utredningen *En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad* (SOU 2016:45) som syftar till att gynna attraktion av fonrådgivare till Sverige.

Bakgrunden är att private equity (PE) och venture capital (VC)-fonder investerar i onoterade svenska bolag. Investeringarna, som tillför både kapital och kompetens, har en betydande roll för svensk ekonomi. 2017 hade svenskanknutna PE och VC-fonder ett förvalt kapital på över EUR 41 miljarder. Sverige har under de senaste tio åren haft näst högst andel av PE och VC-investeringar i förhållande till bruttonationalprodukt (BNP) i Europa. Dessa aktörer står för en betydande del av kapitalimporten till Sverige; över 80 procent av svenskanknutna PE och VC-fonder kommer från institutionella investerare i utlandet (både från EU och tredje land, som t.ex. Kanada och USA). Fonderna hel- eller delägar 1 160 svenska onoterade bolag, som 2017 hade cirka 170 000 anställda (motsvarande 3,38 procent av de anställda i Sverige). Dessa bolag omsatte 537 miljarder kronor globalt under 2017. Vidare bidrog PE:s investeringar till uppskattningsvis 6 procent av Sveriges BNP, enligt en makroekonomisk studie av Copenhagen Economics för SVCA. Studien visar dessutom att Sveriges betydande PE-aktivitet bidrar till 6 000–7 000 arbetstillfällen i Stockholmsregionen.²² Vidare bidrar VC-marknaden med 0,8 procent till Sveriges BNP och marknaden uppskattas kunna växa sig dubbelt så stor om ett antal tillväxtfrämjande åtgärder genomförs (se tabell 3.1).²³

²¹ Business Sweden, personlig kommunikation 2019-03-29.

²² Copenhagen Economics (2017) *Swedish Private Equity Market*, rapport för SVCA, s. 6.

²³ Copenhagen Economics (2019) *Swedish Venture Capital Market*, rapport för SVCA.

Enligt direktivet för denna utredning ska vi inte lämna förslag på skatteändringar. Vi noterar dock att den sakpolitiska överenskommelsen (januariavtalet) fastställer att beskattningen av personaloptioner ska reformeras genom att bl.a. utvidga storleken och personkretsen så att svenska regler är konkurrenskraftiga i ett internationellt perspektiv. Därför ska en utredning med syfte att förenkla 3:12-reglerna²⁴ genomföras under 2019–2021, med ny lagstiftning från 2022.²⁵

Svårigheter att hitta rätt kompetens största hindret i enkätundersökning genomförd av Business Sweden i samarbete med utredningen

I den enkätundersökning som Business Sweden i samarbete med utredningen genomförde i samband med delbetänkandet ställdes frågan om det föreligger några särskilda hinder för att expandera i Sverige. Totalt intervjuades 178 företrädare för utländska företag som etablerat sig i Sverige de senaste fem åren (2013–2017).²⁶

Enligt de företagsrepresentanter som svarade i undersökningen uppgav majoriteten (41 procent) att det inte gör det, medan svårigheter att hitta rätt kompetens utgjorde det viktigaste hindret (30 procent) enligt företagsrepresentanterna. Dessutom upplevde drygt var tionde företag (13 procent) befintliga regler och tillståndsgivning som ett problem. Marknadsmässiga faktorer (avstånd till kunder, leverantörer eller samarbetspartners och förbindelser) sågs endast av mycket få (5,3 procent) som ett problem för att vilja expandera.²⁷ En sammanställning av resultaten framgår av figur 3.1.

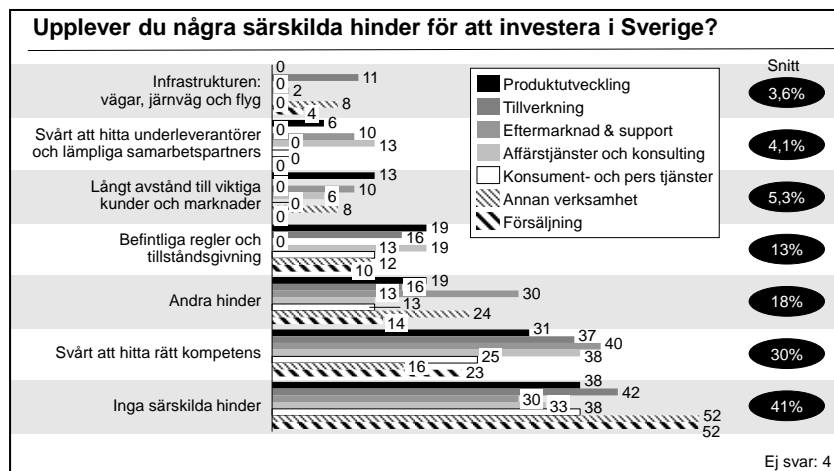
²⁴ För den som är aktiv och arbetar i ett företag som hen äger aktier i, gäller i normalfallet särskilda skatteregler för den utdelning som tas ut ur bolaget. Reglerna ingår i det s.k. 3:12-regelverket. De s.k. fåmansreglerna ”3:12” för beskattning av aktiva ägare i fåmansföretag (juridisk term för start-ups och tillväxtbolag) innebär att utdelning upp till ett särskilt gränsbelopp beskattas med endast 20 procent, medan utdelning över gränsbeloppet beskattas som löneinkomst. Skatten på löneinkomsten kan bli så hög som 60 procent beroende var man bor och vilken lön man har. Regelverket är komplext och det är ofta ganska svårt att i förväg veta hur mycket skatt som ska betalas. De nuvarande svenska skattereglerna för delägare i fåmansföretag medför att Sverige redan har de högsta kapitalskattesatserna och ligger betydligt över de högsta nivåerna i Sveriges konkurrentländer. I dagens internationella värld är det mycket enkelt för investerare, svenska liksom utländska, att prioritera bort investeringar i svenska företag om svenska lagar är för betungande vad gäller t.ex. skattebörd, komplexitet och bristande förutsebarhet samt långsiktighet. (Källa: SVCA).

²⁵ Socialdemokraterna *Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna*, www.socialdemokraterna.se/globalassets/aktuellt/utkast-till-sakpolitisk-overenskommelse.pdf (2019-02-14 18:00).

²⁶ Enkätundersökningen genomfördes av företaget Origo Group under slutet av april och början av maj 2018.

²⁷ SOU 2018:56, *Bättre kommunikation för fler investeringar*, s. 52–53.

Figur 3.1 Särskilda hinder för att expandera i Sverige

Källa: Utredningens sammanställning av resultat från undersökning utförd av Origo Group på uppdrag av Business Sweden.

Business Swedens företagsintervjuer visar på stora utmaningar och möjligheter för investeringsfrämjandet

Mellan november 2018 och februari 2019 har Business Sweden genomfört djupintervjuer med ledande företrädare för ett tjugotal företag som Business Sweden och i vissa fall dess regionala partners varit i kontakt med i samband med företagets etablering eller expansion i Sverige. De utvalda företagen återfinns inom Business Swedens investeringsområden inom kompetens-, resurs- och marknadsdrivna investeringar. Intervjuerna har genomförts främst med företag inom verkstadsindustri, life sciences och detaljhandel.²⁸

Djupintervjuerna har delvis genomförts som uppföljning på Business Swedens enkätundersökning. Detta i syfte att vidareutveckla frågeställningar kring Sveriges attraktionskraft för investeringar och företagets investeringsbeslut och etableringsprocess i Sverige.

²⁸ Business Sweden (2019) *Business Swedens företagsintervjuer för investeringsfrämjandet 2018/2019*.

Sverige upplevs generellt som attraktivt för investeringar ...

Från resultaten av djupintervjuerna framgår att företagens etablering eller expansion i Sverige drivs av affärsnära motiv:

- Närhet till kund och marknad i Sverige och Norden styr produktanpassning och försäljning.
- Förvärv av lämpliga svenska företag och produkter kan bidra till att accelerera företagets internationella expansion.
- Ökad produktionskapacitet för den svenska och europeiska marknaden är av vikt för tillverkande företag.
- Rekrytering av nya kompetenser i Sverige kan stärka företagets konkurrenskraft.
- Tillgången på svenska råvaror är en styrande faktor för vissa företag.

Ur ett nordiskt perspektiv har Sverige dessutom en fördel med en central geografisk placering, den största marknaden i Norden och tillgång till EU:s inre marknad. Sveriges företags- och investeringsklimat upplevs genomgående som bra, dock inte tillräckligt bra för att ledande företagsrepresentanter för de utlandsägda företagen aktivt ska rekommendera Sverige som lämpligt investeringsland. Detta bekräftar bilden från Business Swedens tidigare enkätundersökning om Sveriges investeringsklimat 2018 som ingick i delbetänkandet.²⁹

Men ett flertal faktorer bromsar etableringsprocessen och har en negativ inverkan på synen på Sverige som investeringsland

Resultaten från djupintervjuerna identifierar ett antal faktorer som bromsar utländska företags etableringsprocess, med ökade kostnader och negativ inverkan på bilden av Sverige som investeringsland som följd:

- *Kompetensförsörjningen i Sverige* ses av samtliga företag som intervjuats som ett mer eller mindre stort problem, beroende på företagets verksamhet.

²⁹ Ibid.

- Företagen upplever att det är mycket svårt att rekrytera nödvändig kompetens från utlandet till den svenska verksamheten. Detta försvåras ytterligare av svårigheter att hitta attraktiva bostäder (främst i Stockholm) och internationella skolor för medarbetare och deras familjer.
- Det svenska regelverket och handläggningen av visum och arbetstillstånd åt utländsk arbetskraft med medborgarskap i länder utanför EU pekas ut som ett stort hinder av företagen. Handläggningsprocessen beskrivs som osäker och långdragen.
- Specialistkompetens upplevs som svår att hitta och dyr när den finns.
- *Svenska tillstånds- och förberedelseprocesser för ny verksamhet upplevs som långsamma.* Företagen upplever särskilt att miljötillstånd har en lång tidshorizont och därigenom bidrar till osäkerhet kring etableringsförutsättningarna. Ur ett europeiskt perspektiv anses även byggprojekt ta lång tid, dock är företagen nöjda med kvaliteten vid slutfört arbete. Svenska myndigheter och organisationer uppfattas överlag som serviceinriktade, pålitliga och professionella.
- *Sverige är en förhållandevis liten marknad* vilket innebär att urvalet av relevant detaljplanerad mark för nyetablering och attraktiva lokaler inte bedöms vara stort.
- *Sveriges allmänna kostnadsläge uppfattas som högt*, vilket innebär att vissa företag driver verksamheten med lägre personaltäthet i Sverige än på övriga marknader. Trots en ökad automatisering framhåller industriföretag att arbetskraftskostnaderna fortfarande är av stor betydelse. Kundernas krav på kvalitet kan däremot fortsatt bidra till att styra produktionen till svenska anläggningar.³⁰

Faktorer som påverkar företagens investeringsbeslut och etableringsprocess i Sverige

Beslutet om ett företags etablering och expansion i Sverige liksom globalt fattas av koncernledningen på huvudkontoret. Ledningen beaktar utifrån företagets strategi olika faktaunderlag som hanteras

³⁰ Ibid.

internt inom koncernen. Inom företaget har endast ett fåtal personer insyn i hela processen.

Ett flertal av de intervjuade företagen är ursprungligen svenska bolag som förvärvats av utländska ägare. De avgörande skälen till fortsatt närvaro i Sverige varierar mellan olika företag.

Inom verkstadsindustrin är det avgörande skälet till fortsatt svensk närvaro att de grundats och växt organiskt över tid i Sverige, vilket ofta möjliggjorts genom betydande investeringar. Det krävs starka skäl för att verksamheten ska avvecklas eller omlokaliseras utomlands eftersom den har god eller åtminstone tillräcklig konkurrenskraft liksom en stabil förankring i Sverige.

För nyare, mindre och potentiellt mer lättroliga företag (ofta tjänsteföretag) baseras den fortsatta närvaron i Sverige efter förvärv av utländsk ägare på ett flertal faktorer: upparbetad kompetens och erfarenhet, befintligt leverantörs- och kundnätverk samt att den svenska företagsledningen och andra nyckelpersoner fortsatt är bosatta med sina familjer i Sverige.

Business Sweden drar slutsatsen att genom en löpande dialog och kontakter med företagen öppnas möjligheter för följdinvesteringar där Business Sweden har stor potential att medverka. Utöver detta är företagens behov av en investeringsfrämjande organisation främst i form av en tjänsteleverantör som kan åskådliggöra och hjälpa till att navigera i den svenska miljön (inklusive myndigheter, stödtjänster och nätverk) och som levererar relevant information och sakkunskap som företagen själva saknar tillgång till.³¹

Internationella index visar på förbättringspotential inom företagsklimat och talangattraktion

Ytterligare en källa som visar på hinder för utländska investeringar i Sverige är internationella index som mäter företagsklimat och talangattraktion. I utredningens delbetänkande återfinns ytterligare sammanfattningar av index inom ett flertal områden, inklusive innovation.

³¹ Ibid.

Företagsklimat

I Världsbankens *Ease of Doing Business Index 2019* kom Sverige på 12:e plats av 190 länder (10:e plats 2018). Sverige rankas högt inom följande områden (motsvarande resultat från 2018 anges inom parentes):

- Tillgång till elektricitet (*eng. getting electricity*): 9 (6).
- Registrering av egendom (*eng. registering property*): 10 (9).
- Konkurslösning (*eng. resolving insolvency*): 17 (16).
- Lätthet att starta företag (*eng. starting a business*): 18 (13).
- Handel över gränser (*eng. trading across borders*): 18 (18).

Samtidigt är resultatet sämre i följande kategorier:

- Kreditgivning (*eng. getting credit*): 85 (77).
- Avtalsefterlevnad (*eng. enforcing contracts*): 38 (36).
- Skydd av minoritetsinvestorer (*eng. protecting minority investors*): 33 (29).
- Inbetalning av skatt (*eng. paying taxes*): 27 (27).
- Handläggning av bygglov (*eng. dealing with construction permits*): 25 (27).

Utredningens referensländer rankas på följande platser i 2019-års index: Danmark: 3 (3), Finland: 17 (13) och Nederländerna 36 (32).^{32 33}

Världsekonometiskt forums *Global Competitiveness Index* mäter konkurrenskraften i 140 länder. Sverige rankades 2018 på plats 9, en försämring jämfört med föregående år (plats 7) medan Nederländerna rankas på plats 6 (4), Danmark plats 10 (12) och Finland plats 11 (10). Sverige rankas mycket högt inom följande områden:

- Befolkningens digitala kompetens: plats 1 av 140
- Införande av IKT (*eng. ICT-adoption*): 5
- Innovationsförmåga: 5
- Humankapital (inklusive utbildning och kompetens): 7.³⁴

³² World Bank (2019) *Doing Business 2019. Training for Reform*, s. 206.

³³ World Bank (2018) *Doing Business 2018. Reforming to Create Jobs*, s. 196.

³⁴ World Economic Forum (2018) *The Global Competitiveness Report 2018*.

Företagsledare som deltagit i Världsekonometiskt forums *Executive Opinion Survey 2017* rankar följande områden bland de mest problematiska faktorerna för företagande i Sverige: skattenivåerna, restriktiv arbetsreglering, skattereglering, otillräckligt utbildad arbetskraft och ineffektiv regeringsbyråkrati.³⁵

Talangattraktion

Som tidigare nämnts är tillgången på kompetent arbetskraft en mycket viktig faktor vid internationella investerings- och etableringsbeslut. Svårigheter att hitta rätt kompetens var också det investeringshinder som flest företagsrepresentanter (30 procent) pekade ut i den enkätundersökning Business Sweden genomförde i samarbete med utredningen. Likaså visar Business Swedens djupintervjuer att företagen upplever det som svårt att rekrytera nödvändig kompetens från utlandet. Vi konstaterade i delbetänkandet att ett effektivt investeringsfrämjande förutsätter att företag kan få tag i den kompetens som krävs i Sverige, men även få med sig anställda som behöver flytta med i etableringen.

Samtidigt visar en rapport från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) om svensk ekonomi att tillväxten framöver beräknas ske i något långsammare takt som följd av arbetskraftsbrist i många sektorer, däribland IT, databehandling, vård och utbildning. Bristen på kvalificerad arbetskraft inom IKT beskrivs av OECD som ”akut”.³⁶

I *2019 Global Talent Competitiveness Index* rankas Sverige på 7:e plats (en nedgång från placeringen på plats 5 2018), vilket är efter både Danmark (5) och Finland (6) men före Nederländerna (8). Totalt ingår 125 länder i indexet.³⁷

Den enda huvudkategorin där Sverige gör mindre bra ifrån sig (lägre än plats 10) är Yrkesutbildning och kompetens (*Vocational and Technical Skills*) där Sverige rankas på plats 11. Detta uppges delvis bero på att det finns förbättringspotential inom underområdet Anställbarhet (*Employability*) som mäter matchning mellan ekonomins behov och tillgänglig talang. Här rankas Sverige på 18:e plats medan Finland rankas på plats 3, Nederländerna 5 och Danmark 16.

³⁵ Ibid., s. 276.

³⁶ OECD (2019) *Overview of the Economic Survey of Sweden*, s. 41–43.

³⁷ INSEAD (2019) *The Global Talent Competitiveness Index 2019*, Fontainebleau, France.

Inom underområdet Lätthet att hitta kompetent arbetskraft (*Ease of finding skilled employees*) rankas Sverige på plats 19 vilket är betydligt lägre än Finland (3) och Nederländerna (11) men före Danmark (22). Således stödjer indexet bilden från Business Swedens enkätundersökning och djupintervjuer av svårigheten att hitta rätt kompetens.

Det är viktigt att tillägga att Sverige dock generellt gör bra ifrån sig inom samtliga sex huvudområden som indexet mäter.³⁸ Ett styrkeområde är Behålla talang (*Retaining Talent*) där Sverige rankas på 6:e plats delvis tack vare starka resultat inom underområdet Livsstil. Danmark och Finland rankas dock ännu högre på plats 4 respektive 5 medan Nederländerna kommer på 7:e plats.

Inom området Attrahera (*Attract*) rankas Sverige på 10:e plats vilket är högre än samtliga av utredningens referensländer: Danmark (15), Nederländerna (16), Finland (17). Dock gör Sverige sämre ifrån sig inom följande underområden:

- Internationella studenter: plats 30 jämfört med Danmark (14), Nederländerna (15) och Finland (26).
- *Brain gain*: plats 25. Nederländerna rankas högt (10) medan Danmark och Finland hamnar betydligt lägre (plats 30 respektive 47).

Hinder på individnivå

Internationella center har potential att attrahera internationell kompetens och lösa hinder på individnivå

Internationella center, ibland kallade expat centers,³⁹ har potential att spela en viktig roll i att attrahera internationell kompetens och talang till Sverige. En annan viktig funktion är att lösa hinder på individnivå som annars riskerar att negativt påverka utländska företags förutsättningar att verka i Sverige. I detta avsnitt lyfter vi fram ett antal lokala initiativ till att etablera internationella center i Sverige. Exempel på internationella center i utredningens referensländer tas upp i kapitel 4.

³⁸ De sex huvudområdena som ingår i 2019 *Global Talent Competitiveness Index* är: Enable, Attract, Grow, Retain, Vocational and Technical Skills samt Global Knowledge Skills.

³⁹ Begreppet *expat* kommer från engelskans *expatriate* som betyder någon som inte bor i sitt ursprungsland.

Move to Gothenburg

Satsningen Move to Gothenburg startades 2016 som resultat av en gemensam förstudie mellan näringsliv, akademi och offentliga aktörer i Västra Götaland vars syfte var att undersöka hur regionen kunde bli bättre på att attrahera och ta emot internationell kompetens.

Move to Gothenburg syftar nu till att underlätta för arbetsgivare att attrahera, rekrytera och behålla internationell kompetens samt för den kompetens som kommer till Sverige att få en effektiv och tydlig process in i arbetet och samhället men även stanna och trivas på sikt. Målgruppen för verksamheten är bred och innefattar allt från spjutspetskompetens inom forskningsintensiv verksamhet till bredare grupper av eftersökt arbetskraft (inom t.ex. mjukvaruutveckling och IT samt läkare och sjuksköterskor), men även internationella studenter och forskare liksom medföljande partners och familjer till samtliga grupper.

Initiativet drivs utifrån en gemensam plattform där alla medverkande parter bidrar med finansiering samtidigt som beslut om genomförande och utveckling tas av en styrelse bestående av representanter från tio huvudpartners (*Trustees*). Dessa är AstraZeneca, Essity, SKF, Volvo Cars, Volvo Group, Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Västra Götalandsregionen, Business Region Göteborg och Västsvenska Handelskammaren.⁴⁰

Alla samarbetspartners (i dagsläget 25 stycken) är med och finansierar, utvecklar och tar del av de verktyg och tjänster som implementeras. Detta innefattar exempelvis smarta sätt att attrahera talanger med attraktiva helhetserbjudanden och individanpassad information till karriärprogram för medföljande och drop-in rådgivning tillsammans med Eures.⁴¹

Inom ramen för Move to Gothenburg understryks vikten av att skapa en effektiv myndighetsprocess vid mottagandet av arbetskraftsinvandring. Detta mot bakgrund av att arbetet med talangattraktion och mottagande av internationell kompetens spänner över många ansvarsområden fördelade bland olika myndigheter, departement och utskott. Utifrån detta drivs också ett aktivt samverkans- och påverkansarbete med relevanta myndigheter på såväl nationell som

⁴⁰ Move to Gothenburg (2018), *Samordnad myndighetsprocess för internationell kompetens (sammansättning möte 28-02-2018)*.

⁴¹ Eures är ett samarbetsnätverk som ska främja fri rörlighet för arbetstagare i EU-länderna samt Schweiz, Island, Liechtenstein och Norge.

lokal nivå för att skapa en gemensam utveckling av processen från start till mål. Bl.a. drivs utvecklingsgrupper på både operativ och strategisk nivå där representanter för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Skatteverket och Statens servicecenter ingår.

Tillsammans med Statens Servicecenter planeras under hösten 2019 för en pilot av ett nischat servicekontorsupplägg mot internationell kompetens. Till det engageras fler offentliga och privata aktörer för att kunna erbjuda ett helhetserbjudande för internationell kompetens, utifrån vilket man bygger vidare mot nästa steg i ett internationellt center.⁴²

International Citizen Hub Lund

International Citizen Hub Lund (ICHL) lanserades av Lunds kommun 2015 mot bakgrund av ett behov att rekrytera internationell arbetskraft till MAX IV:s synkrotronljusanläggning och European Spallation Source (ESS) i Lund. ICHL finansieras och organiseras huvudsakligen av Lunds kommun, men över åren har Region Skåne och Malmö kommun också stöttat hubben ekonomiskt.

Målsättningen med ICHL:s verksamhet är att attrahera och behålla specialiserad kompetens till södra Sverige. Mer specifikt har ICHL i uppdrag att upplysa, koordinera och sammanföra internationella arbetstagare och deras medföljande familjer med myndigheter, lokala organisationer och utbildningsinstitutioner samt privatsektorn i södra Sverige. I detta syfte håller ICHL regelbundna evenemang. Över 120 event arrangeras varje år, bl.a. ett väletablerat jobbprogram för medföljande partners.⁴³

Invest Stockholms one-stop-shop uppdrag

Invest Stockholm har under 2019 fått ett nytt uppdrag av Stockholms stad att verka för att det etableras en *one-stop-shop* där internationella talanger kan få hjälp med olika ärenden på en fysisk plats. Invest Stockholm planerar flera kontakter med myndigheter under 2019 för att undersöka möjligheterna till samarbete.

⁴² Niklas Delersjö, Head of Move to Gothenburg, personlig kommunikation 2019-03-14.

⁴³ Lunds kommun, *About International Citizen Hub Lund*, <https://internationalcitizenhub.com/about-ichl/> (2019-03-12 09:13).

Utredningens bedömning: Utredningen välkomnar utvecklingen med internationella centers på ett flertal håll i landet med syfte att hantera behovet av kompetensförsörjning och bistå med de individuella behov som uppstår vid en potentiell flytt (t.ex. bankkonto, personnummer och id-handlingar, bostad, ansökan till förskola och skola, skatt och deklaration m.m.).

Utöver detta behövs en samlad nationell kraftansträngning för att marknadsföra Sverige internationellt gentemot målgruppen internationell kompetens och talang. Utredningen föreslår därför i kapitel 2 att Svenska institutet (SI) ges i uppdrag att utifrån ett främjarperspektiv marknadsföra Sverige gentemot målgruppen internationell kompetens och talang. Man bör även överväga särskilda insatser riktade mot den svenska diasporan i utlandet, inklusive svenskar på nyckelpositioner inom näringsliv och akademi, i syfte att etablera expatnätverk. För att uppnå bästa resultat bör satsningen genomföras i nära samverkan med Business Sweden, regioner och kommuner, svenska utlandsmyndigheter och Migrationsverket samt andra berörda myndigheter som t.ex. Skatteverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Marknadsföringen bör även i möjligaste mån komplettera existerande satsningar på ökad samhällsinformation till liknande målgrupper. SI:s plattform Working in Sweden skulle kunna vidareutvecklas i detta syfte.

3.3 Nuvarande system för rapportering av hinder för utländska investeringar

Business Sweden har det huvudsakliga ansvaret för rapportering av hinder för utländska investeringar

I riktlinjebrevet för 2019 ges Business Sweden inom ramen för investeringsfrämjandets verksamhetsområde i uppdrag att:

sammanfatta de förhållanden och åtgärder som påverkar förutsättningarna för såväl unga innovativa tillväxtföretag som för större utländska investeringar i Sverige, inklusive förekomsten av investeringshinder.⁴⁴

⁴⁴ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*, s. 11.

Business Sweden har även inom uppdraget avseende exportfrämjande i uppgift att bistå Kommerskollegium⁴⁵ och utlandsmyndigheterna i att identifiera och rapportera hinder som uppmärksammas på Business Swedens utlandsmarknader. Business Sweden ska även inom rapporteringen för grundläggande exportservice redovisa det antal handelshinder som anmälts till Kommerskollegium. Business Sweden redovisade exempelvis att det under 2018 rapporterades 58 handelshinder (88 under 2017) samt hur dessa fördelade sig på olika utlandsmarknader.⁴⁶

Insamling av information om investeringshinder

Ett sätt som Business Sweden får information om investeringshinder som kan återrapporteras till staten är genom eftervårdsaktiviteter genomförda tillsammans med regionala partners för att stödja utländska tillverkningsenheter i Sverige och möjliggöra expansion eller behålla nedläggningshotad verksamhet.⁴⁷

Från de djupintervjuer som Business Sweden genomfört under 2018–2019 med företrädare för ett tjugotal företag dras även slutsatsen att ”en löpande dialog och kontakter med företagen öppnar upp för följdinvesteringar där Business Sweden har stor potential att bidra”.⁴⁸

Team Sweden Invest kompletterar Business Swedens roll

Team Sweden Invest har en viktig uppgift att uppmärksamma Regeringskansliet på hinder i investeringsarbetet. Detta kompletterar Business Swedens roll. De hinder som identifieras rapporteras till en referensgrupp inom Regeringskansliet bestående av representanter från Utrikesdepartementet och Näringsdepartementet.

Fler myndigheter behöver dock ingå eller på annat sätt delta i Team Sweden Invest när så är påkallat för att underlätta omedelbar

⁴⁵ Kommerskollegium har enligt myndighetsinstruktionen (2012:990) bl.a. i uppgift att hjälpa enskilda företag och privatpersoner som stöter på handelshinder globalt samt handelshinder och andra typer av problem med den fria rörligheten på den inre marknaden.

⁴⁶ Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 19.

⁴⁷ Business Sweden (2018) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2017*, s. 22.

⁴⁸ Business Sweden (2019) *Business Swedens företagsintervjuer för investeringsfrämjandet 2018/2019*.

återföring av rapportering av investeringshinder till den relevanta myndigheten. Behovet av fler aktörer inom gruppen är något som uppmärksammas redan i Team Sweden Invests strategiska inriktning.⁴⁹ Utredningen lämnar förslag för hur fler relevanta myndigheter och aktörer kan inkluderas i eller knytas till Team Sweden Invest i kapitel 2.

Utlandsmyndigheterna förmedlar information om investeringshinder på ad hoc-basis till Business Swedens utlandskontor

Utlandsmyndigheternas uppgift inom export- och investeringsfrämjande är att bidra till främjandet av fri och ökad handel och ökade utländska investeringar till Sverige.⁵⁰ I utlandsmyndigheternas riktlinjer för export- och investeringsfrämjande ingår hantering av handelshinder inom ramen för vardagsfrämjandet.

Handelshinder rapporteras årligen till ansvarig enhet på Utrikesdepartementet (UD-HI), inför vilket en avstämning sker inom det lokala Team Sweden i verksamhetslandet, där Business Sweden och handelskammare vanligtvis ingår. Hinder för utländska investeringar i Sverige innefattas dock inte i vare sig utlandsmyndigheternas riktlinjer för export- och investeringsfrämjande eller den årliga rapporteringen av handelshinder till Utrikesdepartementet.

Vi noterar vidare att vikten av gemensamt arbete för att undanröja handelshinder uppmärksammas i en uppdaterad version av det samverkansdokument för export- och investeringsfrämjande som sedan tidigare upprättats mellan Business Sweden och utrikesförvaltningen. Däremot omnämns inte hinder för utländska investeringar i Sverige.⁵¹

De utlandsmyndigheter utredningen intervjuat ger bilden av att i de fall som hinder för utländska investeringar i Sverige uppmärksammas förmedlas dessa till Business Swedens lokala utlandskontor som i sin tur vidarebefordrar informationen till Business Swedens Sverigekontor.

⁴⁹ Business Sweden (2018) *Strategisk inriktning för investeringsfrämjandet – Team Sweden Invest*, s. 2.

⁵⁰ Utrikesdepartementet (2018) *Riktlinjer för export- och investeringsfrämjande vid utlandsmyndigheterna*.

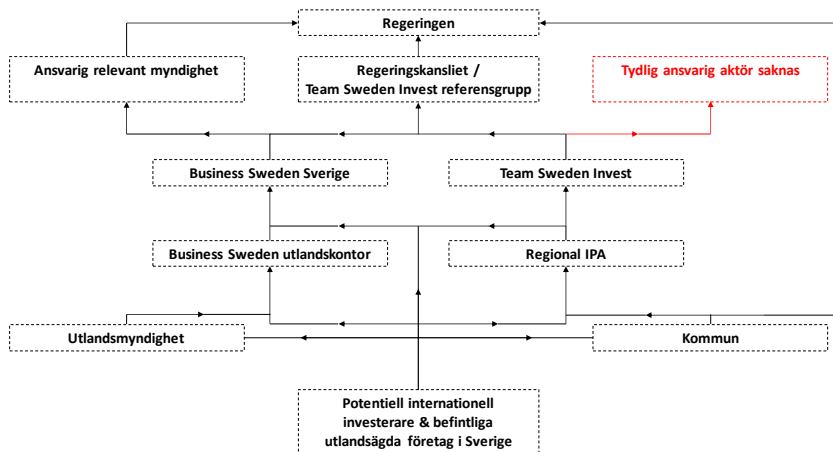
⁵¹ Samverkansdokumentet är inte ett styrande dokument.

Slutligen konstaterar vi att det i en tidigare utredning uppmärksammas att det inom Utrikesdepartementets dåvarande enhet för exportfrämjande och den inre marknaden (UD-EIM [numera UD-FH]) tidigare fanns en interdepartemental arbetsgrupp som arbetade med hinder för utländska investeringar.⁵² Gruppen, som leddes av den tjänsteman som ansvarade för den dåtida myndigheten Invest Sweden, utvecklades dock mot bakgrund av frågornas breda natur som gick utanför dess mandat.

Det nuvarande rapporteringsflödet för investeringshinder behöver förbättras

I syfte att visualisera hur rapporteringen av hinder för utländska investeringar i Sverige i dagsläget kan ske via olika kanaler har utredningen baserat på information från Business Sweden och Team Sweden Invest gjort nedan visualisering av det nuvarande rapporteringsflödet.

Figur 3.2 Nuvarande rapporteringsflöde för investeringshinder

Källa: Utredningens sammanställning baserat på information från Business Sweden och Team Sweden Invest.

Från figur 3.2 framgår att rapportering av investeringshinder i dag sker via många olika spår. Business Sweden har en central roll i rapporteringsflödet men insamling av information sker från ett flertal olika håll:

⁵² SOU 2001:109 *Statens roll för att främja viktiga utländska investeringar i Sverige*, s. 117.

- *Lokal och regional nivå*: aktörer som kommuner och regionala IFO.
- *Nationell nivå*: Business Sweden och Team Sweden Invest.
- *Internationell nivå*: Business Swedens kontor på utlandsmarknader och vid vissa tillfällen utlandsmyndigheter.

Inom Team Sweden Invest försöker man utöver rapportering till referensgruppen även lösa enskilda frågor direkt med berörda myndigheter och Regeringskansliet. Det framgår dock av sammanställningen att det finns ett uppenbart problem när hinder saknar en tydlig ansvarig aktör, vilket riskerar att resultera i att investeringshinder faller ”mellan stolarna”.

Därför finns ett behov av att uppdraget för den nationella investeringssamordnaren – som utredningen i föregående kapitel föreslår tillsätts – också får i uppdrag att adressera inrapporterade hinder för utländska investeringar i Sverige när det saknas en tydlig ansvarig aktör. Investeringssamordnaren bör genom sin centrala placering och sitt nätverk kunna medverka och bidra till en lösning på frågorna. Utredningen lämnar nedan förslag för att förbättra det befintliga systemet för rapportering av hinder för utländska investeringar.

Förslag:

Säkerställ att alla rapporterade investeringshinder omhändertas genom inrättande av en nationell investeringssamordnare.⁵³

- Investeringssamordnarens uppdrag bör även innefatta att adressera inrapporterade investeringshinder då en tydlig ansvarig aktör saknas, samt i kontakt med övriga Regeringskansliet, myndigheter och andra relevanta aktörer på nationell, regional och lokal nivå verka för lösningar till hinder för utländska investeringar i Sverige.
- Regelbundna statusuppdateringar på hantering av inrapporterade investeringshinder bör delges involverade parter (inklusive Business Sweden och regionala IFO) via det nya format för Team Sweden Invest som föreslås i föregående kapitel.

⁵³ Utredningen föreslår i föregående kapitel att en nationell samordnare som ansvarar för att följa upp investeringsfrämjandestrategin (”investeringsamordnare”) tillsätts.

Tydliggör Business Swedens uppdrag i relation till rapportering av investeringshinder:

Business Sweden har enligt riktlinjebrevet ansvar för att sammanfatta förekomsten av investeringshinder. Vi ser att det finns potential i att förtydliga Business Swedens roll genom att:

- Det årliga riktlinjebrevet tydliggör att Business Swedens uppdrag att "sammanfatta" förekomsten av investeringshinder även innefattar ett ansvar för rapportering till Regeringskansliet.
- Business Sweden får i uppdrag att årligen sammanställa en rapport till Regeringskansliet, som beskriver näringslivs- och investeringsklimatet i Sverige. Rapporten ska bygga på data inhämtad från utländska företags investeringsprocesser och innehålla konkreta exempel på hinder för utländska investeringar i landet.
- Business Sweden ansvarar för att rapportering av investeringshinder och inspel faktagranskas och kontrolleras grundligt med berörda myndigheter och regionala IFO innan information delges Regeringskansliet.
- Business Swedens investeringsrådgivare i Sverige och utlandet ges i uppdrag att bistå svenska regionala IFO och utlandsmyndigheter i att identifiera och rapportera investeringshinder som uppmärksammas i Sverige liksom på Business Swedens prioriterade utlandsmarknader för investeringsfrämjande.
- Business Sweden ska i likhet med rapporteringen av handelshinder i årsredovisningen av det statliga uppdraget redogöra för antalet investeringshinder som rapporteras in. Ytterligare detaljer kan inkluderas, så som typ av investeringshinder.

Relevanta förslag från delbetänkandet

I delbetänkandet förslags en rad relevanta förslag som kan bidra till att förbättra systemet för rapportering av hinder för utländska investeringar i Sverige. Ett urval av förslagen återges nedan i korthet:

- *Säkerställ och formalisera en så kallad SPOC-funktion:* Business Sweden föreslogs tilldelas medel för att inrätta och formalisera en *Single Point of Contact* (SPOC)-funktion för prioriterade investeringar som bistår potentiella investerare med kartläggning av behov och myndighetskontakter.
- *Involvera myndigheterna för bra information och etablering:* Varje myndighet som berör investeringsviljan bör ges en instruktion i regleringsbrev att aktivt bistå intresserade företag som Business Sweden genom SPOC-funktionen har introducerat för myndigheten.

4 Internationella jämförelser

Detta kapitel analyserar investeringsfrämjande i utredningens tre referensländer Danmark, Finland och Nederländerna sett till bl.a. resurser, prioriterade länder och sektorer i investeringsfrämjandet, liksom utrikesrepresentationens roll i främjandet.¹ Dessutom analyseras observationer från den kartläggning av nationella investeringsfrämjandeorganisationer (IFO) som nyligen genomförts av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), med fokus på Sverige och referensländerna. I kapitlet diskuteras även särskilda satsningar i relation till innovation, start-ups, talangattraktion, brexit samt eftervård av befintliga investeringar.

4.1.1 Danmark

Invest in Denmark – en del av danska Utrikesdepartementet

Invest in Denmark inom *The Trade Council* (tidigare *Eksportrådet*) som är en del av danska utrikesdepartementet. Personal vid Invest in Denmark har diplomatisk status och är i utlandet stationerade vid danska ambassader genom posteringar på vanligtvis fyra år.

Utöver cirka 26 investeringsfrämjare på danska UD och i regionerna har Invest in Denmark runt 26 investeringsfrämjare fördelade på 12 prioriterade marknader i utlandet, vilket framgår av tabell 4.1. Totalt har Danmark 103 utlandsmyndigheter, däribland 68 ambassader, 16 generalkonsulat och tre handelskontor (i Bangalore, Barcelona och Taipei).

¹ Utredningens delbetänkande redogör vidare för överlappningar mellan prioriterade områden i investeringsfrämjandet i Sverige och referensländerna.

Tabell 4.1 Invest in Denmark: personalresurser och kontor

Land	Personalresurser	Kontor (personal)
Danmark	26	Köpenhamn (19), övriga städer (7)*
Kina	7	Shanghai (6), Peking (1)
USA	6	New York (5), Silicon Valley (1)
Frankrike	2	Paris (2)**
Japan	2	Tokyo (2)
Tyskland	2	Hamburg (1), München (1)
Indien	1	Bangalore (1)
Kanada	1	Toronto (1)
Norge	1	Oslo (1)
Spanien	1	Barcelona (1)
Storbritannien	1	London (1)
Sydkorea	1	Seoul (1)
Taiwan	1	Taipei (1)
Totalt	52 (varav i Danmark & utlandet 26 vardera)	

Anm. (*) Närvaron i de danska regionerna innefattar Århus (3), Ålborg (2), Odense (1) och Silkeborg (1).

Anm. (**) En anställd i Paris täcker utöver Frankrike även Benelux och Italien.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på uppgifter på Invest in Denmark, *Contact*, <https://investindk.com/contact> (2019-02-28 14:16).

Utanför Danmark finns störst personalresurser på Invest in Denmarks kontor vid danska ambassader i Kina (7), följt av USA (6) och Frankrike, Japan och Tyskland (samtliga 2). I jämförelse med Business Sweden har Invest in Denmark en påtagligt större närvaro på den europeiska marknaden genom sju dedikerade investeringsfrämjanderesurser vid sammantaget sex kontor i Frankrike, Norge, Spanien, Storbritannien och Tyskland.²

I augusti 2018 anställdes vid Invest in Denmarks Londonkontor en tidigare rådgivare vid danska Exportrådet i Storbritannien och Irland som investeringsansvarig (*Investment Manager*) med inriktning mot life sciences, cleantech och informations och kommunikationsteknik (IKT). Denna förstärkning bör ses mot bakgrund av brexit.

I investeringsfrämjandet arbetar Invest in Denmark dels med ett antal prioriterade sektorer, dels med affärsverksamhet (*eng. business operations*). Dessa framgår av tabell 4.2.

² Business Sweden har i Europa sedan 2018 vid kontoren i London, Storbritannien och Berlin, Tyskland två investeringsfrämjanderesurser.

Tabell 4.2 Invest in Denmarks prioriterade nyckelindustrier, sektorer och affärsverksamhet

Nyckelindustrier	Ingående sektorer / affärsverksamhet
Cleantech	Wind Power, Bioenergy, Energy Storage & Smart Grid, Green Transportation, Data Centers
Tech	Robotics, Sound Technology, Wireless & Mobile Technology, Software Development, Smart City
Life Science	Pharma & Biotech, MedTech, eHealth
Food	Food Ingredients, Food Technology
Maritime	–
Design & Innovation	–
Business Operations	Headquarters, R&D, Logistics & Distribution, Innovation & Test, Production, Service

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Invest in Denmark, *Set up business in Denmark*, <https://investindk.com/set-up-a-business> (2019-03-04 10:15).

Innovation Centre Denmark

Genom Innovation Centre Denmark har landet genomfört en stor innovationssatsning. Innovationscentren tillhör den danska utrikesrepresentationen och har möjliggjorts genom en gemensam prioritering av Utrikesdepartementet och Departementet för Högre Utbildning och Vetenskap. Innovationscentrens uppgift är att bistå danska företag och forskningsinstitut med tillgång till utländsk kunskap, nätverk, teknik, kapital och marknader.³

Totalt finns cirka 43 anställda vid danska innovationscenter i nio städer i Brasilien, Indien, Israel, Kina, Sydkorea, Tyskland och USA, vilket framgår av tabell 4.3. Urvalet av länder görs av utrikesdepartementet utifrån en genomgripande analys.

Vid varje innovationscenter finns en innovationsattaché och majoriteten av kontoren leds även av en chef (som i ett antal fall även är generalkonsul). De flesta centren har därutöver ett flertal innovationsrådgivare, med störst antal vid centren i Silicon Valley (8), Shanghai (5) och Indien (4). Rådgivarna har olika inriktning som exempelvis life sciences, IKT/fintech, tech, cleantech och mat.

³ Uddannelses- og Forskningsministeriet, *Globalt samarbejde*, <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/internationalt-samarbejde/globale-samarbejder> (2019-01-08 20:10).

Tabell 4.3 Danska innovationscenter: personalresurser och kontor

Land	Personalresurser	Kontor (personal)
Brasilien	4 (3)	São Paulo (4)
Indien	5 (5)	New Delhi (3), Bangalore (2)*
Israel	6 (1)	Tel Aviv (6)
Kina	7 (6)	Shanghai (7)*
Sydkorea	5 (3)	Seoul (5)*
Tyskland	5 (4)	München (5)*
USA	11 (10)	Silicon Valley (10)*, Boston (1)
Totalt	43 (varav 32 innovationsattachéer / innovationsrådgivare)	

Anm. (*) Kontorens lokalisering överlappar med Invest in Denmarks utlandskontor.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på danska exportrådet The Trade Council, *Innovation*, <https://thetradecouncil.dk/services/innovation> (2019-02-28 17:57).

Utredningens sammanställning visar även att innovationscentrens lokalisering i överlappar med placeringen av Invest in Denmarks utlandsnärvaro i fem av nio fall (Bangalore, München, Seoul, Shanghai och Silicon Valley).

Även i Sverige har utsända innovations- och forskningsråd i uppgift att arbeta med långsiktigt främjande (se kapitel 2). Det står dock klart att Danmarks satsning på innovationscenter hittills varit betydligt mer ambitiös sett till utlandsnärvaro.

Som utredningens direktiv uppmärksammar finns potential att attrahera kunskapsintensiva företag att investera och etablera sig i landet. I utredningens delbetänkande föreslogs att satsningen på svenska innovations- och forskningsråd bör utvärderas för att ta reda på om och i så fall hur man på en bredare front skulle kunna bilda mindre innovations- och investeringsteam som kan stärka varandra i utlandet. Utredningen föreslog också ökade resurser för att förstärka Business Swedens utlandsnärvaro, som i största möjliga utsträckning bör samordnas med placeringar av utsända innovations- och forskningsråd.

Start-up Denmark

Start-up Denmark är ett initiativ som drivs gemensamt av det danska Närings- och tillväxtdepartementet och Immigrations-, integrations- och boendedepartementet. Initiativets viseringssystem syftar till att

locka talangfulla entreprenörer att flytta till och växa sina start-ups i Danmark. Arbetstillstånd utfärdas för upp till två år med möjlig förlängning på tre år i taget.⁴

Internationella center för talangattraktion

International Citizen Service (ICS) startades 2013 genom en satsning av den danska regeringen. ICS finns i fyra större städer i Danmark (Köpenhamn, Odense, Ålborg och Århus). ICS samlar ett flertal relevanta myndigheter under ett tak som exempelvis Workindenmark (en del av *Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrytering*), danska Skatteverket och Myndigheten för vetenskap och högre utbildning samt representanter för kommunen.

ICS erbjuder tjänster för utländska arbetstagare, arbetssökande och studenter samt deras partners, liksom för danska företag som anställer utländsk arbetskraft. Bland tjänsterna ingår hjälp med pappersarbete (personnummer, id-kort, skattekort m.m.) samt personlig rådgivning om exempelvis arbetssökande och skattesystemet liksom information om levnads- och arbetsförhållandena i landet, boende och skola m.m.⁵

International House Copenhagen lanserades också 2013 och är ett offentlig-privat partnerskap specialiserat på mottagande och bibehållande av internationell talang. Genom att erbjuda en samlad mottagningspunkt syftar initiativet till att ge utländska medborgare den bästa möjliga starten i Köpenhamn.⁶

Techambassadör med globalt mandat

Sedan 2017 har Danmark en techambassadör med ett globalt mandat och fysisk närvaro vid kontor i Danmark, Kina och USA. Techambassadören och dess kontor är en del av det danska utrikesdepartementet samt av initiativet *TechPlomacy*, som lanserades av den danska regeringen 2017. Enligt regeringens utrikes- och säkerhetspolitiska

⁴ Start-up Denmark, *About*, www.startupdenmark.info/#about-us (2019-03-23 18:00).

⁵ Work in Denmark, *About International Citizen Service*, www.workindenmark.dk/About-Workindenmark/About-International-Citizen-Service (2019-03-12 10:20).

⁶ International House Copenhagen, *About*, <https://ihcph.kk.dk/indhold/about> (2019-03-12 10:25).

strategi för 2017–2018 baseras initiativet på en strategisk prioritering av digitalisering och teknisk utveckling i dansk utrikespolitik.⁷ Totalt finns vid techambassadörens kontor ett team på cirka 18 personer fördelat i Silicon Valley (11 personer), Köpenhamn (4) och Peking (3).⁸

Sammantaget har Danmark en betydande utlandsnärvaro som har potential att arbeta med export- och investeringsfrämjande, också med särskilt fokus på innovation och tech, genom The Trade Council, Invest in Denmark, Innovation Centre Denmark, Start-up Denmark och techambassadören. De flesta av dessa initiativ finns samlade inom det danska utrikesdepartementet, vilket enligt seniora representanter för Invest in Denmark ger organisationen en stark ställning utifrån de synergier som finns mellan export-, investerings- och innovationsfrämjande.⁹

4.1.2 Finland

Invest in Finland

I Finland är innovations-, export-, investerings- och turismfrämjandet sammanslaget i en organisation, *Business Finland*, som skapades i början av 2018. Myndigheten ligger under Arbets- och näringsministeriet och samlar den tidigare nationella internationaliseringsorganisationen Finpro, den statliga innovationsfinansiären TEKES samt den nationella expertorganisationen för turismsektorn, Visit Finland. Vid Business Finlands bildande såldes den konsultdrivande delen av exportfrämjandeverksamheten i Finpro av.

Invest in Finland arbetar i likhet med Business Sweden med nyckelindustrier och gränsöverskridande prioriterade teman i investeringsfrämjandet. Dessa framgår av tabell 4.4.

⁷ Regeringen (2017), *Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Strategi 2017–2018*, s. 21–22.

⁸ Office of Denmark's Tech Ambassador, *Organisation chart*, <http://techamb.um.dk/en/Team/organisation-chart/> (2019-01-08 19:46).

⁹ Steen Hommel, Director of Invest in Denmark & Innovation, Danish Ministry for Foreign Affairs (MFA), intervju 2018-05-08.

Tabell 4.4 Invest in Finlands prioriterade nyckelindustrier, sektorer och tjänster

Nyckelindustrier	Ingående sektorer / tjänster
ICT & Digitalisation	Communications technology, Data Centers, Gaming, Wearables
Health & Wellbeing	Pharmaceutical R&D, Medical technology R&D, Digital Health Technologies, Health Startups
Cleantech	Smart Grid, Wind Power, Energy Storage
Bioeconomy	Bioenergy, Wood Construction, Innovative Bioproducts
Travel & Tourism	–
Other industries	Retail, Mining, Business Services (B2B)
Growth capital	Growth Capital Program, Services for Investors (VC-funds, Corporate Ventures), Services for Finnish start-ups & growth companies

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Invest in Finland, *Business Opportunities*, www.investinfinland.fi/business-opportunities (2019-03-04 10:00).

Tabell 4.5 Invest in Finland: personalresurser och kontor

Land	Personalresurser	Kontor (personal)
Finland	20	Helsingfors & regionerna (20)
Kina	5	Shanghai (5)
Ryssland	2	Moskva (1), St Petersburg (1)
Storbritannien	2	London (2)
USA	2	New York (2)
Förenade Arabemiraten	1	Dubai (1)
Japan	1	Tokyo (1)
Sverige	1	Stockholm (1)*
Sydkorea	1	Seoul (1)**
Tyskland	1	München (1)
Österrike	1	Wien (1)**
Totalt	37 (varav i Finland 20 & utlandet 17)	

Anm. (*) Investeringsrådgivaren i Stockholm täcker även Norge.

Anm. (***) Handelssekreterare.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Invest in Finland, *Contact*, www.investinfinland.fi/contact (2019-02-28 20:13).

På Invest in Finland arbetar totalt 35 anställda, varav cirka 20 personer i Helsingfors och regionerna samt 17 personer vid utlandskontor. Målsättningen är att ha en slimmad hemmaorganisation. I de flesta fall är kontoren i utlandet samlokaliserade med finska utlandsmyndigheter.

Liksom hos Business Sweden utförs en del av investeringsfrämjandet av delade resurser i utlandet. Detta skiljer sig från både Danmarks och Nederländernas nationella IFO som uteslutande arbetar med investeringsfrämjande.

Invest in Finland har störst antal personal vid utlandskontoret i Kina (5), följt av Ryssland, Storbritannien och USA (samtliga 2). Invest in Finland delar vidare in fokusmarknaderna efter första prioritet: DACH (Schweiz, Tyskland och Österrike), Japan, Kina, Skandinavien och Storbritannien samt USA respektive andra prioritet: Indien, Mellanöstern, Ryssland och Spanien samt Sydkorea.¹⁰

Liksom Invest in Denmark har Invest in Finland en mer betydande närvaro i form av investeringsfrämjarpersonal i Europa (Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike) jämfört med Business Sweden. Närvaron på utvalda marknader reflekterar också delvis det faktum att Finlands största investerare under 2017 utgjordes av Sverige följt av Storbritannien, USA och Danmark.¹¹

I Storbritannien har Invest in Finland trappat upp närvaron till följd av brexit och har vid Londonkontoret för närvarande två investeringsrådgivare med cirka 18 respektive 14 års tidigare erfarenhet från *Finland Trade Commission* respektive från Finpro.

Även Asien är ett tydligt fokus för investeringsfrämjandet, vilket utlandsnärvaron i Kina, Japan och Sydkorea vittnar om. Särskilt stark är närvaron vid kontoret i Shanghai, som möjliggjorts genom en extrabudgetär projektsatsning av det ansvariga Arbets- och näringsministeriet.

Invest in Finland arbetar både med att attrahera greenfield-investeringar och M&A till Finland. I slutet av 2017 redovisade Invest in Finland 180 nyetableringar av utländska företag och 150 återinvesteringar av befintliga utlandsägda företag. Detta uppges ha skapat hundratals nya arbetstillfällen som beräknades fortlöpa under 2018. Fördelat per industri ägde de största utländska direktinvesteringarna rum inom finans- och försäkringssektorn (31 procent av den totala industri-

¹⁰ Hanna Lankinen, Head of Business Development, Invest in Finland, intervju 2018-04-16.

¹¹ Business Finland, *Invest in Finland 2018 – an overview*, presentationsmaterial vid intervju 2018-04-16.

investeringsbasen) och övriga tjänsteföretag (30 procent). Inom tillverkning gjordes de största investeringarna inom metallindustrin (12 procent) samt företag inom kemisk industri (10 procent).¹²

Invest in Finland uppger att cirka 90 procent av verksamheten fokuserar på nya bolag, men att den nya organisationen kommer att lägga mer resurser på befintliga investerare i landet genom eftervårds-satsningar. För detta kommer ett effektivt och rörligt samarbete samt ökad samverkan med regionala utvecklingsorganisationer krävas. Dock uppges avsaknaden på ett gemensamt Customer Relationship Management (CRM)-system utgöra en faktor som försvårar arbetet med regionerna.¹³

Under utredningens intervju med det ansvariga departementet Arbets- och näringsministeriet uppgav man att Invest in Finland liksom utländska företag direkt tar kontakt med ministeriet för att lyfta investeringshinder. I ett tidigt skede utses en Key Account Manager (KAM) som agerar central kontaktpunkt gentemot företaget. Utifrån behov utses KAM-funktionen centralt på ministeriet, inom Invest in Finland eller hos lokala främjaraktörer som exempelvis Helsinki Business Hub. Denna funktion beskrevs för utredningen som den främsta framgångsfaktorn i investeringsfrämjandet, och man betonade vikten av att KAM-funktionen innehas av en senior person med bred erfarenhet av landet och dess ekosystem.

Den finska utrikesförvaltningens roll i främjandet

Den finska utrikesförvaltningens representationsnätverk består av totalt 90 beskickningar, däribland 73 ambassader och fem general-konsulat. Dessutom har Finland cirka 400 honorärkonsuler.¹⁴ På det finska utrikesdepartementets hemsida beskrivs att representationsnätverkets skapar mervärde genom sin geografiska omfattning, information om affärsmöjligheter och eventuella handelshinder men även prestigetjänster för att underlätta kontakter med verksamhetslandets

¹² Invest in Finland *Further investments of foreign companies create record number of jobs in Finland*, www.investinfinland.fi/-/further-investments-of-foreign-companies-create-record-number-of-jobs-in-finland (2019-03-20 11:43).

¹³ Hanna Lankinen, Head of Business Development, Invest in Finland, intervju 2018-04-16.

¹⁴ Ministry for Foreign Affairs of Finland, *Finnish missions abroad*, <https://um.fi/missions> (2019-01-09 11:04).

myndigheter, företag m.fl. Finländska beskickningar iakttar och rapporterar även om kommersiella hot och möjligheter.

Utlandsmyndigheternas främjandeuppgifter beskrivs endast i relation till exportfrämjande och internationalisering för finska företag samt offentlig diplomati.¹⁵

Finlands start-up tillstånd: ett effektivt samarbete mellan finska Migrationsverket och Business Finland

Finlands regering lanserade ett särskilt start-up tillstånd i april 2018. Målgruppen för satsningen är innovativa grundare till start-ups från länder utanför EU som avser etablera ett växande bolag i Finland. Tillståndet utfärdas av det finska Migrationsverket men grundaren behöver först ansöka om ett behörighetsuttalande (*eng. eligibility statement*) från Business Finland innan ansökan om uppehållstillstånd inlämnas.¹⁶ En komplett ansökan ges en första bedömning inom cirka tio dagar av Business Finland, som utvärderar företagets affärsmodell, team och resurser. Detta med syfte att säkerställa att det finns potential för snabb internationell tillväxt och att företaget har kapacitet till att positivt stärka finska kluster. Tillståndet utfärdas för max två år och kan därefter förlängas.¹⁷

Internationella center för talangattraktion

International House Helsinki är en tjänstebyrå som förvaltas gemensamt av kommunerna i Helsingfors, Esbo och Vanda, Nylands magistrat, Skatteförvaltningen, Folkpensionsanstalten (Kela), Nylands Arbets- och näringsbyrå, Helsingfors regionala handelskammare samt Pensionsskyddscentralen (ETK).

International House Helsinki erbjuder information och tjänster från offentliga myndigheter till internationella nyanlända i Helsingfors-

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Business Sweden (2018) *Talent attraction international benchmark – Finland*.

¹⁷ Business Finland, *Finnish startup permit*, www.businessfinland.fi/en/do-business-with-finland/work-in-finland/startup-permit/ (2019-03-23 18:30).

området (t.ex. personnummer, skattekort, socialförsäkring och bidrag m.m.). För arbetsgivare erbjuds även kostnadsfri rådgivning i ärenden relaterade till internationell arbetskraft.¹⁸

Rekommendationer för ett stärkt främjande av företagsinvesteringar

Statens Revisionsverk (VTV) genomförde under 2017 en effektivitetsrevision av främjandet av företagsinvesteringar i Finland. I rapporten jämförs investeringsklimatet i landet med Sverige, Danmark och Nederländerna. Rapporten lämnar följande tre huvudsakliga rekommendationer:

1. Arbets- och näringsministeriet bör tilldela mer produktutvecklingsfinansiering för kommersialisering av innovationer och marknadsföring.
2. Finansministeriet bör övervaka hur nöjda företag är med tjänster tillhandahållna av myndigheter och utveckla centrala aktiviteter på regeringsnivå i syfte att företagen ska få en mer positiv upplevelse av hur de bemöts av myndigheter.¹⁹
3. Finpro (numera Business Finland, utredningens anm.) bör utöka användningen av diplomater och företagsledare för att locka investeringar till Finland, men även ha mer långvariga kontakter med företag som etablerat sig i landet.²⁰

4.1.3 Nederländerna

Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA)

Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) är sedan starten 1978 Nederländernas officiella IFO och var alltså tidigt en pionjär inom offentligt investeringsfrämjande. NFIA är en operationell enhet under Ekonomi- och klimatdepartementet.

¹⁸ International House Helsinki, *International House Helsinki*, www.ihhelsinki.fi/ (2019-03-12 10:57).

¹⁹ I Statens Revisionsverks rapport beskrivs finska myndigheter i positiva ordalag från bl.a. en finsk företagsledare som menar att myndigheterna är ”obyråkratiska” och ”öppna för samarbete” men som samtidigt uttrycker en önskan att de snabbare ska svara upp mot företagens önskemål.

²⁰ National Audit Office of Finland (2017) *Performance audit report Encouraging business investments Overall assessment (3/2017), Conclusion*.

Totalt har NFIA cirka 120 anställda, varav runt 80 personer vid 26 utlandskontor. NFIA uppger att man arbetar nära nederländska utlandsmyndigheter, och personalen i utlandet arbetar vanligtvis på ambassader och konsulat.

I tabell 4.6 redogörs för NFIA:s personalresurser i Haag och i utlandet, enligt vad som redovisas på NFIA:s hemsida. Personalantalet som framgår av sammanställningen (88) är dock betydligt lägre än de 120 anställda som NFIA uppgivit för utredningen och enligt OECD:s kartläggning av nationella IFO (100). Detta beror troligtvis på fördröjd uppdatering av hemsidan. Sammanställningen har dock ändå ett mervärde i att den synliggör Nederländernas geografiska fokus för investeringsfrämjandet. Störst antal utsänd personal finns i USA (9), följt av Japan och Kina (båda 5).

Tabell 4.6 NFIA: personalresurser och kontor

Land	Personalresurser	Kontor (personal)
Nederländerna	40	Haag (40)
USA	9	Atlanta (2), Chicago (2), New York (2), San Francisco (2), Washington (1)
Japan	5	Tokyo (4), Osaka (1)
Kina	5	Shanghai (2), Peking (1), Chongqing (1), Guangzhou (1)
Indien	4	Mumbai (2), Bangalore (1), New Delhi (1)
Storbritannien & Irland	4	London (4)
Förenade Arabemiraten	3	Dubai (3)
Sydkorea	3	Seoul (3)
Taiwan	3	Taipei (3)
Israel	2	Tel Aviv (2)
Singapore	2	Singapore (2)*
Sydafrika	2	Kapstaden (2)
Turkiet	2	Istanbul (2)
Brasilien	1	São Paulo (1)
Kanada	1	Toronto (1)
Malaysia	1	Kuala Lumpur (1)
Thailand	1	Bangkok (1)
Totalt	88 (varav i Nederländerna 40 & utlandet 48)	

Anm. (*) Utöver Singapore täcker kontoret Indonesien, Vietnam, Filippinerna, Australien och Nya Zeeland.
 Källa: Utredningens sammanställning baserat på uppgifter från Invest in Holland, *Contact us*, <https://investinholland.com/contact-us/> (2019-02-28 16:34).

Noterbart från sammanställningen är det relativt stora antalet anställda i Storbritannien och Irland med placering i London (4), vilket är nära sammankopplat med brexit. Seniora representanter för NFIA uppger att man mot bakgrund av brexit utökad antalet anställda i London men även vid huvudkontoret i Haag samt vid kontor i USA. Det är dock svårt att göra en exakt uppskattning av antalet anställda som arbetar med brexit eftersom många för närvarande uppges vara involverade i brexit-relaterade projekt.²¹

Satsningar i relation till brexit har också lett till betydande utdelning för NFIA och det bredare Invest in Holland-nätverket (se nästa avsnitt), vars resultat för 2018 redovisar att cirka 42 företag valt att etablera sig i Nederländerna till följd av brexit (en ökning från 18 företag under 2017). Detta innebär 1 923 arbetstillfällen och cirka € 291 miljoner²² i investeringar. NFIA uppger dessutom att man har pågående kontakter med över 250 företag som överväger att etablera sig i landet efter brexit.²³ Närheten till London samt Nederländernas skatteincitament för att stimulera utländska investeringar kan också antas bidra till framgångarna att attrahera brexit-relaterade etableringar.

Resultaten för 2018 visar vidare att NFIA bidrog till 8 475 av de 9 847 arbetstillfällen som skapades. Totalt sett lyckades NFIA med att locka 248 utländska investeringsprojekt till Nederländerna, vilket sammantaget motsvarar investeringar på € 2,76 miljarder.²⁴

NFIA prioriterar i likhet med Invest in Denmark dels nyckelindustrier, dels affärsverksamhet i investeringsfrämjararbetet, vilket framgår av tabell 4.7.

²¹ Nelleke Marrazza, Deputy Director Investment Projects & Business Intelligence, Netherlands Foreign Investment Agency, personlig kommunikation 2019-03-13.

²² 1 EUR = 10,4 SEK (1 april 2019).

²³ Invest in Holland, *More Foreign Companies Invest in Holland in 2018: 10,000 extra jobs*, <https://uk.investinholland.com/more-foreign-companies-invest-in-holland-in-2018-10000-extra-jobs/> (2019-02-28 17:09).

²⁴ Ministry of Economic Affairs and Climate Policy, *NFIA Results 2018*, www.government.nl/ministries/ministry-of-economic-affairs-and-climate-policy/documents/annual-reports/2019/02/09/nfia-results-2018 (2019-02-28 17:15).

Tabell 4.7 NFIA:s prioriterade nyckelindustrier, sektorer och affärsverksamhet

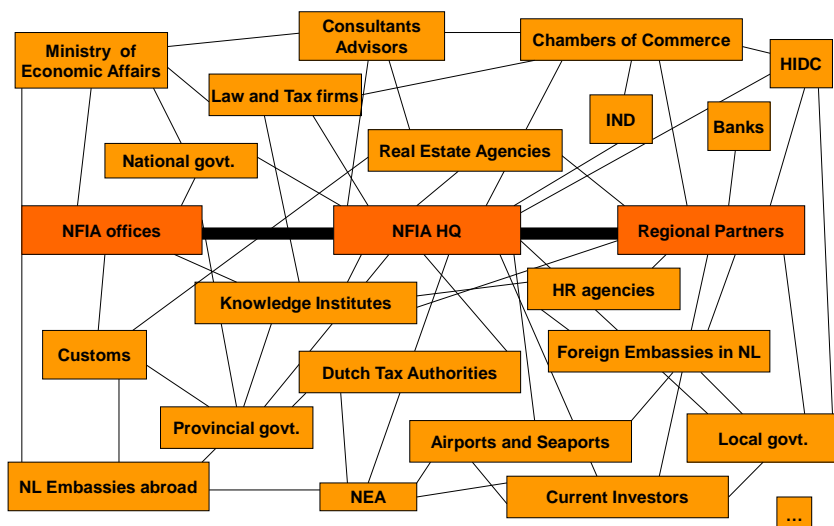
Nyckelindustrier	Ingående sektorer / affärsverksamhet
Life Sciences & Health	BioPharmaceuticals
Agri/Food	–
Information Technology	ICT, Gaming, Cyber Security, Data Centers
Chemicals	–
High Tech Systems	Automotive & Mobility Solutions
Creative	Media & Broadcasting, Fashion, Advertising
Energy	Offshore Energy, Renewable Energy, Smart Energy
Aerospace	–
Business Operations	Headquarters, Marketing & Sales, Service Centers, Data Centers, Manufacturing, R&D, Logistics & Distribution, Start-ups

Källa: Utredningens sammanställning baserat på Invest in Holland, *Key Industries*, <https://investinholland.com/industries/> och *Business Operations*, <https://investinholland.com/business-operations/> (2019-03-04 10:40).

Invest in Holland

Liksom i Sverige finns i Nederländerna ett stort antal aktörer som på olika sätt är involverade i investeringsfrämjandet. Detta framgår av figur 4.1, som visar aktörerna inom NFIA:s nätverk.

Figur 4.1 Aktörer i Nederländernas investeringsfrämjandesystem

Källa: Netherlands Foreign Investment Agency.

Ett initiativ som på nationell nivå bedöms ha förbättrat förutsättningarna för det investeringsfrämjande arbetet är nätverket *Invest in Holland*. Nätverket grundades 2015 av bl.a. NFIA och består av ytterligare 12 deltagande aktörer, däribland byråer för regional ekonomisk utveckling och ett flertal stora städer.²⁵

Samarbetet baseras på en gemensam nationell strategi, *Invest in Holland Strategy 2015–2020*, som utarbetades mot bakgrund av ett behov att uppdatera NFIA:s strategi, men även p.g.a. en upplevd ökad konkurrens mellan regioner liksom minskade resurser. Strategin togs fram på cirka fem månader och bygger på fyra ben:

1. *Främjande av utländska direktinvesteringar och holländska styrkor*: Stärkande av industrikluster och affärsverksamhet.
2. *Investerarrelationer för att främja expensionsinvesteringar*: Gemensamma besök hos cirka 1 000 företag per år, frågeformulär till befintliga investerare vart tredje år samt återrapportering till det ansvariga Ekonomi- och klimatdepartementet.
3. *Policy och påverkansarbete*: Dedikerad personal för bevakning av investeringsklimatet och återrapportering till politiska beslutsfattare. Enligt OECD:s kartläggning av IFO lägger NFIA cirka 5 procent av sin budget på påverkansarbete.²⁶
4. *Förstärkning av nätverkssamarbetet*: Delade resurser för att skapa stordriftsfördelar för exempelvis gemensam forskning och affärsunderrättelser (*eng. business intelligence*), marknadsföring och kommunikation, fortbildning vid en s.k. FDI-akademi samt ett gemensamt CRM-system som delas mellan NFIA och regionerna inom Invest in Holland.^{27 28}

²⁵ I Invest in Holland ingår utöver NFIA följande aktörer: amsterdam inbusiness (aib), BOM Foreign Investments, East Netherlands Development Agency Oost NL, Holland International Distribution Council, InnovationQuarter, Invest in Zeeland, Invest Utrecht, Limburg Development and Investment Company (LIOF), NOM Foreign Direct Investment, Rotterdam Partners, The Development Agency Noord-Holland Noord (NHN) och The Hague Business Agency.

²⁶ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 39.

²⁷ Jeroen Nijland, Commissioner, Netherlands Foreign Investment Agency, presentation vid Business Swedens investeringskonferens, 2018-09-19.

²⁸ Fördelarna med ett delat CRM-system och gemensamma utbildningstillfällen diskuteras i mer detalj i kapitel 2.

I strategin ingår även en skriven överenskommelse rörande hur leads behandlas, som utgår från transparens och principen om att ”sälja” hela Nederländerna och inte en specifik plats. Seniora NFIA representanter uppger att strategin har haft en stor inverkan och att Nederländerna de senaste tre åren gjort sina bästa resultat inom investeringsfrämjandet.²⁹ En ny strategi för 2020–2025 är för närvarande under framtagande, som delvis kommer att drivas av det ramverk som Ekonomi- och klimatdepartementet sätter för NFIA.³⁰

De nederländska utlandsmyndigheternas roll i främjandet

Nederländerna har totalt cirka 150 ambassader och generalkonsulat. Utöver detta tillkommer runt 345 honorärkonsuler.³¹ På holländska utrikesdepartementets hemsida uppges att beskickningarna främjar handels- och ekonomiska relationer mellan Nederländerna och andra länder, bl.a. genom att rapportera om det lokala investeringsklimatet och marknadstrender av intresse för holländska exportörer. Investeringsfrämjande omnämns dock inte specifikt.³²

Startup Delta

Startup Delta är ett ideellt offentligt-privat partnerskap som arbetar aktivt på den internationella marknaden med att locka investeringar inom techsektorn och internationell kompetens och talang till Nederländerna. Partnerskapet verkar även för att förstärka ekosystemet för start-ups och företag som vill expandera sin verksamhet till landet. Startup Delta fokuserar i första hand på kontaktskapande mellan entreprenörer, banker och riskkapitalinvestorer samt stora företag.³³

²⁹ Jeroen Nijland, Commissioner, Netherlands Foreign Investment Agency, presentation vid Business Swedens investeringskonferens, 2018-09-19.

³⁰ Nelleke Marrazza, Deputy Director Investment Projects & Business Intelligence, Netherlands Foreign Investment Agency, personlig kommunikation 2019-03-13.

³¹ Government of the Netherlands, *Diplomatic missions of the Kingdom of the Netherlands abroad*, www.government.nl/topics/embassies-consulates-and-other-representations/missions-of-the-kingdom-of-the-netherlands-abroad (2019-01-09 10:55).

³² Ibid.

³³ Startup Delta, *About Startup Delta*, www.startupdelta.org/about-startupdelta/startupdelta/ (2019-03-23 19:00).

Internationella center för talangattraktion

I Nederländerna skapades expat centers genom ett gemensamt initiativ av regeringen, kommunerna och motsvarande Migrationsverket (*the Immigration and Naturalisation Services [IND]*). Expat centers finns på åtta platser i landet: Amsterdam, Eindhoven, Groningen, Haag, Hengelo, Maastricht, Rotterdam, Tilburg, Utrecht och Wageningen.

Vid centren erbjuds tjänster och rådgivning för internationella företag och deras anställda samt egenföretagare. Man erbjuder även en specifik service för medföljande och studenter.³⁴

IN Amsterdam (tidigare *Expatcenter Amsterdam*) erbjuder en one-stop-shop service för internationella nyanlända i Amsterdamområdet. IN Amsterdams tjänster innefattar områden som rör invandring så som uppehålls- och arbetstillstånd (inklusive startup-visum) m.m.³⁵

4.1.4 OECD:s kartläggning av nationella IFO

OECD publicerade i oktober 2018 rapporten *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, som kartlägger nuvarande praxis bland 32 nationella IFO inom OECD, däribland Danmark, Finland, Nederländerna och Sverige.³⁶ Studien genomfördes under 2017 och kan enligt rapportens inledning bidra till att underlätta för aktörer och beslutsfattare att kartlägga och jämföra nationella IFO:s verksamhet gentemot andra länders aktörer (*eng. benchmarking*).³⁷

Utredningen noterade i delbetänkandet att det hittills funnits en brist på transparens internationellt om nationella IFO:s verksamhet. Från OECD:s kartläggning framgår ett antal intressanta observationer som vi bedömer är av relevans för den framtida utformningen av Sveriges offentliga investeringsfrämjande.

³⁴ Invest in Holland (2016) *Expat Centers in the Netherlands*.

³⁵ I amsterdam, *IN Amsterdam*, www.iamsterdam.com/en/our-network/in-amsterdam (2019-03-12 11:52).

³⁶ Business Sweden, Netherlands Foreign Investment Agency och Germany Trade and Invest har tillsammans med nationella IFO i Chile och Irland bidragit finansiellt till rapporten.

³⁷ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 3.

Fyra kärnfunktioner för IFO

För skapa bättre förståelse för investeringsfrämjararbetet utgår OECD från en klassificering i Wells, L.T. and A.G. Wint (2000) som delar in de marknadsförings- och tjänsteverksamheter som genomförs av IFO i fyra kärnfunktioner.

1. *Imagebyggande (eng. image building)*: Syftar till att öka potentiella investerares medvetenhet om värdlandets styrkor och marknadsföra landet som en attraktiv investeringsdestination.
2. *Investeringsgenerering (eng. investment generation)*: Direktkontakt med potentiella investerare i syfte att generera leads och investeringsprojekt i värdlandet.
3. *Facilitering och bibehållande av investeringar (eng. investment facilitation and retention)*: Tjänster utformade för att bistå investeraren under projektets gång och etableringen, ytterligare tjänster efter projektets genomförande samt främjande av expansion och återinvesteringar genom eftervård.
4. *Påverkansarbete (eng. policy advocacy)*: Syftar till att skapa och förbättra en investeringspolicy på nationell nivå genom påverkansarbete med utgångspunkt i befintliga investerares återkoppling.

Sett till resursfördelning lägger en genomsnittlig nationell IFO i OECD den största delen av sin budget på investeringsgenerering (46 procent), följt av facilitering och bibehållande av investeringar (30 procent), imagebyggande (18 procent) och påverkansarbete (6 procent). Motsvarande fördelning för Sverige, Finland och Nederländerna visas i tabell 4.8.

Tabell 4.8 Resursfördelning inom fyra kärnfunktioner per land

Andel av budget (procent), 2016

	Image- byggande	Investerings- generering	Facilitering & bibehållande av investeringar	Påverkans- arbete
OECD-genomsnitt	18	46	30	6
Finland	10	55	30	5
Nederländerna	15	55	25	5
Sverige	10	50	40	0

Anm. Danmark inte ingår i denna sammanställning av OECD.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 38–39.

Som framgår av tabell 4.8 lägger samtliga länder mer resurser på att generera investeringar än genomsnittet för nationella IFO inom OECD. Sverige och Finland lägger minst (10 procent) av resurserna på imagebyggande. Sverige lägger störst andel (40 procent) finansiella resurser på facilitering och bibehållande av investeringar, följt av Finland (30 procent) och Nederländerna (25 procent). Dock framgår inte resursfördelningen mellan facilitering av nya investeringar respektive bibehållande av befintliga investeringar. Sverige allokerar inga medel för påverkansarbete, vilket både Finland och Nederländerna lägger 5 procent av resurserna på.

Klassificering av nationella IFO i fyra strategiska profiler

I syfte att bättre förstå olika aktivitetsfokus och val bland nationella IFO klassificerar OECD dem efter fyra strategiska profiler utifrån fördelning av personalresurser. Detta mot bakgrund att uppskattningar av personalfördelning av OECD anses vara mer pålitliga än resursfördelningsmönster.³⁸

1. *Imagebyggande IFO (eng. image builders)*: 40 procent eller mer av personalresurserna läggs på imagebyggande.³⁹ Genomför fler proaktiva kampanjer, inklusive reklam i TV och tryckta medier. Totalt två nationella IFO inom OECD (6 procent).

³⁸ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 48.

³⁹ Dessutom är den näst största utgiftsposten för kategorierna imagebyggande, genererande och faciliterande nationella IFO minst tio poäng efter respektive huvudaktivitetsområde i OECD:s klassificering.

2. *Genererande IFO (eng. generators)*: 40 procent eller mer av resurserna går till att skapa investeringar, och mindre fokus läggs på imagebyggande. Totalt 13 nationella IFO inom OECD (41 procent), däribland Sverige och Nederländerna.
3. *Faciliterande IFO (eng. facilitators)*: 40 procent eller mer av resurserna läggs på att underlätta investeringar. Erbjuder bredast utbud inom eftervårdsservice. Totalt åtta nationella IFO inom OECD (25 procent), däribland Danmark.
4. *Balanserade IFO (eng. balanced)*: Genomgående balanserade nationella IFO vars största del av resurserna delas lika mellan att skapa respektive underlätta investeringar.⁴⁰ Totalt nio nationella IFO inom OECD (28 procent), däribland Finland.⁴¹

Klassificeringen av länder efter IFO-kategorier framgår av tabell 4.9, som visar en sammanställning gjord av utredningen baserat på två befintliga tabeller i OECD:s studie. Utöver genomsnittlig budget återger tabellen även ett genomsnitt för antal anställda samt antal lokala eller regionala kontor respektive utlandskontor som arbetar med investeringsfrämjande.

OECD:s analys visar att kategorin faciliterande IFO (där bl.a. Danmark ingår) har störst resurser i absoluta termer med en genomsnittlig investeringsfrämjandebudget på USD 35 miljoner⁴² och 162 anställda jämfört med det totala genomsnittet för nationella IFO inom OECD på USD 14 miljoner och 78 anställda. Det genomsnittliga antalet utlandskontor som sysslar med investeringsfrämjande uppgår till 27.⁴³

Som framgår har kategorin genererande IFO (där Nederländerna, och Sverige ingår) en lägre genomsnittlig budget (USD 7,7 miljoner), lägre antal anställda (46), färre regionala eller lokala kontor (0) samt utlandskontor med fokus på investeringsfrämjande (11).

⁴⁰ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 48–49.

⁴¹ Det bör tilläggas att OECD:s undersökning genomfördes under 2017, dvs. före bildandet av Business Finland i början av 2018.

⁴² 1 USD = 9,3 SEK (1 april 2019).

⁴³ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 49.

Tabell 4.9 OECD:s klassificering av länder efter nationella IFO-kategorier

Strategisk IFO profil	Image- byggande	Genererande	Faciliterande	Balanserad
Land	Schweiz Slovenien	Chile Estland Frankrike Grekland Island Nederländerna Nya Zeeland Slovakien Sverige Sydkorea Tyskland USA Österrike	Australien Danmark Irland Japan Norge Storbritannien Tjeckien Ungern	Finland Israel Kanada Lettland Mexiko Polen Portugal Spanien Turkiet
Genomsnittlig budget (miljoner USD)	5,3	7,7	34,9	9,0
Genomsnittligt antal anställda	Uppgift saknas*	46,0	162,0	65,0
Genomsnittligt antal investeringsfrämjande regionala / lokala kontor	0,0	0,0	10,0	4,0
Genomsnittligt antal investeringsfrämjande utlandskontor	7,0	11,0	27,0	26,0

Anm. (*) Uppgift saknas i OECD:s sammanställning.

Källa: Utredningens sammanställning baserat på OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 49–50.

Sett till Business Swedens exportfrämjande verksamhet är det dock vanskligt att göra direkta jämförelser p.g.a. exempelvis delade personalresurser för export- och investeringsfrämjande, men utredningen gör ett antal observationer:

- Business Swedens nuvarande statliga anslag för årsuppdraget investeringsfrämjande på 72,7 miljoner kronor (2019) ligger strax över genomsnittet för kategorin genererande IFO på USD 7,7 miljoner (motsvarande cirka 71,6 miljoner kronor).⁴⁴ Utöver Business Swedens grundanslag tillkommer bl.a. finansiering för särskilda regeringsuppdrag.

⁴⁴ 1 USD = 9,3 SEK (1 april 2019).

- Business Swedens 35 årsarbetskrafter (ÅAK) för investeringsfrämjande i slutet av 2018 ligger under genomsnittet på 46 anställda för genererande IFO.
- Business Swedens närvaro i form av dedikerad investeringsfrämjarpersonal på sju utlandskontor under 2018 ligger strax under genomsnittet på elva kontor. Totalt sett hade Business Sweden dock 47 kontor på 42 marknader i slutet av 2018.

Gällande kategorin balanserade IFO (där bl.a. Finland ingår) visar OECD:s analys att dessa nationella IFO i likhet med faciliterande IFO (som Invest in Denmark sällar under) i större utsträckning fokuserar på att underlätta investeringar och insatser för eftervård. Men trots likheter i strategi finns stora skillnader avseende finansiella resurser och personal.⁴⁵

Av tabell 4.10 framgår OECD:s sammanställning av personalresurser och utlandskontor på nationella IPA i Sverige och utredningens referensländer. Vi vill understryka att det finns vissa svårigheter i att jämföra personalresurser mellan nationella IFO, bl.a. till följd av det faktum att NFIA och Invest in Denmark endast arbetar med investeringsfrämjande medan nationella IFO i Finland och Sverige använder sig av delade personalresurser för export- och investeringsfrämjande.

Tabell 4.10 OECD:s sammanställning av antal utlandskontor och anställda inom investeringsfrämjande

2017

Land	Antal utlandskontor investeringsfrämjande	Antal anställda inom investeringsfrämjande
Danmark	16	50
Finland	12	40
Nederländerna	26	100
Sverige	13	32*

Anm. (*) Utredningens tidigare sammanställning i tabell 2.5 (kapitel 2) av Business Swedens anställda visar på 40 ÅAK för investeringsfrämjande den 31 december 2017. OECD:s undersökning gjordes mellan maj och september 2017.

Källa: OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 35.

⁴⁵ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 50.

Prioriteringsstrategier för länder och sektorer inom OECD:s nationella IFO

Samtliga nationella IFO inom OECD som deltagit i undersökningen uppger att de prioriterar särskilda sektorer och länder i investeringsfrämjandearbetet. Tre fjärdedelar inriktar sig mot särskilda investeringsprojekt och över en tredjedel prioriterar särskilda investerare.⁴⁶ OECD har fastställt en typologi för nationella IFO baserat på deras prioriteringsstrategier enligt tabell 4.11.

Tabell 4.11 OECD:s typologi av länder utifrån nationella IFO:s prioriteringsstrategier

	Ej inriktade mot investerare	Inriktade mot investerare
Ej inriktade mot projekt	<u>"Basic Prioritisers"</u>	<u>"Investor-Centered Prioritisers"</u>
	Chile Estland Japan Lettland Slovakien Tjeckien	Kanada
Inriktade mot projekt	<u>"Project-Centered Prioritisers"</u>	<u>"Super-Prioritisers"</u>
	Danmark Irland Island Nederländerna Nya Zeeland Polen Schweiz Sydkorea Turkiet USA Österrike	Australien Finland Frankrike Grekland Israel Mexiko Norge Portugal Slovenien Spanien Storbritannien Sverige Ungern

Källa: Utredningens sammanställning baserat på OECD (2018) Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries, s. 60.

⁴⁶ Ibid., s. 59–61.

- *Grundläggande prioriterande IFO (eng. Basic Prioritisers)*: 19 procent av nationella IFO inom OECD klassas enligt typologin som ”Basic Prioritisers” som prioriterar endast sektorer eller länder.
- *Projektfokuserade prioriterande IFO (eng. Project-Centered Prioritisers)*: Danmark och Nederländerna klassas som ”Project-Centered Prioritisers” (totalt 34 procent), vilket innefattar nationella IFO som riktar in sig mot sektorer eller länder samt särskilda investeringsprojekt.
- *Investerarfokuserade prioriterande IFO (eng. Investor-Centered Prioritisers)*: Endast Kanada (totalt 3 procent) faller inom kategorin ”Investor-Centered Prioritisers” som utgörs av nationella IFO som endast prioriterar sektorer eller länder samt särskilda investerare.
- *Superprioriterande IFO (eng. Super-Prioritisers)*: Sverige och Finland klassas enligt typologin som ”Super-Prioritisers” (totalt 41 procent), vilket innefattar nationella IFO som riktar in sig mot sektorer och länder liksom projekt och investerare.⁴⁷

OECD:s undersökning visar att fastställandet av prioriteringar för nationella IFO är en komplex process med ett stort antal inblandade aktörer och informationskällor. Vanligtvis omvandlas politiska händelsestagnationer till prioriteringsstrategier genom formella beslut eller strategier som beslutas av ett departement eller genom nationella utvecklingsplaner. Godkännande av målsättningar avseende sektorer och länder ges inom OECD:s nationella IFO av det berörda departementet (41 procent),⁴⁸ ledningen (35 procent) eller styrelsen (25 procent) för respektive IFO. Hälften av nationella IFO inom OECD omprövar årligen sina områdesspecifika prioriteringar medan en tredjedel gör så vartannat eller var tredje år.

Prioriteringsstrategin fastställs ofta (63 procent) i en övergripande strategi hos respektive IFO och/eller i landets nationella utvecklingsplan eller annan strategi på regeringsnivå (50 procent).⁴⁹ Bland vissa IFO med en strategi på regeringsnivå – däribland Finland och Nederländerna – finns ingen dedikerad strategi för respektive IFO:s

⁴⁷ Ibid., s. 59–60.

⁴⁸ I Nederländerna är flera departement inblandade.

⁴⁹ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 66–67.

målinriktning. Danmark förlitar sig tvärtom enbart på Invest in Denmarks strategi för sin målsättning, vilket ter sig naturligt då organisationen är en del av danska UD.^{50 51}

Andelen resurser av den totala personalstyrkan som läggs på prioriterade sektorer varierar i Sverige och utredningens referensländer, enligt OECD. Sverige lägger betydande resurser på prioriterade områden (84 procent) medan Danmark lägger 60 procent och Nederländerna endast 7 procent (Finland ingår inte i denna sammanställning av OECD). Vidare finns i Sverige och Danmark dedikerade enheter för prioriterade sektorer eller länder, medan Finland och Nederländerna inte har någon formell enhet för detta syfte.

Utöver att prioritera särskilda länder eller sektorer prioriterar även de flesta (78 procent) av OECD:s nationella IFO särskilda investeringsprojekt som anses vara högkvalitativa och strategiska. Detta bedöms efter förbestämda kriterier som t.ex. innovationseffekter, prioriterade sektorer, jobbskapande och investeringens storlek.^{52 53}

Satsningar på eftervård varierar bland nationella IFO inom OECD

Andra faktorer spelar en *de facto* roll i utformningen av prioriteringsstrategier. Exempelvis fokuserar en tredjedel av nationella IFO inom OECD på nya investeringsprojekt (s.k. *greenfield FDI*) medan endast ett fåtal för närvarande prioriterar expansioner och återinvesteringar.⁵⁴ Inom eftervårdsaktiviteter ingår att exempelvis lösa problem som företag stöter på, och hjälpa dem att expandera verksamheten, inklusive genom att förankra dem i den lokala ekonomin.

Totalt sett genomför nationella IFO inom OECD i genomsnitt fler tjänster som syftar till att underlätta nya investerares projektgenomförande (59 procent) än eftervårdsaktiviteter (36 procent).⁵⁵ Den tjänst inom eftervård som oftast erbjuds enskilda investerare är

⁵⁰ Ibid., s. 108.

⁵¹ I kapitel 2 föreslår utredningen att en strategi för investeringsfrämjande bör antas som del av den fortsatta exportstrategin i Sverige.

⁵² OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 64.

⁵³ Högekvalitativa investeringar (HQI) diskuteras i förhållande till Business Swedens styr- och utvärderingsprocess kapitel 2.

⁵⁴ Frankrike, Portugal, Storbritannien och Ungern.

⁵⁵ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 43–45.

strukturerad felsökning (81 procent). Strax under hälften av nationella IFO (45 procent) involverar sig i medling i konflikter medan endast 26 procent erbjuder en ombudsmansservice.^{56 57}

Tabell 4.12 återger antalet aktiviteter inom områdena facilitering och eftervård i Sverige och utredningens referensländer. För jämförelse inkluderas även fyra av de länder som enligt OECD särskilt prioriterar eftervård och expansioner.

Tabell 4.12 Antal tjänster inom facilitering och eftervård genomförda av ett urval av nationella IFO inom OECD

Land	Faciliteringstjänster	Eftervårdstjänster
Finland	8	5
Frankrike	6	2
Danmark	11	2
Nederländerna	10	3
Portugal	7	5
Storbritannien	11	6
Sverige	10	6
Ungern	13	8

Källa: Utredningens sammanställning baserat på OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 44.

Enligt sammanställningen ingår Sverige bland de nationella IFO som erbjuder ett stort antal tjänster inom eftervård. Däremot innebär inte ett stort antal tjänster nödvändigtvis att eftervård är ett prioriterat område, eller vice versa. Exempelvis har Frankrikes IFO, som enligt OECD prioriterar återinvesteringar och expansion, endast två typer av tjänster inom eftervård. Detta kan delvis förklaras av att i Frankrike ansvarar dessutom självständiga lokala aktörer (som regionala och lokala utvecklingsaktörer) för facilitering och eftervård.⁵⁸

Tabell 4.12 visar även att Danmark och Nederländerna erbjuder två respektive tre tjänster inom eftervård. Från utredningens intervjuer med företrädare för nationella och lokala IFO i länderna står det

⁵⁶ Ibid., s. 45.

⁵⁷ OECD uppmärksammar att Sydkorea etablerat en ombudsmansservice som del av större investeringspolicyreformer. Utöver särskilda klagomål från investerare bidrar ombudsmannen även till att förbättra investeringspolicyn genom att förmedla information från observationer och erfarenheter i fält.

⁵⁸ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, s. 43.

dock klart att eftervård inte bara utgör en central del av investeringsfrämjandet utan också resulterar i ett stort antal nya leads och skapade arbetstillfällen. Eftervårdsinsatserna möjliggörs genom ett nära samarbete med regioner och lokala aktörer, som i Nederländernas fall formaliserats genom Invest in Holland-nätverket.

I utredningens delbetänkande konstaterades att Sverige har en outvecklad eftervård av de företag som investerat i landet. Delbetänkandet föreslog därför att eftervården bör stärkas genom att etablera en *investor relations*-funktion där Business Sweden följer upp gjorda investeringar i Sverige genom intervjuer, enkätundersökningar och fortsatt stöd vid potentiella nya investeringar. Funktionen ska enligt förslaget även utvärdera företagens upplevelser av Sverige och författa årsrapporter om investeringsklimatet. I kapitel 3 lämnar utredningen förslag för att ytterligare stärka satsningarna på eftervård av befintliga investeringar inom det svenska investeringsfrämjandet.

5 Konsekvensbeskrivning

Enligt direktivet ska utredaren bedöma vilka konsekvenser eventuella förslag kan ha för företag och det allmänna och vid behov lämna förslag på finansiering. Dessa ska redovisas enligt 14–15 §§ kommittéförordningen (1998:1474) samt 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Utredningen ska också enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning bedöma föreskrifternas kostnads- och andra konsekvenser om betänkandet innehåller förslag till nya eller ändrade regler. Då utredningen inte föreslår några nya eller ändrade regler görs således inte sådana bedömningar.

Generella konsekvenser av investeringsfrämjande

Investeringar är centralt för tillväxt och hållbar utveckling. Det ökar ekonomins produktionskapacitet och driver skapandet av sysselsättning och ökade inkomster. (OECD, 2018).¹

Ett effektivare offentligt främjande av utländska investeringar förväntas ha en positiv inverkan på sysselsättning och tillväxt i Sverige. Under 2017 fanns i Sverige totalt 672 420 anställda vid 14 388 utlandsägda företag, enligt en rapport från Tillväxtanalys. Antalet anställda ökade med 39 204 personer eller 6 procent jämfört med föregående år. Detta var den största uppmätta ökningen på sex år.²

Enligt rapporten *Nordic Attractiveness Report 2018*, som mäter de nordiska ländernas prestation när det gäller att attrahera utländska direktinvesteringar (FDI), skapades i Sverige 6 000 nya jobb under

¹ OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries*, förord.

² Tillväxtanalys (2018) *Utländska företag 2017*, s. 7.

2017 genom 108 internationella företagsinvesteringar (FDI-projekt).³ Totalt sett skapades i Norden 12 000 nya jobb genom 411 investeringar under 2017, vilket innebär att hälften av alla nya arbetstillfällen skapades genom utländska investeringar i Sverige.⁴

Olika fallstudier visar på positiva samhällsekonomiska effekter av investeringsfrämjande. En studie av effekterna av Facebooks etablering i Luleå genomförd 2017 av Sweco på Tillväxtverkets uppdrag bedömer att etableringen lett till positiva ekonomiska effekter såväl nationellt som regionalt. Detta innefattar betydande sysselsättnings-effekter, inklusive en samlad effekt under byggnationsfasen som beräknas till runt 4 700 årsarbetskrafter (ÅAK), eller motsvarande 900 sysselsatta i genomsnitt per år. Därutöver beräknas drift av anläggningen under 2017 ha bidragit till totalt cirka 400 ÅAK. Utöver direkta sysselsättningseffekter uppges investeringen ha bidragit till indirekta effekter i närliggande branscher liksom inducerade effekter som resultat av de sysselsattas konsumtion. Investeringen har även bidragit till följdetableringar av andra företag, inklusive nyetableringar och/eller tillväxt i befintliga företag inom exempelvis datacenterrelaterade bolag, supportföretag och besöksnäringen.⁵

I en studie gjord av Boston Consulting Group (BCG) 2016 på uppdrag av Business Sweden konstateras att datacenterindustrin under 2015 bidrog till direkta, indirekta och inducerade ekonomiska effekter motsvarande över 12 miljarder kronor. Antalet arbetstillfällen beräknas ha uppgått till 3 700 ÅAK inom drift och byggnation samt 3 200 ÅAK genom inducerade eller indirekta effekter av drift och byggnation. Samma studie uppskattar att datacenterindustrin i ett scenario med full potential skulle kunna bidra till 50 miljarder kronor i direkta och indirekta samt inducerade ekonomiska effekter, liksom 27 000 arbetstillfällen. Detta skulle dock förutsätta att Sverige ökar ansträngningarna betydligt för att skapa bästa möjliga miljö för industrin.⁶

³ *Nordic Attractiveness Report 2018* mäter endast s.k. greenfield-investeringar (som resulterat i nya anläggningar och nya jobb) och utesluter portföljinvesteringar samt fusioner och förvärv.

⁴ Ernst & Young (2018) *Nordics Attractiveness Report Onward and Upward*, s. 7.

⁵ Sweco (2017) *Effekter av Facebooks etablering i Luleå. En studie av effekter på regional och nationell nivå*.

⁶ Boston Consulting Group (2016) *Capturing the Data Center Opportunity – How Sweden Can Become a Global Front-Runner in Digital Infrastructure*.

Vidare visar en analys av regionalekonomiska effekter och samhällsnytta av 53 etableringar och investeringar i Göteborgsregionen under 2013–2015 på 2 130 arbetstillfällen i direkta sysselsättnings-effekter. Enligt analysen, som genomfördes 2017 av Kontigo AB på uppdrag av Business Region Göteborg, uppskattas de totala sysselsättnings-effekterna innebära mellan 40 och 67 procent fler arbetstillfällen baserat på två olika scenarier. Nettoeffekterna av etableringarna beräknas sammantaget uppgå till 365–525 miljoner kronor per år.⁷

En studie genomförd på uppdrag av Invest Sweden (som 2013 slogs samman med Exportrådet till Business Sweden) visar på positiva samhällsekonomiska effekter av Invest Swedens verksamhet.⁸ Utvärderingen, en in- och outputanalys, är från 2011 och är den senaste analys som gjorts av de samhällsekonomiska effekterna av det offentliga investeringsfrämjandet. Mot bakgrund av detta föreslog utredningen i delbetänkandet att Tillväxtanalys bör ges i uppdrag att utveckla en aktuell samhällsekonomisk analysmodell för satsningar inom investeringsfrämjandet.

Business Sweden ansvarar för det statliga investeringsfrämjandet i Sverige och arbetar enligt en av styrelsen beslutad strategi (*Strategi 2020*) med ett antal uppsatta kvantitativa strategiska mål för verksamheten, däribland antalet högkvalitativa investeringar (HQI). Målsättningen för 2020 är 50 HQI. Motsvarande antal var 34 HQI 2018 samt 40 HQI 2019. Ett av åiterrapporteringskraven i Business Swedens statliga uppdrag för export- och investeringsfrämjande är antalet HQI. Under 2018 uppnådde Business Sweden i samverkan med regionala partners 44 HQI.⁹ Business Sweden uppskattar att de har potential att tillsammans med regioner, kommuner och andra offentliga aktörer öka antalet HQI till 50 per år från 2020 förutsatt att man kan använda ökade resurser för marknadsföring, försäljning och eftervård. Utredningen menar att de förslag som presenteras i slutbetänkande och delbetänkande bidrar till att möjliggöra en sådan positiv utveckling.

⁷ Kontigo AB (2017), *Analys av nytta av näringslivsinsatser i BRG samt indikatoruppföljning*, s. 19.

⁸ Bengt Roström (2011) *Samhällsekonomiska effekter av Invest in Swedens verksamhet per affärsområde*.

⁹ Business Sweden (2019) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*, s. 44.

Konsekvenser för staten

Utredningen ska i enlighet med 14 § kommittéförordningen föreslå finansiering för kostnadsökande förslag. Vi föreslår att förslagen i första hand finansieras med ökade anslag i den kommande budgetberedningen. Om reformutrymmet inte medger detta bör förslagen i andra hand finansieras genom omfördelning av sakanslag för myndigheter eller medel för regeringsuppdrag till andra organisationer som bidrar till främjande av svensk ekonomisk tillväxt och av Sverige-bilden.

I såväl slutbetänkande som delbetänkande lämnar utredningen ett flertal förslag på åtgärder för ett effektivare investeringsfrämjande. Några av de mest centrala förslagen är en strategi för investeringsfrämjande som del av den fortsatta exportstrategin. Denna föreslås innefatta bl.a. en nationell investeringssamordnare, långsiktig basfinansiering av det regionala investeringsfrämjandet samt förstärkt utlandsnärvaro för investeringsfrämjandet. Totalt sett föreslår utredningen i slutbetänkandet insatser som finansieras av statliga medel motsvarande 37 miljoner kronor. Fördelningen av dessa medel framgår av tabell 5.1.

Det är utredningens bedömning att de föreslagna åtgärderna har en positiv effekt på statsfinanserna eftersom ett effektivt offentligt investeringsfrämjande förväntas bidra till fler investeringar och därmed tillväxt, högre sysselsättning och ökade skatteintäkter.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Varje statlig offentlig utredning har att redovisa konsekvenser för den kommunala självstyrelsen samt föreslå finansiering för kostnadsökningar och intäktsminskningar för kommuner eller regioner. I utredningen föreslås att alla regionala aktörer i samverkan med kommuner bör arbeta med investeringsfrämjande. Därför föreslås en förstärkning av det regionala investeringsfrämjandet genom statlig basfinansiering som villkoras mot en lika stor finansiering från respektive region. Satsningen finansieras genom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Dessutom bör alla regionala investeringsfrämjandeorganisationer (IFO) ingå samverkansavtal med Business Sweden. Utredningen föreslår också att investeringsfrämjande bör utgöra en del av de regionala utvecklingsplanerna.

Vi bedömer att detta inte innebär några bindande krav för regioner eller kommuner eftersom förslagen ska betraktas som ett statligt erbjudande om långsiktigt samarbete inom investeringsfrämjandet.

Den regionala kostnaden som medfinansieringen innebär bör regioner kunna bära genom omprioriteringar inom nuvarande verksamhet. Flera regioner och kommuner avsätter redan i dag medel för investeringsfrämjande verksamhet och ges genom förslaget möjlighet till ett förstärkt och långsiktigt främjande av utländska investeringar.

Konsekvenser för företag

Vi bedömer att utredningens förslag för ett effektivare investeringsfrämjande kommer att gynna såväl stora som små och medelstora företag. Främst förväntas detta ske genom att ett ökat stöd till Business Sweden och regionala IFO skapar en förstärkt förmåga för rådgivning och stöd under investeringsprocessen och i samband med expansion och återinvesteringar. En annan effekt av utredningens förslag för ett förstärkt långsiktigt regionalt investeringsfrämjande och en effektivare eftervård torde vara en utökad förmåga att stötta företag som hotas av omlokalisering eller nedläggning.

Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Majoriteten av det utländska företagsägandet är koncentrerat till storstadsregionerna.¹⁰ Samtidigt har ett antal uppmärksammade etableringar skett de senaste åren utanför storstadsregionerna, som exempelvis Northvolts batterifabrik i Skellefteå, Kingspans fabrik i Jönköping och Facebooks etablering i Luleå. Utredningens förslag till förstärkt regionalt investeringsfrämjande genom statlig basfinansiering och ökat samarbete mellan Business Sweden och regionerna borde underlätta ett effektivt och långsiktigt främjande av utländska investeringar. Detta kan i sin tur bidra till positiva sysselsättningseffekter och förbättrat underlag för offentlig service utanför storstadsområdena.

¹⁰ Tillväxtanalys (2018) *Utländska företag 2017*, s. 14.

Enligt Tillväxtanalys är arbetsställen i utlandsägda företag osäkrare än i icke-multinationella företag till följd av högre nedläggnings sannolikhet.¹¹ Regioner med färre arbetstillfällen är mer känsliga för sådana nedläggningar än storstadsregioner med ett mer diversifierat näringsliv. Utredningens förslag om förbättrad eftervård kan bidra till att regionerna har större möjligheter att motverka negativa konsekvenser. Dessutom kan utredningens förslag till ett förbättrat system för rapportering av hinder för utländska investeringar underlätta etableringar i alla delar av Sverige.

Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Utredningens förslag har inga direkta konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män. Indirekt gynnas såväl kvinnor som män av ett effektivare investeringsfrämjande, förutsatt att det leder till tillväxt, högre sysselsättning och ökade skatteintäkter.

Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. En växande och breddad arbetsmarknad gynnar generellt sett individer som ännu inte fått fotfäste på densamma. Erfarenheter från regionernas arbete med investeringsfrämjande visar dessutom att tillgång till mångkulturell arbetskraft är en viktig lokaliseringsfaktor för utländska företag.¹²

Övriga konsekvenser

Utredningen bedömer vidare att förslagen inte medför konsekvenser för den personliga integriteten eller brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

¹¹ Tillväxtanalys (2017) *Utländska företag i svenskt näringsliv – hot eller möjlighet?*, s. 32–34.

¹² *Källa:* Region Skåne och Västerbotten.

Statliga kostnader

I tabellen nedan ges en översikt av de förslag med kostnadspåverkan som presenteras i slutbetänkandet.

Tabell 5.1 Förslag i slutbetänkandet med kostnadspåverkan

Förslag	Kostnad, årlig, tkr	Aktör
Stärk Business Swedens kapacitet att arbeta med långsiktigt strategiskt viktiga investeringar för Sverige (HPI).	5 000	Business Sweden
Öka Business Swedens kapacitet att stötta regioner i investeringsfrämjandet. Business Sweden bör tilldelas resurser för ytterligare en heltidstjänst dedikerad till det regionala investeringsfrämjandet.	1 000	Business Sweden
Stärk det regionala investeringsfrämjandet genom statlig basfinansiering. Det regionala investeringsfrämjandet stärks upp genom basanslag från staten motsvarande en heltidstjänst per region. Satsningen finansieras genom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Finansieringen villkoras mot en lika stor finansiering från respektive region.	21 000	Regioner
Svenska institutet (SI) ges i uppdrag att marknadsföra Sverige gentemot internationell kompetens och talang. SI bör få ett särskilt uppdrag att utifrån ett främjarperspektiv marknadsföra Sverige i utlandet gentemot målgruppen internationell kompetens och talang. Satsningen bör ske inom ramen för föreslagen finansiering och genomföras i nära samverkan med Business Sweden, regioner och kommuner, svenska utlandsmyndigheter och Migrationsverket samt andra berörda myndigheter.	7 000	Svenska institutet
Tillsätt en nationell samordnare som ansvarar för att följa upp investeringsfrämjandestrategin (investeringssamordnare).	2 500	Regeringen
Tydliggör Business Swedens uppdrag i relation till rapportering av investeringshinder. Business Sweden får i uppdrag att årligen sammanställa en rapport till Regeringskansliet, som beskriver näringslivs- och investeringsklimatet i Sverige. Rapporten ska bygga på data inhämtad från utländska företags investeringsprocesser och innehålla konkreta exempel på hinder för utländska investeringar i landet.	500	Business Sweden
Summa	37 000	

Referenser

- Arthur D. Little (2007) *Oberoende översyn av Sveriges export- och investeringsfrämjande åtgärder.*
- Beata S. Javorcik (2015) "Does FDI Bring Good Jobs to Host Countries?" *World Bank Research Observer*, 30:1, 74-94.
- Bengt Roström (2011) *Samhällsekonomiska effekter av Invest in Swedens verksamhet per affärsområde.*
- Boston Consulting Group (2016) *Capturing the Data Center Opportunity – How Sweden Can Become a Global Front-Runner in Digital Infrastructure.*
- Business Finland (2018) *Invest in Finland 2018 – an overview.*
- Business Sweden, *Guide for Investment Promotion Activities: What Missions Abroad Can Do to Contribute to Inward Investments to Sweden.*
- Business Sweden (2016) *Internationella investeringar efter brexit – möjligheter för Sverige.*
- Business Sweden (2017) *Åtgärder i samverkan för ett effektivare investeringsfrämjande.*
- Business Sweden (2018a) "Code of conduct" mellan Business Sweden och regionerna inom det investeringsfrämjande arbetet, bilaga 1.
- Business Sweden (2018b) *När företagen investerar – Sverige i den globala konkurrensen om direktinvesteringar.*
- Business Sweden (2018c) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2017.*
- Business Sweden (2018d) *Strategisk inriktning för investeringsfrämjandet – Team Sweden Invest.*
- Business Sweden (2018e) *Talent attraction international benchmark – Finland.*

- Business Sweden (2018f) *Team Sweden Invest – Insatser 2019*.
- Business Sweden (2018g) *Överenskommelse om samverkan mellan Business Sweden (Invest) och Region XXX (avtalsmall)*.
- Business Sweden (2019a) *Business Swedens företagsintervjuer för investeringsfrämjandet 2018/2019*.
- Business Sweden (2019b) *Förslag till budget för export- och investeringsfrämjande 2020*.
- Business Sweden (2019c) *Redovisning av statens uppdrag till Business Sweden. Verksamhetsåret 2018*.
- Business Sweden (2019d) *Årsredovisning Business Sweden, Verksamhetsåret 2018*.
- Copenhagen Economics (2017a) *FDI In and Out of Sweden*, rapport för Teknikföretagen.
- Copenhagen Economics (2017b) *Swedish Private Equity Market*, rapport för SVCA.
- Copenhagen Economics (2019) *Swedish Venture Capital Market*, rapport för SVCA.
- Cornell University, INSEAD & WIPO (2018) *The Global Innovation Index 2018: Energizing the World with Innovation*.
- Department for International Trade (2018) *Estimating the economic impact of FDI to support DIT's promotion strategy: analytical report*.
- Ernst & Young (2018) *Nordics Attractiveness Report. Onward and upward*.
- European Commission (2017) *Greenfield Investment Monitor*.
- Europeiska kommissionen (2017a) *Diskussionsunderlag Hur vi bemöter globaliseringen*.
- Europeiska kommissionen (2017b) *Förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning "om inrättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i Europeiska unionen". (KOM (2017) 487)*.
- Europeiska kommissionen (2017c) *Meddelande från EU-kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén "Att välkomna utländska direktinvesteringar men samtidigt skydda grundläggande intressen". (KOM (2017) 494)*.

- Europeiska unionen, Europaparlamentet, Rådet (2019) *Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen, 2017/0224 (COD)*.
- Finansinspektionen (2017) *Finansinspektionens föreskrifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (FFFS 2017:11)*.
- Gisela Grieger (2019) *EU framework for FDI Screening*, EPRS, European Parliament, February 2019.
- INSEAD (2019) *The Global Talent Competitiveness Index 2019*.
- Invest in Holland (2016) *Expatriate Centers in the Netherlands*.
- Invest in Stockholm Business Region AB (2018) *Tjänsteutlåtande*.
- Invest Sweden (2013) *Årsredovisning 2012*.
- Kommerskollegium (2018) *Sveriges utrikeshandel med varor och tjänster samt direktinvesteringar, Helåret 2017*.
- Konkurrensverket (2018) *Konkurrensen i Sverige 2018*.
- Kontigo AB (2017) *Analys av nytta av näringslivsinsatser i BRG samt indikatoruppföljning*.
- Maria Guadalupe et al. (2012) "Innovation and Foreign Ownership." *American Economic Review*, 102(7), s. 3594–3627.
- Miljö- och energidepartementet (2007) *Förordning (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät*.
- Miljö- och energidepartementet (2014) *Förordning (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet*.
- Miljö- och energidepartementet (2018) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Statens energimyndighet*.
- Move to Gothenburg (2018) *Samordnad myndighetsprocess för internationell kompetens (sammanställning möte 28-02-2018)*.
- National Audit Office of Finland (2017) *Performance audit report Encouraging business investments Overall assessment (3/2017)*.
- Näringsdepartementet (2009a) *Förordning (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket*.
- Näringsdepartementet (2009b) *Förordning (2009:1101) med instruktion för Verket för innovationssystem*.

- Näringsdepartementet (2016) *Förordning (2016:1048) med instruktion för Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.*
- Näringsdepartementet (2017a) *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser inom utgiftsområde 24 Näringsliv.*
- Näringsdepartementet (2017b) *Ägaranvisning för RISE Research Institutes of Sweden Holding AB.*
- Näringsdepartementet (2018a) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Verket för innovationssystem inom utgiftsområde 24 Näringsliv, Bilaga 2 till regeringsbeslut.*
- Näringsdepartementet (2018b) *Uppdrag att förstärka arbetet med internationella innovationssamarbeten (N2018/04125/IFK).*
- Näringsdepartementet (2019) *Uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin, genomföra en förstärkt satsning på livsmedelsexport (rskr. 2016/17:338) och Medel för uppdrag att, inom ramen för livsmedelsstrategin, genomföra en förstärkt satsning på livsmedelsexport.*
- OECD (2018) *Mapping of Investment Promotion Agencies in OECD Countries.*
- OECD (2019) *Overview of the Economic Survey of Sweden.*
- Origo Group (2018) *Business Sweden Företagsundersökning 2018.*
- Regeringen (2016) *Regeringens proposition 2016/17:50.*
- Regeringen (2017) *Udenrigs- og Sikkerhedspolitik Strategi 2017–2018.*
- Regeringen (2019) *Regeringsförklaringen 21 januari 2019.*
- Regeringskansliet (2008) *Regeringskansliets föreskrifter (UF 2008:2) om honorärkonsulat och honorärkonsuler.*
- Regeringskansliet (2010) *Handbok för Sveriges honorärkonsuler.*
- Regeringskansliet (2015a) *Nationella innovationsrådet 2015–2018.*
- Regeringskansliet (2015b) *Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige.*
- Regeringskansliet (2015c) *Sveriges Exportstrategi.*
- Regeringskansliet (2017a) *En livsmedelsstrategi för Sverige.*
- Regeringskansliet (2017b) *Faktapromemoria 2017/18:FPM9 Förordning som inrättar ett ramverk för granskning av utländska direktinvesteringar i EU.*

- Regeringskansliet (2017c) *Team Sweden Livsmedel – Kraftsamling för en ökad livsmedelsexport.*
- Skatteverket (2018) *Den som förfogar över den utrustning i datorhallen som elen förbrukas i ska anses förbruka elen. (Dnr 202 321717-18/111).*
- Statskontoret (2016) *Kartläggning av överlappningar i statligt exportfrämjande.*
- Svenska institutet (2019) *Svenska institutets budgetunderlag 2020–2022.*
- Svenska staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (2012) *Avtal om Sveriges export- och investeringsråd, 19 december 2012.*
- Svenskt Näringsliv (2016) *Ledtider vid tillståndsprövning av verksamheter med miljöpåverkan.*
- Sveriges Riksdag (2017) *Uppföljning av Business Sweden och den nya organisationen för export- och investeringsfrämjande – En förstudie.*
- Sweco (2017) *Effekter av Facebooks etablering i Luleå. En studie av effekter på regional och nationell nivå.*
- Säkerhetspolisen (2019) *Säkerhetspolisens årsbok 2018.*
- Tillväxtanalys (2017a) *Forskning och utveckling i internationella företag 2015.*
- Tillväxtanalys (2017b) *Utländska företag i svenskt näringsliv – hot eller möjlighet?*
- Tillväxtanalys (2018a) *Den globala jakten på kompetens – statens roll.*
- Tillväxtanalys (2018b) *Utländska företag 2017.*
- Tillväxtanalys (2019) *Ramprojekt: SKI Vilken roll har den offentliga sektorn för stora kunskapsintensiva investeringar? (Dnr 2018/020).*
- Utrikesdepartementet (2012a) *Förordning (2012:749) med instruktion för handelssekreterare.*
- Utrikesdepartementet (2012b) *Förordning (2012:990) med instruktion för Kommerskollegium.*
- Utrikesdepartementet (2015) *Förordning (2015:152) med instruktion för Svenska institutet.*

- Utrikesdepartementet (2016) *Uppdrag att samordna arbetet med att inrätta regionala exportcentra (UD2015/08173/FIM)*.
- Utrikesdepartementet (2017a) *Basfakta*.
- Utrikesdepartementet (2017b) *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Kommerskollegium*.
- Utrikesdepartementet (2018a) *Basfakta*.
- Utrikesdepartementet (2018b) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslagen 2:3 och 2:4 Exportfrämjande verksamhet resp. Investeringsfrämjande*.
- Utrikesdepartementet (2018c) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Kommerskollegium*.
- Utrikesdepartementet (2018d) *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Svenska institutet*.
- Utrikesdepartementet (2018e) *Riktlinjer för budgetåret 2019 för Sveriges export- och investeringsråd avseende export- och investeringsfrämjande verksamhet*.
- Utrikesdepartementet (2018f) *Riktlinjer för export- och investeringsfrämjande vid utlandsmyndigheterna*.
- Utrikesdepartementet och Business Sweden (2018g) *Samverkan mellan utrikesförvaltningen och Business Sweden inom export- och investeringsfrämjande i utlandet*.
- Utrikesdepartementet (2018h) *Slutrapport – översyn av målbild och styrning av Sveriges honorärkonsulat*.
- Utrikesdepartementet (2019) *Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Svenska institutet*.
- Utrikesdepartementet (2019) *Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslagen 2:3 och 2:4 Exportfrämjande verksamhet resp. Investeringsfrämjande*.
- World Bank (2018) *Doing Business 2018. Reforming to Create Jobs*.
- World Bank (2019) *Doing Business 2019. Training for Reform*.
- World Economic Forum (2018a) *The Global Competitiveness Report 2017–2018*.
- World Economic Forum (2018b) *The Global Competitiveness Report 2018*.

Statens offentliga utredningar och departementsserien

- Ds 2009:35 *Vad kräver krisen av främjandet?*
- Ds 2011:29 *Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande.*
- Ds 2018:38 *Anpassad miljöprövning för en grön omställning.*
- SOU 2001:109 *Statens roll för att främja viktiga utländska investeringar i Sverige.*
- SOU 2011:21 *En utrikesförvaltning i världsklass.*
- SOU 2016:45 *En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad.*
- SOU 2018:26 *Några frågor i skyddslagstiftningen.*
- SOU 2018:56 *Bättre kommunikation för fler investeringar.*
- SOU 2018:78 *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige.*
- SOU 2018:82 *Kompletteringar till den nya säkerhetskyddslagen.*

Webbsidor

- Boverket, *Ny webbplats sänker trösklarna för utländska byggföretag i Sverige*, www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/nyheter/ny-webbplats-sanker-trosklarna-for-utlandska-byggforetag-i-sverige/ (2019-02-14 20:20).
- Business Finland, *Finnish startup permit*, www.businessfinland.fi/en/do-business-with-finland/work-in-finland/startup-permit/ (2019-03-23 18:30).
- Connect Sweden, *Our Mission*, www.connectsweden.se/en/our-mission/ (2019-01-29 16:55).
- Copenhagen Capacity, *About Copenhagen Goodwill Ambassadors*, www.copcap.com/gwa/about (2019-01-10 13:23).
- Energimyndigheten, *Smart City Sweden plattformen är redo att dras igång*, www.energimyndigheten.se/nyhetsarkiv/2019/smart-city-sweden-plattformen-ar-redo-att-dras-igang/ (2019-03-06 14:36).
- Entreprenörskapsforum, *Om Entreprenörskapsforum*, <https://entreprenorskapsforum.se/om-entreprenorskapsforum/> (2019-01-29 16:06).

- European Commission, *European Structural and Investment Funds*,
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/
(2019-01-11 19:54).
- European Enterprise Network, *Hur kan vi hjälpa ditt företag*,
<https://enterpriseurope.se/> (2019-01-16 15:21).
- Europeiska kommissionen, *Pressmeddelande Utländska investeringar ska granskas: nya EU-regler fr.o.m. april 2019*,
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1532_sv.htm
(2019-03-07 15:32).
- Government of the Netherlands, *Diplomatic missions of the Kingdom of the Netherlands abroad*,
www.government.nl/topics/embassies-consulates-and-other-representations/missions-of-the-kingdom-of-the-netherlands-abroad (2019-01-09 10:55).
- I amsterdam, *IN Amsterdam*, www.iamsterdam.com/en/our-network/in-amsterdam (2019-03-12 11:52).
- International House Copenhagen, *About*,
<https://ihcph.kk.dk/indhold/about> (2019-03-12 10:25).
- International House Helsinki, *International House Helsinki*,
www.ihhelsinki.fi/ (2019-03-12 10:57).
- Invest in Denmark, *Contact*, <https://investindk.com/contact>
(2019-02-28 14:16).
- Invest in Denmark, *Set up business in Denmark*,
<https://investindk.com/set-up-a-business> (2019-03-04 10:15).
- Invest in Finland, *Business Opportunities*,
www.investinfinland.fi/business-opportunities
(2019-03-04 10:00).
- Invest in Finland, *Contact*, www.investinfinland.fi/contact
(2019-02-28 20:13).
- Invest in Finland, *Further investments of foreign companies create record number of jobs in Finland*, www.investinfinland.fi/-/further-investments-of-foreign-companies-create-record-number-of-jobs-in-finland (2019-03-20 11:43).
- Invest in Holland, *Business Operations*,
<https://investinholland.com/business-operations/>
(2019-03-04 10:40).

- Invest in Holland, *Contact us*,
<https://investinholland.com/contact-us/> (2019-02-28 16:34).
- Invest in Holland, *Key Industries*,
<https://investinholland.com/industries/> (2019-03-04 10:40).
- Invest in Holland, *More Foreign Companies Invest in Holland in 2018: 10,000 extra jobs*, <https://uk.investinholland.com/more-foreign-companies-invest-in-holland-in-2018-10000-extra-jobs/> (2019-02-28 17:09).
- Kulturrådet, *Kulturråd i utlandet*,
www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Internationellt/Kulturrad-i-utlandet/ (2019-01-30 11:04).
- Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), *Om IVA*,
www.iva.se/om-iva/ (2019-01-22 15:51).
- Lunds kommun, *About International Citizen Hub Lund*,
<https://internationalcitizenhub.com/about-ichl/> (2019-03-12 09:13).
- Migrationsverket, *Bli en certifierad arbetsgivare*,
www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Arbetsgivare/Anstalla-fran-lander-utanfor-EU/Bli-en-certifierad-arbetsgivare.html (2019-02-14 18:25).
- Ministry for Foreign Affairs of Finland, *Finnish missions abroad*,
<https://um.fi/missions> (2019-01-09 11:04).
- Ministry of Economic Affairs and Climate Policy, *NFIA Results 2018*, www.government.nl/ministries/ministry-of-economic-affairs-and-climate-policy/documents/annual-reports/2019/02/09/nfia-results-2018 (2019-02-28 17:15).
- Node Pole, *About*, www.nodepole.com/about-us (2019-01-22 17:16).
- Näringsdepartementet, *Utlandsorganisationen för innovation, forskning och högre utbildning*,
www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/internationellt/forum_for_int/2018/5-juni/innovations--och-forskningskontoren_forum-180605.pdf (2018-12-18 13:05).
- Office of Denmark's Tech Ambassador, *Organisation chart*,
<http://techamb.um.dk/en/Team/organisation-chart/> (2019-01-08 19:46).

- Regeringen, *Pressinbjudan: Sveriges utsända kulturråd på besök i Stockholm*,
www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/11/pressinbjudan-sveriges-utsanda-kulturrad-pa-besok-i-stockholm/
(2019-01-30 11:04).
- Regeringskansliet, *Regeringens innovations- och forskningsråd i utlandet*, www.regeringen.se/regeringens-politik/innovation/regeringens-innovations--och-forskningsrad-i-utlandet/ (2018-12-18 12:55).
- Regeringskansliet, *Uppdrag ger ny energi till Smart City Sweden*,
www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/03/uppdrag-ger-ny-energi-till-smart-city-sweden/ (2019-03-06 14:39).
- RISE Research Institutes of Sweden, *Vårt uppdrag*,
www.ri.se/sv/om-rise/vart-uppdrag (2019-01-10 21:02).
- Saminvest, *Om Saminvest*, <http://saminvest.se/sv/om-saminvest>
(2019-01-22 15:37).
- SCB, *Direktinvesteringar 2017 – tillgångar och avkastning*,
www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/betalningsbalans-och-utlandsstallning/betalningsbalans-och-utlandsstallning/betalningsbalansen-bop/pong/statistiknyhet/direktinvesteringar-2017-tillgangar-och-avkastning/
(2019-02-19 17:22).
- Sharing Sweden, *Expert visitors' programmes to Sweden*,
<https://sharingsweden.se/toolkits/expert-visitors-programmes/>
(2019-01-18 20:29).
- Skatteförvaltningen, *TaxFinland*,
www.vero.fi/en/other_language/china/ (2019-02-13 20:19).
- Skatteförvaltningen, *Tax handbook Chinese final*, www.vero.fi/contentassets/40919e366ae94f29b2d27e6733a3b852/tax-handbook---chinese-final-1.2.2019.pdf (2019-02-13 20:14).
- Skatteverket, *Fastighetsupplåtelsen är överordnad*,
<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2014.14/321532.html#h-Rattsfall-Datorhall> (2019-03-31 14:15).
- Skatteverket, *Server som fast driftställe*, (Dnr 202 493137-18/111)
<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/372979.html>
(2019-03-31 14:23).

- Skatteverket, *Styrning och uppföljning*, www.skatteverket.se/omoss/varverksamhet/styrningochuppfoljning.4.76a43be412206334b89800052127.html (2019-03-12 15:28).
- Socialdemokraterna *Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna*, www.socialdemokraterna.se/globalassets/aktuellt/utkast-till-sakpolitisk-overenskommelse.pdf (2019-02-14 18:00).
- Startup Delta, *About Startup Delta*, www.startupdelta.org/about-startupdelta/startupdelta/ (2019-03-23 19:00).
- Start-up Denmark, *About*, www.startupdenmark.info/#about-us (2019-03-23 18:00).
- Svenska kraftnät, *Organisation*, www.svk.se/om-oss/organisation/ (2019-01-22 17:38).
- Svenskar i Världen, *Om oss*, www.sviv.se/om-oss/ (2019-03-04 18:05).
- Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening, *Utrikeshandelsföreningens huvuduppgifter*, <https://utrikeshandelsforeningen.se/> (2019-01-22 16:21).
- Sveriges Handelskamrar, *De svenska handelskamrarna*, www.sverigeshandelskamrar.se/svenska-handelskamrar.htm (2019-01-28 17:15).
- SVT, *Brist på el hotar delar av Sverige: ”Har kommit väldigt snabbt”*, www.svt.se/nyheter/inrikes/brist-pa-el-hotar-delar-av-sverige (2019-01-21 08:48).
- Swedavia, *Om Swedavia*, www.swedavia.se/om-swedavia/roll-och-uppdrag/ (2019-01-29 16:17).
- Swedish Incubators & Science Parks, *About Swedish Incubators & Science Parks*, www.sisp.se/about-swedish-incubators-science-parks (2019-01-29 17:00).
- Swedish Private Equity & Venture Capital Association, *Medlemmar*, www.svca.se/medlemmar/ (2019-01-22 16:57).
- Swedish Private Equity & Venture Capital Association, *Om SVCA*, www.svca.se/om-svca/ (2019-01-22 16:57).
- Teknikföretagen, *Snabbare väg till arbetstillstånd*, www.teknikforetagen.se/i-debatten/nyheter/2018/snabbare-vag-till-arbetstillstand/ (2019-02-14 18:25).

- The Trade Council, *Innovation*, <https://thetradecouncil.dk/services/innovation> (2019-02-28 17:57).
- Tillväxtanalys, *Alla pågående ramprojekt*, www.tillvaxtanalys.se/studieomraden/alla-ramprojekt.html (2019-01-29 10:08).
- Tillväxtanalys, *Om oss*, www.tillvaxtanalys.se/om-oss.html (2019-01-29 10:08).
- Tillväxtanalys, *Studieområden*, www.tillvaxtanalys.se/studieomraden.html (2019-01-29 10:08).
- Tillväxtverket, *EU i Sverige*, <https://tillvaxtverket.se/eu-program/eu-i-sverige.html> (2019-01-11 19:35).
- Tillväxtverket, *Frågor och svar*, <https://tillvaxtverket.se/eu-program/fragor-och-svar.html> (2019-01-11 19:35).
- Tillväxtverket, *Rådgivning och stöd*, <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/affarsutveckling/internationalisering/radgivning-och-stod.html> (2019-01-19 15:38).
- Trafikverket, *Upphandling*, www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/upphandling/ (2019-03-08 17:23).
- Tysk-Svenska Handelskammaren, *Medlem och Nätverk*, www.handelskammer.se/medlem-natverk (2019-01-22 17:07).
- Uddannelses- og Forskningsministeriet, *Globalt samarbejde*, <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/internationalt-samarbejde/globale-samarbejder> (2019-01-08 20:10).
- Visit Sweden, *Så här jobbar vi*, <https://corporate.visitsweden.com/om-oss/sa-har-jobbar-vi/> (2019-01-10 16:22).
- Work in Denmark, *About International Citizen Service*, www.workindenmark.dk/About-Workindenmark/About-International-Citizen-Service (2019-03-12 10:20).

Kommittédirektiv 2018:3

Ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar

Beslut vid regeringssammanträde den 8 februari 2018

Sammanfattning

En särskild utredare ska genomföra en översyn av det offentliga främjandet av utländska investeringar i Sverige, det så kallade investeringsfrämjandet. Utredaren ska bl.a. ta fram underlag och förslag på hur regeringen och andra relevanta aktörer kan arbeta för att förbättra den samlade strategiska marknadsföringen av Sverige som destination för utländska investeringar. Utredaren ska dessutom analysera och vid behov föreslå förbättringar i fråga om bl.a. ansvarsfördelning och samverkan mellan de olika aktörerna inom investeringsfrämjandet. Utredaren kan även identifiera hinder som särskilt och utan anledning försvårar för utländska investeringar och vid behov lämna förslag på hur hinder ska rapporteras.

Utredaren ska lämna ett delbetänkande senast den 1 juni 2018. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 december 2018.

Det svenska investeringsfrämjandet

Det offentliga främjandet av utländska investeringar i Sverige, det så kallade investeringsfrämjandet, har ökat i betydelse under senare år. Svenska storföretag expanderar främst på utländska marknader, varför nya arbetstillfällen behöver skapas i utländska företag som etablerar sig i Sverige.

Utländska investeringar som tillför kapital, kunskap, kompetenser och nya marknader till svenskt näringsliv har stor betydelse för svensk sysselsättning och tillväxt. I dag finns drygt 14 000 utlandsägda dotterbolag i Sverige som sysselsätter 600 000–700 000 personer. Ungefär hälften av den svenska exporten kommer från utlandsägda bolag. Utländska investeringar till Sverige ökar konkurrensen, vilket skapar ökad produktivitet. De bidrar även med idéer, kapital och nätverk som spiller över på svenska företag och leder till stärkt innovationskraft.

Sverige ses internationellt som ett framstående innovationsland. Det finns potential att attrahera kunskapsintensiva företag att investera och förlägga verksamhet här. Många svenska företag letar aktivt efter strategiska partnerskap, samarbete inom forskning och utveckling samt internationella investeringar. För utländska företag erbjuder Sverige en tillgång till kompetens, resurser och marknader som kan stärka företagets innovationskraft och affärer.

Uppdraget att göra en översyn av investeringsfrämjandet

Förbättrad marknadsföring av Sverige som destination för utländska investeringar

Arbetet med att främja utländska investeringar i Sverige sker på internationell, nationell, regional och lokal nivå och involverar myndigheter och organisationer i Sverige och utomlands. Aktörerna har som regel skilda huvudmän, uppdrag, arbetssätt och finansiering och har skilda kanaler, budskap och metoder för strategisk marknadsföring och kommunikation.

Många länder arbetar strategiskt med investeringsfrämjande och marknadsför sig gentemot internationella företag och andra investerare för att attrahera direktinvesteringar och portföljinvesteringar. I detta sammanhang kan Sverige inspireras och ta lärdom av framgångsrika exempel. Jämförbara länder är exempelvis Nederländerna, Danmark och Finland.

Utredaren ska därför

- med utgångspunkt i de nyckelområden som prioriteras av Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden), identifiera och analysera framgångsfaktorer för Sverige som destination för utländska investeringar, inklusive lokala och regionala styrkeområden, t.ex. faktorer kopplade till samverkansprogrammen och Sveriges testbäddar,
- analysera strategisk marknadsföring av och kommunikation om Sverige och dess regioner som destination för utländska investeringar, inklusive kommunikationskanaler, samt analysera samordning kring varumärkesbyggande och vid behov föreslå förbättringar, och
- analysera hur jämförbara länder såsom Nederländerna, Danmark och Finland, arbetar med investeringsfrämjande och belysa modeller, samarbeten, strategisk kommunikation och andra lösningar som Sverige kan inspireras av.

Ett samlat system för rapportering av investeringshinder

Investeringsfrämjandet bygger på att information om svenska bestämmelser och förhållanden finns lätt tillgängliga och att lagstiftningen och dess praxis inte skapar hinder som särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar. Utredaren ska beakta pågående arbete inom EU om utländska direktinvesteringar såsom förslaget till förordning (COM (2017) 487) att inrätta en ram för granskning av utländska direktinvesteringar liksom meddelandet (COM (2017) 494) att välkomna utländska direktinvesteringar och samtidigt skydda grundläggande intressen.

Utredaren ska därför

- analysera om, och vid behov lämna förslag på hur berörda myndigheter och andra offentliga aktörer kan involveras för en samordnad rapportering av hinder för utländska direktinvesteringar i Sverige samt inom ramen för sina uppdrag medverka i att ta fram möjliga lösningar till hinder som särskilt och utan anledning försvårar utländska investeringar. Utredaren ska dock inte lämna förslag på skatteändringar.

Tydlig målformulering, ansvarsfördelning och samverkan mellan aktörer

Eftersom alla utländska investeringar sker i en lokal miljö i Sverige behövs det ett nära samspel mellan relevanta aktörer för att skapa och presentera lokala och regionala erbjudanden av bl.a. kompetenser, finansiering, företags- och innovationsmiljöer, kommunikationer och utbildning. Det behöver också finnas en ändamålsenlig styrning, finansiering och ansvarsfördelning så att investeringsfrämjandet bedrivs effektivt och långsiktigt. Synergier mellan aktörerna ska tillvaratas och överlappningar undvikas. Det finns allmänt ett intresse på lokal, regional och nationell nivå av att attrahera utländska investeringar. Förutsättningarna varierar dock i landet.

Business Sweden har regeringens uppdrag att samordna och driva investeringsfrämjandet i Sverige och utomlands. Inom ramen för Sveriges exportstrategi har regeringen gett Business Sweden ökade anslag för investeringsfrämjande, inte minst för att förstärka samarbetet med svenska regioner och kommuner. Regeringen har även tillsatt innovations- och forskningsråd i fem för Sverige strategiskt viktiga länder. Samverkansgruppen Team Sweden invest skapades i oktober 2016 för att kraftsamla och öka samordningen mellan berörda myndigheter för att attrahera utländska investeringar. Gruppen leds av Business Sweden. En viktig uppgift för gruppen är att uppmärksamma Regeringskansliet på hinder i investeringsarbetet.

Samverkan mellan olika främjandeaktörer är centralt för att utländska potentiellt investerande företag ska kunna få den hjälp de behöver. Arbetet kan i dag vara fragmenterat och överlappande. Det är viktigt att samverkan fungerar så att de resurser som finns avsatta för det investeringsfrämjande arbetet används effektivt och ändamålsenligt. I Sveriges exportstrategi uppmärksammades ett behov av att genomlysna den långsiktiga finansieringen till regionernas investeringsfrämjande, i syfte att göra dem mindre beroende av kortsiktiga projektmedel.

Utredaren ska därför

- analysera och vid behov föreslå förbättringar i fråga om målformulering, ansvarsfördelning, resurssättning och samverkan. Analysen ska beröra om, och i så fall hur, myndigheter och andra berörda offentliga aktörer ska involveras i investeringsfrämjandet på lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Konsekvensutredning, samråd och redovisning

Utredaren ska bedöma vilka ekonomiska och andra konsekvenser eventuella förslag kan ha för företag och det allmänna och vid behov lämna förslag på finansiering. Dessa ska redovisas enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) samt 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Utredaren ska samråda med relevanta myndigheter, företag och organisationer, inklusive lokala och regionala investeringsorganisationer. Utredaren ska beakta tidigare utredningar och analyser inom investeringsfrämjandet och närliggande områden liksom system och lösningar för investeringsfrämjandet i jämförbara länder. Utredaren ska även beakta resultatet av arbetet i samverkansgruppen Team Sweden invest. Utredaren ska därutöver beakta att det kan finnas skäl för att begränsa vissa utländska investeringar bl.a. när det gäller säkerhetskänslig verksamhet eller annan verksamhet av vikt för totalförsvaret. Utredaren ska därför hålla sig informerad om och beakta arbetet i utredningen om vissa säkerhetsskyddsfrågor (Ju 2017:08) och kommittén om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (Fö 2017:02).

Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2018. Dock ska följande frågor redovisas i ett delbetänkande senast den 1 juni 2018:

- uppdraget att identifiera och analysera framgångsfaktorer för Sverige som destination för utländska investeringar, inklusive regionala och lokala styrkeområden, och
- uppdraget att analysera strategisk marknadsföring och kommunikation om Sverige och dess regioner som destination för utländska investeringar, inklusive kommunikationskanaler, samt analysera samordning kring varumärkesbyggande, och vid behov föreslå förbättringar.

(Utrikesdepartementet)

Kommittédirektiv 2018:113

Tilläggsdirektiv till Utredningen för ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar (UD 2018:01)

Beslut vid regeringssammanträde den 6 december 2018

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 8 februari 2018 kommittédirektiv om ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar (dir. 2018:3). Enligt utredningens direktiv ska uppdraget redovisas senast den 31 december 2018.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 30 april 2019.

(Utrikesdepartementet)

Utredningens experter

Följande personer har varit förordnade experter till utredningen.

Namn	Titel	Organisation
Dr Peter Alberius	head of international business development	RISE Research Institutes of Sweden AB
Torbjörn Bengtsson	affärsutvecklings- & implementeringsansvarig	Västerås Marknad & Näringsliv AB
Prof. Dr Johan Eklund	professor, vd	Entreprenörskapsforum
Isabella de Feudis	vd	Swedish Private Equity & Venture Capital Association (SVCA)
Fredrik Fexe	executive vice president, head of strategy & business development	Business Sweden
Stefan Johansson	vd	Invest in Skåne AB
Daniel Nutley	head of global relationships	Stockholms Handelskammare
Pia Roed	kansliråd	Utrikesdepartementet
Ann-Christine Schmidt	national economic developer	Node Pole
Ingrid Sefastsson	departementssekreterare	Näringsdepartementet
Bengt Toresson	departementsråd	Miljö- & energidepartementet
Björn Wollentz	militärsakkunnig	Försvarsdepartementet

Intervjuade

I tabellen framgår vilka personer utöver experterna som formellt har intervjuats eller på annat sätt har framfört synpunkter till utredningen under 2018–2019. Utöver dem har ett antal företrädare för företag, rådgivare och andra delar av samhället delgivit utredningen synpunkter, men av olika skäl önskat vara anonyma.

Namn	Titel	Organisation
Mikael Aamisepp	director of investment	High Coast Invest
Hans Christian Aaskov	sektionschef, offentlig diplomati	Danmarks Utrikesdepartement
Dag Agnvall	senior rådgivare	Energimyndigheten
Bengt Aldén	projektledare	RISE Processum AB
Marika Amartey	handelsfrämjare	Sveriges ambassad London
Cerold Andersson	vd	Fanuc Nordic
Patrik Andersson	vd	Business Region Göteborg
Johannes Andreasson	förste ambassadsekreterare, handels-, ekonomisk-, miljö- & jordbruksrapportering	Sveriges ambassad Tokyo
Emilie Anér	departementssekreterare, enheten för företag & företagande	Näringsdepartementet
Dr Joakim Appelquist	avdelningschef, internationellt samarbete	Vinnova
Gabriella Augustsson	kansliråd, gruppchef, Sverigebilden & kulturfrämjande	Utrikesdepartementet
Emanuel Badehi Kullander	ansvarig handelspolitik & standardisering	Teknikföretagen
Dr Anu Balendran	vice president business development	Alligator Bioscience
Ingrid de Beer	senior officer, offentlig diplomati	Nederländernas Utrikesdepartement

Namn	Titel	Organisation
Mats Bellinder	departementssekreterare, enheten för transportinfrastruktur & finansiering	Näringsdepartementet
Kalle Bengtsson	senior partner	McKinsey & Company
Ylva Berg	vd	Business Sweden
Jonas Berggren	chef, internationella sekretariatet	Svenskt Näringsliv
Gustaf Bergström	handelssekreterare & kontorschef	Business Sweden London
Jenny Berthling	ansvarig IKT	Invest Stockholm
Nicklas Bohman	key account manager	E.ON Nordic
Tor Bonnier	ordförande	Karl-Adam Bonniers stiftelse
Per Braconier	kommunikationsstrateg	Teknikföretagen
Kurt Bratteby	avdelningschef, internationella relationer	Svenska institutet
Tim Brooks	avdelningschef, företag	Tillväxtverket
Tove Carlén	departementssekreterare, enheten för bostäder & byggande	Näringsdepartementet
Johan Carlstedt	senior projektledare, innovation & entreprenörskap	Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)
Cecilia Carter	senior investment manager	Invest in Dalarna Agency
Jennie Cato	enhetschef, handel & hållbarhet	Teknikföretagen
Sonja Daltung	generaldirektör	Tillväxtanalys
Niklas Delersjö	projektledare	Move to Gothenburg
Martin Diamantoudis	head of business unit, technology, commerce & expansion	Invest in Skåne AB
Dr Kathrin DiPaola	senior investeringsrådgivare	Business Sweden Berlin
Sofia Ed Larsen	medlemsansvarig	Svenska Handelskammaren Storbritannien
Peter Egardt	f.d. landshövding & särsk. utredare SOU 2011:21 f.d. vd för Stockholms Handelskammare & Svenska Handelskammarförbundet	
Henrik Einarsson	avdelningschef, etablering & investering	Business Region Göteborg
Johan Ekerhult	förste ambassadsekreterare, ekonomisk rapportering	Sveriges ambassad Berlin
Dr Jonas Ekstrand	vd	SwedenBIO
Helena Elfvendal	kommunikationsansvarig	High Coast Invest
Anders Eliasson	senior investeringsrådgivare, material	Business Sweden

Namn	Titel	Organisation
Klas Ericson	investeringsrådgivare, smart industri & tillverkning	Business Sweden
Sture Ericsson	vd	Dalarna Science Park
Torsten Ericsson	departementsråd, gruppchef, export- & investeringsfrämjande	Utrikesdepartementet
Jörgen Eriksson	vd	Invest in Norrbotten
Tommy Eriksson	projektledare	Region Jönköpings län
Victoria Forslund Bellass	ministerråd, biträdande myndighetschef	Sveriges ambassad Tokyo
Roberth Friedman	country manager, handelsavdelningen	Israels ambassad Stockholm
Kjell Friman	näringslivsutvecklare	Borlänge kommun
Peter Frykblom	avdelningschef, internationali- sering & strukturomvandling	Tillväxtanalys
Thomas Fägeman	affärsutvecklare, miljöteknik	Boden Business Agency
Albin Gaunt	sekreterare	Internationaliseringsutredningen (U 2017:02)
Ulrika Geeraedts	utvecklingsdirektör	Region Skåne
Kurt Gieske	director, software applications	Robert Bosch AB
Anna Gissler	tf. vd	Stockholm Business Region
Erika Gradenwitz- Koehler	projektledare, internationell branding av Nederländerna	Nederländernas Utrikes- departement
Anne Graf	vd	Hydro 66
Ola Granholm	projektutvärderare	Framväxtbolaget
Kjell Grundström	affärsutveckling, smart industri	Region Dalarna / IUC Dalarna AB
Femina Gumz	jurist	Tysk-Svenska Handelskammaren
Carl Göransson	public affairs manager	Nordic Capital
Joel Görsch	etableringsrådgivare, automotive	Business Region Göteborg
Andreas Göthberg	ansvarig FDI	Business Region Göteborg
Ilja van Haaren	vd	The Hague Business Agency
Anna Hag	strateg	Visita
Mari Hakkarainen	ministerråd, enheten för företag & innovation	Finlands Arbets- & näringsministerium
Maud Hallmans	investment promotion manager	Invest in Dalarna Agency
Achim Hartig	vd, investor consulting	Germany Trade & Invest
Johan Harvard	kansliråd, enheten för företag & företagande	Näringsdepartementet

Namn	Titel	Organisation
Anne Have Kjærholm	investor development manager	Copenhagen Capacity
Kajsa Hedberg	vd	Swedish Incubators & Science Parks
Björne Hegefheldt	departementssekreterare, enheten för främjande & förenkling	Näringsdepartementet
Francisca Herodes	head of investment services & cooperation	Business Sweden
Sofie Hillbom	kansliråd, gruppchef, strategisk kommunikation	Utrikesdepartementet
Håkan Hillefors	departementsråd, chef, enheten för främjande & förenkling	Näringsdepartementet
Martin Hjerpe	partner	McKinsey & Company
Per Holmström	ambassadör	Sveriges ambassad Haag
Elin Holst Granlund	ansvarig utveckling & samverkan	Dalarna Science Park
Steen Hommel	direktör, Invest in Denmark & innovation	Danmarks Utrikesdepartement
Ylva Hultman-Erlandsson	ansvarig life sciences	Invest Stockholm
Therese Hydén	generalkonsul	Sveriges generalkonsulat Istanbul
Eva Häussling	policyansvarig, handels- & investeringsfrämjande / verkställande ledamot	Svenskt Näringsliv / Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening
Lars Isacsson	kommunalråd	Avesta kommun
Dr Michael Jacob	innovations- & forskningsråd	Sveriges ambassad Tokyo
Kerstin Jakobsson	vd	Medicon Village AB
Fredrik Jarl	kommunalråd	Gagnefs kommun
Prof. Henric Johnson	innovations- & forskningsråd	Sveriges ambassad Washington
Niklas Johnsson	senior investeringsrådgivare, IKT	Business Sweden
Fredrik Jonsson	regional business developer	Invest in Skåne AB
Uno Jonsson	tillväxtchef	Härnösands Kommun
Sofie Jutner	näringslivsutvecklare	Hedemora kommun
Fredrik Jörgensen	ambassadör	Sveriges ambassad Köpenhamn
Dr Kerstin Kamp-Wigforss	chefsjurist	Tysk-Svenska Handelskammaren
Sara Keusen	ambassadråd	Sveriges ambassad Haag
Pia Kinnhult	head of host state relations	European Spallation Source

Namn	Titel	Organisation
Michael Koch	enhetschef, internationell handelsutveckling	Kommerskollegium
Anne Kolmodin	analytiker, projektledare	Tillväxtanalys
Johan Krallis Anell	nationell exportsamordnare	Näringsdepartementet
Tomas Kristoffersson	näringslivsutvecklare	Gagnefs kommun
Erik Kruger	tf. vd, ansvarig infrastruktur & bygg	Invest Stockholm
Marika Kurlberg	föredraganden	Näringsutskottets kansli, Sveriges Riksdag
Josa Kärre	ambassadråd & sektionschef	Sveriges ambassad New Delhi
Ewa Lagerqvist	vd	Visit Sweden
Anders Lagerwall	sekreterare	Utredningen om vissa säkerhets- skyddsfrågor (Ju 2017:08)
Julika Lamberth	tf. vice vd	Invest Stockholm
Hanna Lankinen	head of business development	Invest in Finland
Jan Larsson	vd, f.d. särsk. utredare SOU 2018:56	Yrkesakademien
Magnus Larsson	industrial liaison manager	MAX IV Laboratory
Cecilia Leveaux	förste ambassadsekreterare	Sveriges ambassad Köpenhamn
Anna Liberg	handelssekreterare & kontorschef	Business Sweden Berlin
Cecilia Lif	ambassadråd	Sveriges ambassad Washington
Bosse Lilja	vd	IUC Dalarna AB
Nils Lindh	affärsutvecklare, datacenter	Boden Business Agency
Jakob Lindvall	director of international business development	Swedish Incubators & Science Parks
Jörgen Lithander	analytiker	Tillväxtanalys
Maria Lunander	innovations- & forskningsråd	Sveriges ambassad New Delhi
Ilona Lundström	generaldirektör, enheten för företag & innovation	Finlands Arbets- & närings- ministerium
Claus Lönnborg	vd	Copenhagen Capacity
Ninni Löwgren Tischer	chef, market entry	Tysk-Svenska Handelskammaren
Jörgen Malmborg	director, global sustain team R&D	Schneider Electric Buildings
Nelleke Marrazza	deputy director investment projects & business intelligence	Netherlands Foreign Investment Agency
Pauliina Martikainen	kommunikationschef, policyrådgivare	Finnish Venture Capital Association
Camilla Mellander	departementsråd, enhetschef, främjande & hållbart företagande	Utrikesdepartementet

Namn	Titel	Organisation
Prof. Tor Björn Minde	vd	RISE SICS North
Reijo Munther	direktör, enheten för företag & innovation	Finlands Arbets- & närings- ministerium
Helena Mähler Lejon	sekreterare	Internationaliseringsutredningen (U 2017:02)
Prof. Hans-Erik Nilsson	professor dekan	Mittuniversitetet
Henrik Nilsson	vice president, global R&D	Schneider Electric Buildings
Linda Nilsson	andre ambassadsekreterare	Sveriges ambassad Tallinn
Bert Nordberg	styrelseordförande	Vestas Wind Systems A/S
Niklas Nordström	kommunalråd	Luleå kommun
Johan Norin	head of government affairs	Business Sweden
Jan Nyberg	ambassadråd	Sveriges ambassad Helsingfors
Peter Nygårds	senior advisor, f.d. särsk. utredare SOU 2001:109	
Mikael Näsström	näringslivschef	Sollefteå kommun
Andreas Näsvik	head of industrial goods & services; head of Sweden	Nordic Capital
Pär Olsson	senior projektledare	Robert Bosch AB
Åke Persson	verksamhetsledare	Byggdialog Dalarna
Robin Pettersson	invest manager, infrastruktur & bygg	Business Sweden
Sofia Pettersson	kommundirektör & förvaltningschef	Kommunstyrelseförvaltningen Härnösands kommun
Hans Pontusson	enhetschef, tillväxtenheten	Region Dalarna
Magdalena Pucher	sekreterare	Kommittén om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (Fö 2017:02)
Maila Reeves	senior investeringsrådgivare	Business Sweden London
Joakim Reimar Edvardsson	business design & innovation adviser	itch
Annika Rembe	f.d. generaldirektör	Svenska institutet
Lina Renberg	marknad & kommunikations- ansvarig	Almi GävleDala
Christina Ribbhagen	föredraganden	Näringsutskottets kansli, Sveriges Riksdag
Ulrika Ringdahl	vice vd, chef material & life sciences	Invest in Skåne AB
Pontus Rosenberg	ministerråd, chargé d'affaires a.i.	Sveriges ambassad La Paz

Namn	Titel	Organisation
Anna Rosengren	vd	Almi GävleDala
Micaela Rosenlew	ansvarig Norden	Slush
Magnus Runnbeck	senior analytiker, strategi & affärsutveckling	Business Sweden
Karin Rydén	enhetschef, internationellt samarbete	Vinnova
Charlotte Rylme	vice president, marknads- kommunikation & digitalisering	Business Sweden
Peter Sandberg	vd	Svenska Handelskammaren Storbritannien
Tommy Sandberg	kommunchef	Gagnefs kommun
Henrik Selin	avdelningschef, Sverigekommunikation	Svenska institutet
Lena Sellgren	chefsekonom	Business Sweden
Cecilia Schartau	senior project manager government affairs	Business Sweden
Peter Scheffers	internationell affärsrådgivare	The Hague Business Agency
Christina Schön	senior manager, investor support services	Germany Trade & Invest
Natalie Sidén	investment manager	Invest in Norrbotten
Lennart Silfverin	näringslivschef	Smedjebackens kommun
Per Sjölander	näringslivsutvecklare	Borlänge kommun
Bernadet Smith	projektledare	Netherlands Foreign Investment Agency
Tomas Sokolnicki	senior investeringsrådgivare, datacenter	Business Sweden
Daniel Sonesson	vd	SUP46
Per Stagnell	kansliråd, enheten för företag & företagande	Näringsdepartementet
Göran Stegrin	affärsutvecklare internationella marknader	Energimyndigheten
Anna Stelling	generaldirektör	Kommerskollegium
Åsa Stengel Egrelius	public affairs manager	Visit Sweden
Helena Strigård	vice vd & policychef	SwedenBIO
Mikaela Sundberg	handelssekreterare Danmark	Business Sweden Köpenhamn
David Sundström	tillväxtchef	Region Norrbotten
Linda Svanhed	departementssekreterare, en- heten för transport & samhälle	Näringsdepartementet
Henrik Svensson	site manager Lund	Volvo Cars
Anna Söderholm	investment manager	Almi Invest Stockholm AB

Namn	Titel	Organisation
Filip Tauson	vd	DOW Chemical North Europe
Per Tervahauta	ämnesråd, innovationsenheten	Näringsdepartementet
Petra Theman	ambassadråd, chef offentlig diplomati	Finlands Utrikesministerium
Per Thöresson	ambassadör	Sveriges ambassad Berlin
Klas Tikkanen	finanschef	Nordic Capital
Niklas Tranaeus	marknadsstrateg	Svenska institutet
Dr Björn Ursing	programchef	SwedenBIO
Cemille Üstün	näringspolitisk expert	Almega
Jenny Valind	handläggare	Sveriges ambassad Köpenhamn
Fredrik Voltaire	näringspolitisk expert	Almega
Elizabeth Walentin	forum manager	Forum for Global Business
Marie Wall	kansliråd & startup-samordnare	Näringsdepartementet
Anders Wallberg	kansliråd, enheten för internationell handelspolitik & EU:s inre marknad	Utrikesdepartementet
Jouni von Wendt	direktör, invest in	Helsinki Business Hub
Björn Wiklander	chief technology officer	Bolooba Data Centers
Maria Wilenius	huvudsekreterare	Internationaliseringsutredningen (U 2017:02)
Malin Wilson	projektledare, Working in Sweden	Svenska institutet
Anders Åkerström	näringslivschef	Avesta kommun
Iris Öhrn	etableringsrådgivare, life sciences	Business Region Göteborg
Carina Östlund	departementssekreterare, näringsliv & handelsfrågor	Sveriges ambassad Berlin

Förslag

Förslag i kapitel 1 *Inledning*

Business Sweden ökar dialogen avseende säkerhetsrisker med myndighet som regeringen utser: Business Swedens investeringsrådgivare bör öka dialogen med myndighet som regeringen utser i syfte att tidigt hantera potentiella investeringar som kan innebära risker för kritisk infrastruktur och andra säkerhetsrisker.

Business Sweden bistår regionala investeringsfrämjandeorganisationer (IFO) med bakgrundskontroll av potentiella utländska investerare: Business Sweden bör bistå regionala IFO i att genomföra en första bakgrundskontroll av potentiella utländska investerare.

Förslag i kapitel 2 *Aktörer och samverkan i investeringsfrämjandet*

Stärk Business Swedens kapacitet att arbeta med långsiktigt strategiskt viktiga investeringar för Sverige (High Potential Investments [HPI]):

- Business Sweden ges i uppdrag att tillsammans med svenska regioner identifiera och utveckla investeringsmöjligheter av speciellt hög strategisk betydelse för Sverige och sedermera marknadsföra dessa mot ett lämpligt urval av ledande internationella företag.
- Projektgrupper skapas för enskilda HPI, inom ramen för vilka relevanta aktörer (inklusive regeringsrepresentanter) kraftsamlar vid aktiviteter så som in- och utgående högnivådelegationer.

Intensifiera nyttjandet av handelssekreterarna i investeringsfrämjandet genom följande åtgärder:

- Business Sweden utvecklar i samråd med Utrikesdepartementet (UD-FH) dess interna riktlinjer för handelssekreterarnas arbetsuppgifter i syfte att stärka deras roll inom investeringsfrämjandet.
- Handelssekreterarna på Business Swedens prioriterade marknader för investeringsfrämjandet erbjuds fördjupad kompetensutveckling om:
 - *Why Sweden*-pitch ur investeringsperspektiv, inklusive vanliga frågor och svar från potentiella utländska investerare.
 - Business Swedens prioriterade områden för investeringsfrämjandet, inklusive konkreta investeringscase som visar på hur handelssekreterarens nätverk kan utnyttjas.
 - Regionala styrkeområden i Sverige, inklusive aktuella affärserbjudanden.

Ge utlandsmyndigheter i prioriterade länder ett tydligare proaktivt investeringsfrämjandeuppdrag:

- Utrikesdepartementet bör ge ett tydligare proaktivt investeringsfrämjandeuppdrag till utlandsmyndigheter i prioriterade länder (enligt framtida investeringsfrämjandestrategi). Med uppdraget ska följa en skyldighet att planera och följa upp genomförda aktiviteter. Rollfördelningen gentemot Business Swedens företagsnära verksamhet tydliggörs ytterligare för att undvika överlappande ansvarsområden.
- Utlandsmyndigheter i prioriterade länder bedömer tillsammans med Business Sweden vilka branscher/sektorer som gemensamt ska prioriteras specifikt för investeringsfrämjandet i det aktuella landet. Områdena utgår ifrån Business Swedens prioriterade nyckelområden för investeringsmöjligheter i Sverige samt branscher och sektorer som prioriteras enligt en framtida investeringsfrämjandestrategi. Antalet sektorer begränsas mellan tre till fem och det lokala Team Sweden, inklusive innovations- och forskningsråd, konsulteras i bedömningen.

- Resurssätt utlandsmyndigheterna i prioriterade länder för att i nära samverkan med Business Sweden genomföra ett årligt brett seminarium / evenemang på ett för investeringsfrämjandet relevant tema. Resurser till utlandsmyndigheterna fördelas förslagsvis genom befintliga extra-medel för export- och investeringsfrämjande under utgiftsområde 24.
- Fortsätt att särskilt uppmärksamma investeringsfrämjande under UD:s årliga chefsvecka och Handels- och Sverigefrämjardagarna i Stockholm. De två tillfällena utgör bra möjligheter att förankra politiska prioriteringar för investeringsfrämjandet. Utredningen anser att formatet bör utvecklas så att seniora investeringsrådgivare från Business Sweden fortsatt medverkar liksom representanter för regionala IFO. Utlandsmyndigheter bör även ges tillfälle att presentera satsningar som visar på hur utrikesförvaltningen konkret kan bidra till investeringsfrämjande inom ramen för Team Sweden.
- Inrätta ett investeringsfrämjarpris för att uppmärksamma betydande insatser för investeringsfrämjararbetet. Insatser genomförda av exempelvis utlandsmyndigheter och investeringsfrämjandeorganisationer på nationell, regional och lokal nivå uppmärksammas genom ett särskilt pris som delas ut årligen av ansvarigt statsråd för handel och investeringsfrämjande. Som en del av eftervården av gjorda investeringar och etableringar bjuds berörda utländska företagsrepresentanter in till prisutdelningen. UD:s enhet för främjande och hållbart företagande bör ansvara för investeringsfrämjarpriset.

Öka Business Swedens kapacitet att stötta regioner i investeringsfrämjandet: Business Sweden bör tilldelas resurser för ytterligare en heltidstjänst dedikerad till det regionala investeringsfrämjandet. Inom ramen för de utökade resurserna ska Business Sweden bl.a.:

- Genomföra minst två årliga gemensamma utbildningstillfällen för investeringsfrämjare på IFO som är regionala partners, med inspiration från Nederländernas FDI-akademi.

- Fördjupa utbildningen och öka användningen av CRM-systemet Salesforce för att nyttja dess potential samt säkerställa efterlevnad av *code of conduct*-avtalet, inklusive regionala partners användning av CRM-systemet.
- Förtydliga riktlinjerna för informationshantering och dess förväntningar på regionala partners i *code of conduct*-avtalet.

Stärk det regionala investeringsfrämjandet genom statlig basfinansiering: Det regionala investeringsfrämjandet stärks upp genom basanslag från staten motsvarande en heltidstjänst per region. Satsningen finansieras genom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Finansieringen villkoras mot en lika stor finansiering från respektive region. Utredningens förslag innebär att EU-medel därmed ger en möjlighet att ytterligare stärka upp verksamheten. Regionala svenska IFO som exempelvis Invest in Norrbotten och Invest in Skåne gör redan detta framgångsrikt i dag.

Ställ krav i villkorsbeslut på återrapportering, samverkan och grundläggande investeringsfrämjandetjänster: Krav gentemot regionerna på återrapportering samt samverkan med Business Sweden och andra regionala IFO ställs i villkorsbeslut. Dessutom framgår tydliga krav på att grundläggande investeringsfrämjandetjänster som paketering av värde-erbjudanden och eftervård av etablerade utländska företag genomförs regelbundet av regionerna i nära samarbete med kommunerna. Här kan också RISE Research Institutes of Sweden med sin regionala spridning i Sverige vara en effektiv kanal in på RISE som nationell polyteknisk resurs inom den viktiga tillämpade forskningen. Investeringsfrämjandeverksamhet bör vidare ingå i de regionala utvecklingsplanerna.

Svenska institutet (SI) ges i uppdrag att marknadsföra Sverige gentemot internationell kompetens och talang: SI bör få ett särskilt uppdrag att utifrån ett främjarperspektiv marknadsföra Sverige i utlandet gentemot målgruppen internationell kompetens och talang. Satsningen bör ske inom ramen för föreslagen finansiering och genomföras i nära samverkan med Business Sweden, regioner och kommuner, svenska utlandsmyndigheter och Migrationsverket samt andra berörda myndigheter.

Dra nytta av innovations- och forskningsråden i investeringsfrämjandet: Business Swedens samverkan med innovations- och forskningsråden bör öka. Business Sweden kan dra nytta av rådens omvärldsanalyser och trendspaningar liksom råden har nytta av Business Swedens företagskontakter.

Se över synergier och samverkan mellan innovations- och investeringsfrämjandet: Regeringen bör se över synergier och samverkan mellan innovations- och investeringsfrämjandet. Detta gäller bl.a. möjligheter till synergier mellan Business Sweden, Vinnova och andra aktörer så som RISE och Swedish Incubators and Science Parks (SISP). Bland utredningens förslag på områden som bör ses över ingår:

- Synergier mellan Vinnovas pågående och kommande särskilda uppdrag avseende sektorsinriktat stöd för forskning, innovation och utveckling och Business Swedens prioriterade områden för investeringsfrämjandet.
- Samverkan kring initiativ relaterade till öppen innovation, testbäddar och demofaciliteter.
- Internationell marknadsföring av Sveriges innovationserbjudande gentemot potentiella utländska investerare såväl under etableringsprocessen som genom utvecklingsmöjligheter därefter.

Införliva en skrivning om investeringsfrämjande i Vinnovas regleringsbrev: En skrivning gällande investeringsfrämjande bör införlivas i regleringsbrevet.

Införliva en skrivning om investeringsfrämjande i Svenska kraftnäts regleringsbrev: En skrivning gällande investeringsfrämjande bör införlivas i regleringsbrevet. Dessutom bör en representant för Svenska kraftnät delta vid Team Sweden Invests större sammankomster.

Anta en strategi för investeringsfrämjande som del av den fortsatta exportstrategin: mot bakgrund av att den befintliga exportstrategin ska utvecklas i linje med regeringsförklaringen och januariavtalet bör investeringsfrämjandet ges en central plats. Detta bör även framgå av strategins namn, som föreslås ändras till Internationaliseringsstrategin eller alternativt Export- och investeringsfrämjandestrategin. Ett antal områden föreslås ingå i investeringsfrämjandestrategin:

- En konkret handlingsplan: Business Sweden ges i uppdrag att mot bakgrund av den nya investeringsfrämjandestrategin ta fram ett förslag till regeringen på en handlingsplan för investeringsfrämjandet med konkreta insatser (åtgärder och uppdrag) för de kommande två åren.
- Identifierade prioriterade branscher/sektorer och länder i investeringsfrämjandet: investeringsfrämjandestrategin bör identifiera branscher/sektorer och länder för särskilda satsningar inom det offentliga investeringsfrämjandet.
 - Prioriterade branscher/sektorer bör gå i samklang med regeringens näringspolitiska prioriteringar och samverkansprogram för att säkerställa synergieffekter mellan investeringsfrämjandet och näringslivspolitikerna.
 - Prioriterade länder i investeringsfrämjandet bör inkludera länder med hög andel inkommande utländska investeringar till Sverige (så som Storbritannien, Tyskland, USA och de nordiska grannländerna).
- Förstärkt arbete med långsiktigt strategiskt viktiga investeringar för Sverige (HPI): investeringsfrämjandestrategin bör föreslå hur Sverige genom offentligt investeringsfrämjande på bästa sätt kan arbeta för att säkra att fler HPI landar i Sverige.
- Tydliggörande om Team Sweden Invests framtida inriktning: som uppföljning på insatserna i den nuvarande exportstrategin bör en ny investeringsfrämjandestrategi tydliggöra Team Sweden Invests framtida inriktning och uppdrag.

Tillsätt en nationell samordnare som ansvarar för att följa upp investeringsfrämjandestrategin (investeringsamordnare): en nationell investeringsamordnare tillsätts med placering på Utrikesdepartementet (i egenskap av ansvarigt departement för investeringsfrämjande). Den nationella investeringsamordnaren ges ansvar för att följa upp investeringsfrämjandestrategin och utgöra en länk mellan Regeringskansliet, Business Sweden och andra berörda aktörer. Samordnaren bör även ges ett administrativt stöd. Ytterligare förslag om den nationella investeringsamordnarens uppgifter lämnas i kapitel 3.

Omstrukturera Team Sweden Invest: för att höja Team Sweden Invest till nästa nivå föreslås två förändringar i dess organisation och arbets sätt:

- Formatet för Team Sweden Invests möten ändras: den nationella investeringssamordnaren ges ansvar för att sammankalla och leda Team Sweden Invest. Vid dessa möten deltar även ansvarigt statsråd och/eller statssekreterare. Samtliga regionala IFO och andra berörda offentliga aktörer (inklusive relevanta departement, myndigheter och statliga bolag som i dag inte deltar i Team Sweden Invest som exempelvis Finansdepartementet, Finansinspektionen, Skatteverket, Svenska kraftnät och Trafikverket) bjuds in att delta.
- Team Sweden Invest segmenteras i informella aktivitetsområden: med inspiration från Team Sweden Livsmedel skapas olika aktivitetsområden eller undergrupper i Team Sweden Invest. Dessa kan t.ex. innefatta nyckelområden så som hinder, produktutveckling och talangattraktion. En sammankallande aktör utses för varje aktivitetsområde.

Förslag i kapitel 3

Ett samlat system för rapportering av investeringshinder

Säkerställ att alla rapporterade investeringshinder omhändertas genom inrättande av en nationell investeringssamordnare:

- Investeringssamordnarens uppdrag bör även innefatta att adressera inrapporterade investeringshinder då en tydlig ansvarig aktör saknas, samt i kontakt med övriga Regeringskansliet, myndigheter och andra relevanta aktörer på nationell, regional och lokal nivå verka för lösningar till hinder för utländska investeringar i Sverige.
- Regelbundna statusuppdateringar på hantering av inrapporterade investeringshinder bör delges involverade parter (inklusive Business Sweden och regionala IFO) via det nya format för Team Sweden Invest som föreslås i föregående kapitel.

Tydliggör Business Swedens uppdrag i relation till rapportering av investeringshinder: Business Sweden har enligt riktlinjebrevet ansvar för att sammanfatta förekomsten av investeringshinder. Vi ser att det finns potential i att förtydliga Business Swedens roll genom att:

- Det årliga riktlinjebrevet tydliggör att Business Swedens uppdrag att "sammanfatta" förekomsten av investeringshinder även innefattar ett ansvar för rapportering till Regeringskansliet.
- Business Sweden får i uppdrag att årligen sammanställa en rapport till Regeringskansliet, som beskriver näringslivs- och investeringsklimatet i Sverige. Rapporten ska bygga på data inhämtad från utländska företags investeringsprocesser och innehålla konkreta exempel på hinder för utländska investeringar i landet.
- Business Sweden ansvarar för att rapportering av investeringshinder och inspel faktagranskas och kontrolleras grundligt med berörda myndigheter och regionala IFO innan information delges Regeringskansliet.
- Business Swedens investeringsrådgivare i Sverige och utlandet ges i uppdrag att bistå svenska regionala IFO och utlandsmyndigheter i att identifiera och rapportera investeringshinder som uppmärksammas i Sverige liksom på Business Swedens prioriterade utlandsmarknader för investeringsfrämjande.
- Business Sweden ska i likhet med rapporteringen av handelshinder i årsredovisningen av det statliga uppdraget redogöra för antalet investeringshinder som rapporteras in. Ytterligare detaljer kan inkluderas, så som typ av investeringshinder.

Statens offentliga utredningar 2019

Kronologisk förteckning

1. Santiagokonventionen mot organhandel. S.
2. Ingen regel utan undantag – en trygg sjukförsäkring med människan i centrum. S.
3. Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad. A.
4. Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle. U.
5. Tid för trygghet. A.
6. En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan. U.
7. Skogsbränderna sommaren 2018. Ju.
8. Kamerabevakning i kollektivtrafiken – ett enklare förfarande. Ju.
9. Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning. N.
10. Stöd för validering eller kompetensåtgärder i samband med korttidsarbete. Fi.
11. Biojet för flyget. M.
12. Nya befogenheter på konsumentskyddsområdet. Fi.
13. Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet. Fi.
14. Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation. Ju.
15. Komplementär och alternativ medicin och vård – säkerhet, kunskap, dialog. S.
16. Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar. M.
17. Bebyggelse- och transportplanering för hållbar stadsutveckling. N.
18. För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering. Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. U.
19. Belastningsregisterkontroll i arbetslivet – behovet av utökad författningsstöd. A.
20. Stärkt kompetens i vård och omsorg. S.
21. Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige. UD.

Statens offentliga utredningar 2019

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Effektivt, tydligt och träffsäkert
– det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad. [3]
- Tid för trygghet. [5]
- Belastningsregisterkontroll i arbetslivet
– behovet av utökat författningsstöd. [19]

Finansdepartementet

- Stöd för validering eller kompetensåtgärder i samband med korttidsarbete. [10]
- Nya befogenheter på konsumentskyddsområdet. [12]
- Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet. [13]

Justitiedepartementet

- Skogsbränderna sommaren 2018. [7]
- Kamerabevakning i kollektivtrafiken
– ett enklare förfarande. [8]
- Ett säkert statligt ID-kort
– med e-legitimation. [14]

Miljö- och energidepartementet

- Biojet för flyget. [11]
- Ny kärntekniklag
– med förtydligt ansvar. [16]

Näringsdepartementet

- Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning. [9]
- Bebyggelse- och transportplanering för hållbar stadsutveckling. [17]

Socialdepartementet

- Santiagokonventionen mot organhandel. [1]
- Ingen regel utan undantag – en trygg sjukförsäkring med människan i centrum. [2]
- Komplementär och alternativ medicin och vård – säkerhet, kunskap, dialog. [15]
- Stärkt kompetens i vård och omsorg. [20]

Utbildningsdepartementet

- Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle. [4]
- En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan. [6]
- För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering.
Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. [18]

Utrikesdepartementet

- Effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige. [21]